HOFFMAN
CONTEMPORAN

Sorin Titel **SCENARII**

DE FILM

Editura Hoffman

DTP: Hoffman Design Coperta: Hoffman Design Tipar:
Hoffman Print Corectura: Alexandru-Ioan Enache Pe
copertă: Sorin Ilfoveanu

Mulţumim doamnei Ligia Brânzănescu pentru permisiunea şi ajutorul acordat la editarea operei fratelui domniei sale

©Editura Hoffman, 2020, pentru prezenta ediție.
Această carte este protejată prin Copyright.
Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea

prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică,

inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea

recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului

reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc

penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.
EDITURA HOFFMAN SRL

Fax: 0249 460 218
Tel: 0740.984.910
www.EdituraHoffman.com

www.EdituraHoffman.ro
www.LibrariaHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României TITEL,
SORIN

Scenarii de film / Sorin Titel. - Caracal: Editura Hoffman,
2020 ISBN 978-606-46-0932-8
821.135.1
VREAU SĂ CÂNT LA VIOLONCEL

Decupajul

regizoral: IOAN

CĂRMĂZA

PREGENERIC:
Se aude o melodie cântată la violoncel. O cameră cufundată în întuneric. O masă

plină cu cărți ale căror contururi abia pot fi zărite din pricina întunericului, o

scrumieră plină cu mucuri de ţigară,
caiete de şcoală lăsate în dezordine. O

masă la care s-a stat mult şi s-a învăţat
cu încrâncenare. Pe speteaza scaunului,

hainele aşezate cu grijă, contrastând
parcă cu dezordinea de pe masă. în

sfârşit patul, în care îl vedem pe eroul nostru Cornel. în ciuda orei înaintate,

somnul nu se lipește de el. Ochiul magic
al aparatului de radio. De la radio se

aude muzica unui violoncel, care plutește
în cameră. Bâjbâind prin întuneric,

Cornel se îndreaptă spre radio - în trecere răstoarnă scaunul cu haine, îl

ridică, așază cu multă grijă și cu o anume pedanterie hainele la loc, apoi umblă la

radio căutând să fixeze postul la care se
transmite muzica. Prin întuneric silueta

lui e foarte puțin distinctă. Revine la pat,
cât pe aci să răstoarne scaunul...

Se culcă la loc...

aparatul de filmat

un timp continuă

să tatoneze prin

încăpere, apoi se

fixează asupra

ochiului magic al

radioului şi pe

această imagine...

în timp ce solo-ul

de violoncel

continuă... se

derulează

GENERICUL

filmului. După

generic urmează

un ***carton alb-negru cu insertul:***

„Scene trăite şi

imaginate din viaţa

lui Cornel Mărcan

di

nBocşa, care la 20 de ani s-a apucat să înveţe să cânte la violoncel".

întunecare **SECVENŢA 1:**
Strada - orăşel provincie - exterior - interior - zi
Pe bicicletă, Cornel, eroul nostru, pedalează uşor. Chipul lui luminat de razele soarelui, pare fericit. S-a oprit. Ducând bicicleta de ghidon, se apropie de un geam cu jaluzele. Strecoară prin jaluzele ziarul scos din tolba de poştaş. Mâna lui Cornel strecoară o scrisoare într-o cutie poştală. Cornel porneşte pe bicicletă în lungul străzii. împreună cu eroul nostru, poştaş în orăşelul de provincie, avem şi noi prilejul să facem o plimbare prin oraş. Pe lângă Cornel, care pedalează uşor, trece motorul de tăiat lemne. Cornel se salută cu cel care-l conduce. într-o poartă, o bătrână cu voal alb pe un scaun vechi a ieşit la soare. Cornel îi dă bună dimineaţa. Lângă chioşcul de ziare, cinci bătrânei, îmbrăcaţi de modă veche,, gesticulează, comentează. Cornel le dă şi lor bună dimineaţa, apoi, pe rând, Cornel se salută cu mai toţi oamenii pe care îi întâlneşte: şi cu măcelarul care mătură în faţa magazinului, şi cu brutarul, şi cu şeful de post care, pe un scaun în faţa circăi de miliţie, fumează... Cornel a ajuns într-un cartier de blocuri noi. Reazemă bicicleta de un zid şi porneşte agale spre intrarea unui bloc. în faţa cutiilor poştale aliniate, Cornel se descurcă destul de greu. După ce distribuie vreo zece scrisori, urcă grăbit scările. în faţa unei uşi, Cornel sună; nu-i răspunde nimeni. Cornel sună din nou. Dinăuntru se aude o voce hârşâită:

— Intră. E deschis.

Cornel deschide uşa şi pătrunde într-un hol întunecat. în planul doi, într-un pat, se vede un bătrân care, ridicat în capul oaselor, spune:

— A dat o gripă nenorocită peste mine.

Cornel, aşezat la masă, desface tolba. în timp ce caută prin geantă spune:

— V-am adus pensia.

Cornel sună la altă uşă; uşa se crapă puţin şi apare o mână de femeie cu unghii lăcuite şi îngrijite. De după uşă, femeia spune:

— Scuză-mă. Chiar acum am ieşit din baie... Cornel scoate abonamentul radio şi-l pune în mâna care se retrage în spatele uşii.

Cornel, în faţa unei alte uşi, sună. Uşa se deschide şi un tip bine dispus îi zâmbeşte larg lui Cornel, apoi, după ce Cornel îi dă telegrama, tipul spune:

— Dacă nu intri măcar o clipă să ciocneşti cu noi, mă supăr. Şi nu-i frumos să mă superi de ziua mea. O dată împlineşte omul treizeci de ani. Şi telegrama asta de la Luci m-a făcut praf.

între timp, în canatul uşii s-au adunat mai mulţi invitaţi. Unul îi dă un pahar lui Cornel.

— Noroc - zic ei în cor.

— Noroc - răspunde Cornel.

Şi eroul nostru dă paharul de vin peste cap.

Cornel s-a oprit lângă un gard şi priveşte spre un tânăr - Victor - prieten cu Cornel, care meştereşte într-o curte o motocicletă. Tânărul se simte privit şi întoarce capul:

— Te pomeneşti că de data asta am şi eu o scrisoare? Cornel, ironic:

— Nimic altceva decât programul radio!

Victor se şterge cu o cârpă pe mâini, apoi, aprinzându-şi o ţigară, vine lângă Cornel:

— Văd că m-au uitat toate gagicile.

Cornel îşi aprinde şi el o ţigară. Victor întreabă:

— Ei, cum a mers cu bacalaureatul?

Cornel:

— Bine că am scăpat! Până la urmă noi, seraliştii, am luat note mai mari ca cei de la zi!

Cornel începe să râdă. Victor îşi reaprinde ţigara, care între timp s-a stins. Trage un fum, apoi spune:

— Şi acum ce ai de gând să faci?

Cornel zâmbeşte:

— Trebuie să fac neapărat altceva!

Lângă un gard, pe o bancă de lemn, Cornel numără banii. Lângă el, un bătrân numără în gând. Cornel scoate un caiet şi bătrânul semnează de primire. Bătrânul, punând banii în buzunar:

— Scrisori din străinătate ţi-au venit în ultima vreme? Cornel, privind în tolbă:

— Cum să nu, am aici din RFG, Franţa... Bătrânul:

— Din Canada nimic? Cornel, după ce se mai uită o dată:

— Nimic.

Pe plăcuţa clădirii se citeşte: „Şcoala de muzică". Cornel reazemă bicicleta şi intră pe uşa grea de fier forjat a şcolii de muzică. Coridoarele sunt goale şi e linişte. Undeva, lângă un geam, o femeie de serviciu şterge praful. Cornel priveşte spre tablourile cu muzicieni atârnate pe pereţi. Pe lângă Cornel trece un băieţaş de o şchioapă care trage după el un contrabas imens. Femeia de serviciu vine spre Cornel şi-l întreabă:

— Vreo scrisoare pentru noi? Cornel, fâstâcit, caută în tolbă, apoi spune:
— Nu, nu am!
Femeia dă din umeri, semn că nu înţelege: „atunci de ce a mai intrat". Cornel se îndreaptă spre ieşire.

întunecare **SECVENŢA 2:**
Casa unchiului - interior - zi
După-amiază de duminică şi obişnuitul meci de la televizor. O femeie în vârstă, mătuşa lui Cornel, adună farfuriile de pe masă, având grijă să nu facă prea mult zgomot, să nu- şi deranjeze soţul şi nepotul, care se uită amândoi la meci, foarte atenţi şi sorbind din când în când dintr-o ceaşcă de cafea. Cornel:
— A fost o masă clasa întâi. Acum înţeleg de ce unchiul a făcut burtă în ultima vreme! N-ar strica, tanti, să-l mai pui la oleacă de regim.
Unchiul, privind la televizor:
— Anii-s de vină, nu mâncarea prea multă. La vârsta mea, omul se îngreunează şi, pe deasupra, începe să- şi piardă şi din puteri. Cine ar zice, văzându-mă cum arăt astăzi, că în tinereţe am fost cel mai bun centru înaintaş din echipa noastră „Maresă". Aşa se chema echipa fabricii pe timpul ăla. După o pauză, în care unchiul îşi aprinde o ţigară:
— Şi ce zici că vrei să-ţi cumperi cu banii pe care mi i-ai cerut împrumut?
Cornel se uită spre unchi, apoi spre mătuşă care spală la chiuvetă vasele. Cornel, uşor fâstâcit:
— Un violoncel. Unchiul, entuziasmat, strigă:

— Goool! Uită-te, că aşa gol frumos n-ai văzut de când eşti.
Mătuşa, care s-a oprit din spălat vasele:
— Cu mine semeni, Cornele. Şi mie mi-a plăcut muzica. întreabă pe unchiu-tu ce glas am avut. Am cântat o vreme şi în cor, dar după ce ne-am mutat aici nu m-a mai lăsat să cânt.
Unchiul, care îşi ia o clipă ochii de la televizor.
— Tu crezi că, gata, iei arcuşul în mână şi ai şi început să cânţi la violoncel?! Şi dacă pe parcurs ai să constaţi că nu ai har, atunci ce ai să faci? Ţi-ai stricat viaţa şi gata! S-o repari e mai greu.
Cornel, hotărât:
— Până nu încerc, n-am cum să-mi dau seama! Unchiul, care îşi aprinde o nouă ţigară:
— încearcă, băiatule, eu nu zic să nu încerci! Cine ştie dacă nu ieşeam şi eu mare fotbalist dacă aveam mai multă ambiţie şi nu mă lăsam de fotbal.
SECVENŢA 3:
Acasă la Cornel - interior - zi
O casă veche într-un cartier nou, înconjurată de blocuri înalte, rămasă, cine ştie prin ce întâmplare, acolo. îl vedem pe Cornel intrând. Un interior de modă veche: un bufet de bucătărie, un policandru uriaş, nepotrivit cu încăperea care e destul de mică, tablouri de familie, macrameuri, statuete, fragile, de porţelan. într-un scaun cam jerpelit, bunica lui Cornel a aţipit puţin în timp ce lucra la goblen. Se trezeşte brusc şi, oarecum jenată, începe să lucreze din nou. în cealaltă cameră, Cornel s-a dezbrăcat de hainele de duminică cu care a fost în vizită la unchiu-su. Se aude vocea bătrânei.

— Toate mi s-au rablagit. Numai ochii mi-au rămas încă buni. Văd cu ei ca pe timpul când eram femeie tânără! Spune şi tu dacă ai mai auzit şi tu o asemenea minune?!
Cornel, râzând:
— Parcă numai de ochi e vorba! Eşti sprintenă ca o fetişcană, deocamdată n-ai de ce te plânge.
Bunica, privind spre camera lui Cornel, întreabă:
— Ce a spus unchiu-tu când i-ai cerut bani? Cornel (off):
— Nu-i omul căruia să-i pară rău după bani. Nu de bani e vorba! Dacă n-ai talent zice - dacă pierzi timpul de pomană?
Bătrâna se şterge la ochi cu o batistă.
— Ţi-a fost ca un tată în toţi anii ăştia. Are şi el dreptul să te dăscălească.
Cornel, la el în cameră, stă întins cu picioarele atârnând pe tăblia patului.
— Eu nu mă opun, zice, cântă la ce vrei tu, numai să nu dai greş! Şi-a adus aminte că a vrut să se facă şi el fotbalist în tinereţe.
Voce bunica (off):
— Unchiu-tu a fost un băiat tare frumos. Mureau fetele de dragul lui. La bal, pe timpul ăla se organizau tot felul de baluri, când era damen-vals nu se odihnea o clipă, trecea din braţele uneia în ale alteia, aşa era de căutat!
SECVENŢA 4:
Magazinul „Muzica" - interior - zi
O vânzătoare care, convinsă, spune:
— Ne pare rău, dar nu-l avem decât pe cel din vitrină. Şi fără aprobarea şefului nu avem voie să-l scoatem.
Responsabilul spune cu părere de rău:

— Degeaba-l scoatem. Când l-am adus a căzut din vitrină şi s-a crăpat. Nu se poate cânta la el.
Bunica întreabă uşor nervoasă:
— Şi nu aveţi cumva altul în depozit?
Responsabilul:
— Nu avem prea mulţi cumpărători de violoncele, aşa că nu am făcut comandă. Dar poate săptămâna viitoare...
Bunica, convinsă:
— Noi nu mai avem răbdare până săptămâna viitoare!
SECVENŢA 5:
Tren - zi - interior - gară - autobuz - zi
Din tren se vede câmpul, case mici, apoi vagoane, semn că trenul se apropie de o gară. în tren, Cornel şi cu bunica alături. Cornel ţine în braţe violoncelul pe care l-a cumpărat de la oraş. în faţa gării orăşelului, autobuzul ticsit - tocmai porneşte. în interiorul autobuzului e lume multă. Bunica se sprijină de Cornel, care ţine violoncelul în braţe. Bunica, răspunzând unor ghionturi involuntare din spate:
— Fii atent, măgarule! Dacă te mai înghesui aşa, se face harcea-parcea violoncelul!
Un tip care spune scurt:
— Ia-ţi maşină mică dacă vrei să te plimbi cu măgăoaia asta după dumneata.
Apoi îşi ascunde capul, să nu fie văzut. Un alt tânăr, vrând să fie spiritual:
— Şi cine cântă la el? Dumneata? Apoi se ascunde şi el după câţiva călători. Bunica, serioasă:
— Şi ce, ai ceva împotrivă?! Ai fi putut să-mi fii elev, să te învăţ şi pe tine să cânţi, mucosule!
Un tânăr se uită lung spre violoncel. Bunica, privindu-1:

— Şi ce te zgâieşti aşa? Parcă n-ai mai văzut un violoncel!

SECVENŢA 6:

Acasă la Cornel - interior - zi - noapte

Bunica, aşezată pe un scaun în mijlocul încăperii, încearcă să cânte la violoncel. Nu prea ţine bine arcuşul şi nici instrumentul, dar câteva sunete, chinuite, tot ies din încercarea ei. în sfârşit, bunica renunţă să mai „cânte" şi aşază cu multă sfială violoncelul într-un colţ al încăperii. Bunica îndreptându-se spre un gramofon vechi, tip 1936, cu ace de fier. Ia un disc din raft şi, în timp ce-l şterge, spune:

— Acum putem asculta şi cum cântă un violoncel adevărat!

Cornel stă în scaun ca paralizat şi trage din când în când cu ochiul la violoncelul lui, ca un copil la o jucărie nouă. Camera e invadată de *Trio elegiac* al lui Ceaikovski. Acele vechi ale gramofonului, parcă îmbătrânite şi ele, se mişcă lent.

Bunica are chipul transfigurat. întoarce capul spre Cornel, care şi-a pus capul pe mâinile sprijinite de genunchi şi ascultă. Cornel îşi duce mâna prin păr, apoi privind spre violoncelul lui, spune:

— Deocamdată nu pot decât să mă uit la el! Camera lui Cornel, luminată slab. într-un colţ, învăluit în întunericul din încăpere, se odihneşte violoncelul. Aparatul îşi începe încet plimbarea prin cameră, ca şi cum ar căuta pe cineva. în sfârşit, l-a găsit pe Cornel care, în pat, a adormit şi respiră regulat. începe să se audă încet o muzică de cameră. *întunecare*

SECVENŢA 7:

Sala, Casei de cultură - strada - interior - exterior - noapte

Se aude aceeaşi muzică de cameră. Aparatul, în plimbarea lui, descoperă oameni din orăşelul lui Cornel pe care i-am văzut în secvenţele anterioare: cei cinci bătrâni, măcelarul, miliţianul, Victor, bătrânul cu pensia şi multe alte persoane care, îmbrăcate elegant, ascultă cu evlavie muzica venind de pe scenă, unde un cvartet de coarde cântă; trei bărbaţi şi o femeie...

O femeie cântă la violoncel.

Degetele ei îngrijite mânuiesc cu abilitate arcuşul.

Cornel priveşte fix, de parcă pentru el nu ar exista nici un
alt instrument.

Fata de lângă el, prietena lui - îi întinde o pungă cu bomboane. Cornel refuză.

Pe chipul măcelarului au apărut broboane de sudoare. Din buzunarul de la piept scoate o batistă şi-şi şterge fruntea. Bătrâna cu voal a adormit.

Undeva, în fundul sălii, un băiat mai îndrăzneţ sărută o fată. Prietena lui Cornel îi şopteşte la ureche:

— Hai să plecăm, m-am plictisit!

Fata şi cu Cornel se întorc seara târziu de la concert.

Cornel o ţine timid de braţ.

Fata:

— Numai de încăpăţânat ce eşti n-ai vrut să pleci! Ca să-mi faci mie în ciudă. De plictisit, recunoaşte că te-ai plictisit şi tu? Haide, recunoaşte!

Cornel:

— Şi eu care voiam să-ţi dezvălui un mare secret!
Fata:
— Şi ce legătură are secretul tău cu concertul ăsta? Cornel:
— Uite că are! De săptămâna trecută iau şi eu ore de violoncel.
Fata începe să râdă.
Au ajuns în faţa unui bloc cu patru etaje. Din senin, fata o ia la fugă spre intrarea în bloc. Cornel, rămas singur, porneşte încet spre bloc. Se opreşte şi priveşte cum sus s-a aprins o lumină. Apoi lumina se stinge şi se aprinde în altă cameră. La geam a apărut o siluetă. Cornel priveşte fix spre geam.
Sus, în cameră, lumina s-a stins. Ne apropiem de Cornel, ai cărui ochi sclipesc în noapte.
SECVENŢA 8:
Visul - grădina - interior Cornel - noaptea
într-o grădină aranjată ă la „belle-epoque", Cornel visează nunta bunicii: mirele e tânăr şi bunica arată aşa cum o ştim noi, deja bătrână. Volănaşe şi umbreluţe. Se dansează în grădina cu flori şi soare. Totul are loc pe o muzică de violoncel, şi la violoncel, bineînţeles, cântă Cornel, îmbrăcat după moda epocii, în frac şi cu joben, în cameră la Cornel e întuneric. Cornel se ridică din pat, se duce la masă şi bea din cană apă. Apoi se îndreaptă spre geam şi priveşte în noapte.
întunecare
SECVENŢA 9:
Acasă la Cornel - acasă la bătrânul profesor - zi - interior - noaptea
Un bătrân cu ochelari şi cu părul nins doarme cu capul în

bărbie. Se aude un solfegiu la violoncel.
Cornel, cu capul în jos privind corzile, cântă greu şi
butucănos un solfegiu. în sfârşit, a terminat.
Bătrânul tresare şi, calm, spune:
— încă o dată. De la început.
Cornel reîncepe solfegiul. Ne apropiem de el - pe frunte are
broboane de sudoare.
Bunica, ascultând aceiaşi solfegiu.
Acasă, în camera bunicii, Cornel a reluat solfegiul. Cântă acum parcă mai uşor.
E noapte. La blocurile din jur luminile sunt stinse. La Cornel în cameră lumina e aprinsă. Ne apropiem. începe să se audă acelaşi solfegiu care tulbură liniştea nopţii, în cameră, Cornel repetă de unul singur acelaşi solfegiu cu încrâncenare.
Pe hol. Se aude soneria de cateva ori. Apare bunica în pijama, merge spre uşă şi o deschide. în prag stă o cucoană în halat şi cu bigudiuri care începe să turuie:
— E de-a dreptul scandalos, de o lună şi mai bine sunt obligată să ascult noapte de noapte aceleaşi scârţâituri! Toţi vecinii sunt scandalizaţi, dar n-au curajul să vină să vă spună. Vă ştiu cât sunteţi de dificilă.
în pragul uşii, Cornel ascultă discuţia care urmează. Bunica, rămânând calmă:
— Nu sunt dificilă de fel. Băiatul repetă - asta-i tot! Ştiţi ce a spus un mare poet francez?
Vecina, căreia i s-a desprins un bigudiu şi, nervoasă, îl prinde la loc:
— Nu ştiu şi nici nu mă interesează!
Cornel s-a rezemat cu capul de canatul uşii.
Bunica (off):

— Viaţa e scurtă, arta e lungă! Aveţi răbdare, o să vă cânte şi Mozart!
Şi bunica, sprintenă, închide uşa în nas vecinei. De afară se aude vocea vecinei:
— Mozart ne mai lipseşte.
Bătrâna se întoarce. înainte de a intra în camera ei, vine spre a lui Cornel care, în timp ce bunică-sa închidea uşa, a intrat la el. Bunica crapă uşor uşa şi priveşte înăuntru. La geam, Cornel priveşte afară. E cu spatele la bunica. Se întoarce şi începe să se plimbe prin cameră. Afară, bunica lasă uşa crăpată şi se duce spre camera ei. Intră şi lasă şi la ea uşa crăpată. Un timp e linişte. Apoi se aude vocea bunicii:
— Cornel, vrei să vii puţin?
Iese Cornel, care intră în camera bunicii. A lăsat uşa deschisă aşa, că putem să vedem şi noi ce urmează. Cornel s-a aşezat pe fotoliu, bunica e în pat. Tăcere. Din senin, bunica începe să povestească:
— Când erai mic, la vreo doi-trei ani, te-am dus într- un parc şi acolo eu m-am luat cu tricotatul şi, când m-am uitat, tu te urcaseşi pe toboganul celor de şapte-opt ani. N-am mai apucat să strig, că ţi-ai şi dat drumul, dar nu pe fund, ci pe burtă. Am crezut că mor de spaimă. N-am dormit vreo trei nopţi.
Se lasă din nou linişte, apoi Cornel se ridică şi spune:
— Sărut mâna. Noapte bună.
Cornel iese, închide uşa la camera bunicii şi porneşte spre bucătărie. Intră. După el uşa rămâne deschisă şi-l vedem cum se aşază la masă şi începe să înfulece cu o foame de animal

bolnav. O clipă se uită spre noi, apoi, enervat, vine şi trânteşte uşa!
SECVENŢA 10:
Magazie noaptea - bucătărie ziua - casa prietenului
Cornel repetă un alt solfegiu, parcă mai complicat. Ne depărtăm de el şi ne dăm seama că repetă într-o magazie cu obiecte vechi (saci, coşuri de nuiele) şi un pat de scânduri şi un pled pe el. Cornel se opreşte, lasă violoncelul deoparte, apoi iese pe uşa magaziei. Magazia e într-o grădină cu pomi. Lângă magazie e o bancă. Pe ea se aşază Cornel. Ne apropiem. Se aude în noapte un huhurez. Cornel duce mâna pâlnie la gură şi se îngână cu huhurezul. Se ridică, se plimbă un timp, apoi, aplecându-se, ia pe palme rouă şi se spală pe faţă. Face asta de câteva ori. Porneşte spre magazie. Aparatul îl urmăreşte cum intră şi închide uşa. Printr-o crăpătură, aparatul îl vede cum îşi reia repetiţia la violoncel. E dimineaţă. Cornel doarme în patul din magazie. O buburuză se plimbă pe părul lui, apoi ajunge pe frunte. Cornel duce mâna şi o alungă, în pragul uşii stă Victor:
— Vino să bei un ceai. Cred că ai îngheţat.
Cornel se ridică cu greu, ia violoncelul şi porneşte pe urmele lui Victor.
în bucătărie, mama lui Victor pregăteşte de mâncare. în timp ce tinerii aşteaptă mâncarea, ea vorbeşte fără întrerupere: — înţeleg să te zbaţi ziua şi noaptea să câştigi un ban în plus - să-ţi faci o situaţie materială. Fiecare om vrea să trăiască mai bine, n-am nimic împotrivă. Aşa e vecinul nostru, croitorul: de dimineaţă până seară nu-i mai stă mâna. Şi aţi văzut şi voi ce

minunăţie de casă şi-a putut face! Ce persane şi ce mobilă poate avea. (Face o mică pauză să toarne omleta; până acum a bătut ouăle cu lapte.) Iar nevastă-sa atâtea inele are că mă mir că n-o dor mâinile! Ori cu violoncelul ăsta al tău, îţi spun drept că nu văd cum ai să te pricopseşti! O să cânţi la el şi o să înceapă să curgă banii, aşa crezi tu? Victor începe să râdă:

— Nu-i vorba de bani, mamă. Cornel nu se gândeşte la bani. Nu cântă pentru bani, ci din pasiune!

Între timp, omleta a fost pusă în farfurii şi farfuriile pe masa băieţilor. Mama lui Victor:

— Las' că ştiu eu, numai cu pasiunea mori de foame. Cei doi băieţi încep să mănânce. Se aud zgomote de oraş mare, aglomeraţie, vociferări dintr-un troleibuz.

întunecare

SECVENŢA 11:

Oraşul - acasă la verişor - exterior - interior - zi - noapte

Acelaşi zgomot. Din mersul autobuzului se vede oraşul mare (Timişoara), străzi aglomerate şi clădiri impunătoare. Pe scara troleibuzului, Cornel ţine violoncelul afară pentru a-l feri de accidente. Priveşte oraşul care fuge odată cu troleibuzul.

Cornel, cu violoncelul şi o sacoşă pe umăr, intră într-o curte interioară.

Oprit în faţa unei uşi, Cornel sună. Trece o vreme şi, în sfârşit, uşa se deschide; în uşă stă un băieţaş care, vesel, strigă:

— Mamă, au venit şi muzicanţii. E unul cu o vioară mare, mare.

Apoi copilul, privind spre Cornel, spune:

— Ce-o să ne mai distrăm!
între timp a apărut şi mama. Văzâdu-l pe Cornel, strigă spre înăuntru:
— Ştefane, închipuieşte-ţi cine a venit, văru-tău Cornel de la Bocşa.
Se apropie de Cornel şi, la ureche, îi spune:
— Poţi să-l feliciţi. Astăzi e ziua lui. împlineşte 32 de ani. Avem şi invitaţi.
Apoi îl ia de braţ pe Cornel şi-i spune:
—Dar şi noi unde ne-am găsit să stăm de vorbă. Intră, te rog.
Pe uşă iese Ştefan, vărul lui Cornel. E uşor afumat. îl îmbrăţişează, apoi, măsurându-l, zice:
— Mă, ce te-ai putut schimba! Dacă te-aş fi văzut din întâmplare pe stradă, nu ştiu dacă te-aş fi cunoscut. Hai, intră!
în sfârşit, Cornel e tras înăuntru şi uşa se închide. Dinăuntru se aud vociferări şi zgomote de petrecere, şi vocea lui Ştefan.
— El e vărul meu de la Bocşa, Cornel!
Masa e răvăşită. Sticle pe jumătate goale, farfurii cu resturi de mâncare, scrumiere pline cu ţigări. în jurul mesei au mai rămas câţiva invitaţi. Cornel stă lângă o fetişcană care-l fură cu coada ochiului. E acel moment al petrecerii când, după ce-au vorbit toţi, fiecare cu cine a putut, s-a lăsat liniştea. Liniştea durează încă un timp. Unul bate farfuria cu un rest de friptură înfipt în furculiţă, şi din senin, fata de lângă Cornel, ca să spargă tăcerea, spune:
— Poate am să reuşesc totuşi să vă determin să ne cântaţi ceva.
Brusc, cei de le masă prind ideea şi toţi vociferează încurajându-l pe Cornel. Cornel face semne că nu, ba chiar încearcă să spună:

— îmi pare rău, dar deocamdată nu ştiu decât solfegii. Şi sunt plicticoase.
Nimeni nu a auzit ce-a spus Cornel - toţi vorbesc, fiecare pe limba lui - doar fata de lângă el spune convinsă:
— Nu-i nimic, ne cântaţi ceea ce ştiţi! Faceţi, vă rog, linişte!
Se lasă liniştea şi Cornel, împins de Ştefan, care spune, ca un argument suprem:
— Nu-i frumos să refuzi dacă te roagă o doamnă.
se ridică, ia violoncelul, se aşază pe scaun şi începe să cânte un foarte lung şi plicticos solfegiu. La început mai toţi ascultă, până când plictiseala pune stăpânire pe ei şi atunci unul îşi ascunde un căscat vinovat,
altuia i se închid ochii şi cu mare greutate reuşeşte să şi-i ţină deschişi,
un altul nu mai poate răbda şi, în vârful picioarelor, să nu deranjeze, se duce la baie.
Cornel este atât de prins de ceea ce cântă, încât nu vede pe nimeni şi nimic.
Ca la un semnal, mai toţi invitaţii, în vârful picioarelor ies din cameră.
Cornel cântă în transă, nu observă nimic, în cameră nu a rămas decât Cornel, cântând îndârjit şi, pe un scaun, lângă el, băiatul lui Ştefan, care-l priveşte cu admiraţie.
într-un pat, băieţelul doarme.
în bucătărie, nevasta lui Ştefan spală vase.
Ştefan, aşezat pe canapea, spune:
— Până te aranjezi într-un fel, poţi rămâne la noi. Nu e nici o problemă, avem încăperi destule. După ce intri la facultate şi ai să vrei să te muţi la cămin, o să vedem atunci.

în canatul uşii, Stela, nevasta lui Ştefan:
— Ştefan e şi el la fe-fe, la politehnică, ca să vezi ce bărbat ambiţios am!
Ştefan, convins:
— Tot la politehnică vrei să dai şi tu, Cornele? în cinci ani te întorci la Bocşa inginer!
Cornel, apărându-se:
— Nu cred că sunt bun de inginer. Am fost slab la matematică.
Ştefan, sigur pe demersul lui:
— Avem noi un vecin, profesor de matematică. Tot el m-a pregătit şi pe mine, vorbim cu el.
Cornel, oarecum jenat că le înşală aşteptările:
— Cel puţin deocamdată, n-am de gând să dau la facultate.
Pe canapea, Ştefan îşi aprinde o ţigară.
— Atunci ce ai de gând să faci? Cornel spune cu candoare:
— Vreau să cânt la violoncel.
A doua zi dimineaţa, în faţa cafelelor, Ştefan şi Cornel stau de vorbă. Stela a plecat la serviciu.
Ştefan spune:
— Eu nu vreau să mă amestec în viaţa ta. Faci ce vrei, eşti om în toată firea. îmi dau şi eu o părere. Am voie, ce zici?
Cornel spune:
— Sigur că ai voie. Ştefan soarbe din cafea şi spune:
— Păi atunci uite care e părerea mea, şi cu asta am terminat, nu vreau să te bat la cap. Fiecare face ce crede că-i mai bine. Orice om are felul lui în viaţă, un drum al lui. Am dreptate sau nu?
Cornel, aprobând:

— Sigur. Ştefan, devenind agitat:
— Doar că eu sunt de părere că nu trebuie să te grăbeşti. Mai gândeşte-te, reflectează un pic.
Pe bicicletă, Cornel face deocamdată acelaşi lucru pe care-1
făcea în oraşul hatal, împarte scrisori. îl vedem străbătând
străzile oraşului cu tolba de scrisori pe umăr.
Ajuns într-un cartier de blocuri noi, intră într-un bloc şi
pune scrisorile în cutiile poştale.
într-un alt bloc a pus scrisorile în cutie.
în faţa unei uşi, Cornel sună. Uşa se deschide şi în pragul
ei apare un bărbat încă tânăr cu părul aproape alb. Cornel,
întinzând scrisoarea:
— O recomandată. Trebuie să semnaţi de primire. Bărbatul dă să semneze cu creionul oferit de Cornel şi vârful creionului se rupe.
Bărbatul spune:
— O clipă, să caut ceva cu care să semnez.
Cornel a rămas în faţa uşii deschise. Dinăuntru se aude:
— închipuie-ţi că recitalul e fixat pentru săptămâna viitoare! în două-trei zile trebuie să plec. Şi ei abia acum îmi scriu.
Voce de femeie (off):
— Dacă nu mai ascultat. Puteai să telefonezi dacă ai văzut că întârzie răspunsul.
Cornel, în faţa uşii, ascultă atent. Voce de bărbat (off):

— Un recital la Bruxelles şi un recital la Bruges! Trei zile la rând e cam obositor. Daţi-mi un creion. Trebuie să semnez de primire. Tânărul revine şi semnează de primire, spunând:

— îţi mulţumesc. Mi-ai adus o veste bună. Cornel se trezeşte spunând:

— Şi eu cânt la violoncel. Bărbatul, surprins:

— La violoncel. Bravo.

Cornel merge pe o stradă a Timişoarei. Din off se aude voce Cornel:

— Şi eu cânt la violoncel, off voce Bărbat:

—Bravo. La violoncel! Ce potrivelă! Poate intri să stăm puţin de vorbă. Cornel îşi continuă mersul pe străzi, off voce Bărbat:

— Mamă, ne faci o cafea? off voce Cornel:

— Dumneavoastră sunteţi un artist adevărat. Eu, în schimb, nu sunt decât un începător. Nu ştiu dacă am talent, dar fără muzică simt că sunt un om mort.

Nu pot trăi fără ea. Dumneavoastră sunt sigur că mă înţelegeţi. Pot să vă vorbesc deschis despre asta. offvoce Bărbat:

— La cinci ani au început să-mi dea lecţii. Nu-mi plăcea defel să cânt şi uram lecţiile din tot sufletul meu de băiat căruia îi plăcea să bată mingea. Mă băteau ca să mă facă să cânt. A fost un adevărat calvar. Nu ştiu dacă mă crezi.

Cornel îşi continuă drumul pe o străduţă veche. Voce (off) îl însoţeşte:

— Dar a trebuit să treacă multă vreme până a început să-mi placă să cânt la vioară.

Voce (off) Cornel:

— Când plecaţi? Voce (off) Bărbat:
— Săptămâna viitoare. Duminică am concert la Filarmonică, poate vrei să vii!
Pe scena Filarmonicii se desfăşoară concertul Violonistului. Violonistul cântă cu virtuozitate. Pe frunte are broboane de sudoare.
După câteva feţe care ascultă concentrate, îl descoperim şi pe Cornel care priveşte fix.
Pe scenă, Violonistul a terminat o bucată, lumea aplaudă frenetic.
Seara pe stradă, Cornel merge tăcut. (Din off se continuă aplauzele.)
După un timp se porneşte ploaia (aplauzele au amuţit). Cornel merge tăcut prin ploaie. Voce off Violonist:
— Aplauzele pe care le-ai auzit după concert sunt o parte mult prea mică şi, din păcate, singura frumoasă din viaţa unui muzician.
Voce off Cornel:
— Nu mă interesează aplauzele. Voce off Violonist:
— Şi de ce ţii cu orice preţ să cânţi la violoncel? Ploaia a încetat pe nesimţite. Cornel merge parcă în transă. Voce off Cornel:
— Dumneavoastră mă întrebaţi? Nu pot trăi fără muzică.
Voce off Violonist:
—La mine dragostea a venit mai târziu. Ţi-am spus că la început am urât vioara. Cornel s-a oprit o clipă ca şi cum ar medita la tot acest dialog. Priveşte undeva departe, peste aparat şi spune:
— îmi iubesc violoncelul, uneori am impresia că e o fiinţă vie! Aşa, ca un prieten.

în timp ce el vorbeşte, reîncepe ploaia care cade cu clăbuci pe chipul lui transfigurat:
— Sau ca o iubită. O fiinţă de care nu poţi să te desparţi. Despărţirea fiind un fel de moarte, un fel de sfârşit. Mă înţelegeţi? Dumneavoastră trebuie să mă înţelegeţi! spune Cornel adresându-se Violonistului, sau poate chiar nouă, celor care-l urmărim.
SECVENŢA 12:
Casa Ştefan - interior - noapte - zi
Noaptea târziu. Cornel s-a culcat, dar nu poate dormi. într- un colţ al încăperii, zărim violoncelul. Se aude o uşoară bătaie în uşă:
Cornel:
— Cine e acolo?
Voce off băieţelul lui Ştefan:
-Eu. Cornel:
— Ţi-am spus să te culci şi să dormi. Când o să se întoarcă ai tăi, au să ne certe pe amândoi!
Voce off băieţel:
— Nu se întorc până dimineaţă. Ai văzut tu pe cineva care să se întoarcă mai devreme de la o nuntă?!
Cornel:
— Şi ce vrei?
Băieţelul deschide cu multă sfială uşa, o crapă încetişor, deocamdată neîndrăznind să intre în încăpere. Băieţelul:
— Să cânţi la violoncel. Cornel categoric:
— Nu se poate. Băieţelul:
— Chiar dacă nu ştii cânta bine de tot, nu ai de ce să te jenezi. Eu nu sunt aşa de pretenţios.
Cornel:
Intră odată şi aprinde lumina.

Băieţaşul aprinde lumina şi se duce spre violoncel. Violoncelul e mai înalt decât el şi cu greu reuşeşte să-l târâie până la patul lui Cornel. Acesta se scoală şi aşa, în chiloţi, începe să cânte. Băieţelul se aşază pe un scaun în faţa lui Cornel şi ascultă. în pat, băieţelul doarme. La el în pat, Cornel doarme.

Violoncelul se odihneşte pe scaunul de lângă perete. Aparatul e pe holul de la intrarea în apartament. Se aude cheia în broască şi în uşă apare Stela care ţipă lăsând uşa deschisă.

— Mai ai curajul să vorbeşti, ticălosule!

Stela fuge spre cameră. Pe uşă intră şi Ştefan, greoi, cu gulerul răsfrânt şi cravata în buzunarul de la piept, în pat Stela plânge. Ştefan vine şi se aşază lângă ea, încercând să o mângâie. Stela sare ca o pisică şi începe să-l tragă de păr, cu ură - gemând. Ştefan o domoleşte:

— Ai înnebunit! Ce-i cu tine? Dacă se trezeşte copilul? Ai uitat că avem şi oameni străini în casă? Dacă îţi spun că nu am nimic cu ea. Aseară am văzut-o prima oară în viaţa mea!

Stela începe să urle, apoi ţipă:

— Nu ţi-i ruşine! Dacă nu v-aş fi surprins! Cornel s-a trezit şi ascultă:

off Ştefan:

— Ruşinează-te de Cornel, dacă de copil nu-ţi pasă. Nu-i obligat să asiste la asemenea scene.

Din nou Stela şi Ştefan. Stela, ţipând:

— Să plece dacă are urechile prea subţiri! N-am nevoie de rudele tale! Nu-i destul că am intrat servitoare la tine?! Vrei să intru acuma şi la el?!

Ştefan:

— Eşti o proastă. Băieţelul s-a trezit şi ascultă şi el. Ştefan:
— Chiar ai merita să te înşel, ca să te învăţ minte. îmi pare rău că n-am facut-o până acuma. Băieţelul, toropit de somn, adoarme cu capul pe pernă. La o berărie, Cornel şi cu Ştefan stau în faţa unei halbe cu bere. Cornel:
— Vreau să te întreb ceva. Nu eşti obligat să-mi răspunzi.
Ştefan, anticipând:
— Vrei să ştii dacă scandalul are vreun fundament real sau sunt simple închipuiri ale Stelei?
Cornel, curios:
— Da. Ştefan:
— înţeleg că putem sta de vorbă ca de la bărbat la bărbat...
Cornel, serios:
—Fără îndoială. Ştefan, care începe să povestească:
— Cu femeia cu care m-a văzut Stela sunt de aproape zece ani. O poveste veche, care durează. Am cunoscut-o la puţin timp după ce m-am căsătorit. Bărbatul i-a murit într-un accident.
Cornel, curios:
— O iubeşti? Ştefan, sigur pe el:
— Nu. Cornel:
— Dar pe Stela o iubeşti? Ştefan îşi aprinde o ţigară:
— Sigur că o iubesc! Doar e nevasta mea. Rea, bună, e nevastă-mea.
Cornel, nedumerit:
— Atunci nu înţeleg. Ştefan soarbe din halbă:
— Nu-i uşor de înţeles.

Tac o vreme, apoi Ştefan schimbă vorba.
— Când s-or mai potoli apele, treci pe la noi. Şi să nu-i porţi pică Stelei. A vorbit la supărare. începe să se audă o stropitoare cu jet puternic care creşte în intensitate.

întunecare SECVENŢA 13:
Tramvai - zi - soare - oraşul - cămăruţa
Suntem în interiorul unui tramvai. Cornel, cu violoncelul aşezat alături şi cu sacoşa pe genunchi, a adormit. Tramvaiul e supus pe dinafară spălării, aşa că zgomotul e cel cu care s-a încheiat secvenţa precedentă, de jet puternic de apă. Tramvaiul a pornit prin ceaţa dimineţii spre oraş. în interior, Cornel doarme; se pare că soarele care dă semne de strălucire nu-l poate trezi. în spatele lui, pe scaun, stă aşezat violoncelul.
Subiectiv, din tramvai, vedem oraşul pustiu care se trezeşte cu greu.
în centrul oraşului, tramvaiul a oprit. Cornel deschide ochii şi se ridică.
Cornel a coborât din tramvai. Se întinde, apoi cască lung. Tramvaiul pleacă încet, închizând uşile. Cornel tresare şi o iâ la fugă după tramvai, dar nu-l mai poate ajunge. în tramvai a rămas violoncelul.
Suntem în tramvai şi violoncelul, rămas singur, se plimbă prin oraşul încă netrezit la viaţă. El e singurul pasager. Aparatul se retrage undeva în colţ. Tramvaiul a oprit şi din staţie încep să urce oameni, bărbaţi şi femei cu feţe nedormite, muncitorii întreprinderii al cărei nume îl poartă staţia. Tramvaiul este aproape plin. Şi noi, cu aparatul, plecăm printre oameni să căutăm violoncelul. în sfârşit, l-am găsit - stă singur pe

scaun, respectat ca un om bătrân, nimeni nu l-a clintit de pe locul lui. Şi tramvaiul aleargă pe străzile oraşului purtându-i pe oamenii nedormiţi spre casă, precum şi pe prietenul nostru, violoncelul lui Cornel. Un atelier de reparat instrumente muzicale. Viori, contrabase, scripci, chitare şi în sfârşit violoncelul nostru - cam lovit şi cu două corzi rupte.
Pe un scaun, în faţa bătrânului care tocmai repară o vioară, stă Cornel.
Bătrânul, privind spre Cornel:
— Ce ai făcut cu el că l-ai adus în halul ăsta?
Soţia meşterului bagă capul de după perdea şi întreabă privind spre Cornel:
— O cafea bei? Cornel spune:
— Da, mulţumesc.
Cornel se dă mai în faţă, pus să povestească toată aventura:
— Păi să vedeţi...
Aparatul panoramează printr-o cămăruţă curată, modestă, un pat vechi, o noptieră... Se deschide uşa şi intră bătrânul reparator şi Cornel.
Bătrânul:
— Nu-i prea grozavă, dar până găseşti altceva mai bun te poţi mulţumi şi cu atât. Poţi să rămâi aici, noi nu ne folosim de ea.
Cornel îşi face o cafea pe plita din cămăruţa lui, apoi o pune pe fereastră să se răcească. Până se răceşte, ia violoncelul care arată acum normal şi începe să cânte ceva care începe să sune parcă a muzică.
Planul e lung. întunecare.
SECVENŢA 14:
Oraş - pe înserat - cameră -frizerie - magazin

Cornel se întoarce pe înserat de la treabă. Spre surprinderea lui, la el în cămăruţă e lumină. Cornel se apropie şi, curios priveşte înăuntru. Pe scaun, în mijlocul încăperii, e prietena lui de la Bocşa, fata de care s-a despărţit în seara de după concert. Cornel vrea să bată în geam, se gândeşte o clipă, apoi îl vedem luând-o la fugă spre ieşirea din curte, într-un magazin, la casă, Cornel plăteşte o sticlă de şampanie. Cornel iese grăbit prin uşa magazinului - traversează strada şi intră într-o frizerie.
Pe scaun, în faţa oglinzii, Cornel este săpunit. De grăbit ce e, ţine sticla în mână.. Priveşte spre frizer şi cu candoare zice:
— Vă rog să vă grăbiţi. Mă aşteaptă acasă o fată. Cornel, proaspăt bărbierit şi cu sticla de şampanie în mână, vine grăbit către uşa camerei. A intrat, se opreşte o clipă nedumerit, apoi priveşte, trist, spre scaunul gol. Fata a plecat. Cornel se aşază pe scaun şi în privirea lui parcă citim: Poate că nici n-a fost - poate că mi s-a părut...
SECVENŢA 15:
Atelierul de reparat - camera lui Cornel- canalul Bega - exterior - pe-nserat
Magazinul de reparat instrumente muzicale. Pe scaunul lui cu trei picioare, bătrânul repară un contrabas, asistat de un tânăr, care pare nerăbdător. Se deschide uşa şi apare Cornel, care, după ce dă „Bună seara", se aşază pe un scaun liber. Bătrânul, cu ochii la lucrul lui, îi spune tânărului cu contrabasul:
— El e tânărul nostru chiriaş; învaţă să cânte la violoncel.
Tânărul cu contrabasul spune cu o voce groasă:

— Un contrabas se întâlneşte cu un violoncel. Bună ziua, îi răspunde violoncelul. Mi-ar face plăcere să scriu o povestire care să înceapă aşa. L-ai citit pe Urmuz?
Sunt în cămăruţa lui Cornel. Cornel spune:
— Nu, nu l-am citit. Tânărul cu contrabasul:
— Am un caiet întreg de povestiri scrise în maniera lui.
Pe malul Begăi, cei doi prieteni se plimbă. Tânărul îşi continuă fraza:
— Dacă o să ne cunoaştem mai bine, am să ţi le dau odată să le citeşti.
Tânărul nostru iese din cadru. Cornel, rămas singur, se plimbă gânditor. Deodată se aude o mică explozie şi o lumină mare, colorată îl luminează pe Cornel. Cornel priveşte şi pe apă pluteşte un foc multicolor. Tânărul cu contrabasul râde şi aruncă în apă pungulițe care iau foc. Vine lângă Cornel şi-i dă şi lui:
— Hai, aruncă şi tu. E invenţia mea. Te-am dat gata, nu-i aşa?
Cei doi stau cu faţa spre apă şi aruncă săculeţi. La fiecare aruncătură, chipul li se luminează straniu. începe să se audă un zgomot de petrecere şi muzică de orchestră.
SECVENŢA 16:
Nunta - exterior - casa bătrână - câmp - zi
Şi zgomotul, şi muzica se continuă. Cornel, cu violoncelul, şi tânărul, cu contrabasul, cântă într-o orchestră. E dimineaţă străvezie, lumina se chinuie să răzbească prin negura nopţii care moare încet. Orchestra cântă o melodie de petrecere, în mijlocul curţii, sub pomi înfrunziţi. O masă lungă la care rezistă eroic mirele şi

mireasa, câteva babe; au rămas cam puțini invitați.
Mireasa e cam la 40-45 de ani - se mai citesc pe față urme de frumusețe.
Mirele, să tot aibă 50 de ani: mic, ghebos, stă umil, cu privirea goală.
în capul mesei tronează o bătrână cu ochi vii, care, în ciuda vârstei, rezistă eroic. Mai târziu o să aflăm că e „învățătoarea fără vârsta" - trăiește de atâția ani încât ea singură și-a uitat vârsta - și marea ei pasiune sunt nunțile - nu a lipsit de la nici una și a stat întotdeauna până dimineața, de fapt asta vor comenta în cadrele care urmează babele, nu înainte de a bârfi perechea care s-a unit în noaptea asta. Deci să dăm cuvântul babelor.
Prima bătrână, al cărei chip e ascuns de batic și care are doi dinți mari și destul de ascuțiți:
— Ai văzut ce răbdare a avut el să o aștepte până acuma? De parcă ar fi știut că bărbatu-su o să se prăpădească la timp. Pe melodia orchestrei, mirele și mireasa dansează. Mireasa e mai înaltă cu trei capete decât mirele care pare pitic. Acum realizăm cât de frumoasă e mireasa.
O altă babă, membră a aceleiași confrerii, semănând aproape identic cu prima, spune:
— Și doamna noastră învățătoare ține minte că a jucat și la nunta bunicii mele.
Se vede o altă babă:
— Oare câți ani să aibă? Prima babă:
— Cine-i mai numără!? Și babele încep să râdă.
între timp, mirelui și miresei li s-au alăturat la dans perechea
„învățătoarea fără vârstă" cu bătrânelul ei.

Cornel face cu ochiul spre tânărul cu contrabas, care-i răspunde.
Pe această atmosferă paşnică de nuntă spartă începe să plouă. Treptat, toată lumea se adăposteşte pe unde apucă. Masa rămâne goală şi răvăşită. Pe podiumul improvizat al orchestrei, plouă puternic.
Undeva, sub o streaşină, mirele ţine capul în poala miresei.
în cameră, în faţa oglinzii, babele au găsit trusa de machiaj a miresii şi se rujează şi se fardează.
De după un nor soarele apare ce o aureolă.
Undeva într-un colţ al grădinii, Cornel, sub o şură, stă singur.
Ia violoncelul şi începe să cânte - tema din trio elegiac a lui Ceaikovski. în timp ce cântă, soarele răsare. Minunata zi de vară îşi desfăşoară întreaga ei splendoare.
Din ce în ce mai curioasă, „învăţătoarea fără vârstă" se apropie tiptil de locul unde se aude muzica. Se opreşte la o oarecare distanţă şi ascultă.
Cornel cântă pentru el. E la ultimul acord. A terminat, învăţătoarea fără vârstă aplaudă.
Curtea cu masa şi personajele noastre în locurile în care le-am lăsat. Udă şi strălucitoare după ploaia de vară. Soarele a răsărit roşu ca o purpură.
Pe poteca din câmp, băieţii din orchestră (cinci la număr - între cei cinci, unul e Cornel, altul tânărul cu contrabasul). Cu instrumentele sub

braţ, merg în şir indian. în frunte se află băiatul cu chitara. în dreapta lor începe să se zărească malul unei ape. Pe malul bălţii, cei cinci s-au oprit. Unul:

— Nu ne-ar strica o baie. Uite ce limpede e apa.

Altul:

— Se vede pietrişul pe fund.

Ca la un semnal, cei cinci se dezbracă şi, goi, se aruncă în apă. în apă, ca nişte pui de animale, se joacă, se stropesc. Pe mal, instrumentele, sub dogoarea soarelui, parcă-i invidiază.

Cornel şi prietenii lui din orchestră sunt în vizită la învăţătoarea fără vârstă. O cameră mare cu mobilă veche, învăţătoarea deschide obloanele ca să se facă mai multă lumină. Tinerii au fost serviţi cu dulceaţă. Mâna învăţătoarei, zbârcită, mângâie o vioară. învăţătoarea, cu vioara în braţe, se apropie de masa unde stau băieţii:

— Mă gândeam că poate ştiţi pe cineva care vrea să cumpere o vioară.

învăţătoarea se plimbă prin cameră un timp, apoi, ca şi cum ar vorbi singură:

— Viorile sunt ca vinul, cu cât sunt mai vechi, cu atât sunt mai bune.

Unul din băieţi:

— O să ne interesăm şi o să vă scriem!

Bătrâna, ca şi cum n-ar fi auzit ce a spus băiatul, continuă:

— îmi amintesc că a costat o groază de bani. E mai mare păcatul să zacă nefolosită.

Cornel intervine politicos:

— Aţi avut o rudă violonist? Bătrâna întoarce privirea spre el:

— Da...

După plecarea tinerilor, învăţătoarea singură priveşte vioara care e pe masă. în încăpere intră un om bătrân cu paşi grei, târşiţi. în planul doi, la geamul deschis, îl zărim pe Cornel care priveşte curios înăuntru. Bătrânul se aşază şi, nervos, spune:

— Iar ai încercat să-mi vinzi vioara?

învăţătoarea:

— Tu mi-ai spus s-o vând... Bătrânul:

— Nu ţin minte să-ţi fi spus aşa ceva! De ce n-aş cânta la vioară dacă am chef?

învăţătoarea:

— Sunt treizeci de ani de când n-ai mai cântat. Nu vreau să-ţi imput nimica.

în mişcarea lui, aparatul l-a surprins din nou pe Cornel,

care, la geam, ascultă discuţia:

învăţătoarea:

— Nu eşti tu de vină... Dacă n-ar fi fost războiul! Bătrânul, enervat:

— Iar vorbeşti prostii. Corzile i s-au copt. Probabil s-au umplut de praf.

Bătrânul ia vioara şi o încearcă:

— Ştii, draga mea, am impresia că am uitat, că nu mai ştiu... învăţătoarea izbucneşte în plâns din senin. Bătrânul ţipă:

— Iar începi. O să mă bagi în mormânt!

învăţătoarea iese din cameră. Singur în încăpere, bătrânul caută să pună la punct vioara. Corzile vibrează ori de câte ori mâna sa zbârcită, cu pete de ficat, le atinge.

în geam, Cornel a privit toată scena. Se întoarce şi pleacă. Se aud zgomote de oraş.

întunecare

Pe bicicletă, Cornel se apropie, cu geanta de poştaş pe umăr, de cartierul de blocuri noi. E în faţa uşii violonistului. Sună. Sună. Nici un răspuns. De abia acum desface telegrama şi o citeşte împreună cu noi: „Mare succes. Săptămâna viitoare concert la Amsterdam; vă sărut, Adrian". Cornel se apleacă şi o pune sub uşă. Camerele locuinţei violonistului: o bliblioteca, o sufragerie, un pian... Şi, în sfârşit, în faţa uşii, pe dinăuntru, acolo unde suntem noi, telegrama lăsată de Cornel. Cornel, cu bicicleta lângă el, merge pe o stradă lăturalnică. Pe lângă el, încă doi, cu un pian vechi - apoi alţi doi, cu un alt pian. Cornel s-a oprit. Oamenii cu pianele au intrat într-o curte. Cornel se întoarce şi, mascat de un stâlp, aude următoarea discuţie: Voce I:

— Să vină el să le spargă cu toporul.

Voce II:

— Tu nu înţelegi că el e şeful comisiei de casare şi ordinul trebuie executat?

Voce III:

— Dacă eşti aşa deştept, crapă-le tu cu toporul! Eu nu pot.

Cornel, ascuns, îi vede pe cei patru în salopete. Au topoare în mână şi în faţa pianelor continuă discuţia: Voce IV:

— Eu nici un pui de găină nu pot tăia, darmite... Voce III:

—O frumuseţe şi poate e aşa de vechi cât anii noştri la un loc... Voce I:

— Ei, ce facem? Dă cineva? Toţi tac. Şi cei patru pornesc spre ieşire, în timp ce Cornel se urcă grăbit pe bicicletă şi pleacă. Se aud bătăi în uşă - uşa se deschide şi în cameră pătrunde fata de la concertul de la Bocşa.

Cornel, culcat şi cu picioarele pe tăblia patului vechi, spune:

— Intră.

Fata se apropie şi, timidă, se aşază la marginea patului. Se privesc o clipă, apoi fata întreabă timid:

— Ei, ai învăţat să cânţi la violoncel? Sau ai renunţat? Cornel tace şi, după un timp, spune:

— N-am renunţat. Fata, prinzând curaj:

— Şi tot cu solfegiile te lupţi? Cornel, în aceeaşi poziţie:

— Ştiu o sonată. Dacă vrei, ţi-o cânt? Fata se trage spre el. E chiar lângă el. Pune mâna pe capul lui şi începe să-l mângâie:

— Numai că eu n-am timp. în timp ce vorbeşte, îl mângâie din ce în ce mai insistent:

— Mă grăbesc foarte tare. Trebuie să fac o mulţime de cumpărături pentru... în acest moment se apleacă şi-l sărută pe gură, apoi spune:

— ...nunta mea. Sunt în pat. Fata ţine capul pe umărul lui şi vorbeşte:

— E student la politehnică. în ultimul an. Nu-i cine ştie ce frumuseţe, dar e simpatic şi ţine la mine.

Cornel:

— Tu îl iubeşti? Fata:

— Aşa şi aşa. Cornel:

— Atunci de ce te măriţi? Fata:

— Ce întrebare? Parcă n-ai şti că fetele vor să se mărite. Să nu ajungă fete bătrâne.

Cornel începe să râdă, apoi îl înecă tuşea. Aparatul panoramează prin cameră. Pe diferite detalii din cameră se aude tuşea lui Cornel. La capul patului, pe un scaun, e nevasta bătrânului reparator de instrumente şi, în pat, Cornel, cu o cârpă în jurul gâtului. E bolnav. Transpiră abundent. Doamna Avachian:

— Te-o fi tras curentul pe bicicleta asta a ta. Bea-l fierbinte.

în pat, Cornel bea ceaiul cu înghiţituri mici.

— Mi-a înţepenit gâtul; abia mai pot să-l mişc. Domna Avachian:

— Să mai scadă temperatura, şi să te duci la medic.

SECVENŢA 17:

Policlinică - interior - exterior - zi - noapte

Un cabinet la policlinică. Cuşete, cu perdele între ele. într-o astfel de cuşetă, Cornel îşi lasă cămaşa şi se aşază pe pat;

întins pe burtă, o întreabă pe fata care se pregăteşte să-i facă

razele indicate de doctor:

Cornel:

— Spondiloză cervicală. Asta-i o boală mai mult pentru oameni bătrâni, nu-i aşa?

Fata:

— După numărul mare de tineri care ne vin zilnic, n-aş crede.

Fata îi pune săculeţele pe spate. Fata:

— E bine aicea unde le-am pus?

Cornel:

— Ceva mai sus şi mai la dreapta.

Fata:

— Pişcă. Sau pot da drumul la curent mai tare. Cornel:

— E foarte bine aşa.

**în timp ce Cornel stă cu faţa îngropată în pernă, fata începe
să numere cu voce tare.**
Cornel:
— Ce faceţi?
Fata:
— Vă număr coastele. Cornel:
— Am cu una în plus sau în minus?
Fata:
— într-adevăr,vă lipseşte una sau am greşit eu?! Să mai număr o dată.
A doua zi. Cornel intră în cabinet, se dezbracă şi se întinde. Trece un timp şi apare fata (Adina) care e proaspăt coafată, rujată, cu unghiile făcute. Fata îi aşază săculeţii.
Fata:
— E bine aşa? Cornel:
— Puţin mai la dreapta. Adina dă drumul la curent şi întreabă:.
— Nu-i prea tare?
Ca şi data trecută, Adina începe să numere coastele. Adina:
— Nu ştiu de ce îmi iese din nou cu una mai puţin. S-ar putea ca ieri să nu fi numărat bine a doua oară şi să vă lipsească, totuşi, o coastă. Nu ar fi de mirare.
Cornel:
— Eu zic să le mai număraţi o dată.
Adina:
— Una, două, trei... Aveţi dreptate. Am numărat greşit. Nu ştiu ce am astăzi, că sunt teribil de distrată. Am greşit - recunosc; aveţi câte trebuie.
Cornel, zâmbind:
— Mi-a venit inima la loc.

în faţa policlinicii, seara, Cornel o aşteaptă pe Adina. Fata iese pe poarta policlinicii. Cornel merge în întâmpinarea ei. Adina la început nu-l recunoaşte. Se dă speriată la o parte. Cornel:

— Nu mă recunoaşteţi? Adina, revenindu-şi şi zâmbind:

—Cum să nu? Sunteţi... pacientul cu o coastă în plus sau în minus, nu mai ţin minte exact. Cornel, continuând jocul:

— Greşiţi, am exact atâtea coaste câte scrie la carte. E adevărat că, la început, aţi greşit numărătoarea.

Adina, zâmbind:

— A, da. Acum îmi amintesc foarte bine. Cornel, râzând:

— Din păcate, tratamentul s-a terminat.

***întunecare* SECVENŢA 18:**

Casa Violonistului - Casa Cornel

Aparatul se retrage până îl vedem pe Cornel cu violoncelul, începe să cânte. E o bucată scurtă. După ce a terminat, stă şi aşteaptă.

în faţa lui Cornel stă Violonistul, cel cu concertele la Amsterdam. Ne aflăm în casa violonistului. Violonistul îşi caută cuvintele.

— Nu-i chiar aşa de uşor să spui: e bine, nu-i bine, cântă în continuare, lasă-te de cântat... Sper că nu aştepţi aşa ceva de la mine.

Violonistul continuă, în timp ce Cornel se joacă nervos cu violoncelul.

— Ceea ce pot să-ţi spun e că eşti încă la început; că mai ai un lung drum de străbătut până să fii un adevărat virtuoz.

în pat, întins, cu picioarele ridicate pe tăblia patului, Cornel

se uită în tavan.
Voce interioară Cornel:
—Vreau să vă întreb ceva. Aveţi un disc cu Pablo Casals? Voce off Violonist:
— Am unul nou, l-am cumpărat de la Bruxelles. în cameră pătrunde melodia lui Pablo Casals. Planul e
lung. S-a înnoptat. Cornel, în pat, nu poate dormi, se ridică, se duce la oglindă, se piaptănă un timp, apoi bea apă din cana de pe pervazul geamului. Se duce, ia violoncelul şi-l mută lângă masă, se aşază pe scaun, şi-l priveşte lung. Se ridică, ia violoncelul şi-l aşază pe pat, se joacă cu corzile. De afară se aud greierii. Cornel îşi reazămă faţa de violoncel; chipul lui reflectat în lemnul violoncelului pare trist.
SECVENŢA 19:
Nunta - casa - interior - exterior
Nunta lui Cornel. Mireasa este Adina, fata de la policlinică. E momentul de după cununia civilă, când tinerii căsătoriţi primesc felicitările rudelor şi prietenilor, în stradă, grupul nuntaşilor şi cu mirii se urcă în maşini. Convoiul de maşini pavoazate cu flori străbate străzile oraşului. într-o maşină îi zărim pe Cornel şi pe Adina. Mirii şi invitaţii, printre care îi zărim pe Ştefan, vărul lui Cornel, şi pe Stela, urcă scările spre apartamentul părinţilor Adinei.
Bunica lui Cornel:
— Auăleu, dar multe trepte mai sunt; aşa am eu noroc să se strice liftul.
în sfârşit, au ajuns în faţa uşii. Cornel:
— Cheile sunt la tine. Adina:
—Nu le-ai luat tu de la mama? Din figura pe care o face Cornel, ne dăm seama că nu le-a luat.

Cornel:

— Să aşteptăm să vină mama soacră.

Naşa, care s-a aşezat pe o batistă, lângă scară, zice:

— Nu e nici o supărare dacă mă aşez pe jos. Zilele trecute am avut inventar şi sunt frântă de oboseală.

Din grup, cineva lansează gluma:

— Numai mirele să nu fie obosit! Toată lumea râde.

Nuntaşii au dat buzna în apartamentul cu camere încărcate de mobile. Mesele sunt pline cu bunătăţi. O femeie spune spre soţul ei:

— Mi-i o foame! Am venit direct de la servici. Bărbatul:

— Eu nu doresc la început decât un pahar de sifon. După aia om mai vedea!

SECVENŢA 20:

Oraş Bocşa - spital - exterior - interior - zi

îl vedem pe Cornel străbătând străzile oraşelului Bocşa. Se opreşte în dreptul spitalului, intră. Coridoarele lungi şi albe de spital. Cornel se opreşte în

dreptul unei uşi, bate încetişor, apoi intră. Cameră de spital. Aşezată pe unul din fotolii, bunica,

îmbrăcată, îl aşteaptă pe Cornel. E slăbită şi îmbătrânită.

Cornel o sărută, apoi, ţinând-o de mână, se uită la ea.

Bunica:

— Nu trebuia să vii. Acum mă simt mai bine. Doctorii au făcut adevărate minuni.

Cornel, care o sprijină pe bunică, se plimbă pe o alee în parc. Bunica:

— La concertul tău tot am să vin. Fii liniştit. Am să-mi pun rochia de dantelă. Cornel tace şi priveşte înainte. Din maşină se văd străzile Bocşei, în maşina-taxi, bunica şi Cornel.
Maşina a ajuns pe un platou de deal. Cornel coboară, apoi o ajută pe bunică şi pornesc împreună spre centrul platoului. Din locul unde ei s-au oprit, se vede toată panorama oraşului - până hăt-departe, în câmpia Caraşului. Bunica priveşte. Cornel priveşte
Oraşul şi câmpia şi, parcă, undeva, în fund, un alt oraş şi o altă câmpie.
Bunica s-a urcat în taxi. Cornel se urcă şi el. Taxiul demarează şi, după ce dispare din cadru, aparatul panoramează spre platou şi se opreşte pe o piatră funerară unde se poate citi cu greu: „Aici odihneşte Gheorghe, care a iubit dealul". Din locul pietrei se văd oraşul şi câmpia. Camera bunicii pe care o cunoaştem atât de bine. Cornel priveşte cu nostalgie lucrurile din încăpere. La vechiul patefon se aude discul cu *Trio elegiac.* în mijlocul camerei, Cornel, pe scaun, ascultă muzica.
SECVENŢA 21:
Consignaţia - acasă la Cornel - acasă la Ştefan
Cornel trece pe lângă magazinul „Consignaţia". Când e aproape de uşă, se opreşte. Pe uşă tocmai iese un tip cu un violoncel foarte vechi. Uluit de forma violoncelului, Cornel se ia după tip.
Trece tipul cu violoncelul, după el trece şi Cornel, grăbit.
Tipul se urcă într-o maşină. Cornel nu reuşeşte să se urce. E agitat, nervos. Se urcă în următoarea maşină. Tipul cu violoncelul intră pe o poartă. După un timp, intră şi Cornel.

Curte interioară cu balcoane şi uşi. Cornel pare rătăcit. Se plimbă un timp. Lângă o uşă veche stă violoncelul. Cornel se apleacă să-l vadă mai bine. Pe uşă apare tipul urmărit, care spune:

— E de vânzare dacă vă interesează.

Cornel se uită lung la violoncel, întunecare

SECVENŢA 22:

Acasă la Cornel - acasă la Ştefan

Acasă la Cornel masa e pregătită sărbătoreşte. Cornel a luat primul examen - cu zece - ca student la politehnică. Toţi îl aşteaptă. în jurul mesei stau părinţii Adinei, Ştefan şi Stela. Adina e deja gravidă. Doar scaunul lui Cornel e gol.

Ştefan:

— Şi se plângea că nu e bun la matematică! Şi când colo ia 10 dintr-un şut.

Ştefan, după ce se uită la ceas, spune:

— în schimb, punctual văd că nu prea este. Adina, scuzându-l pe Cornel:

— Mi-a dat telefon asigurându-mă că într-o oră cel mult e acasă.

Stela:

— S-o fi dus şi el cu noii lui colegi la un şpriţ. Mama Adinei, către Adina:

— Vezi să nu ţi se ardă prăjitura!

Stela deschide discuţia cu Ştefan, pe care are ea un cui:

— Nu ţi-ar fi stricat nici ţie să fii mai ambiţios. Ştefan, răzând:

— Cinci pe toată linia! Dar ce, parcă are vreo importanţă? Ţi-e bărbatul inginer? Ţi-e! Masa pregătită a rămas neatinsă. Invitaţii au plecat supăraţi, în camera ei, Adina se chinuie să citească, dar pe faţă i se citeşte îngrijorarea.

SECVENŢA 23:

Acasă la Ştefan - la Cornel - noapte

Stela, Ştefan şi copilul stau la masă şi mănâncă: Copilul spune:

— Nu-mi place conopida! Stela, furioasă:

— Ştii ce păţeşti dacă întinzi coarda. Copilul:

— Ce ţi-am făcut? Stela:

— Aminteşte-ţi ce mi-ai spus la prânz. Ştefan:

— Iară ţi-a spus vreo obrăznicie? Stela:

— încă ce obrăznicie! Să-i spun lui taică-tu? Copilul:

— Spune-i. Stela:

— Spune-i tu, dacă eşti aşa de curajos. Copilul:

Vreau să cânt şi eu la violoncel!Ştefan:

— Ce prostii îţi pot ieşi pe gură? Pe deasupra, nici unchiul Cornel nu mai cântă la violoncel. E noapte. Cornel nu a venit încă. Adina, cu lampa aprinsă, încearcă să adoarmă. Se ridică şi se duce până la baie. Se reîntoarce cu un pahar de apă, din care soarbe o înghiţitură. Se aşază în pat - stinge lumina. Ne apropiem de chipul său. Stăm mult, până respiraţia devine egală, semn că a adormit, încet, încet, începe să se audă un violoncel - apoi, pe măsură ce ne apropiem de gros-planul Adinei, violoncelul e tot mai tare. Adina deschide ochii şi ascultă. Se ridică şi, în cămaşă de noapte, iese. în încăperea cealaltă, Cornel, aşezat pe scaun, lângă geam, unde zorii mijesc, cântă la un violoncel. Adina vine şi se aşază pe un scaun în faţa lui şi-l ascultă. între ei stă masa cu bunătăţi. Cornel cântă în transă.BUCĂTĂRIA DE VARĂ

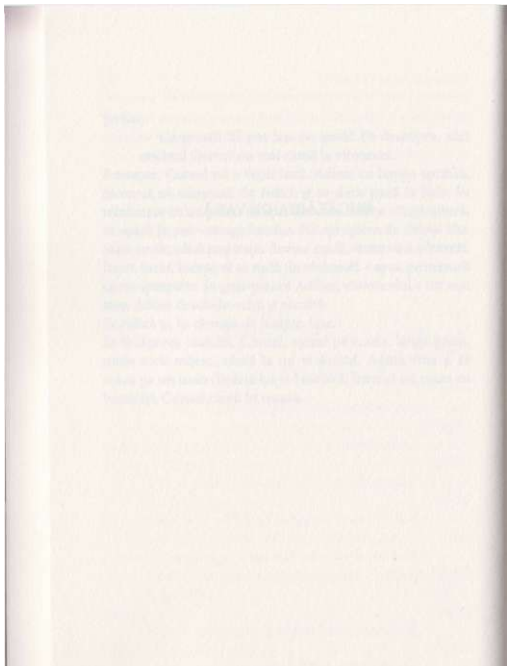

Acasă la învăţătorul Drăguţoiu.
învăţătorul stă la masă şi se pregăteşte să scrie ceea ce o să-i dicteze Eva Nada.
Eva Nada e o femeie între două vârste, cu un chip bun şi inteligent.
învăţătorul aşteaptă ca femeia să înceapă să-i dicteze şi o priveşte încurajator.
Eva Nada stă pe un scaun în faţa învăţătorului, cu mâinile în poală şi îndreaptă spre el o privire rapidă şi înfrigurată. Expresia feţei i se schimbă brusc. O durere profundă îi desfigurează chipul şi abia acum porneşte un oftat lung şi dureros, un oftat în care ea a căutat să pună o mulţime de lucruri. Un oftat care să înlocuiască vorbele, în care să pună toată amărăciunea care e în sufletul ei. Oftatul lung şi prelungit al femeii se stinge şi o mare linişte se lasă în încăpere.
învăţătorul aşteaptă în continuare în faţa hârtiei albe ca Eva
Nada să înceapă să-i dicteze scrisoarea.
Eva Nada uită de învăţător şi e cât se poate de mirată că
hârtia din faţa lui continuă să rămână albă.
Faţa femeii e din nou răvăşită de durere şi acelaşi oftat adânc
şi prelungit porneşte din străfundurile sufletului ei amărât,
însoţit de data asta şi de cuvinte:

— Săăăracă Liiiină, se tânguie femeia şi cuvintele ei se

transformă într-o nesfârşită litanie, învăţătorul scrie cuvintele spuse de femeie pe hârtia albă din faţa lui: „Săracă Lină"

.Aşteaptă ca femeia să continuie dictatul. Femeia, închipuindu-şi că învăţătorul n-a priceput, se adună din nou în ea, se pregăteşte să repete cuvintele şi într-adevăr de data asta ele sunt spuse parcă şi cu o mai mare expresivitate:

— Săăăracă Liiiiină...

învăţătorul priveşte din ce în ce mai nedumerit la cuvintele care sunt deja scrise pe hârtie şi aşteaptă ca Eva Nada să dicteze în continuare.

— Păi, nu scrieţi, domnule învăţător? întreabă din ce în ce mai uimită Eva Nada. Ce amaru faceţi, rogu-vă, că nu scrieţi?

— Am scris, spune învăţătorul arătând spre cuvintele de pe coala de hârtie: „Săracă Lină".

— Aşa cum am spus eu aţi scris, ori altfel? întreabă femeia.

— Cum altfel? întreabă nedumerit învăţătorul.

— Şi ce aţi scris acolo, domnule învăţător? întreabă Eva Nada. Fie-mi iertat că vă întreb, ce anume aţi scris dumneavoastră acolo pe hârtie?

— Cum ce-am scris, face mirat învăţătorul. Ce mi-ai dictat tu, aia am scris: „Săracă Lină".

— Păi nu aşa, domnule învăţător, spuse Eva Nada profund nemulţumită. Nu aşa v-am spus eu dumneavoastră „săracă Lină", şi gata. Păi dacă aţi scris aşa „săracă Lină" şi atât, cum vreţi să priceapă ceva din asta Ion al meu?! Mai bine să mai ascultaţi o dată şi de data asta să scrieţi exact aşa cum vă spun eu şi nu altfel.

Şi din nou Eva Nada oftează din tot sufletul spunând pentru a treia oară cuvintele în care a adunat toate necazurile din
sufletul ei, fiind convinsă că aşa cum sunt ele spuse, sunt suficiente pentru ca fiul ei să înţeleagă totul, să înţeleagă cât de greu îi este ei şi cât de mult suferă ea ştiindu-l departe, acolo,

pe front, în timp ce ea se luptă cu sărăcia şi cu neajunsurile...
— Numai atât să scrieţi, domnule învăţător, nu mai mult. Numai atât, că lui nu-i trebuie mai mult ca să priceapă ce-i în sufletul meu şi cât de neagră îi inima mea. Dar să scrieţi aşa, nu altfel. Altfel pierdem vremea de pomană.
în sfârşit, învăţătorul pricepe ce vrea Eva Nada. Faţa învăţătorului se destinde într-un fel de zâmbet.
— Aşa cum vrei tu, îi explică el femeii, nu se poate scrie.
— Cum nu se poate?! întreabă mirată femeia.
— Aşa bine, spune învăţătorul.
Eva Nada se uită nemulţumită la învăţător. Pe chipul ei tuciuriu şi bun, îndurerat în aceste clipe, dar în acelaşi timp iluminat pe dinăuntru de un fel de bucurie neţărmurită şi de o mare încredere în viaţă, apare umbra unui zâmbet pe care dă să şi-l ascundă cu dosul palmei.
— Eu cred că dumneavoastră, spune ea privindu-l drept în faţă pe învăţător, cât sunteţi de învăţat, tot degeaba. Păi dacă nu puteţi să scrieţi ce v-am rugat eu, atunci mai bine mă las păgubaşă. Aşa cum aţi scris dumneavoastră: „Săracă Lina" şi gata, asta, vă spun drept, nu înseamnă nimic, îi spune Eva Nada cu tristeţe învăţătorului şi se ridică de pe scaun.Eu vă mulţumesc că aţi încercat, adăugă apoi din pragul uşii. Dar dacă nu-i puteţi scrie aşa cum vreau eu, atunci mai bine să nu-i mai scriu, spune Eva Nada şi părăseşte încăperea în timp ce învăţătorul se uită stupefiat după ea.
GENERICUL FILMULUI
Un tren de marfa străbate întinderile în lumina tulbure de dinaintea zorilor.

într-un vagon stau înghesuiţi elevii care se întorc la şcoală din vacanţa de primăvară. Geamantane de lemn, saci cu merinde, baloturi uriaşe... Mamele care îşi însoţesc odraslele stau de vorbă între ele.
Prin uşa deschisă a vagonului se pot vedea, prin întunericul care începe să se destrame, cireşii înfloriţi, câmpiile înverzite. Mamele stau pe geamantanele de lemn cu lacăte grele, copiii în picioare şi atât de înghesuiţi, încât nici nu se pot mişca. Printre ei îl descoperim pe Andrei, un băieţaş palid şi slăbuţ. Femeile vorbesc între ele, îşi spun una alteia necazurile.
— Eu la internat nu-l mai dau, spune una din ele. L-am dat un an la internat şi mi-a venit copilul acasă cu păduchi, mă credeţi; şi nu l-am dat la un internat obişnuit, ci la internatul bisericii unite. Toţi mi-au zis c-ar fi un internat bun şi copiii ar fi mai îngrijiţi ca în altă parte. Nici vorbă de aşa ceva, spune femeia şi oftează.
— Eu sunt de altă părere, spune o doamnă, soţie de preot, judecând după hainele negre în care este îmbrăcată. Un copil trebuie lăsat la internat, să se înveţe cu greul. Destul îi cocoloşim noi acasă; dacă îi răsfaţă şi alţii unde ajungem? Iese din şcoală complect nepregătit pentru viaţă, şi nu-i bine... - Eu vă spun drept, am vrut să-l dau în gazdă la profesorul Popescu, ăla grasu care e profesor de geografie la Brediceanu, numai că cere mult, doi porci graşi de copil. Cine poate să facă faţă? „Eu îi fac şi educaţia", zice, „îl învăţ să se poarte", zice... Aşa o fi, numai că nu avem cum să îngrăşăm doi porci... De unde!...
întunericul e din ce în ce mai puţin dens în trenul de marfă cu care călătoresc spre oraş liceenii. O lumină galbenă se prelungeşte ca o

apă murdară pe feţele lor obosite. Şi iată că trenul opreşte în plin câmp.

— Puteţi coborî, strigă cineva din faţă, dintr-un alt vagon. Stă aici mai bine de un ceas, până vine acceleratul!

Băieţii coboară repede din tren, fericiţi de distracţia care li se oferă pe neaşteptate, şi se împrăştie veseli prin livada cu cireşi înfloriţi care se află în preajmă. Fetele rămân adunate în cerc în preajma trenului neîndrăznind să se îndepărteze prea mult. Mamele nu coboară, de rămân în tren.

— Să nu vă îndepărtaţi prea tare, strigă una dintre ele, să nu plece trenul fără voi.

— N-aveţi grijă, răspund băieţii, când o fi de plecare fluieră şi avem timp să ne urcăm...

Cireşii îşi scuturaseră în mare parte florile şi în lumina tulbure a zorilor crengile lor, verzi de-acuma, se profilează pe cerul cenuşiu. Nu departe, se poate vedea un semafor roşu, mult mai roşu decât luna palidă de pe cer din spatele lui.

La un moment dat, băieţii încetează să mai alerge şi adunaţi în cerc se uită la ceva cu mare atenţie.

— Care vrei să vezi un mânz mort?! strigă unul dintre ei.

— Ce-i cu voi? De ce v-aţi adunat acolo buluc? strigă mamele din tren.

— E un mânz mort aicea. Are capul despicat în două! vine din întuneric glasul unui copil.

Pe şosea se aude o căruţă oprindu-se. Căruţa se opreşte undeva în preajma copiilor. O femeie grasă şi rumenă la faţă şi lângă ea un copil gălbejiu cât se poate de speriat.

— Tot la şcoală mergeţi? întreabă femeia dornică să intre în vorbă cu liceenii. Noi tot la liceu ne ducem, spune femeia, numai că n-am

avut bani de tren cu scumpetea asta, aşa că am plecat cu trăsura. Vezi, Duţule, îi spuse ea copilului care părea gata să plângă, că şi ei sunt copii ca şi tine, tot la liceu merg şi ei şi uite cât sunt de bucuroşi! Mă credeţi, dragii mei, se adresează femeia liceenilor, mă credeţi că tot timpul mi-a plâns că el nu se duce la şcoală că-l bat colegii... Se aude fluieratul trenului.

— Plecăm, încep să strige speriate mamele din vagoanele de marfă. Grăbiţi-vă că pleacă trenul fără voi!

La librăria din oraş, părinţii lui Andrei îi cumpără băiatului cele trebuincioase pentru şcoală.

— Zece maculatoare, zece caiete, hârtie albastră pentru învelit cărţile, peniţe, cerneală... între timp, Andrei are prilejul să se admire în oglinda uriaşă care se află prin cine ştie ce întâmplare în librărie. Poartă o uniformă nou-nouţă şi un chipiu cu şnur galben de toată frumuseţea.

După ce au ieşit din librărie - strada e plină cu elevi proaspăt sosiţi din vacanţă - tata îi spune mamei lui Andrei:

— Uniforma e cam mare, v-am spus şi când am cumpărat-o dar n-aţi vrut să mă ascultaţi

— Creşte copilul! Vrei să iasă din ea?

— Trebuia să luăm nişte peniţe din cele de două mii de lei, spune Andrei. Astea-s tare proaste. Scrii de două ori cu ele şi nu-s mai bune de nimica.

La internatul şcolii, pe coridorul lung şi murdar, mama îi ajută lui Andrei să-şi aşeze lucrurile în dulap, fără a uita să-i dea sfaturile necesare:

— Vezi să nu pierzi mănuşile, îi spune ea. Pune-le întotdeauna în buzunarul de la palton când le scoţi de pe mâini. Şi fularul, de câte ori nu ţi-am arătat cum să-l pui la gât, că altfel

degeaba îl porţi, nu foloseşte la nimic. Acum după operaţia de amigdalită trebuie să ai grijă, să nu bei apă foarte rece, gâtul rămâne o vreme foarte sensibil...
Sală de bal undeva la ţară, în anii războiului. E dimineaţă şi în geam se pot zări zorii cenuşii ai dimineţii de vară. Doamna Binder, soţia directorului fabricii, spune, făcând pe doamna mare, pretenţioasă şi puţin ridicolă:
— Ce dimineaţă frumos, nu-i aşa? îi întreabă ea pe cei care au fost la bal, funcţionari din fabrică şi intelectuali ai satului.

Lumea arată deja obosită după o noapte de petrecere

.— Nici soarele n-a răsărit şi e aşa o căldură, spune cineva încercând să întreţină conversaţia. Bărbaţi şi femei se întorc în zorii tulburi ai zilei de la bal.

— Să facem o baie, ce ziceţi? propune un bărbat mai cu chef...

— Ce idee minunat! spune încântată soţia directorului.

— Dar nu avem costume, obiectează cineva.

— Chiloţi şi sutien fiecare femei are, spune nemţoaica. Şi iată-i pe toţi, bărbaţi şi femei în costumele lor de baie improvizate, aruncându-se în apa rece a râului. Strigăte şi râsete... Trupurile lor albe în apa cenuşie, moleşite de petrecere şi de noaptea de nesomn. Suntem în preajma unei mori vechi şi părăsite. Tremurând de frig unii încearcă să se ridice pe scândurile acoperite cu muşchi alunecos ale jgheabului morii. Cineva, în glumă, dă drumul la roata morii şi din pricina zgomotului făcut de roată nu se poate auzi ce-şi spun unul altuia. în tot cazul e o societate veselă şi petrecăreaţă, ce pare să fi uitat de război.

Părinţii lui Andrei au ajuns în sfârşit acasă.

— Sunt tare obosită, îi spune mama lui Eva Nada. I-am spus lui domnu să plecăm mai repede de la bal, dar cine să se-nţeleagă cu el când are chef să se distreze. Şi pantofii ăştia nenorociţi m-au strâns îngrozitor!

— Lasă-i, doamnă, spune Eva Nada, şi dă-mi să-ţi frec picioarele că s-a oprit sângele, de-aia s-au umflat şi te dor. De-aia s-au umflat, spune ea şi începe să frece picioarele mamei ţinându-i-le în poală.

— Cred că domnu s-a culcat, că nu-l mai aud, spune Eva Nada şi rânjeşte cu bunătate cu gura ei mare şi ştirbă... Tot mă uit la dumneata, doamnă, ce picior mic ai, aşa ceva nu s-a mai

văzut, spune ea cu multă admiraţie... Şi cum a fost, doamnă ? întreabă apoi Eva Nada. Povestiţi-mi şi mie cum a fost la bal, că nu mai pot de curioasă să ştiu cum v-aţi distrat.
Bantu se întoarce acasă cu lucrurile furate de la evreii care au fost deportaţi. Copiii lui Bantu, cei doi fraţi gemeni surdomuţi, se află şi ei în căruţă. E o noapte cu cerul spuzit cu stele. Căruţa e încărcată cu tot felul de lucruri furate. Sub cămăşile lor largi, surdomuţii, care nu sunt întregi la minte, au ascuns ceva. Cămaşa stă umflată pe ei, hoţia se vede de la o poştă!
— Ia să văd eu ce ascundeţi voi acolo cu atâta grijă, întreabă Bantu. Cele două viori ascunse de surdomuţi nu sunt greu de găsit.
— Prăpădiţilor, spune Bantu furios foarte. Pe altceva n-aţi putut şi voi pune mâna, vai şi amar de capul vostru.
Surdomuţii îşi scot viorile şi încep, scălămbăindu-se în fel şi chip, să „cânte" la ele.
— Tăceţi odată, strigă Bantu la ei, că m-aţi asurzit. Doar dă Dumnezeu să ajungem acasă fără să ne întâlnim cu careva, le spune el surdomuţilor care cântă mai departe, nepăsători şi cât se poate de fericiţi de „achiziţia" făcută.
Bantu trece cu căruţa cu lucrurile furate pe lângă biserică. E noaptea de înviere şi din biserică răzbat vocile celor care cântă „Cristos a înviat".
— Bine că nu ne întâlnim cu nime pe drum să ne vadă, le spune Bantu surdomuţilor care, fericiţi, se fac a cânta la viorile lor cu corzile rupte.
Au ajuns acasă. Bantu deschide poarta şi, ajutat de surdomuţi, coboară maşinile de cusut şi celelalte lucruri furate din căruţă.
Gâfâind din greu, surdomuţii urcă maşinile în podul cu fân. Bantu face semne surdomuţilor să

tragă maşinile mai spre fundul podului, apoi le acoperă cu fân.

— Astea-s pentru nevestele voastre, le explică Bantu surdomuţilor, care, bineînţeles, nu înţeleg nimic şi dau fericiţi din cap. Să aibă cu ce să vă coasă izmenele când o fi să vă însuraţi şi voi şi să intrau în rândul oamenilor. Unde s-or găsi şi muierile alea să-şi pună mintea cu voi, spune Bantu şi îi priveşte pe cei doi cu obidă. Vai şi amar, mormăie el în timp ce coboară din pod, că degeaba mă trudesc şi mă zbat, că n-am pentru cine...

în mijlocul ogrăzii, fericiţi la culme, surdomuţii încep să scârţâie la viorile lor cu corzile rupte şi să ţopăie apucaţi de o bucurie nătângă.

Prin faţa porţii se aud trecând sătenii care se întorc de la biserică. Se aude murmurul înăbuşit al vorbelor lor.

— Tăceţi, că acuma vă trăsnesc, le şopteşte Bantu surdomuţilor, care nu înţeleg, bineînţeles, ce le spune el şi se uită cu ochi nătângi la Bantu.

Plutonierul din sat îi anchetează pe refugiaţii din Moldova, care sunt învinuiţi c-ar fi dat foc la clăile cu fân din grădina unui ţăran.

Trei bărbaţi înalţi ca nişte zdrahoni şi o femeie micuţă şi plăpândă stau în picioare, speriaţi şi năuciţi în faţa vinii nedrepte care li s-a adus.

— Păi, de asta ne arde nouă, domnu plutonier, spune femeia în timp ce bărbaţii o privesc încremeniţi, punându-şi toată nădejdea în ea. Să dăm foc la bunul omului? Dacă suntem străini şi ne-am lăsat pământu nostru şi tot ce am avut, dacă ne-a mânat foamea până aici la dumneavoastră, asta înseamnă că suntem nişte ticăloşi şi prăpădiţi, domnu plutonier ? Nu vă faceţi batjocură de noi că-i mai mare păcatul, acuma în ziua de Paşti, şi credeţi-ne că noi nu avem nici o vină, spune femeia printre lacrimi.

— Noi suntem moldoveni, domnu plutonier, spune în sfârşit cu multă greutate unul dintre bărbaţi. Noi n-am făcut rău la nimeni niciodată. Nu ne stă în obicei.

— Asta aşa-i cum spune cumnatu, aprobă cel mai tânăr dintre bărbaţi.

Acasă la plutonier. Acesta, numai în cămaşă şi bretele, taie satisfăcut nişte felii de şuncă în cămară. Vorbeşte cu nevastă- sa care se află în bucătărie.

— Ca omul să mărturisească, trebuie strâns cu uşa, spuse el cu gura plină. Şi când mărturiseşte n-ai de unde şti dacă minte de frică sau spune adevărul.

Nevasta plutonierului, o femeie grasă şi stupidă, îi povesteşte mamei:

— Greu i-a fost lui bărbatu-miu până să-i facă să recunoască. Dar el când îşi pune ceva în cap, nu i-o scoţi cu una cu două, e tare încăpăţânat. Şi pe deasupra trebuie să-şi arate devotamentul, că pentru asta i-au dat uniformă nouă.

Scena are loc în bucătărie, unde mama, ajutată de Eva Nada, tocmai ridică de pe foc o cratiţă uriaşă în care se află dulceaţă de cireşe.

— La mine nu s-au legat atât de bine, spune soţia plutonierului, în timp ce-şi bagă nasul în cratiţă, să vadă cum arată dulceaţa. Mă dau în vânt după dulceaţa de cireşe amare, declară ea. O adevărată delicatesă...

într-o pivniţă, femeia din Moldova taie singură lemne cu ferăstrăul. în uşa pivniţei apare silueta uriaşă a unuia dintre bărbaţi.

— Hai tu, îi spune el femeii, că ne-au dat drumul. în spatele lui sunt ceilalţi doi. Par speriaţi şi năuciţi de toate cele ce li s-au întâmplat, arătând ca nişte copii prigoniţi de o soartă nemiloasă.

O bucătărie de vară. „Refugiaţii" şi cu gazdele stau în jurul unei mese joase de lemn.
— Păi la început de ce aţi recunoscut, oameni buni? Nu voi aţi pus focul, nu voi aţi fost de vină, aşa că nu trebuia să recunoaşteţi.
— Păi, de vinovaţi nu eram vinovaţi, spune mirat şi speriat în acelaşi timp unul dintre moldoveni, dar n-am mai putut îndura.
în bucătăria de vară, Eva Nada o ajută pe mama să spele vasele. Eva Nada povesteşte:
— S-a îmbogăţit Bantu, doamnă, nu ştiu dacă aţi auzit ori ba. Când a fost să-l ridice pe Grun de la Făget, cică Bantu a avut grijă să se afle prin preajmă. Ar fi fost el înţeles cu cei de la poliţie, aşa se spune. Aşa că el numai bine a intrat în casa omului şi cum a găsit totul vraişte, a luat şi el pe ce a putut pune mâna aşa, în grabă. S-ar fi întors acasă cu căruţa încărcată cu lucruri furate.
— Am auzit şi eu, spune mama, dar parcă nu-mi vine să cred să fie el aşa de ticălos. Se spune c-ar fi luat şi nişte brăţări de aur ale doamnei Grun. Lumea mai şi exagerează.
Eva Nada şi cu mama au spălat nişte rufe şi amândouă ies în curte să arunce apa murdară din copaie. E noapte senină, cerul e spuzit cu stele şi Eva Nada, parcă în continuarea discuţiei dinainte, îi spune mamei:
— Ştiţi cumva, doamnă, ce-i cu dunga aia mai albă pe cer? Dunga care se întinde de la Carul Mare până la Carul Mic?
— Nu ştiu, spune mama.
— Se zice din bătrâni, povesteşte Eva Nada, că un om ar fi furat un car cu fân de la fratele lui şi de lacom ce a fost şi-a umplut carul prea tare şi a început să piardă fânul pe drum. Şi drumul ăsta alb, pe care îl vedem noi noaptea pe cer, ar fi fânul furat de omul ăla.

Mama e în vizită la soţia directorului fabricii, doamna Binder. Mama e foarte emoţionată, pentru prima oară se află în vizită la o doamnă atât de mare. E îmbrăcată într-o rochie de gală, albastră cu dantelă.

— Ce rochie frumoasă, spune doamna Binder, încercând să fie cât mai amabilă şi făcând în acelaşi timp pe marea doamnă. Garnitura de dantelă e splendid; umerii, numai, sunt puţin prea lăsaţi, spune ea şi încearcă să ridice puţin umerii de la rochia mamei.

— E o croitoreasă foarte bună la Făget, spune mama vădit emoţionată, dar nu cred să fie chiar în pas cu moda... Aveţi un păr minunat, doamnă Binder, vă invidiez pentru o aşa splendoare de păr, spune mama.

— Când eram mai tânără, era mult mai deschis, avea color foarte deschis, spune doamna Binder. Aşa cum sunt acuma sunt mai frumos, adăugă ea şi-i zâmbeşte mamei aşa cum ai zâmbi unei fetiţe căreia i-ai dat ciocolată şi ea îţi mulţumeşte.

Din camera alăturată se aud doi copii, Tuţi şi Luţi, jucându- se şi făcând gălăgie mare.

— Mamă, spune unul din copii, un băiat blond şi frumos, aflat în anii adolescenţei, pe care îl vedem apărând în pragul uşii, Tuţi s-a aşezat cu fundul pe pian. îl bat măr dacă nu se ridică. O să strice pianul.

— Tuţi, astâmpără-te, pentru numele lui Dumnezeu, îi spune mama pe nemţeşte (apoi, întorcându-se către mama), în curând o să vină şi cel de-al treilea şi atunci n-o să mai fie atât de răsfăţaţi. Nu mai sunt chiar aşa de tânăr, spune doamna Binder, dar trebuie sacrificiu; trebuie mult sacrificiu, spune ea mişcându- şi cu multă gravitate în toate părţile frumosul ei cap blond.

Fiihrerul a spus ca fiecare mutter să nască mulţi copilaşi.
Bantu, care încearcă să se îmbogăţească şi să profite cât mai mult de pe urma războiului, îşi începe şantajul. El, ca primar, e în posesia unor liste cu cetăţeni din colonia muncitorească ale căror soţii sunt evreice. îi vizitează, aşadar, pe fiecare pe rând, încercând să le stoarcă bani cât mai mulţi. Bantu a bătut la uşă. în prag a ieşit o bătrână.
— Vi-i acasă nepotul? întreabă el.
— Doarme, spune femeia. A fost de rând azi-noapte şi abia s-a culcat.
— Dacă nu vă e cu supărare, spune Bantu, faceţi bine şi-l sculaţi, că am o treabă cu dânsul.
— Vino şi dumneata mai târziu, spune femeia, măcar un ceas, două să se odihnească, sărăcuţul.
— îmi pare rău, doamnă, dar nu se poate, că-i grabă mare, spune Bantu.
Privindu-l cu neîncredere, uşor ostilă, bătrâna îl invită pe Bantu înăuntru şi-l lasă să aştepte într-o cămăruţă cu obloanele trase.
Târşindu-şi picioarele umflate, ea se întoarce în cămăruţa întunecată.
— Mai aşteaptă puţin, spune ea în şoaptă.
Apoi Bantu o aude şuşotind cu altă femeie. Peste puţin timp intră o femeie. Trage obloanele şi în încăpere se face lumină. E o femeie tânără şi extraordinar de frumoasă.
— Va rog să luaţi loc. S-a dus mama să-l scoale pe Tibi.
— Mulţam, doamnă, spune Bantu cât se poate de politicos. Nu vă deranjaţi, vă rog frumos, pentru mine. Pot sta şi în picioare.
— Ce dracu vrea cu mine, nu i-ai spus că m-am culcat? Nu poate omul în casa asta să se

odihnească un pic, se aude din odaia alăturată vocea unui bărbat tânăr.
Apoi bărbatul intră în încăpere. Chipul îi este furios şi buimăcit de somn.
— Cu cine aveţi treabă? întreabă bărbatul în timp ce femeia părăseşte încăperea.
— îmi pare rău că vă sculai din somn, spune Bantu şi se uită pe fereastră. Numai că e ceva foarte urgent şi important, continuă el şi se uită drept în ochii celuilalt. Bărbatul priveşte încruntat şi vădit nemulţumit din pricina vizitei inopinate a lui Bantu.
— Spuneţi-mi atunci despre ce e vorba? zice el şi-l priveşte pe Bantu cu vădită antipatie.
— Păi, soţia trebuie să fi fost femeia care a ieşit din odaie? întreabă Bantu.
— Ea a fost, aprobă bărbatul. Şi ce-i cu asta?!
— Păi de ea e vorba, spune Bantu. De-aia şi întrebai.
— Cum adică? întreabă bărbatul şi deodată se face alb la faţă. în ochi i se poate citi un început de spaimă.
— E românca? întreabă Bantu, şi iar se uită pe fereastră.
— Da, răspunde ezitând bărbatul.
— O fi, spune Bantu şi rânjeşte, apoi îşi şterge sudoarea de pe frunte cu dosul mânecii. După soţ nu zic că nu-i româncă, dar înainte de a se mărita, de ce naţionalitate a fost?...
Bărbatul coboară privirea în pământ şi nu spune nimic. în încăpere se lasă tăcerea, o tăcere grea şi apăsătoare.
— O să fie deportată, cad greu, după un timp, cuvintele lui Bantu.
Şi din nou se lasă liniştea.

Femeia intră în odaie, uşor stânjenită şi, cum are mâinile pline cu cocă, deschide uşa cu cotul să nu murdărească clanţa.
— Poate ar fi bine să vă servesc cu o dulceaţă, spune ea timidă. Sau cu un păhărel de afinată?
Caută privirea soţului ei, neliniştită şi nerăbdătoare să afle despre ce e vorba. Privirea lui aleargă în toate părţile, evitând-o pe a ei. Femeia părăseşte încăperea şi se întoarce cu sticla şi paharele de ţuică. De nelinişte - a înţeles din comportamentul bărbatului ei că s-a întâmplat ceva foarte grav şi într-un fel şi bănuieşte ce anume - tava cu păhărelele, care scot un clinchet uşor, îi tremură în mâini.
— S-a întâmplat ceva grav? îndrăzneşte ea să-l întrebe...
— Nu, spune bărbatul, evitând tot timpul s-o privească. Nu s-a întâmplat nimic, adăugă el repede.
Femeia îl serveşte pe Bantu cu un păhărel de afinată, apoi iese.
— Să ne ajutăm unii pe alţii, spune Bantu cu multă blândeţe, că de aia suntem dintr-un sat.
— Cum? spune bărbatul şi se uită spre uşă cu frică, nu cumva să intre nevastă-sa şi să audă ce pun ei la cale.
— E adevărat că nu-i prea uşor, spune Bantu. Mai ales pe vremurile astea.
Nu mai zice apoi nimic, se aşterne din nou liniştea. Bărbatul se foieşte pe scaun în căutarea unei soluţii. Bantu îl lasă să se frământe şi după un timp îi spune:
— Trebuie să se găsească o soluţie, eu aşa gândesc. Numai că aşa sunt vremurile, că fără bani nu se poate aranja nimica. S-a stricat lumea tare rău cu războiul ăsta, orice mişcare ai face cere bani.

între timp, femeia revine, val-vârtej, în odaie.
— S-a întâmplat ceva şi nu vrei să-mi spui! spune ea gata să facă o scenă.
— Lasă-ne singuri, replică bărbatul, calm şi cu multă blândeţe, şi o determină să părăsească încăperea.
După ce femeia pleacă, bărbatul îl întrebă pe Bantu, privindu-l drept în ochi: -Cât?
— Un milion de lei, spune Bantu, cu o voce albă şi neutră.
Mama şi cu Eva Nada au pregătit de sărbători un tort uriaş.
— Să-l ducem în cămară, doamnă, zice Eva Nada, să-l ţinem la răcoare, să nu se topească crema prea repede.
— Untul mi se pare că n-a fost prea proaspăt, spune mama. Parcă crema e puţin acrişoară, nu ţi se pare?
— Lasă că-i bună, spune Eva Nada, mai ales glazura de zahăr ars e o minune.
Şi Eva Nada, purtând tortul ca pe un trofeu, dispare cu el în cămară.
— L-am acoperit, îi explică ea mamei de îndată ce se întoarce. E o muscărie în cămară, să te crucești nu alta! Nu ştiu nici eu de unde s-au strâns, căci în fiecare dimineaţă mă ajută domnul să le dăm afară.
— Sper că nu l-ai acoperit cu hârtie, căci se lipeşte şi n-o mai putem dezlipi, spune mama.
— Nu sunt eu aşa o proastă, nu aveţi grijă, spune Eva Nada. Am pus o oală deasupra.
— Până mâine numai bine se îmbibă cu cremă foile şi o să fie minunat!
— Sunteţi o mare specialistă, doamnă, spune plină de admiraţie Eva Nada, nu cred să se afle o altă doamnă mai pricepută ca dumneavoastră când e vorba de doboş-tort.

Doamna Binder îi spală pe cei doi fraţi gemeni pe cap.
— Mamă, spune unul din băieţi, în timp ce capul său plin de clăbuci se află în lighean, am uitat să-ţi spun că mi-am rupt cămaşa la umăr.
— Mamă, spune celălalt băieţaş, la cinematograf joacă un film minunat: Aventurile baronului Miinhausen. L-am văzut ieri împreună cu Tuţi. Când am să fiu mare am să-ţi cumpăr un capot transparent, aşa cum purta ţarina Rusiei...
Inginerul Cristea i-a adus lui Andrei un pachet cu mâncare. Coridorul murdar al internatului. Andrei îşi aşază mâncarea în dulap.
— Bate vântul pe coridorul ăsta, mai mare jalea, spune inginerul rău impresionat de atmosfera deprimantă din internat.
— De două săptămâni îi tot aştept, spune Andrei. Iar nu s-au ţinut de cuvânt, se plânge el către tânărul inginer.
— O călătorie cu trenul costă azi mult, spune inginerul. Ştii tu doar că nu prea sunt bani.
După-amiază de duminică. Pe corso, locuitorii micului orăşel au ieşit la plimbare. Printre ei, îi zărim pe Andrei şi pe domnul inginer Cristea. Acesta s-a întors infirm din război şi şchiopătează. Pe lângă ei trec, făcând mare hărmălaie - tocmai au ieşit din restaurant - câţiva etnici germani.
— Ticăloşii, spune inginerul, stau aici la fereală în timp ce ai noştri, săracii...
— Păi aici, la noi în Banat, parcă nici n-ar fi război, spune Andrei.
— Războiul e peste tot, băiatule, spune inginerul.
La circ. Andrei vrea să se oprească în faţa unei gherete unde se trage la tir.
— Habar nu aveţi ce ochitor bun sunt. Pot să vă arăt dacă vreţi, îi spune el inginerului,

— Altădată, spune inginerul căruia trasul la tir îi aminteşte probabil de război.
— Acolo pe front, întreabă Andrei cu sfială, aţi tras vreodată...
— Ce zici intrăm s-o vedem pe femeia-fenomen? întreabă inginerul schimbând cât mai repede direcţia discuţiei. (Pe afişul din faţa barăcii se poate citi: „Vizionaţi pe domnişoara-fenomen! Domnişoara nu are decât o mână care seamănă cu o aripioară şi ca să nu se lase mai prejos decât celelalte gospodine...", afiş pe care îl citeşte Andrei uimit că există pe pământ şi astfel de fiinţe cu totul ieşite din comun.
între timp, Bantu îşi continuă şantajul. Acasă la inginerul Dobrescu.
— îl căutaţi pe soţul meu? întreabă soţia inginerului,
— Pe domnul inginer, spune Bantu. Am o treabă cu domnul inginer.
— Nu-i acasă, spune femeia. A plecat cu nişte prieteni să joace fotbal. îl găsiţi pe teren.
— Mulţumesc, doamnă, spune Bantu, am să-l caut acolo.
Terenul de fotbal văzut de undeva de sus. Bantu îi face semn inginerului care, după ce pasează mingea cuiva, se apropie de marginea terenului. Discuţia pare foarte agitată între cei doi. La un moment dat Bantu pleacă, inginerul îl strigă. Bantu se reîntoarce.
La cârciumă. La o masă, Bantu şi inginerul. Se vede că inginerul a băut mult, ochii îi sunt roşii şi privirea rătăcită.
— Domnu' inginer, îi spune cârciumarul, nu mai beţi, că iarăşi vine doamna după dumneavoastră, şi ştiţi că tare nu-i place la doamna să vă vadă aşa. Puteţi să vă şi supăraţi, dar nu vă mai dau.

— încă un rând, spune inginerul, să bem adălmaşul. Şi de plătit eu plătesc, pentru că eu sunt cumpărătorul.
Cel care cumpără plăteşte şi cel ce vinde primeşte, nu-i aşa, domnu' Bantu? Spune-i prăpăditului ăstuia dacă am dreptate, ori nu am?
— Gata, spune birtaşul, ani închis prăvălia, vă rugaţi degeaba, domnu' inginer, că s-a gătat, trebuie să mă duc la Făget să cumpăr altă sticlă de lichior din ăsta de care vă place dumneavoastră, că nu mai am... Dar ce supărare aveţi, rogu-vă, domnu inginer, că sunteţi aşa de cătrănit?
— Nici o supărare, spune inginerul, nici nu ştii tu ce am cumpărat astăzi, ce lucru de preţ! Ce târg bun am făcut eu cu domnul Bantu! Clasa întâi!...
Bantu, plin de atenţie şi cât se poate de afectat, îl ajută pe inginer să se ridice de la masă şi să părăsească cârciuma.
Zi de vară, înainte de secerat. Lanuri de grâu. Undeva în depărtare, pădurea. Pe bicicletele lor strălucitoare, cei doi copii ai doamnei Binder, Tuţi şi Luţi, dispar pe potecile ce străbat grâul înalt şi auriu. Amândoi par a fi cât se poate de veseli, se iau la întrecere, strigă unul la altul, nepăsători şi lipsiţi de grijă ca toţi copiii. Dinspre pădure, pe cerul de un albastru strălucitor, fără pic de nor, apare un avion, rătăcit cine ştie cum, coboară în picaj şi începe să mitralieze. Cel dintâi copil cade secerat, cu bicicleta deasupra lui. Celălalt caută să scape, aleargă disperat pe bicicletă, dar tirul îl ajunge şi pe el. Avionul se mai roteşte de câteva ori deasupra câmpiei, apoi dispare. O mare linişte se lasă. Câmpia văzută de sus. Lanuri de grâu unduitoare în vântul uşor care a început să bată.

Un ţăran i-a descoperit pe cei doi copii ucişi. îi urcă cu greu în car şi-i întinde pe nişte paie, în căruţă. Faţa unuia dintre copii e neatinsă, un băiat frumos cu păr auriu numai inele. Doar ochii par de sticlă, îngheţaţi.
în bucătăria de vară mama şi Eva Nada stau de vorbă. Discuţie calmă, obişnuită, contrastând puternic cu cele întâmplate în scena anterioară.
— Poţi să mă baţi, doamnă, zice Eva Nada, dar iar am spart un pahar.
— Ai îmbătrânit şi te-ai cam ramolit, spune mama.
— Bată-le Dumnezeu de mâini, se supără Eva Nada.
— Capu e de vină, nu mâinile, spune mama.
— Ai dreptate, doamnă, aşa o fi cum spui, capul meu prost.
Pe masă se află borcanele cu dulceaţă, pe care mama şi cu Eva Nada tocmai le-au umplut. Mama le numără şi Eva Nada le numără şi ea.
— Douăzeci de borcane de dulceaţă au ieşit, doamnă, spune Eva Nada. Cea de pe fundul căldării are un pic gust de cocleală. Luaţi o linguriţă şi gustaţi. Poate că mi se pare mie.
— Eu mă pun să tai celofanul, şi dumneata numai bine între timp le legi, spune mama.
— Le leg, doamnă, zice Eva Nada. Numai să se răcească puţin, că-mi frig degetele, ştiţi ce-am păţit anul trecut că m-am fript toată la mâini.
Şi în timp ce începe să lege borcanele cu dulceaţă, Eva Nada începe să povestească:
— Mare jale a fost ieri, doamnă, păcat că n-aţi venit şi dumneavoastră la cimitir. Atâta lume a fost că abia au încăput în biserică. Au fost doi popi, unul din cel nemţesc şi popa nostru. Când au ajuns cu ei acasă erau amândoi reci, tot sângele s-a scurs din ei. Ăl mic, cum a căzut de

pe bicicletă, s-a lovit cu capul de o piatră; nici nu i se putea vedea bine faţa, era toată zdrobită...

— Săracii părinţi, spune mama şi rămâne pe gânduri. Apoi se apucă din nou să taie celofanul. Bantu îşi continuă şantajul. Bate la o uşă şi la început nu-i deschide nimeni. Vrea să plece, dar se aud paşi şi, în sfârşit, o femeie deschide. Femeia îi face loc să intre într-o bucătărie. E spălătură mare şi bucătăria e plină de aburi. Pe duşumea e întins un bărbat uriaş şi peste el, trei, patru copii unii peste alţii, strigând şi făcând gălăgie mare.

— Pe mine mă căutaţi ? încearcă să spună bărbatul, dar unul din copii îi închide gura cu palma şi întrebarea rămâne nedusă până la capăt.

— Pe dumneavoastră, spune Bantu cât se poate de respectuos şi aşteaptă ca bărbatul să se ridice de jos şi să-i explice despre ce e vorba. Zdrobită de durere în urma pierderii celor doi copii, doamna Binder începe să dea primele semne de nebunie. O vedem stând în faţa ferestrei, palidă şi nemişcată ca o arătare. Curentul se întrerupe şi se declanşează o alarmă aeriană. Ea continuă să rămână pe scaun, în faţa ferestrei, în timp ce camera se cufundă în întuneric. Undeva în depărtările întunecate ale cerului se aud trecând avioane. Zgomotul lor surd şi ameninţător îi intensifică durerea. în odaia alăturată se aude plângând copilul pe care ea l-a născut „la porunca Fuhrer-ului". Auzindu-l, privirea doamnei Binder se încarcă parcă de ură. îşi astupă urechile să nu le mai audă. îşi lipeşte fruntea - părul desfăcut i se resfiră pe umeri - de geamul rece. Când curentul se reia, se ridică de pe scaun, se duce la comutator, stinge lumina şi rămâne nemişcată în mijlocul încăperii,

înconjurată de întuneric. în încăpere intră fraulein cu copilul în braţe şi aprinde lumina.
— Stinge lumina, îi spune cu o voce albă doamna Binder, e mai bine aşa. Apoi din nou se apropie de geam. Pe cărarea din faţa geamului se văd trecând muncitorii care au ieşit din schimb. Bantu îşi continuă şantajul. O femeie îl invită în bucătărie şi-i oferă un scaun pe care să stea. Apoi femeia îşi caută în continuare de treaba ei: încearcă să încalţe un băieţaş care e foarte neastâmpărat şi nu se lasă încălţat defel.
— Sunteţi de mult măritată, doamnă? întreabă Bantu.
— Nu sunt măritată, spuse femeia, fără să se întoarcă spre Bantu, chinuindu-se în continure să încalţe copilul, să-i vâre pantoful în picior. Eforturile sunt însă zadarnice.
— Cumnata mea a murit săptămâna trecută. Tuberculoză la oase, sărmana, repede s-a curăţat... Şi dumneavoastră ce treabă aveţi cu fratele meu? întreabă femeia ridicând nedumerită privirea spre Bantu.
— Acuma nu mai am nici o treabă, spune Bantu încurcat. Mi-a luat-o ea înainte...
— Care ea? întreabă femeia nepricepând despre ce este vorba.
Doamna Binder stă în dreptul ferestrei în zorii tulburi ai zilei. Are părul despletit şi privirea rătăcită şi tulbure, în curte, un tânăr strânge într-un coş frunzele veştede ale toamnei. Surâde stânjenit când o vede pe doamna Binder la geam şi încearcă timid să o salute.
O dimineaţă cenuşoasă, cu un soare palid ridicându-se deasupra clădirii de cărămidă roşie a fabricii, pe un cer tăiat parcă în două de coşul înalt al acesteia. Doamna Binder deschide fereastra şi ceaţa jilavă pătrunde în încăpere.

Soţia directorului fabricii părăseşte locul de lângă geam unde stă probabil nemişcată zile şi nopţi şi se îndreaptă spre patul desfăcut şi lăsat în neorânduială. Se culcă şi, tremurând de frig, îşi trage plapuma până sub bărbie. Rămâne un timp aşa, privind fix tavanul, apoi, în clipa în care aude undeva clinchetul unei biciclete - care îi aminteşte de fiii ei ucişi - sare repede din pat şi aleargă la geam. Cel cu bicicleta a dispărut undeva departe în dimineaţa ceţoasă.
în pat nu mai are de gând să se întoarcă şi caută febril printre plăcile de patefon şi pune o placă: un lied de Schubert. Pune patefonul la maximum, cântecul se strecoară afară prin fereastra deschisă, se ridică deasupra clădirii sumbre a fabricii.
Pe perete e portretul lui Hitler pe care doamna Binder îl ia jos şi îl aşază în pat lângă ea. Un timp se uită la el, apoi ia o foarfecă şi cu multă atenţie îi scoate fuhrer-ului ochii. Apoi îl aşază pe perete la locul lui, se uită la el un timp, stând nemişcată pe pat, în vreme ce din odaia vecină vine plânsul nestăvilit al noului-născut, care nu-i produce doamnei Binder nici o impresie.
în bucătărie, mama cu Eva Nada continuă obişnuitele lor discuţii.
— Doamnă, spune Eva Nada, când s-o termina şi războiul ăsta? Că mie, vă spun drept, mi s-o urât!
— Ai să vezi ce-ţi fac dacă te mai prind că arunci apă fiartă peste crinii turceşti. Nu-ţi intră nimic în capul ăla bătrân, spune ea supărată.
— M-am prostit, asta aşa-i, spune Eva Nada, clătinând din cap.
Cu un gest brusc îşi leagă strâns baticul de parcă ar fi vrut să se ştranguleze.
Picioarele ei desculţe lipăie pe cimentul bucătăriei, picioarele ei cu degete noduroase şi

crăpate. Se opinteşte şi ridică de pe plita sobei cazanul cu rufe puse la fiert şi aburii o înconjoară ca un fel de aureolă. Cu mâna ei neagră despică, cu un gest hotărât, aureola de aburi.
Bantu îşi continuă şantajul. De data asta se află într-o încăpere în care toate lucrurile zac într-o mare dezordine, în patul desfăcut - doi tineri: fata e acoperită cu pătura până la gât, în încăpere e probabil destul de răcoare, bărbatul, în schimb, a dat pătura la o parte şi e numai în chiloţi şi în maieu.
— Ai să răceşti, îi spune Bantu tânărului cu multă grijă. Intră sub pătură că putem vorbi şi aşa, putem sta liniştiţi de vorbă, nu-i nici o grabă.
Bărbatul îşi trage pătura peste el şi Bantu se aşază pe marginea patului. Femeia se ghemuieşte cu multă dragoste, cerând parcă ocrotire, lângă tânărul bărbat care o cuprinde în braţe, cu multă dragoste.
— Dacă nu sunt bani, nu sunt şi nu ai ce-i face, spune Bantu şi oftează, foindu-se pe un colţ de pat. O să ciupesc şi de la alţii, o să dau şi de la mine dacă e cazul şi de aranjat tot o să aranjăm noi, fiţi fără grijă, nu vă las, eu ce v-am promis rămâne sfânt. Ce dracu, Pavele, ne cunoaştem doar de multă vreme, spune Bantu şi-l loveşte uşor cu palma peste piciorul pe care tânărul şi-l scosese din nou afară de sub pătură. Numai voi să aveţi grijă, nu cumva să vă scape şi să spuneţi cuiva ce şi cum, că atunci iese totul la iveală şi nu-i bine. Atunci s-a sfârşit şi cu mine şi cu voi. Ne-a bătut Dumnezeu!
Femeia începe să plângă speriată, tânărul bărbat o linişteşte spunându-i în şoaptă cuvinte drăgăstoase.

Doamna Binder se pregăteşte de plecare. îşi îmbracă cea mai frumoasă rochie pe care o are; în faţa oglinzii, îşi aranjează părul, încercând să realizeze o coafură cât mai elegantă. Cum nu e nimeni în tot imobilul, poate să plece fără să fie reţinută. Fredonează o melodie şi arată cât se poate mai veselă şi fericită.
La gară, doamna Binder şi-a luat bilet de tren. Şeful de gară îi spune impegatului:
— Când o vezi cât e de înţolită şi aranjată, nici nu-ţi vine să crezi că şi-a pierdut minţile, săraca de ea...
— Cum de nu-i e frică directorului s-o lase să călătorească singură, spune impegatul şi se uită la doamna Binder cu multă milă.
Doamna Binder se urcă în tren. Trenul se pune în mişcare. O clipă o mai putem zări stând la o fereastră ca o păpuşă mare şi neînsufleţită, apoi trenul dispare în depărtarea ceţoasă.
Doamna Binder e singură în compartimentul de clasa întâi, zăcând, păpuşă inertă, printre catifelele rupte şi prăfuite ale trenului. Vine conductorul. Doamna Binder îl întreabă:
— Puteţi să-mi vindeţi un bilet de tren până în Germania?
— Nu, doamnă, spune controlorul privind-o năuc, controlorii nu vând bilete de tren. Bilete cumpăraţi până unde vreţi dumneavoastră, la casa de bilete.
— Ah, da, desigur, am înţeles, spune doamna Binder şi dă înţelegătoare din cap.
Dimineaţă de toamnă târzie. Un soare rece şi palid se ridică deasupra întinderilor pustii care sunt zărite din goana trenului.
Călătoria a fost întreruptă pe neaşteptate. Un ceferist îi explică doamnei Binder:

— Linia, doamnă, a fost distrusă. Au bombardat-o americanii. N-aveţi alta de făcut decât să vă întoarceţi frumos acasă.
— Dar bine, îi explică foarte mirată doamna Binder, eu vreau să merg acasă. în Germania...
Şeful de gară o priveşte mirat, apoi observă că ceva nu e chiar în regulă cu distinsa doamnă şi pleacă repede ridicând din umeri.
Doamna Binder e singură în vagonul părăsit pe o linie lăturalnică.
— Rămân aici, spune ea hotărâtă. N-am să părăsesc vagonul până se repară linia!
— Nu-mi faceţi necazuri, vă rog frumos, spune un acar (acesta a descoperit-o în vagonul pustiu). Degeaba mai aşteptaţi, că nu mai pleacă nici un tren. Ascultaţi-mă ce spun!
O cameră de hotel mizeră. Geamuri murdare, mobilă roasă de carii. O chiuvetă spartă. Un scaun fără picior. Doamna Binder îşi priveşte chipul obosit în oglinda pătată de muşte. Un moment de luciditate?
Doamna Binder a ieşit să se plimbe prin oraş. O după-amiază târzie de toamnă. începe să se înserereze. Puţinii trecători se uită miraţi şi nedumeriţi la doamna Binder, care este, într-adevăr, o apariţie cât se poate de
bizară: părul i s-a desfăcut şi-i atarnă pe sub pălăria elegantă în şuviţe murdare. Stratul gros de pudră de pe faţă i s-a transformat într-un fel de mâzgă murdară.
Doamna Binder a intrat într-o cofetărie. Comandă o prăjitură.
— E război, doamnă, de unde vreţi să avem prăjituri? întreabă uimit cofetarul.
îşi continuă drumul prin oraş. Afară a început să cadă o ploaie deasă şi măruntă. Pălăria i-a alunecat bine într-o parte şi-i atârnă neglijent smocuri de păr pe umeri. Doamna Binder s-a

rătăcit pe străzile întortocheate ale micului orăşel.
Ploaia devine din ce în ce mai deasă, orbind-o şi făcând-o să nu mai găsească drumul spre hotel.
Chipul doamnei Binder e din ce în ce mai speriat şi mai răvăşit, în timp ce îmbrăcămintea atârnă pe ea în neorânduială.
Pe lângă doamna Binder trece un băiat cu bicicleta. Claxonează când ajunge în dreptul ei, apoi dispare după colţ.
Doamna Binder începe să alerge, vrea să-l ajungă din urmă pe băieţelul cu bicicleta. Strada e însă pustie; băiatul a dispărut.
— Căutaţi vreo adresă, doamnă? întreabă un trecător văzând-o pe doamna Binder care umblă buimacă pe străzi.
Strada merge de-a lungul râului cu apele murdare şi tulburi, împleticindu-se şi oprindu-se mereu, doamna Binder abia mai poate să păşească.
în bucătărie mama şi Eva Nada stau de vorbă.
— Paharele alea numai bine şterse nu sunt, îi spune mama Evei Nada.
— Ba, că şi dumneavoastră nimica nu vă place, spune furioasă Eva Nada. Prea sunteţi pretenţioasă, prea strâmbaţi din nas! Cine poate să vă facă pe voie!
— Am să-ţi tai limba, dacă mai vorbeşti urât cu mine, îi spune mama mai în glumă, mai în serios.
— Prea mă dăscăleşti, zău aşa! Că dacă nu s-a prins nimica de mine până acuma, nici de acum înainte nu se mai prinde. Sunt şi întoarsă pe dos, dacă am aflat cum a murit doamna Binder, cum s-a înecat în Dunăre...

— Nu-mi vine să cred că s-a aruncat, sărmana de ea, spune mama. S-ar putea să fi fost un accident.

— Ce accident, nici vorbă de așa ceva, ascultați-mă ce vă spun, ea de multă vreme nu mai e întreagă la minte. La copilul care a venit pe lume după ce-au murit gemenii nici nu voia să se uite, de parcă n-ar fi fost tot al ei! Hitler i l-a cerut și tot el i-a luat și pe ceilalți doi, bată-l Dumnezeu să-l bată, că nu ne mai vedem odată scăpați de el! Că-i mai rău decât holera! Numai nenorocire și necaz a adus pe lume. Odată și odată tot o să răsuflăm ușurați, că n-o fi asta pe vecie!...

De furioasă ce era, scapă din mână un pahar.

— Nu știu ce-o fi cu mine astăzi, toate le scap din mână, face ea furioasă. Așa am pățit și cu tabloul cu regina. Ce-o să spună domnu' când o să vadă, mamă doamnă, ce-o să mă mai muștruluiască.

— Ăsta-i al treilea în câteva zile... Numai bine n-o să-i pară, spune mama.

— Ba, vă spun drept, că după fotografia cu regina mie nici nu-mi pare rău! mărturisește Eva Nada. Mie fotografia asta așa, mai mult în pielea goală decât îmbrăcată, nici nu mi-a plăcut!

— Așa sunt rochiile reginelor, spune mama. Cine și-a găsit să le critice!

— Așa o fi, spune Eva Nada gânditoare. Așa o fi moda la ele să-și arate țâțele, au nu au! Ce poate pricepe o proastă ca mine, spune Eva Nada, făcând pe neștiutoarea, apoi îi face cu ochiul mamei și amândouă încep să râdă.

Acasă la Bantu. Cum în ultimul timp gospodăria i s-a mărit foarte mult, Bantu și-a luat un argat care să-i ajute la lucru. Cornel, argatul, aruncă niște fân din pod când se aude strigat de Bantu.

— Cornele, strigă Bantu, eşti ori surd ori ce-i cu tine că nu-mi răspunzi.
— Ai şi dumneata un pic de răbdare că vin acuma, îi răspunde băieţandrul.
Cornel coboară din pod şi se îndreaptă spre pridvor, unde Bantu, foindu-se de nerăbdare, îl aşteaptă.
— Bag seamă că azi nu te-ai uitat la orar, spune Bantu şi arată spre aşa-zisul „orar" de pe perete. Ai văzut ce scrie aicea ori n-ai văzut? spune Bantu şi se apleacă să citească ce scrie în orar; şi cum e miop îşi apropie foarte mult faţa de hârtia de pe perete:
— Am văzut, cum să nu văd, spune Cornel şi se leagănă de pe un picior pe celălalt.
— Atunci mai citeşte o dată c-a să aud şi eu, spune Bantu.
Cornel citeşte cu voce tare cele scrise de Bantu în „orarul" său.
— „Luni, cât e ziua, la săpat cucuruzu a doua oară, marţi cât e ziua, la plivit grădina şi cumpărat răsaduri de la Monică"...
— Şi azi, rogu-te, ce zi îi? întreabă Bantu.
— Păi azi e luni toată ziua, eu aşa cred, spune Cornel şi începe să se rânjească la Bantu, pentru că toate i se par a fi un fel de glumă, nu-i vine să le ia în serios.
Bantu se apleacă din nou spre orar şi cu ochii lui miopi citeşte încă o dată cele scrise pentru ziua de marţi.
— Astăzi aşa scrie, spune el cât se poate de serios, că trebuie săpat cucuruzul, scrie aşa ori nu? îl întreabă Bantu pe Cornel.
— O fi scris, spune Cornel cât se poate de neîncrezător, numai că Dumnezeu nu are grijă de orarul nostru. A şi început ploaia! spune el şi arată vesel spre cer cu degetul.
începe ploaia. Din cer cad stropi mari şi grei.

— Şi azi-noapte, când m-am dus şi eu afară ca tot omul, a plouat, îi explică tânărul argat lui Bantu. Spre dimineaţă, când a dat a se lumina, s-a mai oprit un picuţ. Şi uite că acuma s-a pornit din nou, spune Cornel şi arată vesel spre cerul înnourat... Şi asta nu-i o ploaie dintre acelea care trec repede. Poate să scrie acolo la dumneata în orar, dar degeaba, pe aşa o vreme nu avem cum să-l săpăm. Parcă poţi intra cu sapa în holdă, pe un timp ca ăsta!...

— N-am eu grija ploii, spune Bantu. Aşa scrie în orar, aşa facem!

Povestea cu orarul lui Bantu e povestită în continuare de către Cornel în cuina de vară, în timp ce mama şi cu Eva Nada pun dulceţurile de cireşe în borcane.

— Orarul ăsta, spune Cornel, şi se distrează foarte tare povestind, Bantu îl face de o săptămână; aici să mă trăznească dacă vă mint ori dacă pun ceva de la mine! Cu cerneală roşie, galbenă şi albastră, de arată ca tipărit, aşa-i de frumos! Şi ce scrie acolo în orar, trebuie să facem. Fix aşa!...

— Bantu, eu aşa cred că ne poate cumpăra pe toţi, doamnă, nu se uită la bani, aşa are de mulţi! De unde şi cum, numai el ştie, dar nu-i lucru curat. Mira-m-aş să nu-şi fi băgat dracu coada!

— Mă întreb şi nu înţeleg, de unde o fi găsit el atâţia bani, când vremurile sunt aşa de grele, spune mama.

— Poate că-i face, spune Eva Nada. Mă gândesc că o avea o fabrică din acelea de făcut bani... Pe el nu-l plâng eu, spune Eva Nada. Lui întotdeauna i-a mers bine. A ştiut să se întoarcă aşa cum a bătut vântul şi de căzut tot în picioare a căzut. Om descurcăreţ!

La jandarmerie.

— Târziu, Bântuie, vii şi tu să-mi spui, îl ceartă şeful de post pe Bantu. în două zile de când au fugit nenorociţii de ei, cine ştie unde dracu or fi ajuns acuma! De unde vrei tu să ţi-i scot?!
— De ajuns departe n-au ajuns, domnu' plutonier, spune Bantu, că-s săraci la minte. N-au avut cum să ajungă, dacă au plecat de capul lor. S-or fi rătăcit prin pădure şi i-or fi mâncat lupii şi asta se poate.
— Şi spui că bani n-au avut cu ei? întreabă plutonierul. Adică vreau să spun, n-au luat şi ei ceva bani din casă că eşti plin de bănet, Bântuie, cine nu ştie, spune plutonierul plin de invidie şi-i face cu degetul lui Bantu.
Fuga surdomuţilor: zi de iarnă, foarte devreme, cu mult înaintea răsăritului de soare. Sania se odihneşte în mijlocul curţii. Buimăciţi de somn, surdomuţii se rotesc în jurul ei şi uneori se lovesc unul de altul, cuprinşi de o extraordinară febrilitate. Scot calul din grajd. Calul nechează. Bantu doarme însă somn greu şi nu-i aude. Surdomuţii scot tot felul de sunete nearticulate, găinile, trezite şi ele de agitaţia din ogradă, încep să cotcodăcească. Surdomuţii deschid poarta, apoi se urcă în sanie şi ies cu sania din ogradă. în urma lor poarta rămâne larg deschisă, ograda pustie. Sania străbate uliţa, încă adormită la acest ceas al dimineţii, a satului. Din când în când zăpada cade cu bufnituri grele duzii de pe marginea drumului.
Au ieşit din sat. Drum nins, sania plutește parcă. Surdomuţii şi-au luat cu ei o muzicuţă şi acum şi-o trec unul
altuia. Din muzicuţă ies sunete stranii. Muzicuţa se înfundă
cu salivă şi ei o lovesc de tălpoaia săniei. Undeva, în depărtare, se vede un tren.

**Surdomuții se ridică în picioare și fac semn celor din tren cu
căciulile lor uriașe, cuprinși de o mare bucurie.
Surdomuții intră într-un sat cufundat încă în somn și întuneric. Sania alunecă veselă pe lângă casele mohorâte și înghețate, cu geamuri oarbe. La o singură fereastră lumina e aprinsă.
Surdomuții opresc sania și cască gura la cele ce se întâmplă în odaia luminată. în odaie o femeie tânără își lasă de pe ea cămașa cu care a dormit în timpul nopții și rămâne goală în mijlocul odăii. își trece amândouă mâinile peste sâni și și-i ridică cu un gest somnoros. Surdomuții sunt emoționați și extrem de agitați. Cu gesturi lenețe, femeia începe să se îmbrace. Surdomuții își scot afară limbile roșii și fulgii de zăpadă se topesc pe limbile lor fierbinți. Apoi sania o pornește din nou la drum.
Surdomuții au adormit în sanie.
Sania a intrat într-o curte mare, gospodărească, cu tot felul de acareturi. în șura uriașă niște căzi mari pentru țuică. în sanie, gemenii adormiți și pe jumătate înghețați. în jurul lor se foiesc niște băbuțe care cu chiu, cu vai reușesc să-i ducă pe gemeni până în casă.
— Niște țuică din cea fierbinte, suratelor. Să se dezmorțească, sărmanii de ei, că-s înghețați, spune o bătrânică. Și trage lavița aia mai lângă foc, să-i așezăm pe laviță, spune ea, în timp ce celelalte două bătrâne fac întocmai ceea ce li se spune. O odaie în care bătrânele lucrează la război. Mosoarele de lână frumos colorată sunt răspândite peste tot. Niște pisici uriașe se joacă cu ghemele, în timp ce surdomuții torc de zor. O babă controlează firul ca să vadă dacă e destul de gros, apoi se așază din nou la război și continuă să lucreze.**

Surdomuții s-au supărat pe pisici și le alungă din încăpere. Aruncă cu gheme colorate de lână după ele. Pisicile încep să se joace cu ghemele în zăpada albă, pufoasă, căzută de curând. Surdomuții intră și ei în joc, în timp ce babele stau la geam, îl șterg cu mâinile lor zbârcite să poată vedea mai bine și privesc, dând pline de înțelegere din cap, hârjoana pisicilor cu surdomuții...
La jandarmerie. Plutonierul le anchetează pe bătrâne, care stau smirnă în fața lui, speriate foarte. Nici nu îndrăznesc să clipească din ochi. Surdomuții stau pe scaun lângă plutonier.
— Și ce ziceți voi c-au făcut toată iarna, întreabă plutonierul, uitându-se fioros la bătrâne.
— Au tors, ce să facă! prinde curaj una din bătrâne și se oțărăște la plutonier, apoi se strânge fricoasă lângă celelalte.
— Și nu le-a fost greu să învețe să toarcă? întreabă plutonierul și se uită mirat la surdomuți care aprobă cât se poate mulțumiți din cap.
— Au învățat, alta n-au avut de ales, spune bătrânica cea curajoasă. Numai că la început au fost prea grăbiți, torceau prea repede și nu întorceau firul îndeajuns.
— Și de îngrijit, i-am îngrijit, nu au avut de ce se plânge. I-am ținut cu mâncare bună, pentru cât au muncit au primit înzecit înapoi. N-a fost pe de gratis!
— Asta se cheamă sechestru de persoană, intervine în discuție Bantu. Am citit și noi legile, că de-aia suntem primar!
Surdomuții s-au întors acasă. Stau cocoțați pe patul înalt și se plictisesc de moarte. Minunata lor aventură, cu pisici, babe care țes la război cât e ziua de lungă și cu mosoare frumos colorate, a luat sfârșit.

Apoi se duc la geam şi privesc uliţa pustie, peste care cade o ploaie mărunţă şi din ochi începe să le curgă potop de lacrimi.
Intră Bantu şi îşi scutură haina şi pălăria udă.
— Mă poartă gândul să vă însor, le spune el surdomuţilor. Mâine, dacă e vreme bună, mă duc în oraş să vă caut o nevastă. Cornele, îşi strigă el argatul, ai grijă şi ţesală caii, că mâine mergem la târg.
— Şi ce-om cumpăra? se aude glasul argatului de- afară.
începutul lui septembrie al anului 1944. Bantu şi plutonierul din sat călătoresc cu trenul. Observăm cum Bantu încearcă să se acomodeze noilor timpuri.
— Porcii ăştia de nemţi, spune Bantu, că mult rău ne- au mai făcut. Eu vă spun drept, muream de urâtul lor şi înainte, numa că cine a putut să facă sau să spună ceva? Ei au fost stăpânii şi cum spuneau ei, aşa trebuia să joci că altfel ajungeam şi noi unde au ajuns atâţia alţii, ce să mai vorbim! Am trăit vremuri grele, mă şi mir cum de le-am putut face faţă!
— Asta aşa-i, spune plutonierul destul de distrat şi se scobeşte în dinţi. Porcii de nemţi, repetă el, ca să fie în acelaşi ton cu Bantu şi să nu se lase mai prejos.
— A venit şi vremea lor. Mă uit la ăştia de la noi, de la fabrică. Tremură carnea pe ei de frică, să nu vină ruşii şi să-i bleiască!
— A venit, cum să nu vină, spune plutonierul pe acelaşi ton de indignare uşor obosită.
— Eu ştiţi ce-aş face cu ei? întreabă Bantu.
— Cu cine? întreabă plutonierul care n-a urmărit de fel discuţia.
— Cum cu cine? întreabă revoltat Bantu. Cu porcii ăştia de nemţi, că despre ei e vorba acuma.

I-aş lua aşa, de părul ăla al lor creţ, aş încinge bine plita, aş face aşa, un foc mare, şi când îi mai bine încinsă, le- aş apropia obrazul de ea, să se sature! Aţi făcut voi pe stăpânii în ţara asta, acuma na-vă!

— Nu le-ar strica, spune plutonierul care începe să fie din ce în ce mai atent.

— Cu capul aşa pe plită, spune Bantu vădit încurajat de spusele plutonierului, fericit că a reuşit, în sfârşit, să-l facă atent, să simtă şi ei ce-i durerea.

— Bună idee, spune plutonierul din ce în ce mai interesat şi trezindu-se din somnolenţă.

— Aşa pe rând, domnul plutonier, să simtă şi ei ce greu ne-a fost nouă când făceau ei pe marii şi tarii. Pe rând, unul câte unul. Să le sfârâie pielea, să strige că nu mai pot şi nouă nici să nu ne pese. Rabdă, rabdă, că şi noi am răbdat, să le spui. Şi să-i ţii strâns, să nu-i laşi oricât ar da ei să se zbată...

— Tu ai cap, mă Bântuie, spune plutonierul cuprins de admiraţie şi se desface la uniformă. Stau şi mă crucesc câte îţi pot trece prin el. Cu obrazul aşa pe plită... să le sfârâie pielea... a dracului... spune plutonierul admirativ şi scuipă pe fereastră.

O seară frumoasă de septembrie. Vară târzie. La o masă, în curte, stau părinţii lui Andrei, mătuşa acestuia care e învăţătoare şi bineînţeles Andrei care încearcă să citească un roman al lui Jules Verne, la lumina lunii. Ceea ce n-ar fi de mirare pentru că e lumină ca ziua, o lună uriaşă şi rotundă s-a ridicat deasupra satului.

— Ce noapte splendidă! spune mama.

— Şi ce lună! spune mătuşa lui Andrei.

— Ploaia asta a spălat pământul, spune Eva Nada din uşa bucătăriei în timp ce mestecă, folosindu-se de un polonic uriaş, nişte cremă.

— Nu mai ţin minte un septembrie atât de cald, spune mătuşa lui Andrei.
— Nu mai citi, Andrei, spune tata, ai să-ţi strici ochii.
— La lumina asta se poate citi de parcă ar fi ziuă, spune Andrei. Se vede foarte bine.
— Ar fi cam vremea să mergem la culcare, spune din uşă Eva Nada. Mâine trebuie să ne sculăm devreme. Trenul nu aşteaptă după dumneavoastră. Acum, dacă pleacă la şcoală copiii, o fi înghesuială din cele mari.
— Şi crizantemele astea, nu-i aşa că sunt o splendoare? întreabă mătuşa lui Andrei.
— Sunt frumoase, spune mama, dar parcă nu mai au un miros atât de puternic ca în alţi ani.
— M-am săturat să stau în întunecimea asta, spune Eva Nada. Mă duc să aduc o lampă cu petrol, dacă ăia de la fabrică au întrerupt curentul cu alarma lor. Numai să nu se fi terminat feştila, că era pe sfârşite.
— Nu-i voie, spune tata. Dumneata n-ai auzit că-i alarmă?
— Că nu mai pot eu de alarma lor! spune furioasă Eva Nada.

Şi chiar în acele momente, undeva pe cerul înalt al nopţii de vară, puternic luminată de lună, se aud, cu un huruit surd şi îndepărtat, avioanele. Avioanele zboară deasupra satului, o ameninţare cumplită care îl tulbură pe cei care stau în jurul mesei. Şi-au ridicat privirile spre cer.

— Ăştia trebuie să fie americanii, spune tata în şoaptă.
— Mult o mai ţine şi războiul ăsta, spune Eva Nada tot în şoaptă. Să dea Dumnezeu să-l văd şi eu pe Ionuţ al meu acasă, alta nu-mi doresc, spune ea. Vuietul surd continuă să se

audă, îndepărtat şi ameninţător, iar cei din jurul mesei nu mai îndrăznesc să scoată o vorbă.
Din nou vacanţă de primăvară. Andrei se întoarce de la oraş cu trăsura, în trăsură se mai află domnul Cristea şi Eva Nada. Domnul Cristea şi-a cumpărat o oglindă mare pe care a aşezat-o cu multă grijă în mijlocul trăsurii. Se apropie ploaia. Trăsnetele şi fulgerele care brăzdează cerul au speriat-o cumplit pe Eva Nada. îşi face cruce după cruce şi tremură ca varga.
— Oglinda asta nu cumva atrage trăsnetele, domnu' inginer? întreabă ea speriată. Trăscăr toată de câte ori fulgeră, la ce să mint! mărturiseşte şi începe să râdă ca să-şi facă puţin curaj.
— Cu cei care n-au păcătuit niciodată în viaţa lor, Sfântu Ilie nu are treabă, spune în glumă inginerul.
— De păcătuit, am păcătuit, mie îmi place să spun drept, recunoaşte Eva Nada. Parcă dumneavoastră n-aţi greşit niciodată, n-aţi călcat în viaţa dumneavoastră cu stângul? Puteţi zice ce vreţi, eu asta n-o cred, îl înfruntă Eva Nada pe inginer.
între timp a început ploaia. O ploaie torenţială care îi face pe toţi ciuciulete.
— Păcat de chipiu, spune Andrei, că se înmoaie cozorocul...
Ploaia se opreşte de tot atât de repede cum a început, norii se destramă şi pe cer apare curcubeul. în depărtare se văd coşurile fabricii de la Margina, semn că se apropie de casă.
Doamna, povesteşte Eva Nada, abia te vede venit. Mă credeţi, domnu inginer, că de o săptămână numai de asta vorbeşte: Să vină Andrei, zice, să-i fac un doboş tort aşa cum îi place lui... Tare s-ar bucura!...

Au ajuns la inginer acasă şi căruţaşul, ajutat de Eva Nada, coboară oglinda din trăsură, având grijă să nu se spargă.

— Ei, ce zici de oglindă, o întreabă inginerul pe Eva Nada, îţi place sau nu?

— îmi place, cum să nu-mi placă, spune Eva. Te vezi în ea din cap până în picioare, asta zic şi eu oglindă. Numai ce se vede în oglindă nu-mi place, spune ea şi începe să râdă cu gura până la urechi. Că aşa o babă neagră şi urâtă e păcat să se vadă într-o oglindă atât de frumoasă şi pe deasupra şi nou-nouţă.

— Uite, o întreabă mama pe Eva Nada, în bucătăria de vară şi ridică cozonacul imens spre fereastră, în lumina strălucitoare a soarelui. Ce zici de cozonacul meu, ai mai văzut vreodată un cozonac atât de frumos?

— Numai să fie copt pe dinăuntru, spune Eva Nada. Eu în cuptorul ăla, de când l-au lipit ţiganii, nu mai am prea mare încredere.

— E adevărat, întreabă mama curioasă, că Bantu îşi însoară surdomuţii? Am auzit că le-ar fi găsit două croitorese...

— Da, spune Eva Nada, toată lumea vorbeşte. Le-a dat la fiecare câte o maşină de cusut, dintre cele ce-au fost ascunse în pod... Le vedem pe cele două croitorese aduse de Bantu lucrând de zor la maşinile de cusut, croind şi trăgând la maşină cămăşi şi izmene pentru surdomuţi. între timp aceştia, ca să le mai distreze, cântă la viorile lor fără corzi furate de la Grun. Apoi croitoresele se află într-o trăsură care se îndreaptă în tropotul cailor spre oraş, fardate ca nişte păpuşi. O croitoreasă în stânga lui Bantu şi alta în dreapta lui. Una are o umbreluţă de soare verde, iar cealaltă o umbreluţă galbenă, iar în spate, în căruţă, stau surdomuţii, cu pălării negre cu boruri tari.

Bantu şi croitoresele se află în sala de cinematograf, filmul pare să fie destul de emoţionant, croitoresele plâng iar Bantu cască plictisit, nerăbdător să se termine filmul. Surdomuţii aşteaptă în holul cinematografului să se termine filmul. Se distrează şi ei cum pot: se joacă, lovind cu bănuţii de perete şi cu degetele răsfirate măsoară să vadă la ce distanţă au căzut unul de altul.
Odaia în care dorm gemenii cu croitoresele lor, într-un pat dublu. Gemenii sforăie, unul gros iar celălalt subţire, femeile sunt treze şi cu ochii în tavan. în jurul lor, în odaie, peste tot cămăşi croite şi necusute încă. Apoi le vedem pe croitorese, ridicându-se încet din pat în timp ce gemenii continuă să doarmă. încep să umble prin odaie, se îmbracă, atente tot timpul să nu se trezească gemenii. Apoi se aud bătăi uşoare în geam, croitoresele trag cu urechea, chipul li se luminează, zâmbesc fericite şi, cu şiretenie, în vârful picioarelor, părăsesc încăperea în care cei doi gemeni continuă să doarmă şi să sforăie fără să aibă habar.
în bucătăria de vară. Mama şi cu Eva Nada vopsesc nişte lână. Cu un polonic uriaş de lemn, Eva Nada ridică sulurile de lână să vadă dacă s-a prins culoarea.
— Au fugit croitoresele, doamnă. Şi-a găsit fiecare câte un drăguţ şi pe aici ţi-i drumul! Gurile rele spun că nici n-ar fi fost croitorese, că le-ar fi adus Bantu ştiţi dumneavoastră de unde...
— De unde? întreabă mama. De unde spui că le-a adus?
— Şi-au luat şi maşinile de cusut cu ele, prăpăditele. A rămas Bantu fără maşini de cusut, spune Eva Nada şi ridică un alt sul pe polonic, să vadă dacă s-a prins vopseaua şi dacă e destul de frumoasă culoarea.

— Ce ziceţi, doamnă, de culoarea asta? întreabă Eva Nada şi îndreaptă sulul spre lumină, să se poată vedea mai bine.
într-o librărie. Domnul Cristea a intrat cu Andrei să-i cumpere o carte.
— Prin urmare, romanele lui Jules Verne le-ai şi citit pe toate care au apărut până acum? întreabă inginerul.
Nu mai avem ce cumpăra? Şi Bolidul de aur? întreabă el şi-i arată lui Andrei una din cărţile oferite de librar.
— L-am citit, spune Andrei.
— Dar Doamna de Monsoreau de Alexandre Dumas?
— Am citit-o, spune Andrei.
— Dar Povestea unui mic marinar de Hector Malot? Andrei ia înfrigurat cartea şi începe s-o răsfoiască.
— Pe asta n-am citit-o, recunoaşte el, cât se poate de bucuros.
— Vă rog s-o împachetaţi, îi spune el librarului, în timp ce Andrei freamătă ca un căluţ de bucurie.
A venit primăvara. Domnul inginer Cristea se întoarce de la oraş cu căruţa împreună cu Andrei. Andrei e foarte mândru în uniforma lui nouă şi stă pe capra căruţei lângă inginer. Câmpii verzi, sub lumina strălucitoare a soarelui de primăvară. Pe marginea drumului o fată tânără, cu un acordeon în spate, pe care abia reuşeşte să-l ducă.
— Nu vi-i greu, domnişoară, să-l duceţi? întreabă inginerul, în vreme ce domoleşte caii încercând să oprească.
— De uşor n-aş spune că-i uşor, spune fata şi-şi mută acordeonul pe celălalt umăr.

— Urcă-te în căruţă, domnişoară, spune inginerul. Mai întâi dă-mi te rog acordeonul să ţi-l ţin ca să poţi urca mai uşor.
Fata se urcă şi Andrei îi face loc între el şi inginer.
— Am fost la Lugoj să-l repar, spune fata după ce s-a urcat şi căruţa porneşte din nou. Am dat pe el o groază
de bani. Săculeţul ăsta, spune fata, a fost plin numai cu mii şi sute. Cu inflaţia asta e ceva de speriat!
— Aşa-i, domnişoară, spune inginerul. Banii nu mai au nici o valoare.
— Şi dumneavoastră de unde veniţi, dacă nu sunt indiscretă? întreabă fata.
— Am avut nişte treburi la direcţia agricolă, spune inginerul. Cu ocazia asta m-am gândit să-l aduc şi pe Andrei acasă, să nu mai dea banii pe tren.
— Pot să-mi permit să întreb unde lucraţi? spune fata pe acelaşi ton ceremonios, timid, nu lipsit de un anume farmec.
— Sunt inginer agronom la Margina, domnişoară, spune inginerul.
— O, spune fata, la Margina, aşadar. Am fost şi eu la Margina, toamna trecută, la o colegă de şcoală. Am fost şi la bal, ne-am distrat minunat! E o fabrică la Margina şi miroase peste tot a oţet.
— Da, e o fabrică de acetilenă, aprobă inginerul.
— Ştiu, spune fata. Lângă fabrică e un cinematograf. Am văzut şi un film absolut minunat: „Ora douăsprezece după război". M-a impresionat teribil! Am şi plâns..., spune fata şi începe să râdă, amintindu-şi de lacrimile de odinioară.
— „Floarea de piatră" ai văzut-o? întreabă inginerul.
— Cum să nu! spune fata. E colorat.

— Te pomeneşti că e primul film în culori pe care îl vezi dumneatale? întreabă inginerul tratând-o ca pe o puştoaică neştiutoare.
— Mărturisesc că da, răspunde fata şi roşeşte toată.
— Dar „Lacrimi de ţigancă" şi „Femeia diabolică" pariez că nu le-ai văzut? intervine Andrei în discuţie,
în timp ce trăsura îşi continuă drumul de-a lungul câmpurilor verzi. Peste tot s-a ieşit la munca câmpului şi ţăranii se opresc din lucru şi-i salută pe cei ce trec în goana cailor.
Discuţia în trăsură continuă.
— Unde eşti învăţătoare? întreabă inginerul.
— De unde ştii că sunt învăţătoare, spune fata. La Bujor, îi explică ea apoi inginerului.
— Uite că aproape am ajuns, spune inginerul. Pentru că te-am adus cu trăsura poate că ai să-mi cânţi şi mie odată la acordeon.
— Cu cea mai mare plăcere, spune fata.
— Dacă am să te invit la bal la Margina ai să vii? întreabă inginerul.
— Cu multă plăcere, spune fata în timp ce coboară din trăsură.
— Nici nu mi-ai spus cum te cheamă? întreabă inginerul.
— Stela, spune fata.
— Poate vii de Paşti, spune inginerul. A doua zi e bal mare. Vii, nu-i aşa? întreabă inginerul.
— Aştept să-mi trimiteţi vorbă, spune fata.
Bal la Margina. Un acordeonist care cântă la acordeon cu o singură mână, un ţigan, chior de un ochi, la vioară, la contrabas un vlăjgan cu părul roşu.
— Bine că au terminat cu serbarea, spune un flăcău, altfel ne plecau muzicanţii.

— Nu ştiu de ce au lungit-o atâta. Şi tot poezii din cele mai lungi, spune altul.
Orchestra atacă un vals care poate fi foarte bine „Dunărea albastră" sau „Valurile Amurului".
— Mai bine aţi cânta „Stepa Baicală", se roagă o fată. Sunt moartă după cântecul ăsta...
Stela dansează cu inginerul Cristea.
— Ce-am să mă fac cu fierul de călcat pe care l-am câştigat la tombolă? întreabă fata.
— Ai să te măriţi, spune inginerul, şi ai să calci cămăşile bărbatului cu el...
— Nici vorbă de aşa ceva! spune Stela. Sunt prea tânără. La ce m-aş grăbi?!
— Nici nu ştii când vine duminica oarbă, spune inginerul.
Orchestra se odihneşte şi lumea se înghesuie la bufet unde se serveşte bere.
— Rugaţi-o dumneavoastră pe Stela să ne cânte ceva, îi spune inginerului colega şi prietena Stelei. Cântă aşa de frumos!
— Faceţi linişte, strigă inginerul, că o să ne cânte domnişoara Stela un cântec.
— Poate îmi daţi puţin acordeonul dumneavoastră? îi spune Stela acordeonistului, care îi dă acordeonul şi fata, cu o voce groasă de alto, începe să cânte „Banii, banii", vechiul cântec al stânjenarilor.
— O sticlă de bere pentru domnişoara, strigă cineva când se termină cântecul, că tare frumos a cântat. Eu plătesc!
Dimineaţa, în zorii zilei, au mai rămas puţini dansatori. Ghirlandele de creponată de pe tavan s-au desprins şi atârnă neglijent, dintre muzicanţi singurul care a mai rămas e acordeonistul care cântă un tangou vechi şi demodat. Stela dansează cu inginerul Cristea.
— Afost minunat, spune fata. N-am să uit niciodată balul ăsta!

— Cristea ne invită la o plimbare cu trăsura, spune tata în timp ce mama şi cu Eva Nada trebăluiesc ca de obicei prin bucătăria de vară.
— Nici vorbă să pot pleca, spune mama. Tu nu vezi ce-i în bucătărie?
— Duceţi-vă, doamnă, fără grijă, spune Eva Nada. Mă descurc şi singură.
— Are să ne spună ceva foarte important, spune tata.
— Te pomeneşti că se însoară, spune mama.
Au coborât din trăsură la marginea pădurii, în preajma unui izvor.
Inginerul, aplecat deasupra izvorului, bea apă.
— Mi-au îngheţat dinţii, aşa-i de rece, le spune el.
— Tu ai grijă, îi spune mama soţului ei. Cu gâtul tău sensibil, una, două, eşti răguşit. Mai bine te-ai abţine.
— Mă însor, spune inginerul în timp ce cu o batistă se şterge la gură. Nunta am fixat-o de unu iulie. Vreau să vă rog să-mi fiţi naşi.
— Ce surpriză, spune mama.
— Sunt îndrăgostit, doamnă, până peste urechi. Nu ştiu ce s-a întâmplat cu mine. Nu mi-am putut închipui c-am să pot fi atât de îndrăgostit!...
Seara, în bucătăria de vară. Eva Nada trebăluieşte singură. Intră inginerul Cristea. Pe masă tronează un tort uriaş pe care sunt scrise obişnuitele urări de nuntă.
— Frumos tort, spune inginerul. Sunteţi pricepute, nu cred să vă întreacă cineva la prăjituri.
— Am spus eu, domnu inginer, că mireasa aici ai să ţi-o găseşti şi nu în altă parte, am spus sau n-am spus? întreabă Eva Nada şi-l priveşte cu multă dragoste pe inginer.

La marginea satului, în apropiere de staţia CFR, un soldat, după ce a coborât din tren, s-a spânzurat într-o livadă de pomi de pe malurile Begheului. Cauza nu se ştie. Sătenii au venit să-l roage pe preotul din sat să-l înmormânteze după obiceiul străvechi pe soldatul cel mititel. Popa are guturai şi, ca să-i treacă, şi-a pus picioarele într-un lighean cu apă fierbinte. Când nu mai poate suporta - apa e foarte fierbinte - îşi scoate câte un picior afară. Pielea de pe picioare e roşie şi opărită.

— N-am voie, le spune părintele sătenilor. Ştiţi şi voi, pe ăştia care îşi fac seama singuri nu-i îngroapă popa. Vreţi să se afle şi să am necazuri din pricina asta. Şi aşa ăi mai mari se uită la mine ca la dracu, spune părintele şi-şi şterge picioarele înroşite cu un prosop curat şi cu înfloriturі.

Eva Nada s-a dus la preotul cel bătrân ca să-l roage să-i facă el soldăţelului slujba de înmormântare. Casa preotului e la marginea satului, o casă veche şi dărăpănată. Eva Nada bate la uşă, dar nu-i răspunde nimeni. încearcă uşa care e deschisă, intră într-o bucătărie murdară în care de multă vreme nu s-a mai făcut curăţenie; peste tot farfurii murdare, resturi de mâncare... E gata să se împiedice în lemnele care zac aruncate în mijlocul bucătăriei, trece printr-un coridor întunecos şi, în sfârşit, intră în odaia în care zace popa. Popa doarme cu gura larg deschisă, acoperit până la gât cu o pătură murdară şi zdrenţăroasă. Eva Nada se aşază pe un scaun lângă pat şi aşteaptă ca popa să se trezească. După un timp, popa Stoian deschide ochii şi o vede pe Eva Nada stând pe scaun cu mâinile în poală şi aşteptând trezirea lui.

— Ce-i cu tine? întreabă popa răsuflând din greu din pricina astmului. Şi, înainte de a

aştepta răspunsul, îi spune femeii: vezi că pe masă e o sticluţă cu doctorii, fii bună şi dă-mi-o, să nu mă mai scol eu.

— Care? întreabă Eva Nada, că sunt două.

— Aia verde şi mai mică, spune părintele.

— Care e necazul, muiere? întreabă părintele şi dă să se ridice pe pernă s-o vadă mai bine pe Eva Nada. Trage şi tu perdelele alea, îi spune el femeii, să intre puţină lumină.

Eva Nada trage perdelele, apoi îi spune preotului:

— Am venit şi eu ca proasta să mă rog de dumneata. Poate faci pustiul ăsta de bine să faci slujba de înmormântare. Nici aceia nu-i drept să-l băgăm în pământ ca pe păgâni...

— Pe cine să înmormântaţi? face nedumerit popa, neînţelegând prea bine despre ce este vorba. Şi de ce nu vine popa celălalt să-i facă slujba? Eu şi aşa sunt cu un picior în groapă, ce slujbă vrei să fac? spune popa Stoian, privind supărat foarte la Eva Nada, şi începe să tuşească şi să horcăie în chip demonstrativ.

— E unul care s-a spânzurat, părinte, spune Eva Nada şi-şi şterge nasul cu catrinţa, apoi tot cu catrinţa îşi şterge lacrimile. Un soldat, săracu, spune încă o dată şi din nou ochii i se umplu de lacrimi, pe care şi le şterge repede, cu ciudă aproape, cu dosul palmei.

— Şi ce ai tu cu soldaţii? întreabă popa. Cine te-a pus pe tine să-i îngropi, poţi să-mi spui?

— Nici douăzeci de ani împliniţi nu cred să aibă, spune Eva Nada în loc de răspuns. Cu o voce ascuţită şi certăreaţă îi spune preotului: Două, trei vorbe să mormăi şi dumneata, părinte, că ştiu că nu te-o durea gura! N-o fi ăsta ăl mai mare păcat, chiar dacă şi-a luat zilele, săracu.

— Care păcat?! se burzuluieşte popa. Toanto, cine îţi dă ţie voie să vorbeşti de păcate, care-s mai mari şi care-s mai mici?
— Câte păcate îi avea şi dumneata, părinte, unul în plus sau în minus tot nu mai trage mult la socoteală. Dacă eu nu te ştiu, Doamne, iartă-mă, atunci cine nu te ştie. N-ai fost nici dumneata uşă de biserică!
Văzând-o atât de furioasă faţa popii se destinde într-un fel de râs. îşi aduce probabil aminte de ceva de mult uitat.
— Tot aşa ai rămas, Evo, spune el în şoaptă, mângâindu-şi barba. Nu te-ai schimbat defel. Păi să mergem atunci, dacă zici tu aşa.
— Al meu să fie păcatul, părinte, spune Eva Nada, bucuroasă că l-a convins pe preot.
Preotul şi Eva Nada trec prin bucătăria cea cu farfurii murdare.
— Pune-ţi un cojoc mai gros, părinte, îi spune Eva Nada, nu cumva să răceşti şi să pui după aceea vina pe mine.
O înmormântare cel puţin ciudată. La marginea cimitirului, unde e săpată groapa, preotul, cu o biblie zdrenţuită şi veche într-o mână şi cu o cădelniţă în cealaltă, face slujba de înmormântare cântând pe nas şi răguşit. Singura care l-a însoţit la acel ceas de seară e Eva Nada, care ţine loc de paracliser, ajutându-l pe părinte în timpul ritualului. Popa citeşte slujba, repede, înghesuind cuvintele, încât nu se mai pricepe nimic, nerăbdător să sfârşească cât mai repede. Popa tremură de frig, abia ţinându-se pe picioare în anteriul său zdrenţăros, cu bărbuţa rară şi ţeapănă, iar în spatele lui cimitirul cu copacii ninşi, cu curcile acoperite cu glugi de ninsoare.
— O făcurăm şi pe asta, spune în sfârşit părintele,

închizând cu zgomot cartea veche şi zdrenţuită. Apoi amândoi încep să arunce pământ deasupra sicriului în care se odihneşte soldăţelul.
S-a lăsat seara şi preotul însoţit de Eva Nada părăseşte cimitirul.
Cerul, cu stele îngheţate şi reci, se boltește deasupra satului. Din afara imaginii auzim vocea domnului Cristea, care îl întreabă pe Andrei:
— Ştii care e carul mare?
— Nu, spune Andrei, nu ştiu.
îi descoperim pe amândoi stând în faţa casei şi privind cerul.
— Uită-te în direcţia mâinii mele, spune inginerul. Andrei urmează întocmai indicaţiile inginerului.
— E o stea mai mare şi care străluceşte mai tare. O vezi?
— O văd, spune Andrei.
— Bun... în stânga ei, cam la o palmă mai jos, vezi o stea ceva mai micuţă?
Din interior se aude glasul mamei care îi cheamă înăuntru.
— O să îngheţaţi de frig, spune mama. Veniţi odată. Şi aşa Andrei s-a plâns că-l doare gâtul.
Prin fereastra îngheţată pătrundem în odaia în care mama lucrează la goblen. Eva Nada apare în cadrul uşii cu un pahar în mână pe care vrea să-l şteargă. înainte de a-l şterge, suflă în el şi-l aburește ca să se poată şterge mai uşor.
— Când te laşi de obiceiul ăsta prost? îi spune mama supărată.
— Care, doamnă? întreabă Eva Nada şi face nişte ochi mari cât cepele, plini de nevinovăţie.
— Să sufli în pahar înainte de a-l şterge!
— N-am nici un dinte stricat în gură, puteţi trece la control.

— Nu-i igienic, spune mama. Cine ştie ce microbi... Andrei împreună cu inginerul Cristea întră în odaia în care mama lucrează la goblen şi, ca de obicei, se ceartă cu Eva Nada.

— Aţi îngheţat, probabil, de frig, spune mama uitându- se la cei doi care sunt roşii la faţă din pricina gerului.

— Domnu inginer mi-a arătat „caru mare", spune în culmea entuziasmului Andrei.

— Sunteţi o adevărată maestră, spune inginerul uitându-se la goblen.

— Mâinile Măriei Magdalena sunt cele mai reuşite, spune mama. Am avut „moline" de dinainte de război. Contează şi materialul cu care lucrezi... Cum se simte Stela? întreabă mama.

— Suportă destul de greu sarcina, nu ştiu ce să mă fac cu ea, spune inginerul.

Acasă la inginerul Cristea.

— A trimis Bantu după mine, îi spune inginerul Stelei. E seară, amândoi stau la masă, în bucătărie, şi mănâncă. Stela, mişcându-se cu greu - nu mai are mult până să nască - scoate din cuptor mâncarea şi o aşază pe masă.

— Să-l duc eu cu trăsura ocolului până la Curtea.

— Mănâncă până nu se răceşte mâncarea, îi spune Stela. Nici nu te-ai atins de ea.

— Mă enervează Bantu cu pretenţiile lui stupide, spune furios inginerul. S-a adunat la el tot felul de plevuşcă. Au ţinut-o într-un chef de dimineaţă pană seara şi acum au chef să se plimbe cu trăsura. Numai că nu şi-au găsit ei omul care să stea la dispoziţia lor.

— Mănâncă, îi spune Stela arătând spre farfuria din faţa lui. Ai timp să-mi povesteşti mai târziu...

Se aud bătăi în geam. Stela iese afară să vadă cine bate.
— Pe tine te caută, spune ea revenind în odaie. Bantu a trimis un copil după tine.
— Ce ţi-a spus copilul? întreabă inginerul.
— Stai liniştit şi mănâncă, îi spune Stela. Nu scrie niciunde că trebuie să fii la dispoziţia lui Bantu.
Acasă la Bantu petrecerea e în toi.
— Ce-i cu omul tău, Bântuie, întreabă unul dintre domni. Văd că se lasă rugat şi nu are de gând să vină. Am impresia că nu prea e de partea noastră.
— Vine, domnu avocat, fiţi fără grijă. Nu mişcă în front. Numai că e aşa subţire la nas. Nu-i place să i se comande.
— Suntem aşteptaţi, nu putem întârzia prea mult. Aşa că, te rog, ocupă-te de problema asta, spune avocatul.
Acasă la inginerul Cristea se aud din nou bătăi la geam.
— Cheamă-l înăuntru, spune inginerul din ce în ce mai enervat. Să stau eu de vorbă cu el. Stela deschide geamul - afară e lapoviţă şi vânt - şi-l cheamă pe cel care a bătut înăuntru.
— Poţi intra, spune ea copilului. Uşa e descuiată. Copilul se scutură de ninsoare lângă uşă şi începe să spună ca pe o lecţie învăţată pe de rost:
— A zis uica Bantu să vină neapărat domnu inginer cu căruţa, altfel înseamnă că e împotriva alegerilor, aşa a spus. Că nu-i căruţa lui domnu inginer, e căruţa statului şi caii tot ai statului sunt, aşa mi-azis să vă spun.
— Spune-i lui unchiu-tu, spune Stela, c-a spus domnu inginer că un cal e bolnav şi nu poate pleca cu el la drum noaptea. Aşa să-i spui...

Vrei o plăcintă? îl întreabă Stela pe copil care se uită pofticios la plăcintele de pe masă

— Mulţumesc, dar avem şi noi acasă, se codeşte copilul, neputându-şi lua ochii de la plăcintă.

— Nu-i nimica, spune Stela zâmbind, iei şi de la mine una, şi-i întinde copilului o plăcintă. Copilul începe să mănânce cu poftă.

Până la urmă, presat şi ameninţat de Bantu, inginerul Cristea acceptă să plece cu oaspeţii lui Bantu. Aceştia aşteaptă sub streaşina porţii - printre ei îl descoperim şi pe Bantu - în timp ce inginerul, ajutat de un tânăr, scoate căruţa din şură şi caii din grajd şi îi prinde la căruţă.

— Asta e aproape orb, spune inginerul arătând spre unul din cai. Sper să nu am necazuri cu el. Noaptea nu vede de fel.

— Rău faceţi, domnu inginer, îi spune în şoaptă tânărul lui Cristea în timp ce îl ajută să lege caii. Ăştia nu merită să le umblaţi în rând şi să le faceţi toate poftele. Numai uitaţi-vă la ei cum arată. S-a dat Bantu cu ei, dar de data asta cred că şi-a greşit socotelile.

Au ajuns la Curtea şi trăsura, supraîncărcată, trage la postul de miliţie. Cu ochi somnoroşi, şeful de post le strânge mâinile noilor-veniţi.

— Bun căruţaş eşti, inginere. Ai mânat extra!

— Bravo, spune şi domnul avocat şi-l bate pe Cristea protector pe spate. Acuma vii cu noi să ne mai dezmorţim oasele cu ceva tare. Ce zici?!

— Prefer să vă aştept aici, spune inginerul cu o voce de gheaţă.

— Nu fă mofturi, inginere, spune Bantu şi îl ameninţă cu degetul, că nu-i frumos.

— O să vă fie frig, n-am mai făcut focul nu mai ştiu de câte zile şi pereţii sunt îngheţaţi, spune şeful de post.
— Nu-i nimic, spune Cristea. Prefer să vă aştept aici. îşi ascunde cu greu dispreţul de care e cuprins.
— Cum vrei, spune Bantu rânjind. Numai că o să ai de aşteptat cam mult. Până se face ziuă să nu crezi că o să plecăm...
Inginerul stă şi aşteaptă întoarcerea petrecăreţilor. O odaie cu pereţi mâncaţi de igrasie, murdari, cu bănci cu vopsea roasă, cu ciment pe jos, care n-a fost spălat de cine ştie când. Pe perete portretul regelui şi al reginei are sticla spartă, de unde impresia că regina zâmbeşte strâmb. Soba e prăvălită într-o parte, iar prin geamul murdar se văd ivindu-se zorii tulburi ai zilei. în sfârşit se aud glasurile celor care se întorc de la chef.
— Gata, inginere, plecăm, se aude vocea lui Bantu. Inginerul deschide uşa şi întreaga bandă, clătinându-se pe picioarele nesigure, e nerăbdătoare să plece cât mai repede. Se urcă în căruţă, claie peste grămadă, şi trăsura o porneşte spre casă.
Un camion cu farurile aprinse. Speriaţi, caii au tendinţa să se năpustească drept în faţa camionului. Inginerul sare din căruţă încercând să-i oprească. Camionul încearcă să-l ocolească, dar nu reuşeşte şi-l loveşte pe inginer în plin. Speriaţi, cei din căruţă încep să strige şi să vocifereze. Trupul zdrobit al inginerului e scos cu chiu, cu vai de sub camion de şoferul camionului, năucit de cele întâmplate.
— Ce l-o fi apucat să sară din căruţă? întreabă disperat şoferul, după ce constată că inginerul e mort şi că orice încercare de a-l salva e inutilă.

Ziua de început de martie pătrunde prin ferestrele murdare ale dormitorului de internat, rece, înghețată. Se așază în fâșii lungi, tremurătoare, pe parchetul murdar, pe dulapurile prăfuite, pe hârtiile mototolite aruncate peste tot. Andrei a primit un pachet de-acasă. I l-a adus domnul învățător Drăguțoiu. Stau pe pat unul în fața celuilalt, iar Andrei încercă să desfacă pachetul legat cu tot felul de sfori. Ochii îi sunt plini de lacrimi și din pricina asta nu vede prea bine să desfacă nodurile.

— Cum a murit? întreabă el. Când a murit domnu' inginer Cristea?

învățătorul, înțelegând cu destulă greutate cele ce se petrec în sufletul copilului, îi spune aproape cu indiferență:

— Săptămâna trecută. L-a călcat o mașină... Să ai grijă să mănânci mai întâi carnea de pui, că se strică mai repede. Ouăle sunt fierte, dar mi-a spus maică-ta să ai grijă, că sunt cam moi. Ai și puțină sare, într- un șervețel cu buline. Și un borcan de dulceață. Am plecat, îi spune el lui Andrei. Altfel nu mai prind trenul... Să înveți bine și să fii cuminte...

Ora de Naturale. Domnul profesor Pițu face gluma lui obișnuită:

— Absenții să se ridice în picioare. Clasa râde, tot ca de obicei, singurul care nu e atent și care, cu ochii plini de lacrimi, privește pe geam, e Andrei. Prin geamul deschis se văd crengile negre ale castanilor din curtea școlii.

în curte, elevii joacă fotbal. E noroi și atât mingea, cât și elevii sunt plini de noroi.

— Ce-i cu tine? Nu vii să joci fotbal? îl întreabă un elev pe Andrei.

— A murit domnu inginer Cristea, spune Andrei cu

lacrimi în ochi. L-a călcat o maşină. Peste drum de şcoală se află râul şi Andrei priveşte apele tulburi, umflate din pricina ploilor de primăvară şi a zăpezilor care s-au topit undeva sus.
La biserică. Cântăreţul care dă răspunsurile preotului e Frunză-Verde, un bărbat slăbănog şi prost îmbrăcat, cu o înfăţişare de copil bătrân, un fel de prost al satului, considerat astfel din pricina inocenţei sale, a neajutorării, a lipsei de simţ practic. Frunză-Verde cântă în falset cu o voce caraghioasă şi ascuţită, în timp ce Bantu îl urmăreşte cu multă atenţie. După privirile acestuia se vede că pune ceva la cale.
Slujba s-a sfârşit şi sătenii părăsesc biserica. Ultimul care rămâne e Bantu, care îl aşteaptă pe Frunză-Verde. Acesta iese din strană şi Bantu îi taie calea.
— Am o vorbă să-ţi spun, îi şopteşte Bantu, dacă nu te grăbeşti prea tare.
— Unde amaru să mă grăbesc, spune Frunză-Verde. Că acasă, de când a murit Ana, tot nu mai are cine să mă aştepte.
Ulița satului. Frunză-Verde pare destul de speriat de cele ce i le-a spus Bantu.
— Eu n-am făcut alta, spune Frunză-Verde, decât le- am umplut paharele. Mă chemai să te ajut, singur nu
te descurcai. Era plină casa cu din ăia. Pe tine te-or lua la întrebări, tu ai fost omul lor.
— Tu să n-ai grija mea, că eu mă descurc. Nu de mine e vorba acum! Au vrut să te primească în partid ori ba?
— Au glumit aşa, la un pahar.
Acasă la Frunză-Verde, un fel de colibă la marginea satului. Frunză-Verde trăieşte de unul singur într-o mizerie cumplită. Bantu îl instruieşte:

— Tu să asculţi de mine, am eu un plan al meu, m-am gândit bine şi într-un ceas să fii gata de plecare. Dacă întârzii, au şi venit să te ridice şi ni s-a dus dracului tot planul!

— Da pe tine de ce nu te arestează, că tu ai fost omul lor, spune cuprins de disperare Frunză-Verde.

— Eu mă descurc, nu avea tu grija mea, spune Bantu. îţi spun eu unde să te duci. îţi pierzi urma şi gata! O lună, două stai ascuns până trece focul ăsta şi după aia te întorci frumos acasă şi nime n-o să-ţi mai aibă de grijă...

— Nu ştiu ce să fac, se agită Frunză-Verde cuprins de panică. Nu mă lasă inima să-mi las căsuţa, mi-i tare greu să mă despart de ea.

Au trecut câteva luni şi Frunză-Verde a fost în sfârşit prins de oamenii legii. Poartă o barbă lungă, hainele îi sunt zdrenţuite şi murdare, într-un cuvânt e greu de recunoscut.

însoţit de doi miliţieni, străbate pădurea. Liziera pădurii. Bantu îi aşteaptă. Frunză-Verde îl vede pe Bantu, înţelege trădarea acestuia, dar nu mai are puterea să se revolte.

La miliţie un ofiţer tânăr, se uită, cu milă şi cu repulsie la Frunză-Verde, care continuă să se tânguie cu vocea lui subţire şi ascuţită:

— Numai să nu mă omorâţi, domnu ofiţer, spune el cu ochii roşii de plâns şi de oboseală. Eu n-am nici o vină. Le-am turnat în pahare, că aşa mi-a spus Bantu, îmi dădea şi mie câte o paclă de tutun pentru asta, dar altă legătură cu ei n-am mai avut. Aici să-mi sece inima dacă vă mint!

— Nu te omoară nimeni, spune calm ofiţerul şi în acelaşi timp agasat de vocea plângăreaţă a fugarului. La judecată ţi se va stabili vina şi vei primi pedeapsa pe care o meriţi.

— Dar cu Bantu cum rămâne? El nu păţeşte nimica, nu-i aşa? El s-o descurca şi de data asta, aşa cum a ştiut întotdeauna...

Sala de aşteptare a unei gări, noaptea. în afară de Bantu şi de încă un tânăr, amândoi tunşi chilug, în sala de aşteptare nu se mai află nimeni. S-au întins amândoi pe băncile murdare, încercând să doarmă. Bantu a adormit, în schimb tânărul nu poate dormi. El îşi ridică încet, cu frică aproape, capul tuns chilug de pe bancă şi priveşte prin uşa deschisă vagoanele de marfa care trec cu zgomot mare fără să se oprească. Ascultă cu urechile ciulite până când zgomotul făcut de marfar se stinge în noapte.

Peronul pustiu. La un capăt al acestuia, zărim două femei înfofolite şi care abia trag după ele nişte mături uriaşe.

— Mi-am luat doi metri de americă, spune una dintre ele. A adus Ionel la noi la cooperativă. Numai culoarea nu-mi prea place.

— Ce culoare are? întreabă cealaltă femeie.

- Vânătă, spune prima. Nu-i prea potrivită culoarea, dar ce să fac, altceva nu s-a găsit.

Tânărul din sala de aşteptare, cu mâinile în poală şi cu chipul răvăşit de o mare tristeţe şi de oboseală se uită la Bantu care continuă să doarmă, răsucindu-se cu greutate pe scaunul îngust, oftând prin somn. Apoi fluieratul strident al unui tren îl trezeşte din somn. îl priveşte cu nişte ochi apoşi, grei de somn, pe tânărul din faţa lui.

— Cât o fl ceasul? întreabă şi cască prelung.

— E abia trei, spune tânărul.

— Asta înseamnă că mai pot trage un pui de somn, spune Bantu şi se culcă la loc. Nu-i mai tare decât patul din celulă, adaugă el şi oftează. Rogu-te, când o fi vremea de tren să mă trezeşti, nu cumva să pleci fără mine şi să mă laşi aici...

Adoarme din nou şi începe să sforăie, în timp ce tânărul, cu mâinile în poală, îl priveşte nemişcat. Bantu s-a trezit, afară s-a făcut ziuă. Bantu se chinuie să-şi scoată bocancul flenduros din piciorul stâng, celălalt bocanc se află în faţa lui.
— De-acum îi cald, spune Bantu. Pot merge şi desculţ, îi las aici cadou, tot nu mai sunt buni de nimic. Uite că eu sunt mai bătrân ca tine şi cu cât, dar mă crezi că eu n-am ştiut cât am stat acolo ce-i aia frigul. Eu grija lui n-am avut-o...
Zic să mergem, adaugă el după o scurtă pauză, văzând că tânărul său însoţitor nu spune nimic. Mă gândesc c-o fi tras trenul, că o fi vremea. Tot fără să scoată o vorbă, tânărul îl însoţeşte pe Bantu, se îndreaptă amândoi spre o linie mai lăturalnică unde trebuie să se afle trenul cu care urmează să plece spre casă. Bantu împreună cu tânărul său însoţitor se urcă în tren. Vagonul în care s-au urcat e gol. Tânărul încearcă să deschidă o fereastră. Fereastra e însă înţepenită, toate eforturile lui de a o deschide sunt zadarnice. Renunţă. Apoi fereastra se deschide singură cu mult zgomot. Amândoi privesc prin fereastra deschisă gara care se trezeşte la viaţă. Capul tuns chilug al tânărului, lângă cel cărunt şi îmbătrânit al lui Bantu.
Vagonul se umple cu muncitori navetişti. Unul din muncitori îşi aprinde o ţigară.
— Mă! spune altul, referindu-se la cel care trage satisfăcut din ţigara abia aprinsă, ştii cu cine semeni tu acuma?
— Cu cine? întreabă cel ce fumează.
— Cu pensionarii lui Franz-Josef, cu aceia semeni tu, că numai ăia trăgeau aşa din ţigară şi de mine nu aveau grijă!
Trăgeau din ţigară şi stăteau pe nişte scaune din acelea de paie, uite aşa, spune el şi arată cam în ce fel stăteau pensionarii lui Franz-Josef.

Ceilalţi muncitori încep să râdă.
— Ce fel de pensionari or fi fost şi ăia? întreabă primul, intrând în joc.
— Păi, mă mir că nu ai auzit de ei, spune celălalt. în cazul ăsta nu mai avem ce discuta!
Atât Bantu cât şi tânărul care îl însoţeşte urmăresc discuţia, apoi Bantu îşi reazămă capul de fereastră şi adoarme din nou. Tânărul, în schimb, rămâne treaz. Muncitorii, care au început să joace cărţi, îşi ridică din când în când ochii de pe cărţile soioase şi se uită cu curiozitate la el şi la Bantu, bănuind desigur de unde vin amândoi. Tânărul coboară într-o gară. Trenul pleacă mai departe şi tânărul se uită un timp la el, apoi se întoarce şi pleacă spre casă. Bantu continuă să doarmă.
La un moment dat muncitorii navetişti coboară din tren. Vagonul rămâne gol, singurul călător e Bantu, care doarme. Doarme cu gura larg deschisă şi respiră greu, probabil din cauza căldurii, a soarelui care îşi revarsă lumina lui strălucitoare deasupra lanurilor de grâu pe lângă care aleargă trenul.
O nouă gară. în vagon se urcă un elev, care se aşază chiar lângă uşă şi începe să citească. Trenul se opreşte, la fel ca la începutul filmului, în plin câmp şi prin fereastra deschisă se văd secerătorii care fac semne cu mâna spre tren, apoi îşi continuă lucrul.
Trenul se repune în mişcare. Opreşte în gară la Margina, unde Bantu ar fi trebuit să coboare, dar acesta continuă să doarmă, nu-l trezeşte nimeni şi pleacă mai departe.

în sfârşit, Bantu se trezeşte. Prin fereastra deschisă vede o gară mică pierdută în plin câmp. E o linişte intensă. Prin fereastra biroului de mişcare se aude ticăitul monoton şi neîntrerupt al telegrafului. Privirile obosite ale lui Bantu se îndreaptă spre fântâna din faţa peronului. încearcă să se ridice, cu intenţia să coboare şi să bea apă dar nici de asta nu-i în stare. Bantu priveşte cu mai multă atenţie gara şi abia acum observă că e o gară ciudată; atât pe peron cât şi în biroul de mişcare nu e nimeni. Telegraful merge singur. Bantu îşi scoate capul pe fereastră şi observă că vagonul în care se află nu e legat de nici un tren. Vagonul e părăsit, încearcă din nou să se ridice de pe banchetă, dar nu e în stare. Apoi trupul lui Bantu se prăbuşeşte de-a lungul banchetei, iar noi părăsim vagonul şi, de undeva de sus, privim mica haltă pierdută în câmp, înconjurată de lanurile de grâu care aşteaptă să fie secerate.TOATĂ LUMEA VREA SĂ JOACE HAMLET

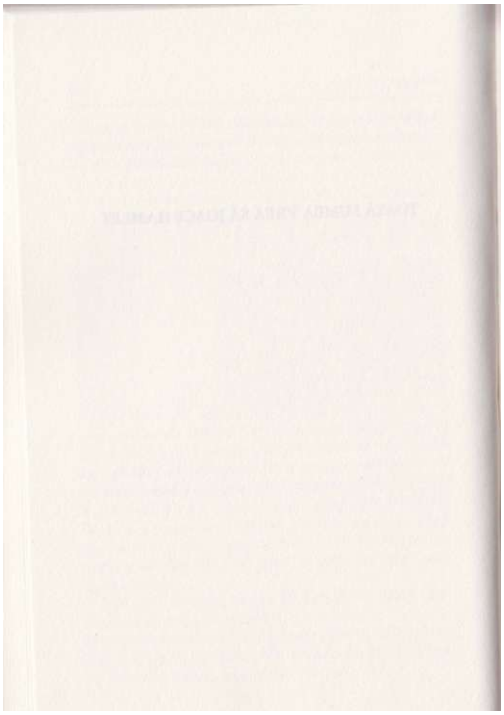

Sfârşit de spectacol. Cortina se ridică încă o dată şi publicul entuziasmat îi ovaţionează pe actori. Pare să fi fost un spectacol de mare succes, pentru că ropotul de aplauze nu conteneşte. Cortina se ridică de mai multe ori şi până la urmă singurul care rămâne pe scenă mulţumind publicului este actorul principal, cel ce l-a interpretat pe nefericitul prinţ danez. Maşiniştilor li se face semn din culise să mai ridice încă şi încă o dată cortina, în timp ce se succed pe ecran aceste imagini, banda sonoră nu reproduce nici ropotul aplauzelor, nici şuşotelile celor din culise, ci o foarte cunoscută poezie a lui Cari Sandburg, spusă de vocea încă în formare a unui adolescent: *Cu toţii vor să joace Hamlet.*

în sfârşit, cortina nu se mai ridică, publicul începe să părăsească sala. Pe acest fundal se derulează genericul filmului, în timp ce vocea „în formare" continuă să spună poezia lui Sandburg:

„Cu toţii vor să joace Hamlet pentru că e ceva
trist cum trişti sunt toţi actorii şi pentru că a te
posta în faţa unui mormânt deschis, ţinând în
mână craniul unui ins
şi-apoi rostind rar şi iar rostind rar fel defel de
cuvinte gingaşe, duioase, -nţelepte, ce
maschează o inimă zdrobită;
e ceva ce răspunde sângelui lor. Ei joacă în timp
ce vorbesc şi ştiu bin

ecă a juca exigent nu înseamnă decât a juca şi iar a juca, şi totuşi: cu toţii vor să joace Hamlet".

Suntem în sala de spectacol şi nici în culise, ci în faţa unei comisii foarte severe şi încruntate care îl ascultă pe tânărul candidat - acelaşi cu cel ce mulţumea publicului entuziast pentru aplauze - dar, bineînţeles, mult mai tânăr; cam neras, însă, şi cu „creastă de cocoş", aşa cum purtau tinerii „nonconformişti" pe acele timpuri. Sunt spuse ultimele versuri: „...şi totuşi: cu toţii vor să joace Hamlet" şi tânărul se închină în faţa comisiei de parcă sar afla pe scenă. Apoi se aşterne o interminabilă tăcere. Persoanele din comisie arată a fi impenetrabile. Tânărul încearcă să citească pe feţele lor hotărârea luată. în comisie se află şi celebra actriţă X, care tocmai îşi notează ceva în carneţel, şi celebrul actor Y, care se apleacă spre urechea vecinului său. Tânărul e din ce în ce mai stânjenit, se lasă când pe un picior când pe celălalt şi, neştiind ce să facă de acum cu mâinile, şi le duce la spate. Şuşotelile celor de la masa comisiei continuă: par a fi uitat de tânărul candidat. în sfârşit, cineva spune:

— Frumoasă poezie şi plină de tâlc, nu-i aşa? (O voce bine lucrată, vocea unui mare actor.) Cine e autorul?

— Poetul progresist american Cari Sandburg, spune, cu o voce gâtuită de emoţie, tânărul candidat.

— Poetul are dreptate, spune marele actor şi zâmbeşte, plin de bunăvoinţă. Nu există într-adevăr actor care să nu dorească să-l joace măcar o dată pe Hamlet. Şi dumneata, dacă o să devii actor, ai să vrei să-l joci.

— Eu prefer rolurile comice, spune candidatul, şi vedem cum se sperie de propria-i declaraţie.

opreşte în dreptul unui stop, m-am dus să văd Elsingorul. Mare dezamăgire. Un castel ca toate castelele.

Nici urmă de prinţ.

Maşina trece prin dreptul unui mare cinematograf. Un afiş uriaş cu o nouă premieră. Pe afiş distingem chipul Actorului: un medic în halat alb, aplecat deasupra unei mese chirurgicale. Actorul întoarce capul, evitând să se uite la afiş.

— Când o să-l schimbe? spune Actorul enervat. Mă îmbolnăvesc de câte ori îl văd...

— Nu eşti tu de vină, îi spune Scriitorul. Rolul nu ţi se potrivea deloc.

— Atunci de ce dracu l-am acceptat, poţi să-mi spui? îmi urăsc compromisurile, dragul meu. Nu pot să mă gândesc decât cu oroare şi cu spaimă la ele... Elena e în noaptea asta de gardă, schimbă el repede vorba. I-am promis că trec pe la ea după spectacol.

— Am înţeles că ea te-a văzut ieri, la repetiţia generală?

— Scena cu actorii a ieşit ieri mult mai bine ca astăzi. De altfel, întregul spectacol parcă...

— Mă întreb dacă eşti conştient de faptul că Hamletul ăsta e cel mai mare rol pe care l-ai făcut până acuma.

— Am ratat scena cu groparul. Cristescu era beat turtă şi tot timpul am trăit cu spaima c-o să-şi uite rolul...

Din nou la examenul de admitere. Tânărul candidat şi-a terminat exerciţiul şi aşteptă comentariile comisiei.

— Aţi întors capul când aţi ajuns în dreptul ferestrei. Explicaţi-mi şi mie de ce? întreabă Marea Artistă.

— Ştiam că nu e nimeni în odaia în care trebuia să pun bomba. N-aveam cum să văd prin întuneric. Şi totuşi mi s-a părut că aud o mişcare. Eram urmărit...

în dreptul Spitalului de Urgenţă, maşina în care se află Scriitorul. Ferestrele spitalului sunt puternic luminate. Scriitorul a deschis fereastra maşinii şi fumează aşteptându-şi prietenul să se întoarcă.

Actorul urcă grăbit treptele spitalului. Camera de gardă. Sora îi spune:

— Doamna doctor a intrat chiar acum în sala de operaţie. Un accident grav de maşină...

Pe lângă Actor trece căruciorul cu cel accidentat. Bandaje şi sânge. Un om pe moarte care se uită cu nişte priviri agonice la Actor. Prilej de confruntare între moartea reală, cumplită, a celui de pe targă şi moartea de pe scenă a prinţului Hamlet. Iată scena morţii lui Hamlet pe care Actorul a jucat-o doar cu o oră înainte şi pe care noi o vedem derulându-se din nou pe ecran.

„Te izbăvească cerul, te urmez. Horaţio eu mor, iar tu, adio Regină urgisită. Şi voi cei care, Cutremuraţi şi palizi priviţi prăpădul Şi-nfaţa dramei sunteţi martori muţi. O, de-aş avea răgaz, dar cruda moarte E temnicerul care mă aşteaptă - V-aş povesti atunci dar să lăsăm -

— *Horaţio eu mor. Tu să trăieşti Să-mi aperi amintirea şi dreptatea În faţa celor ce mă învinuiesc."*

Moartea reală şi moartea de pe scenă jucată de Autor, moartea prinţului Hamlet. Ochii împăienjeniţi deja de moarte a celui aflat în agonie. Actorul care a jucat moartea şi omul care o... trăieşte.

— O să scape? întreabă profund răvăşit Actorul.

— E în stare foarte gravă, spune în şoaptă cineva.

— Spune-i soţiei mele să-mi dea un telefon.

— Am să-i comunic, cum să nu-i comunic, spune sora privindu-l cu multă admiraţie pe marele actor... Sunteţi murdar pe faţă, să iau un şervеţel, să vă şterg.

Şi sora udă şervеţelul la robinetul din camera de gardă şi şterge fruntea Actorului care nu şi-a curăţit, probabil, cu destulă atenţie machiajul după spectacol, drept care au mai rămas pe frunte şi pe gât două pete mari şi roşii.

— Ia uitaţi-vă, spune sora şi îi arată vopseaua roşie de pe şervеţel.

— Asta pe scenă se cheamă sânge, spune cu tristeţe şi ironie Actorul. Sângele nefericitului rege Claudius, sângele lui Polonius...

— Mi-a promis doamna că-mi face şi mie rost de două bilete la piesa în care jucaţi dumneavoastră, spune sora. Pentru mine şi pentru fiică-mea. E studentă la filologie în anul trei şi e moartă după teatru. Mai ales pe dumneavoastră vă admiră grozav, spune sora şi Actorul coboară scările fără să mai asculte sporovăiala femeii.

— Nu prea am chef să merg acasă, spune Actorul a cărui agitaţie, în urma celor văzute la spital, a crescut parcă. Să mergem undeva şi să bem, ca în anii studenţiei, ce părere ai? îşi întreabă el prietenul.

Maşina cu cei doi prieteni străbate din nou străzile Bucureştiului.

— în scena cu groparul, din pricina încordării, am sărit o replică, spune Actorul, obsedat în continuare de spectacol. Sper că nu s-a observat.

— Bineînţeles că nu s-a observat. Şi pentru Dumnezeu, linişteşte-te odată! Ai fost

extraordinar, dacă îţi spun. Şi tu, în loc să te bucuri, te tot vaiţi ca o babă care suferă de reumatism!

— Asta e şi replica pe care am sărit-o! spune Actorul: „La gândul ăsta simt o durere în oasele mele"...

O grădină de vară pe malul lacului.

— Am lăsat Elenei vorbă să mă caute, spune Actorul. O să mă sune şi n-o să mă g ăsească acasă.

— Norocul tău că nu ai o nevastă geloasă, spune Scriitorul.

— După aproape zece ani de căsătorie asta ar mai lipsi, spune Actorul.

în timp ce le toarnă vin în pahare, ospătarul îl recunoaşte pe Actor şi-l priveşte plin de admiraţie.

— Ana o să regrete că n-a fost la premieră, spune Scriitorul. E în Maramureş aproape de o lună. Am o nevastă cam plimbăreaţă, ce părere ai?

Şi, peste cuvintele Scriitorului, o imagine din tinereţea celor trei, în acele timpuri aproape nedespărţiţi. O amintire din frumoşii ani ai începuturilor. Ana a făcut schiţele pentru un spectacol. Toţi trei stau aplecaţi deasupra desenelor, cercetând-le cu multă atenţie. E vorba de decorurile la Livada cu vişini, concepute în maniera vaporoasă a picturilor lui Dufy.

— Ei, ce părere aveţi? întreabă Ana adresându-se amân- dorura, dar cu privirea îndreptată spre prietenul ei, Actorul, a cărui părere o interesează în primul rând.

— Mie îmi plac, spune Scriitorul. Sunt convins, însă, că nu părerea mea te interesează...

— îmi plac... spune Actorul, ezitând puţin. Poate un pic cam prea „suave". în tot cazul,

lipseşte „ironia" lui Cehov... O anumită necruţare...

Eu nu-l văd aşa pe Cehov, spune furioasă Ana. Ai citit *Casa cu mezanin?*

— Am citit-o. Şi ce-i cu asta? întreabă Actorul.

— Unde ai văzut tu acolo necruţare şi ironie! Voi, oamenii de teatru, învăţaţi pe de rost...

— Ana, spune Scriitorul şi începe să râdă. Nu te ştiam atât de refractară la critică!

— Sunt primele mele decoruri şi el în loc să mă încurajeze... spune Ana şi izbucneşte în plâns. Apoi părăseşte în fuga mare odaia.

Cei doi prieteni se privesc stupefiaţi.

Revenim la micul restaurant de pe malul lacului.

—îţi mai aminteşti decorurile Anei la Livada cu vişini? întreabă Actorul.

— Dacă n-ar fi descoperit arheologia, probabil că Ana ar fi rămas toată viaţa un scenograf mediocru. Nu iubeşte, nu simte teatrul. Norocul meu cu premierele tale. Altfel greu aş mai fi convins-o să calce într-o sală de spectacol... Spune-mi drept, întreabă după o scurtă pauză actorul, ce crezi că s-ar întampla cu tine dacă, într-o bună zi, din cine ştie ce motive absurde, ai fi constrâns să nu mai joci?

— Ai căpiat?! spune Actorul şi începe să râdă. îmi pui nişte întrebări!...

Ne aflăm din nou în sala unde tânărul candidat se află încă în faţa comisiei.

— Mulţumim, spune bătrânul actor, marele interpret al unor faimoase roluri istorice, cu vocea sa frumos timbrată. Următorul să aştepte câteva minute, până îl chemăm noi

Candidatul nu înţelege prea bine dacă poate pleca sau e necesar să mai rămână. Se uiţă derutat şi speriat la cei din comisie.

— Poţi pleca, băietele, spune Marea Artistă care interpretează roluri moderne de vampă, şi-i surâde dulce candidatului.

Candidatul iese. Se schimbă păreri între membrii comisiei.

— Are o voce plăcută, melodioasă, spune interpretul rolurilor istorice. Cam mică, e adevărat...

— E prea timid, spune şefa comisiei şi decana facultăţii. Asta pe scenă se pierde, nici nu mai ştie cum îl cheamă.

— Cu scena te obişnuieşti, spune bătrânul actor care a cam moţăit puţin şi, ruşinat, se uită în jurul său să vadă dacă s-a observat.

— Nu v-aţi uitat la ochii lui?! Precis e miop. încă un actor cu ochelari!... spune junele prim şi cască plictisit.

— în schimb, are originea sănătoasă, spune tipul de la cadre, în timp ce răsfoieşte dosarul candidatului... Băiat de muncitor de la Oţelu-Roşu...

Cei doi prieteni, Actorul şi Scriitorul, au părăsit restaurantul şi acum se îndreaptă spre ieşirea din parc. Merg de-a lungul lacului, în apele negre ale căruia se reflectă lumini e restaurantului.

— De câte ori mi se întâmplă să trec pe-aici, îmi amintesc de anii studenţiei, spune Scriitorul. Chiar pe aleea asta mă plimbam singur-singurel... Cât de singur şi disperat poţi să fii la douăzeci de ani! O carte pe care o amân mereu şi pe care odată şi odată poate am să ajung s-o scriu, va fi o carte despre tinereţea mea...

— După premiera cu Flacăra care nu se stinge, ţii minte, am venit şi am cinat toţi trei la

„Pescăruşul", spune Actorul, derulându-şi propriile-i amintiri, prea puţin atent la cele spuse de prietenul său.

— Ai întârziat, spune Scriitorul. Ai venit abia după miezul nopţii... Autorul piesei te-a invitat acasă la el şi aţi băut amândoi, cel puţin aşa te-ai lăudat, o sticlă întreagă de „Johnny Walker". Erai într-o formă teribilă. Ai ţinut cu orice preţ să ne declami monologul din Hamlet...

— îmi amintesc perfect: răsărea soarele şi eu făceam pe nebunul, aici pe mal, mă credeam chiar prinţul în persoană. Numai că acum îmi dau seama că, în ciuda entuziasmului meu, monologul mi-a ieşit atunci destul de prost. Nu băusem niciodată... whisky până atunci şi eram, ca să zic aşa, făcut praf...

Ne reîntoarcem în timp şi-i vedem pe cei trei prieteni într-o mică bodegă din apropierea teatrului, unde vin de obicei actorii înainte de spectacol ca să se încălzească puţin, să prindă curaj. Lângă ei, la bar, se află un actor cu un chip cât se poate de ieşit din comun, un actor bine cunoscut, probabil, de toată lumea actoricească.

— M-a ţinut cam aşa, o jumătate de oră, în anticameră înainte de a mă primi, povesteşte actorul respectiv. Din fericire, secretara era foarte drăguţă, o bomboană de fată. Avea o pungă cu prune uscate şi până să intru la director i-am mâncat, sărăcuţei de ea, toate prunele! Intru, şi tipul nici nu ridică ochii la mine. Cerceta, pasămite, programul la piesişoara pe care o jucaţi voi astăzi, era ocupat! „Să trăiţi, tovarăşe director, zic eu, am venit şi eu cu o doleanţă, dacă sunteţi bun să mă ascultaţi." „Dă-i drumu, zice, pentru asta sunt pus doar aici, ca să te ascult..." „Păi, am venit cu o rugăminte, aşa, mai specială, zic, nu ştiu cum să încep." „începe cum vrei, dar nu mă reţine, zice, vezi şi tu că sunt ocupat!"

„Păi, am venit, tovarăşe director, zic, să mă înfiaţi..."

Râsete şi aplauze din partea celor care ascultă, râsete care îi dau apă la moară povestitorului. Revenim la masa unde stau cei trei prieteni, eroii noştri.

— Nu-i vorba de curaj, spune Actorul, agitat şi pervers.

— Ce-i cu tine, întreabă nedumerită Ana, nu te-am văzut niciodată atât de nervos?!

— I-am povestit subiectul piesei ăsteia unui inginer, un vecin de-al meu care lucrează într-o uzină, să moară de râs nu alta! Situaţiile sunt total absurde şi neverosimile, şi eu trebuie să par convins de toate inepţiile care îmi ies pe gură. Să fiu cât se poate de convingător. Să cuceresc publicul, să-l fac să creadă în vorbele mele, să-l emoţionez! Vă daţi voi seama?

— Ce facem cu el, spune, mai în glumă mai în serios, Ana. în halul în care e, precis că o să încurce replicile şi-o să se facă de râs.

— Atâta scofală dacă am să le încurc. Şi aşa... spune şi dă a lehamite din mâini... Sper să nu dau ochii cu autorul. Nu ştiu ce-aş fi în stare să-i fac! spune Actorul, furios în continuare. Dacă din gura unui om au ieşit vreodată, de-adevăratelea, vorbe ca astea pe care le spun eu în piesa asta, atunci mă împuşc, spune el în timp ce bea dintr-o înghiţitură păhărelul cu coniac pe care i l-au oferit prietenii.

— Spune-i tu, Ana, bancul ăla cu pensionarul care stă la coadă, poate reuşim aşa să-l înveselim un pic.

— Un pensionar stă la coadă la făină de porumb... începe Ana să spună bancul, dar Actorul o întrerupe, nu are răbdare să asculte.

— Ce-ar fi, spune el încântat de soluţia găsită, să nu veniţi la spectacol.

— Eşti nebun, spune cât se poate de surprinsă Ana. Asta-i bună! Cum să nu venim la spectacol. Tu ne-ai făcut doar rost de bilete. Şi încă în primul rând!

— Neştiindu-vă pe voi în sală, le explică Actorul, o să-mi fie mai uşor să spun toate inepţiile alea.

Şi Actorul ia biletele celor doi, le pune în scrumiera din faţa lui şi le dă foc. Toţi trei se uită la ele, atenţi să vadă cum ard.

Din nou ne aflăm pe malul lacului.

— Şi totuşi ai avut mare succes, spune Scriitorul. Presa s-a întrecut cu laudele. Mai ales în final, când te jertfeai ca să salvezi abatajul, toată critica a fost de părere că ai fost extraordinar! Ai fost atât de convingător, încât ai smuls lacrimi până şi din ochii celor mai acerbi comentatori, adaugă Scriitorul, privindu-şi ironic şi amuzat, în acelaşi timp, prietenul.

Şi iată-l pe scenă pe Actor, la sfârşitul spectacolului, îmbrăcat într-o salopetă albastră şi imaculată, cu braţele pline de flori, mulţumind publicului care îl ovaţionează. Cortina se lasă şi se ridică de mai multe ori. în culise autorul piesei îl aşteaptă emoţionat pe Actor şi când îl vede se repede la el şi-l îmbrăţişează cu ochii plini de lacrimi. Ceilalţi actori s-au adunat în jurul lor şi-i aplaudă.

— O seară de neuitat, o seară de neuitat, repetă autorul, un bătrân domn cărunt, cu ochelari cu dioptrii mari şi cât se poate de distins.

— Se pare că am avut într-adevăr mare succes amândoi, maestre, spune Actorul, bâlbâindu-se uşor, derutat şi mirat de toate cele ce se întâmplă.

Cei doi prieteni străbat din nou cu maşina străzile Bucureştiului. Din nou afişul uriaş cu chipul Actorului în mărime naturală. Şi din nou Actorul întoarce vădit enervat capul.

— Da, spune Actorul şi oftează, am avut mare succes atunci. Aproape că până la urmă m-am lăsat şi eu convins că e aşa cum spun criticii...

Maşina străbate câteva străzi mai liniştite.

O vilă în stil florentin. Maşina opreşte.

— Poate urci puţin să bem un coniac, îi spune Actorul prietenului său.

în timp ce urcă scările imobilului, Actorul îi spune însoţitorului său:

— Am intrat ieri într-o librărie şi, spre stupefacţia mea, am dat peste un volum de poezie al Angelei Chiriţescu. Nu ştiam că scrie versuri.

— A îmbătrânit mult în ultima vreme. A avut o viaţă nu dintre cele mai uşoare, sărmana de ea...

— Cât a fost de splendidă! Aveam optsprezece ani când am văzut-o prima dată. Au trimis-o în micul nostru oraşel să selecteze elemente talentate pentru examenul de institut, un fel de preexamen...

Iată o mică sală de club pavoazată cu lozinci şi fotomontaje în stilul epocii. O masă cu o cană de apă pe ea şi un pahar nu tocmai curat. Actriţa stă la masă şi îşi face vânt cu un program vechi de teatru.

în faţa ei, transpiraţi şi foarte intimidaţi, doi candidaţi.

— E o căldură îngrozitoare, le spune splendida Actriţă şi le zâmbeşte prietenos. Nu vreţi să deschideţi geamul puţin?

Cei doi tineri, în uniformă şi cu chipiele de liceeni în mână se reped amândoi să deschidă geamul.

Apoi tânăra actriţă trece la verificarea „culturii generale" a celor doi candidaţi. Ea scoate dintr-un dosar portretul lui Paul Robinson şi-l întreabă pe colegul Actorului.

— Poţi să-mi spui, te rog, al cui e portretul?

Tânărul stă şi se gândeşte puţin, apoi spune cu vocea gâtuită de emoţie:

— Nu ştiu...

— Dumneata ştii? îl întreabă Actriţa pe eroul nostru.

— Paul Robinson, spune acesta cât se poate de mândru de cunoştinţele sale.

—Bravo, spune Actriţa. Apoi îl întreabă pe celălalt: Dumneata ştii cine e Paul Robinson.

— Un boxer, spune acesta cu jumătate de gură, legănându-se când pe un picior, când pe celălalt.

—Nici vorbă, spune uşor enervată Actriţa. Poate îi spui dumneatale cine e Paul Robinson, i se adresează ea eroului nostru.

— Paul Robinson, spune acesta mândru de cunoştinţele sale, e un cântăreţ progresist american.

— Sigur că da, spune Actriţa. El interpretează printre altele *Cântecul lui Wu-Wingşi Oda bucuriei* de Beethoven.

— Precum şi *Cântecul edecorilor de pe Volga,* adaugă Actorul.

— Excelent, spune Actriţa, mulţumită fiind de „cultura generala" a tânărului candidat...

Se aude vocea Actorului în timp ce în imagine vor prinde viaţă cele povestite de el: „A doua zi ne-am plimbat toţi trei pe Corso, ne consideram deja artişti şi ne uitam de sus la toată

lumea. Era o femeie inteligentă şi cât se poate de drăguţă, s-a purtat foarte frumos cu noi".

Şi iată scena în care cei doi liceeni se plimbă pe strada principală a oraşului, cu Artista la mijloc, aproape cu un cap mai înaltă ca ei, nemaiîncăpându-şi în piele de onoarea care li se face. E ora la care lumea a ieşit la plimbare, duminică după-amiaza. Actriţa e o femeie de o frumuseţe într-adevăr ieşită din comun, de o mare distincţie şi eleganţă, a cărei prezenţă nu poate să nu fie remarcată. Elevii îşi scot şapca şi salută respectuoşi pe cineva.

— Guriac, profesorul de chimie, spune colegul Actorului. Ne-a văzut şi mâine precis o să ne scoată la răspuns pe amândoi.

— E sever? întreabă Actriţa.

— Destul de sever, spune Actorul. Mai avem o săptămână şi am terminat cu şcoala, adaugă el fericit.

Seara pe peronul gării. Cei doi elevi îşi iau rămas bun de la Actriţă. De la fereastra vagonului frumoasa femeie le face semn cu mâna.

— în septembrie, la Bucureşti, mai are ea timp să le spună, apoi trenul se îndepărtează.

Băieţii părăsesc peronul şi se îndreaptă spre autobuzul cu care urmează să se întoarcă în oraş. Autobuzul e gol. Ei sunt singurii călători.

Colegul de şcoală îi spune Actorului:

— M-am hotărât să dau la mecanică navală... Tu du-te la actorie. Ai să intri, sunt sigur de asta. Ai talent, e păcat să nu te faci actor.

— Prin urmare ne despărţim? întreabă Actorul.

Colegul dă din umeri şi zâmbeşte trist.

Actorul scoate din frigider o sticlă de coniac. Suntem în apartamentul său. Taie câteva felii dintr-o bucată de caşcaval.

— Credeam teribil în steaua mea, îi spune el Scriitorului. O clipă nu mi-a trecut prin cap c-aş putea să cad la examen.

—Nu te-ai înşelat, spune Scriitorul. Toate ţi-au ieşit din plin.

—Ai uitat, probabil, piesele în care arătam ca un dulap. Ai uitat cum s-au repezit criticii la mine, fericiţi că li se oferă prilejul de-a mă face harcea-parcea? Cum vrei caşcavalul, cu piper sau fără?

— Fără... întotdeauna urma însă o nouă piesă cu care le rupeai gura. Eşecul era uitat cât ai bate din palme. Te ridicai din nou în picioare. E şi norocul vostru, al actorilor. Vorbele nu rămân...

— Nu mi-a surâs, totuşi, întotdeauna norocul, aşa cum spui tu. Am căzut şi eu odată la un examen, când am dat admiterea la liceu. Aveam doar paisprezece ani şi nu mi-a fost deloc uşor să suport o asemenea înfrângere. Şi când te gândeşti că luasem la toate materiile zece! Nişte referinţe false, nişte reclamaţii necinstite adăugate la „dosarul" tatălui meu au fost de-ajuns ca...

— Nu mi-ai povestit niciodată până acuma? spune surprins Scriitorul.

— O poveste aproape uitată, spune Actorul. Bineînţeles că la vârsta aia totul a îmbrăcat forma unei adevărate tragedii.

Şi iată-l pe Actor la paisprezece ani, un băieţandru deci, aflându-se audienţă la o persoană foarte importantă. Nu pare impresionat. Stă pe un scaun în faţa unui bărbat în costum de gabardin, cu cămaşă albă şi cu un nod impecabil la cravată, care, jucându-se cu un stilou, desenând ceva pe foaia de hârtie albă care se află în faţa lui, îi explică băiatului:

— Voi, spune bărbatul, la vârsta voastră sunteţi la fel ca oţelul când se căleşte. Sunteţi

supuşi, ca să spun aşa, la tot felul de încercări, de probe, dintre care unele nu sunt defel uşoare. Nu vă rămâne decât ori să vă căliţi, ori să crăpaţi, spune zâmbind prietenos şi mulţumit de metafora găsită bărbatul cel important. Nu aveţi de ales, adaugă el şi se ridică de pe scaun, semn că audienţa s-a terminat.

— Dar eu am răspuns la toate materiile foarte bine, spune băiatul. Am luat numai zece. Nu înţeleg...

Şi iată-l pe acelaşi bărbat foarte important peste ani şi ani, mai încărunţit la păr, mai încercănat, aplaudându-l plin de entuziasm pe Actor, la sfârşitul spectacolului cu Hamlet. Aplaudă şi strigă în gura mare „Bravo, bravo!"

— Da, spune Actorul, a venit la mine în culise după spectacol, să mă felicite. A aflat nu ştiu de la cine că suntem din acelaşi oraş. Bineînţeles, atât episodul, cât şi metafora cu oţelul le-a uitat între timp.

— I-ai adus aminte?

— Am încercat să-i aduc...

— Şi ce ţi-a răspuns?

— Că erau alte timpuri. Că s-au făcut multe greşeli şi că el e cel mai fericit că s-a terminat cu ele. Apoi m-a invitat să mergem undeva împreună să bem un şprit. Ce-a fost a fost, zice, bine că s-au terminat toate. Iar dumneata eşti acum un mare actor cu care noi, bănăţenii, ne mândrim...

— Şi te-ai dus să-ţi bei şpritul?

— Nu, nu m-am dus. I-am spus că, din păcate, noi, actorii, avem memorie foarte bună... Altfel ne-am uita rolurile de la un spectacol la altul, ceea ce ar însemna o adevărată nenorocire. Şaptezeci la sută din meseria noastră se bazează pe memorie... „Aşa sunteţi voi, artiştii, originali, a zis el şi mi-a strâns din nou mâna cu multă

căldură, a dat chiar să mă şi îmbrăţişeze, dar am avut grijă să mă feresc, apoi mi-a cerut un autograf pentru nevastă-sa şi a plecat...

în faţa teatrului. O maşină cu lumina aprinsă în interior. O femeie care aşteaptă la volan, nerăbdătoare.

— De ce ai stat atât? întreabă femeia pe bărbatul care se urcă lângă ea în maşină. Ai reuşit să-l abordezi? Mi s-a spus că e un om destul de drăguţ, nu-i infatuat aşa, ca alţi actori...

— Altădată să te duci să-ţi iei autograful singură. Să nu mă mai porţi pe mine prin cabinele măscăricilor ăstora. Nu-mi face nici o plăcere să-i văd de-aproape. Pe scenă, cu fardul pe mutră, arată în tot cazul mult mai bine actoraşul tău iubit. A început să chelească şi să facă burtă, dacă vrei neapărat să primeşti amănunte...

Suntem din nou în apartamentul Actorului. Scriitorul cercetează fotografiile de pe pereţi: Actorul în diferite roluri. Printre fotografii, una care ni-l arată pe Actor ca elev, interpretând un rol de bătrân voievod cu barbă.

— Văd că meseria de actor te-a preocupat din fragedă copilărie, cum se spune, exclamă el cercetând foţografia în cauză.

— Aici greşeşti, spune Actorul. Pe la opt ani am vrut să devin homar. Apoi explorator.

Şi din nou o amintire: O odaie cufundată în întuneric. Doar aparatul de radio e deschis. Se vede ochiul magic şi scala luminată a acestuia. Se aude vocea lui Mihai Popescu interpretând faimosul monolog al lui Egmont din piesa lui Goethe: „Mergi înainte popor viteaz. Zeiţa victoriei te conduce. Şi aşa cum marea..." etc.

Cel care ascultă plin de emoţie, stând singur în întuneric, este un băiat de vreo doisprezece ani, viitorul Actor.

— Cât vrei să te mai aştept, se aude din încăperea alăturată vocea mamei. Schimbă-ţi ciorapii mai întâi, eşti ud la picioare şi ai să te îmbolnăveşti dacă nu mă asculţi... Parcă văd că mâine o să te doară iarăşi gâtul.

— Numai puţin, mamă, te rog frumos. Vin imediat. Să se termine piesa. O secundă şi vin.

Apoi îl vedem pe băiat la spital, lângă patul tatălui său. Mama vorbeşte în şoaptă cu tatăl bolnav, dar băiatul pare a fi destul de neatent şi prea puţin impresionat de boala tatălui. Gândurile lui zboară în cu totul altă parte, la piesa pe care a auzit-o el la radio. Iată-l deci din nou pe Mihai Popescu spunând celebrul monolog al lui Egmont. Vocea marelui actor se ridică deasupra paturilor de spital cu oameni suferinzi şi, în ciuda faptului că sensul cuvintelor spuse de Egmont e cu totul altul, vorbele acestuia sună şi ca un fel de încurajare, de îmbărbătare a celor aflaţi în suferinţă.

Fiul şi mama se întorc de la spital. E o zi de iarnă cu nămeţi înalţi, cu un soare strălucitor, care pare la rândul său îngheţat. Cei doi înaintează cu greu prin zăpada înaltă. Mama arată foarte îngrijorată, toate gândurile ei sunt îndreptate spre soţul bolnav. în schimb, fiul pare a fi destul de absent.

— încearcă el să mă liniştească şi să-mi spună că se simte mai bine. Parcă eu nu văd că a rămas numai pielea şi osul pe el, i s-au mărit parcă şi ochii în cap de slab ce-i... dar parcă am reuşit să mă abţin, dacă l-am văzut aşa? Trebuia să-i mai spui şi tu, de-ale tale, de pe la şcoală, ştii cât e el de curios să afle cum îţi merge ţie cu învăţătura, dar tu tot cu ochii în tavan ai stat, nici

nu te-ai apropiat de patul lui... De parcă ar fi fost un străin, nu taică-tu... Auzi ce-ţi spun, cu tine vorbesc?... întreabă mama. Băiatul pare şi de această dată cu gândurile în altă parte. Cu tine vorbesc, spune mama. Unde amar îţi zboară gândurile, îşi trage ea supărată fiul de mână, căutând să-l trezească la realitate.

— Ştii, mamă, spune băiatul. Eu când am să fiu mare, am să mă fac actor.

— De asta ne arde nouă acuma, spune supărată mama. Ce-i mai trece lui prin cap, să te crucești nu alta!

Ne reîntoarcem în încăperea unde Actorul şi prietenul său stau de vorbă.

Scriitorul se află în faţa rafturilor cu cărţi. Citește titlurile de pe cotoarele acestora. Caută o anumită carte.

— Când te gândeşti că n-am citit *Război şi pace* decât o singură dată, spune cu melancolie Scriitorul, oprindu-şi privirea pe marele roman al lui Tolstoi. Şi încă pe vremea studenţiei.

— îmi cer iertare, spune Actorul, dar n-am reuşit încă să-ţi citesc ultima carte. Cu repetiţiile la *Hamlet* am fost prins până peste cap. Premiera am fost siliţi s-o pregătim într-un timp record. Altfel ne-ar fi prins sfârşitul stagiunii cu spectacolul neterminat. Pe deasupra Popescu pleacă în
America, să pună spectacolul şi acolo. Nici nu-ţi închipui în ce ritm a trebuit să lucrăm. Dacă cineva aşteaptă să tragem cât mai repede obloanele şi să plecăm în concediu, acela sunt fără îndoială eu... în concediu, da, în concediu o să am timp berechet să-ţi citesc romanul. Nici nu voiam să ţi-l citesc aşa, în fugă. Altfel citeşti o carte când nu te mână nimeni din urmă...

— Ei, nu-i nimic, nu-i nimic, nu trebuie să te scuzi atât. N-ai avut timp şi gata, eu nu mă supăr, nu te impacienta!

— Penultima, în schimb, ţi-am citit-o, dar nu am avut timp să discutăm despre ea, spune Actorul, vădit încurcat.

— Uite la el câte probleme îşi face! Stai, frate, că avem vreme s-o discutăm. Chiar sunt curios să aflu cum ţi s-a părut?...

— O, penultima mi-a plăcut, spune Actorul foarte repede, dar după stânjeneala lui ne dăm seama că, luat pe neaşteptate, nu reuşeşte, de fapt, să-şi amintească dacă a citit-o sau nu.

— Penultima, penultima, spune Scriitorul şi începe să râdă. Parcă văd că nici titlul nu ţi-l mai aminteşti! Hai mai bine să schimbăm subiectul. Altfel devenim penibili amândoi.

— Nici vorbă să-l schimbăm! se încăpăţânează Actorul. Uiţi că noi, actorii, avem o memorie bună? Te referi, nu-i aşa, la *Setea de adevăr?*

— Exact, spune Scriitorul. Titlul văd că îl ţii minte, ceea ce nu-i rău. Adevărul e că te-ai plictisit, nu-i aşa, de cărţile mele până peste cap... Vrei să-ţi fac o mărurisire?

—Dă-i drumul, bătrâne, spune Actorul încercând să pară cât mai dezinvolt, cu toate că o reală tensiune s-a strecurat, pe nesimţite, între ei.

— Au început să mă plictisească şi pe mine... Ce părere ai de o asemenea mărturisire epocală?! spune Scriitorul şi izbucneşte într-un râs forţat şi strident. Un râs din care nu se poate opri, ca şi când cele spuse, mai curând l-ar fi distrat.

— Stau, aşa, la masă şi scriu, îşi continuă el confesiunea pe acelaşi ton amuzant,

aştern pe hârtie, cuvânt după cuvânt, rând după rând, pagină după pagină, şi în vreme ce paginile se umplu cu scrisul meu mărunt şi foarte citeţ - pe vremea când eram elev eram mereu lăudat pentru scrisul meu foarte caligrafic, nu sunt scriitor modern ca să scriu direct la maşină -, plictiseala se strecoară încet, încet...

— Dar bine, spune Actorul, din ce în ce mai stânjenit şi luat pe nepregătite - nu-şi închipuise că discuţia o să alunece în direcţia asta - în cazul nostru la un moment dat intervine uzura, sau, mai bine spus, un anumit tip de profesionalism. Din păcate, nu ne putem păstra entuziasmul de la douăzeci de ani... îţi mărturisesc că nici eu nu mă mai simt în stare să joc cu însufleţirea cu care am jucat în Livada cu vişini la examenul de absolvire.

—Ai dreptate, desigur, spune Scriitorul, dar nu despre aşa ceva e vorba. Profesionalismul, uzura, cum îi spui tu, e una, şi plictiseala e cu totul altceva... Iar în ceea ce priveşte ultima mea carte, să-ţi spun eu ce s-a întâmplat: ai citit primele cincizeci de pagini, hai să zicem o sută, şi după aceea ai lăsat-o cu gândul s-o reiei când ai să fii mai puţin obosit, mai în formă... „Nu ştiu ce-i cu mine astăzi - parcă te văd spunându-i Elenei, nu mă pot concentra defel"... Nu te-ai gândit, totuşi, că poate nu erai tu de vină, nu ţi-a trecut prin cap să pui vina pe autor?... Poate că prietenul tău de o viaţă a scris o carte atât de plicticoasă, încât n-ai fost în stare s-o duci până la capăt?...

— Ce-i cu tine?! Potoleşte-te! Ăsta-i masochism curat! Nu te ştiam atât de...

— Atât de cum?

— Eu ştiu, atât de...

— ...de pe geantă, nu-i aşa? Hai spune lucrurilor pe nume, nu te sfii!

— Hai să lăsăm patetismul ăsta de doi lei bucata... spune Actorul revoltat... Faptul că nu te-am citit, nu relevă, dacă vrei tu să ştii decât un singur lucru: egoismul meu îngrozitor, superficialitatea mea crasă. Cine te-a pus să te împrieteneşti cu un circar! Cu un tip căruia îi lipseşte o calitate pe care tu o ai din plin: cultul prieteniei. Nu mă întrerupe, aşa e cum îţi spun. Noi, actorii, avem o profesie nenorocită: nu facem altceva, cât e ziua de lungă, decât...

—Ai început acum tu să te autoflagelezi! Te-ai molipsit, probabil, de la mine!

— Tu eşti cu totul altfel, da, da, cu totul altfel... Tu care ai văzut toate piesele în care am jucat! Şi pe cele proaste, şi pe cele bune... De douăzeci de ani te simt alături de mine. Nici nu-ţi dai seama cât de importantă a fost prezenţa ta în toţi aceşti ani, cât demult mai ajutat...

— Poate că ăsta a fost şi rostul meu pe lume, spune Scriitorul şi încearcă să zâmbească.

— Nu fă acum pe sfântul Pafnutie! Eşti unul din scriitorii importanţi...

— Bine găsit cuvântul: „important".

— Ce te legi acum de cuvinte? Pot număra pe degetele de la o mână pe cei mai însemnaţi...

— „însemnaţi"... „importanţi"... Foloseşti, dragul meu, nişte cuvinte care mi se potrivesc perfect...

— Eşti, în tot cazul, în primele rânduri ale...

— Trecut în manualul de liceu cu o jumătate de pagină, nu-i aşa? Citat al patrulea, sau al cincilea, de câte ori sunt trecuţi în revistă... Dar ce fel de scriitor sunt, într- adevăr, bun sau rău, la o astfel de întrebare aş vrea, dragul meu, să-mi răspunzi?!

— Suntem prieteni de o viaţă, nu uita... şi în talentul tău am crezut întotdeauna. Şi nu mai pune întrebări lipsite de orice noimă!

— Hai, linişteşte-te, nu te mai agita atât. Eu sunt de vină c-am provocat o astfel de discuţie idioată... Şi dacă vrei să fii într-adevăr generos, ia-ţi inima în dinţi şi citeşte-mi cartea până la capăt. Caută să depăşeşti handicapul primelor o sută de pagini, chiar cu riscul de-a te plictisi de moarte... Şi, într-un elan superb, care să certifice devotamentul, să nu căşti de prea multe ori. încearcă să-ţi închipui că eu stau în spatele tău şi-ţi număr fiecare căscat!

— Termină odată! spune Actorul.

— Ei, am terminat. Gata. Am pus punct. Mi-am făcut autocritica şi în acelaşi timp te-am mustrat şi pe tine puţin. N-a fost însă decât o critică prietenească... Cu ocazia asta mi-am spus şi eu păsul. Şi cui altcuiva aş fi putut să i-l spun dacă nu ţie, prietenul meu de-o viaţă... Poate că ăsta e şi rolul meu, menirea mea pe lume: să trăiesc în umbra ta şi să ascult cum te aplaudă publicul! Şi ce aplauze, Doamne Dumnezeule! Astăzi nu voiau în ruptul capului să evacueze sala! Ai şi tu un secret al tău, că îţi ies toate bine! Poate într-o zi ai să te înduri şi ai să mi-l spui şi mie. Gândindu-mă la marele tău succes, poate că ar trebui să mor de ciudă. Şi cu toate astea, oricât aş căuta, oricât aş scormoni, nu găsesc în sufletul meu nici o fărâmă de invidie. Fiecare succes pe care îl ai mă umple de bucurie, mă face să mă simt în nouălea cer! Aşa cum ai avut noroc în toate şi ţi-au ieşit toate bine, nici cu mine n-ai greşit prea mult, atunci când m-ai ales. De fapt, dacă mă gândesc bine, profesia mea de bază ca să zic aşa e aceea de a fi prietenul tău...

După plecarea prietenului, Actorul a rămas singur. E profund tulburat de discuţia avută. Iese pe terasă şi îşi aprinde o ţigară..; E foarte târziu şi, în blocul de vizavi, la o singură fereastră lumina continuă să fie aprinsă. Trece o maşină care spală asfaltul. Un taxi care dispare în noapte. Se aude sunând telefonul. Surprins, Actorul se îndreaptă spre telefon. De la celălalt capăt al firului se aude vocea voalată a unei femei.

— îmi cer scuze, se aude în pâlnia aparatului vocea femeii: Te-am trezit probabil din somn. Dormeai, nu-i aşa?

— Nu, nu dormeam, spune Actorul ascunzându-şi cu greu iritarea.

— La ora asta! se aude vocea femeii. Eram convinsă că dormi. Astăzi a fost doar premiera! Te credeam frânt de oboseală. închipuieşte-ţi că am reuşit să fac rost de bilete şi am fost şi eu în sală! în rândul al doilea în partea stângă. La sfârşit, la a doua ridicare de cortină, când ai mulţumit publicului, am avut impresia că te uiţi la mine în mod special. Era desigur o impresie falsă. îmi place să mă iluzionez singură. întotdeauna...

— Nu te cunosc, domnişoară, spune Actorul cu o voce răguşită. Habar n-am cum arăţi... Pare destul de plictisit şi agasat de discuţia asta care se repetă, pare-se, destul de des.

— Şi totuşi, nu eşti curios să mă vezi?! Nu eşti curios să vezi cum arăt? Cine ştie, poate că sunt o femeie frumoasă.
Văzându-mă s-ar putea să te îndrăgosteşti de mine. Sau eşti un bărbat de modă veche. Care ţine atât de mult la soţia lui, încât nu vrea în ruptul capului s-o înşele?

— Mă bucur că eşti o fată cu intuiţie, spune Actorul. Bravo!

— Şi acum vrei să închizi telefonul, nu-i aşa? Nu eşti nici măcar curios să afli părerea mea despre spectacol? Despre felul cum ai jucat... Urmează o scurtă tăcere, probabil femeia de la capătul firului aşteaptă ca Actorul să spună ceva. Actorul însă tace. Ar dori probabil ca discuţia asta absurdă în miez de noapte să se sfârşească foarte repede şi totuşi o „voce din public!" nu-l poate lăsa indiferent.

— Ei, ce părere ai? întreabă el în sfârşit. N-a fost tocmai rău Hamletul meu! Aşa se pare...

—Ai fost magnific, se-aude vocea femeii. După ce l-am văzut pe Smotunovski, nu mi-am putut închipui că altcineva va mai fi în stare... Şi nu semeni deloc cu el. Hamletul tău, cum îi spui tu - nu te superi că te tutuiesc, nu-i aşa? - este într-adevăr mai puţin lucid, în schimb, ce forţă a disperării... E un dznădăjduit, nu-i aşa, copleşit de durere. Singurul punct luminos în existenţa lui tragică e amintirea tatălui, unica lui iubire de fapt, pentru că pe Ofelia...

— O, dar văd că eşti în temă. Cât se poate de pusă la punct...

— Nu-ţi fie teamă, nu sunt om de teatru...

— Şi totuşi iubeşti teatrul. Se vede asta după pasiunea cu care vorbeşti.

— Pe tine te iubesc, nu teatrul, se aude vocea exaltată a femeii la celălalt capăt al firului.

—Mi-ar fi plăcut, îţi spun sincer, să nu deviem discuţia.

— Şi totuşi, spune drept, nu eşti curios să mă vezi? Să afli cine sunt?!

— Nu, nu sunt curios. îmi ajung cuvintele tale frumoase despre *Hamlet*. Şi-ţi mulţumesc pentru ele...

— Şi acuma ai să închizi telefonul, nu-i aşa?

— Da, am să-l închid, spune Actorul. E trecut de miezul nopţii, trebuie să mă odihnesc şi eu, ce părere ai?

— Şi, totuşi, într-o singură scenă ai fost complet pe dinafară. Fals de la o poştă!

— Ce vorbeşti, domnişoară? spune vădit intrigat Actorul. Ei, sunt şi eu curios să aflu de care scenă e vorba?

— Discuţia dintre tine şi Ofelia. Arătai ca un bătrân profesor care stă de vorbă cu o studentă dificilă. Nu arătai nici pe departe ca un tânăr îndrăgostit de o fată...

— Nu cred... începe Actorul să-i explice, dar vocea de la celălalt capăt al firului îl întrerupe:

— Ai uitat, probabil, cum arătai la douăzeci şi cinci de ani. Cum iubeai la douăzeci şi cinci de ani? Ai uitat ce făceai la douăzeci şi cinci de ani, sunt convinsă că ai uitat!

— La douăzeci şi cinci de ani terminam Institutul.

— Nu despre asta e vorba... Oricum, e târziu, într- adevăr, şi trebuie să te las. Ştiu că soţia ta e de gardă, altfel n-aş fi îndrăznit să te sun, nu sunt chiar atât de obraznică...

— Şi, totuşi, de ce crezi că... încearcă Actorul să revină la scena cu Ofelia, dar vocea de la capătul firului pare că nu mai are chef să continue discuţia.

— O să vorbim altădată despre Ofelia şi despre felul în care văd eu scena respectivă. Mi-e somn şi mie, ce părere ai? N-o să stăm de vorbă

toată noaptea. Adio, cum spune stafia nefericitului prinţ. La urma urmei, ce sunt eu pentru tine altceva decât o stafie? Pe altă dată, aşadar. Somn uşor.

„La douăzeci şi cinci de ani... la douăzeci şi cinci de ani, terminam Institutul...", se aude vocea Actorului care, provocat de discuţia avută cu necunoscuta de la telefon, caută acum să-şi amintească. Şi iată că anii de atunci reînvie şi ne aflam de data aceasta într-un compartiment de tren. O parte din noua promoţie de absolvenţi ai Institutului a fost repartizată la un teatru care se află într-un centru muncitoresc, tocmai la celălalt capăt al ţării. Ne întâlnim cu ei, deci, tocmai în momentul plecării, când ceilalţi colegi i-au condus la gară şi acum fac cu toţii mare gălăgie în faţa geamului compartimentului respectiv.

— Să ne scrieţi de cum ajungeţi, spune unul dintre colegii aflaţi pe peron. Să ne trimiteţi o fotografie în grup. Dacă e bine acolo, să staţi toţi în picioare. Dacă e rău, pe scaun. Cică ar fi pus un director nou. Vedeţi cum vă înţelegeţi cu el!

în compartiment, cel care a venit ultimul nu are unde să-şi pună geamantanul.

— Toate cutiuţele astea trebuie să fie ale Andei. Gagica vrea să dea gata provincia! Spune sincer, câte fustiţe şi câte pulovăraşe ţi-ai luat? Dar fără exagerare! Corect!

— Lasă-mă în pace şi nu te mai tot lega de mine, ciripeşte cu o voce dulce persoana în cauză.

—E sensibilă, dragă, n-o mai cicăli tot timpul. Fii şi tu mai delicat, spune maimuţărindu-şi colega un alt tânăr coleg.

—în primul rând să cereţi să vă dea locuinţă, spune un alt coleg de pe peron. Rezolvaţi-vă întâi de toate chestiile astea

materiale, că după aceea pentru artă aveţi timp destul.

— Corina, întreabă de pe peron o fată, ce-ai făcut cu pisicile.

— Le-am făcut cadou mătuşi-mi. Nu s-a arătat ea prea încântată, dar nici să le omor nu mi-a venit.

— Sensibilo! spune unul din tineri.

Şi iată că trenul se pune în mişcare. Batiste flutură în semn de rămas bun. O fată izbucneşte în lacrimi.

— Ei, asta-i bună, îi spune o colegă. Dar slabă mai eşti de înger, draga mea. Lacrimile păstrează-le pentru scenă. Când ai s-o joci pe Maslova în învierea şi-ai să pleci în Siberia...

— Ei, gata, spune un tânăr actor ceva mai optimist, o făcurăm şi pe asta. Scoateţi fetelor haleala că-s rupt de foame.

— Am văzut parcă şi o sticluţă, sau cumva m-a înşelat vederea, întreabă un altul.

Noaptea târziu. Trenul n-a ajuns încă la destinaţie. Tinerii actori au adormit, fetele cu capul culcat pe pieptul băieţilor. Printre ei şi o pereche de tineri căsătoriţi care dorm îmbrăţişaţi. Una din actriţe are un copil în faşă şi cum copilul plânge, a ieşit cu el pe coridor, îl leagănă, doar, doar s-o opri din plâns. Actorul a ieşit şi el pe coridor să fumeze o ţigară.

— Toată noaptea te-a chinuit, îi spune el arătând spre copil. Vrei o ţigară?

— Asta-i bună, spune colega. Ştii doar că nu mai fumez... Cred că s-a răcit la stomăcel, are crampe săracu...

— Are şi el emoţii. Pleacă şi el în necunoscut, spune în glumă Actorul şi începe să râdă.

— Suntem o gaşcă veselă, o să fie bine, spune colega şi între timp copilul s-a oprit din plâns şi zâmbeşte către cei doi.

— O să fie bine, nu-i aşa? îşi întreabă mama copilul. Vezi ce deştept e? întreabă ea. înţelege tot ce-i spun.

Pe peronul gării îi aşteaptă directorul teatrului, un actor scund, vădit stânjenit de statură, care face vădite eforturi să pară cât mai solemn şi mai impozant cu putinţă.

Actorii coboară, unii dintre ei au bagaje grele, mai ales fetele, pe care le înşiră pe peron, geamantane şi cutiuţe de tot felul, alţii, mai boemi, doar cu câte o servietă mai burduşită, sau un mic geamantan în care nu poate încăpea mare lucru. Se fac prezentările, directorul e cât se poate de aferat, sărută mâna actriţelor, pe băieţi îi îmbrăţişează, e patetic, cabotin şi în acelaşi timp sincer emoţionat.

— Dacă aţi şti cât v-am aşteptat! O să facem minuni. Voi sunteţi viitorul şi speranţa, le spune el printre îmbrăţişări şi pupături.

—Să vă fac cunoştinţă, le spune el arătând spre bărbatul care îi însoţeşte. Tovarăşul Scânteie, secretarul meu literar. Un tânăr poet foarte talentat. Probabil că i-aţi citit poeziile...

— Nuvele, tovarăşe director, îl întrerupe Scânteie.

— Bineînţeles, nuvele, se corectează repede directorul. Ţi-am spus, dragul meu, că eu te consider poet. Proza dumitale colcăie, ca să zic aşa, de poezie... Dar nu despre asta e vorba acum. O parte vă urcaţi în maşina mea, iar pentru ceilalţi am luat două taximetre. Sper să încăpem toţi. întâi şi întâi, vreau să vă arăt oraşul. Oraşul nostru muncitoresc, cu care ne mândrim, nu-i aşa... Cetatea de foc, ca să citez o minunată piesă

pe care sunt convins că o cunoaşteţi... chiar acum vrem să începem repetiţiile cu ea, n-am aşteptat decât sosirea dumneavoastră.

Şi în timp ce directorul continuă să turuie, deschide uşile maşinilor ca să urce „actorii lui". Şi iată-i în cele trei maşini îndreptându-se spre oraş - care, de pildă, poate fi Reşiţa de acum douăzeci de ani, sau alt mare centru industrial.

— în partea stângă, dincolo de apele râului, explică directorul, e proiectat un nou cartier, construcţia dealtfel a şi început, se poate vedea... şi maşinile cu actorii se îndepărtează. Directorul, volubil, cabotin, sentimental, este sincer totuşi în bucuria cu care îi primeşte pe tinerii absolvenţi ai Institutului.

—Măi, copii, le spune el în timp ce „plimbarea" prin oraş continuă, prin fereastra maşinii putându-se vedea marile furnale ale uzinelor metalurgice, dacă aţi şti voi cu câtă nerăbdare v-am aşteptat. Mă credeţi că de o săptămână n-am închis ochii? Consideraţi-vă copiii mei! Dacă vreţi vă înfiez pe toţi!...

Tinerii absolvenţi schimbă priviri între ei. Nu prea ştiu cum să ia declaraţiile atât de patetice ale directorului.

— Când a vrut să-mi plece Constantineasca din teatru, le spune în continuare directorul, văzându-i destul de neîncrezători, ştiţi ce am făcut? Am cerut-o de nevastă! E adevărat, eram însurat dar aş fi fost în stare să şi divorţez dacă, nu-i aşa, interesele teatrului ar fi cerut acest lucru! Nu mă credeţi, văd eu că nu mă credeţi, dar aşa e cum vă spun...

Plimbarea continuă, maşina străbate străzile unui cartier nou.

— Dar să trecem la lucruri mai pământeşti, le spune directorul. Măi, copii, ştiţi

voi ce am eu aici? şi din buzunarul pantalonilor scoate un maldăr de chei. Fiecare cheiţă, spune el şi începe să se joace cu cheile, să le resfire ca pe nişte cărţi de joc, e o frumoasă garsonieră pentru voi.

Vedeţi voi blocul acela care se profilează atât de pregnant, ca să zic aşa, în faţa voastră?! E al vostru! Vi-l dăruiesc! Luaţi-l în primire şi faceţi din el un adevărat lăcaş al artei.

— Vă mulţumim foarte mult, sar fetele în ajutorul directorului care vrea să dea întregii scene o turnură de mare spectacol.

— Nu de mulţumiri am nevoie şi nici de recunoştinţa voastră! De altfel, m-am şi obişnuit să fac bine şi să mi se răspundă cu rău. De multă vreme nu mai sufăr din pricina asta. Ceea ce cer de la voi este doar să ardeţi pe altarul artei! Să facem aici, în acest minunat colţ de ţară, un teatru căruia să i se ducă vestea...

între timp ajung în dreptul blocului, coboară din maşină, urcă scările şi se opresc în dreptul primului apartament, a cărui uşă directorul teatrului ţine să o deschidă el personal.

— Intraţi, nu vă sfiiţi, spune directorul pe acelaşi ton teatral. Pe voi vă aşteaptă! E a voastră!

Şi tinerii, năuciţi de vorbăria directorului, se năpustesc în garsonieră.

în ciuda acestei primiri festive, directorul nu întârzie să-şi arate şi celălalt chip, mult mai puţin luminos. Iată-l speriat de un spectacol care i se pare a fi „nonconformist" şi din pricina căruia îi este teamă să nu aibă „necazuri". A întrerupt repetiţiile - jur-împrejurul lui stau actorii, aceiaşi pe care i-a primit cu un aşa mare entuziasm - şi directorul joacă de data asta „scena" încrederii înşelate, a bunei credinţe ultragiate de nişte tineri cu capul în nori, care nu ştiu pe ce lume se

află şi a căror singură grijă e să-i facă lui neplăceri.

— V-am fost ca un tată şi voi altă grijă nu aţi avut decât să îmi infingeţi cuţitul pe la spate... Nu mă întrerupeţi, ştiu foarte bine ce vorbesc. Ce-o să spună tovarăşul Mareş când o să vadă spectacolul, ce părere aveţi? Nu-i nimic, eu nu mă mai opun, faceţi-vă de cap, aveţi-mă, ca să spun aşa, pe conştiinţă... băgaţi-mă în spital!... Tovarăşe Orlea, i se adresează el tânărului regizor, eu sunt un om bolnav, sufăr de ulcer duodenal. Cea mai mică enervare şi gata! Cuţitul mă aşteaptă. Vrei dumneata să vuiască tot oraşul că, uite, regizorul Orlea l-a băgat pe directorul teatrului în spital... Vouă ce vă pasă! Voi faceţi pe curajoşii şi toate oalele se sparg în capul directorului. Pentru că el răspunde, nu voi!

— Nu înţeleg de ce v-aţi speriat în halul ăsta, tovarăşe director, încearcă regizorul piesei să intervină cu multă timiditate.

—în primul rând piesa, tovarăşe Orlea, piesa n-a fost bine aleasă. Ce-i cu tipul ăsta singur care dă mereu la telefoane şi peste tot sună ocupat sau nu-i răspunde nimeni! N-are părinţi, înţeleg, şi eu sunt orfan, nu are prieteni, hai să zicem, se întâmplă. O iubită putea să aibă totuşi! Sau, în cel mai rău caz, dacă nu are cui telefona în acele momente grele prin care am înţeles că trece, nu uita că există şeful sindicatului, al cărui rol...

— Tovarăşe director, vă bateţi joc de mine sau vorbiţi serios? îl întrerupe regizorul vădit enervat de cabotinismul directorului.

—Prin urmare, dumneata negi rolul sindicatului, tovarăşe Orlea. Eu zic să nu ne jucăm cu cuvintele, tovarăşe.

— Nu eu am scris piesa, tovarăşe director, şi în piesă nu-i vorba de nici un sindicat.

— Bine, bine, spune directorul, dar toba aia care bate tot timpul de te asurzeşte, dumneata ai adus-o în scenă, nu autorul! Explică-mi şi mie ce rol are toba pe care ai pus-o în mijlocul scenei?! Dacă o să mă întrebe tovarăşii, să ştiu şi eu ce le explic, să nu mă ieie ca din oală! Trebuie să aibă şi ea vreun rost, că n-ai pus-o dumneata numai aşa, de distracţie! în piesă nu există nici o tobă, recunoşti sau nu?

— Tovarăşe director, iertaţi-mă că intervin, spune Actorul, dar tovarăşul Orlea are tot dreptul să „vadă" piesa într-un anumit mod, nu putem noi influenţa...

— Prin urmare şi tu te-ai aliat cu el, sare directorul. „Et tu mi filli Brutus!" Toţi sunteţi împotriva mea. Eu ştiu însă de la marele Stanislavski că atunci când pe scenă se află o puşcă, la sfârşitul piesei trebuie să se tragă cu ea...

— Sunt cuvintele lui Cehov, nu ale lui Stanislavski, tovarăşe director, îl corectează cu timiditate Actorul.

— Ce vă pasă, voi vă distraţi, faceţi pe îndrăzneţii, face directorul, făcându-se că nici nu a auzit corectarea care i s-a făcut, iar eu trebuie să îndur pentru voi. Ce-o să spună...

— Important e ce-o să spună cei care văd spectacolul, tovarăşe director, îl întrerupe Actorul. Adică muncitorii din uzină. Ei sunt spectatorii noştri, să nu uităm. Şi în ultima vreme jucăm tot timpul cu casa închisă, trebuie să recunoaşteţi şi dumneavoastră că-i aşa. Sau cumva mint?

— Eu îmi iau mâna de pe voi, spune directorul profund aferat de discuţie şi de cele

întâmplate. Faceţi cum credeţi voi. Din clipa asta nu mai sunt director, îmi dau demisia!

— Şi-a mai dat-o până acum de şaptezeci şi trei de ori, spune în şoaptă o artistă mai veche în teatru.

Un afiş mare cu titlul piesei, o banderolă pe care scrie: „Astăzi premieră".

Sala teatrului muncitoresc arhiplină, la sfârşitul spectacolului. Aplauze frenetice, cortina se ridică de mai multe ori. Actorii mulţumesc publicului entuziast.

în culise, cu lacrimi în ochi, în al nouălea cer de fericire, directorul le mulţumeşte actorilor.

— Un spectacol care va rămâne în istoria teatrului nostru, un spectacol extraordinar. Gata, s-a hotărât, mergem cu el la Bucureşti la bienală. Le rupem gura... spune directorul care a uitat, se vede, cu desăvârşire, cu câtă încrâncenare s-a opus premierei... Cu băieţi ca voi, merg până în pânzele albe, spune el în timp ce se îmbrăţişează cu unul dintre actori sub lumina unui blitz.

Actorii locuiesc în acelaşi bloc, după cum am mai văzut, şi cum sunt tineri şi fără familie, se ajută la nevoie unul pe celălalt.

Iată-l pe Actor cu un prosop în faţă în chip de catrinţă, strigând din capul scărilor către colega lui:

— — Adina, poate ai nişte sare şi doi-trei cartofi, nu-mi trebuie mai mulţi.Sare am, răspunde Adina din uşa garsonierei ei, dar de cartofi nici vorbă! L-am rugat pe Andrei, dacă tot îl trimite Stela să facă piaţa, să-mi cumpere şi mie un kilogram, nu mai mult, de cartofi. Nu s-a întors însă nici până acum, cine ştie unde s-a împotmolit... Dar tu ce faci acolo?

—Gătesc după Sanda Marin, răspunde Actorul. Iahnie de vinete. Te invit dacă vrei, când e gata...

Mulţumesc, dar n-am curaj. Invită-l pe Bobiţă, că-i lihnit de foame. S-ar putea ca lui să-i placă ce faci tu acolo, în halul în care e, mănâncă orice...Timpul trece şi în blocul artiştilor are loc prima nuntă. Se căsătoreşte Stela, actriţa care are un copil şi cu care am făcut cunoştinţă într-o secvenţă anterioară, cu un inginer din uzină. Suntem în faţa blocului, după cununia civilă, se fac fotografiile de rigoare: întâi doar mireasa cu mirele, apoi aceştia cu părinţii amândurora şi bineînţeles cu copilaşul pe care mireasa îl ţine în braţe, apoi încă o fotografie cu toţi „locatarii" blocului. Toată lumea e veselă şi se fac glumele obişnuite. Apoi grupul împietreşte într-o fotografie şi revenim în apartamentul Actorului pe care îl regăsim îmbătrânit, cu totul altul decât tânărul actor de odinioară, privind fotografia cu nunta respectivă, apoi alte fotografii din aceeaşi perioadă. într-o fotografie se poate vedea întreaga „trupă" de tineri actori pe stradă, în timp ce unii urcă într-o furgonetă o canapea extensibilă, iar ceilalţi sunt încărcaţi cu tot felul de obiecte necesare unei gospodării incipiente. Fotografia prinde, bineînţeles, viaţă şi suntem din nou în oraşul muncitoresc; tinerii actori şi-au luat salariul de proaspeţi angajaţi, au dat năvală în

magazinul universal din centrul oraşului; şi-au luat tot felul de „nimicuri" cu care să-şi mobileze garsonierele. Actorul duce în braţe un lampadar uriaş.

— Altul mai mare n-ai găsit? întreabă un coleg. O să umpli cu el toată garsoniera. M-aş mira să-ţi mai încapă şi altceva înăuntru.

— Lasă-l, nu ştii că el are boala lămpilor.

— Nu uitaţi ce-a spus Goethe pe patul de moarte: „Să se facă lumină"...

—Cultule, spune colega. Mai bine m-ai ajuta să urc aragazul în furgonetă. Nu vezi că nu mă descurc singură...

Două furgonete străbat străzile oraşului. Nu numai cu obiecte sunt încărcate, ci şi cu actori, care fac hărmalaie mare, atrăgând în acest fel atenţia prietenilor care se opresc pe margine şi se uită la artişti...

Şi iată-l pe actor noaptea în noul său apartament. La radio, o melodie de jazz. Cântă Miles Davis. Noaptea târziu. E greu să fii singur într-o astfel de noapte de primăvară. Prin fereastra deschisă oraşul şi pomii în floare. Doar uzina cu zgomotul ei neîntrerupt îşi continuă activitatea. Actorul se învârte prin mica lui garsonieră ca printr-o cuşcă, nu- şi găseşte defel locul. Deschide încet uşa garsonierei şi, în vârful picioarelor, iese pe coridor. Coboară, tot în vârful picioarelor, până la garsoniera care se află dedesubt. Bate la uşă.

— Cine-i acolo, se aude dinăuntru o voce speriată de fată.

— Eu, spune Actorul în şoaptă.

— La ora asta! spune revoltată vocea dinăuntru. Eşti nebun! Tocmai aţipisem. Şi aşa am insomnii şi adorm greu!

— Am un disc splendid cu Miles Davis. Poate vii să-l asculţăm împreună, spune tot în şoaptă Actorul cu gura lipită de uşă.

— Ştii că eşti bine! spune revoltată vocea din interior. Am impresia că mă confuzi! Drept cine mă iei.

— A mai rămas şi un picuţ de votcă pe fundul sticluţei. Un deget de votculiţă... spune Actorul cu o voce pe care şi-o vrea cât mai ademenitoare.

— O batistă cu apă rece, te legi cu ea la cap şi ai să vezi c-o să-ţi treacă. Şi din interior se aude un hohot batjocoritor de râs.

— Afurisită mai eşti, spune Actorul cu ciudă şi iată că uşa de la garsoniera vecină se crapă uşor.

— M-ai speriat îngrozitor, spune căscând cealaltă colegă, care apare în uşa garsonierei îmbrăcată într-o splendidă cămaşă de noapte. Ce dracu cauţi pe coridor la ora asta?

— Un antinevralgic, spune Actorul în graba mare, neştiind ce să inventeze.

— Dacă te mulţumeşti cu un piramidon, pot să-ţi ofer eu unul, spune colega şi cască din nou cu multă voluptate.

— îmi dai voie să viu să-l iau personal? întreabă Actorul, făcând pe şiretul.

— Stai cuminte, băieţaş, c-am să ţi-l aduc eu, spune colega şi dispare în interiorul garsonierei.

Revine cu piramidonul.

— Tocmai învăţam rolul, spune actriţa. Orice aş face, versurile îmi intră teribil de greu în cap, întotdeauna m-am chinuit îngrozitor cu rimele. Ia-l, spune ea referindu-se la piramidón, şi bea-l cu multă apă, să nu-ţi facă arsuri.

Actorul se îndreaptă spre garsoniera lui, cam fără chef, şi, în timp ce urcă scările, înghite furios piramidonul aşa, fără apă.

între timp discul s-a terminat şi acul pick-up-ului merge în gol. Actorul mai pune încă o dată acelaşi disc, şi aceeaşi melodie cântată de Miles Davis se aude, nostalgică, în noaptea de primăvară. Neputând să adoarmă, Actorul caută dosarul cu rolul şi începe să-l înveţe.

La repetiţie. O nouă discuţie furtunoasă între directorul teatrului şi regizorul cel iconoclast.

— Nu există piesă, tovarăşe regizor, spune directorul cu o voce plângăreaţă, în care dumneata să nu bagi o tobă, e sau nu e nevoie de ea! Chiar dacă nu are nici o legătură cu ceea ce se întâmplă în piesă...

— Vă rog un singur lucru, tovarăşe director, îl întrerupe furios regizorul, să-mi respectaţi viziunea, să nu discutaţi modul în care gândesc textul.

— Nu-ţi dai seama că nu numai eu, ci şi publicul s-a săturat de tobe! Un regizor trebuie să aibă imaginaţie, să găsească în permanenţă ceva nou!

— Şi ce-aţi vrea să găsesc? întreabă încruntat regizorul.. Directorul, simţind că prinde teren, încearcă să-l ia discret peste picior. Mai ales că are şi „public": actorii care, jur-împrejurul lor, asistă la scenă.

— Un alt instrument muzical, n-am nimic împotrivă, spune directorul şi începe să râdă, susţinut de unii actori.

— Fără ironii, tovarăşe director, spune regizorul care, simţindu-se ironizat, turbează de furie.

— Ce-ar fi să înlocuieşti toba cu un pian, spune directorul, amuzându-se în continuare şi simţindu-se din ce în ce mai tare.

— Vă bateţi joc de mine, nu-i aşa, spune regizorul cuprins de disperare. Şi eu -care am vrut să fac ceva din teatrul ăsta nenorocit, am vrut să vă ajut... prin urmare aşa găsiţi de cuviinţă să-mi mulţumiţi? Asta vă e recunoştinţa.

— Ei, uşurel, am glumit, dă înapoi directorul, nu o lua şi dumneata în tragic, îi spune el regizorului care, între timp, s-a luat cu mâinile de cap, şi se plimbă ca un leu în cuşcă dintr-o parte în alta a sălii de repetiţie.

— Vă rog, tovarăşe director, spune regizorul solemn şi se opreşte în faţa directorului, să-mi permiteţi demisia. Aşa nu mai merge! Gata! Plec la Petroşani. Acolo cel puţin voi fi stimat. Nu-şi va permite nimeni ironiile pe care vi le permiteţi dumneavoastră. Găsiţi un alt regizor pe care să-l manevraţi cum vreţi, nu sunt eu omul ăla!

Directorul năvăleşte în cabina Actorului care tocmai se machiază înainte de spectacol.

— în tine mi-e nădejdea, îi spune el acestuia. Opreşte-l, nu-l lăsa să plece! Ce mă fac dacă teatrul rămâne fără regizor. Ne prăbuşim! Dăm faliment! Convinge-l pe nebun ca să rămână. Promite-i orice. Nu o tobă, zece, câte vrea el, nu mă mai amestec, spune directorul şi se prăbuşeşte pe un scaun.

Au trecut anii şi Actorul surâde amintirilor de odinioară. Actorul se ridică din fotoliu şi se îndreaptă spre telefon. Amintirile s-au spulberat, pare a fi preocupat de cu totul altceva.

— Cu doamna doctor Romanescu, spune el în pâlnia telefonului... Soţul, răspunde el la întrebarea pusă la celălalt fir. Bineînţeles,

aştept... Să revin peste cinci minute?.. Mulţumesc, domnişoară, am să revin. A, domnişoara Cristina? Scuză-mă, nu ţi-am recunoscut vocea... O mică răceală, prin urmare... Spune-i, te rog, că am căutat-o. Să mă sune mai bine ea. Perfect, spune Actorul şi închide telefonul.

În timp ce aşteaptă telefonul soţiei, obsedat probabil de o întrebare pe care vrea să i-o pună acesteia, o altă amintire de odinioară îi vine în minte:

Suntem pe vremea studenţiei Actorului, la o oră de „Tehnica mişcării". Profesoara e o femeie micuţă, cu un nas lung, ca de pasăre, cu un coc uriaş, care i s-a desfăcut însă în timpul exerciţiilor. Pe un cub de lemn, care a slujit probabil drept butaforie la o piesă de teatru, se află un student înalt şi slab căruia profesoara îi explică.

— Nu aşa, dragă, spune profesoara, ţi-am explicat că nu e vorba de o simplă cădere, te-ai împiedicat, cazi şi atâta tot! Cazi, te prăbuşeşti, adică, pentru că ai fost grav rănit într-un duel, străpuns drept în inimă.

Aşa că te rog să fii atent, îi spune ea viitorului actor care, profitând de faptul că profesoara nu se uită la el, se scălămbăie în fel şi chip, spre marele amuzament al colegilor. Ai nevoie să înveţi asta, dragă, închipuieşte-ţi c-ai să-l interpretezi pe Mercuţio, sau chiar pe Hamlet! Ce-ai să faci, dacă nu-ţi bagi în cap ce te învăţ eu acuma?! Aşadar, spune profesoara reluând exerciţiul şi arătându-i studentului ce trebuie să facă, te împleticeşti de două, trei ori, te laşi uşor, pe piciorul stâng sau pe cel drept, e acelaşi lucru, mâinile relaxate, cu coatele uşor aduse în spate, capul cât mai căzut în faţă, spune

profesoara şi îşi prinde capul cu amândouă mâinile şi-l apleacă, te legeni uşor, de două ori, mai faci un pas, iar te datini şi încă un pas, aşa, apoi te prăbuşeşti fulgerător, căderea n-o mai repet, ţi-am arătat-o înainte. Aşa, să vedem... Dar cu tine m-am lămurit: tot n-ai să-l joci tu pe Hamlet cu o asemenea figură de spânzurat, spune profesoara fericită că a găsit prilejul să se răzbune, să răspundă întru-un fel la obrăzniciile studentului, care i-a cam luat în glumă toate indicaţiile. Altul la rând, spune ea şi arată spre Actor. încearcă tu, să vedem ce iese. Urcă-te frumos sus, spune ea, şi-l ajută să se urce, cam greu fundul, ce părere ai? întâi repetăm, aşadar, căderea în prăpastie, apoi scena lui Mercuţio, să vedem cum iese. Nu-ţi fie frică, îi zice ea Actorului, jos e prelata, care e moale, n-ai să-ţi spargi capul, aruncă-te cu nădejde.

Actorul repetă exerciţiul, vine până la marginea cubului, se clatină, încearcă să-şi păstreze echilibrul, duce mâna la inimă ca şi când ar fi fost săgetat şi se aruncă, destul de caraghios şi neîndemânatic, jos.

— Aşa se moare, dragă? întreabă enervată şi profund nemulţumită profesoara. Nu eşti la ştrand, iubitule, nu te arunci de pe trambulină în bazin! N-am văzut ezitarea, înainte de a cădea, uşorul balans pe un picior. Eşti mort, înţelegi?

— Am făcut exact cum mi-aţi arătat dumneavoastră, spune Actorul. Fix aşa!

— Dacă ai fi fost mai atent ţi-ai fi dat seama de diferenţă, spune profesoara. Lucian, fii drăguţ şi reia exerciţiul, să vadă toată grupa.

— Şi totuşi eu nu cred că-i bine, insistă Actorul, spre marea surprindere a profesoarei.

— Ce anume nu-i bine? se interesează ea enervată.

— Când moare omul, spune Actorul, nu cred că-i mai trece prin cap să ducă mâna la inimă, aşa cum ne-aţi arătat dumneavoastră!

— Nu încurca lucrurile, iubitule, spune profesoara şi zâmbeşte uşor dispreţuitoare. Eu ţi-am arătat cum să mori pe scenă, nu ştiu dacă în viaţă se moare chiar aşa, cum ţi-am arătat eu acuma. Nu ştiu şi nici nu mă interesează, spune ea şi se îndreaptă spre studentul care aşteaptă cu mâinile ridicate, într-o poziţie cât mai expresivă, să înceapă exerciţiul.

— Aţi văzut vreodată pe cineva murind, tovarăşă asistentă? întreabă Actorul.

— Nu fă pe filozoful cu mine, că nu-ţi merge, spune profesoara convinsă că studentul vrea să o ia în răspăr.

— De unde ştiţi dumneavoastră cum se moare, dacă n-aţi văzut pe nimeni murind?

între timp sună.

— Am sporăvăit, spune profesoara şi se uită la ceas, din care pricină n-am reuşit să punem la punct exerciţiul. De-altfel, a şi sunat cu cinci minute mai devreme. Aşa-i Costică, grăbit... Nu-i nimic, o să le reluăm data viitoare, spune ea peste capul studenţilor, care, fără s-o mai asculte, încep să se hârjonească, bulucindu-se cu toţii spre uşă...

Sună telefonul. Suntem în apartamentul Actorului. Actorul ridică receptorul.

—Am trecut pe la spital după spectacol, spune Actorul soţiei, care se află la celălalt capăt al firului. Mi s-a spus... Puteai să mă suni, după cum vezi nu m-am culcat nici acum. Nu, nu dormeam. Da... Mare succes. Cel mai bun rol al meu şi aşa mai departe. Ceva mai bine ca la repetiţie... Un mic rateu cu scena groparului... Praf şi pulbere, îmi era teamă că nu-şi aminteşte rolul. Am stat cu spatele la public şi-i şopteam din

când în când... Nu râde, draga mea, zău că nu-i de râs!... îţi închipui ce emoţii... Te reţin, ai multe pe cap, sunt sigur... Abia ai ieşit din operaţie?...

...L-am văzut şi eu, tocmai îl aduceau. îngrozitor... Trăieşte? Răspunsul care vine de la celălalt capăt al firului, apoi se lasă tăcerea. Actorul stă cu telefonul la ureche şi nu prea ştie ce să spună, ne dăm seama că cel despre care a întrebat a murit pe masa de operaţie.

— Câţi ani avea?... întreabă după un timp Actorul. Iartă-mă, nu-ţi mai pun nici o întrebare. Ştiu foarte bine că nu s-a putut face nimic... Doi copii mari? însuraţi... La al doilea, sau la al treilea spectacol, să se ruleze puţin. îi fac eu profesorului rost de o invitaţie la lojă... Credeam că te-ai obişnuit, draga mea, de atâţia ani de când... Sunt convins că profesorul a făcut tot ceea ce... Dar şi eu, în Hamlet, am murit în seara asta, încearcă să glumească Actorul, nici mie nu mi-a fost uşor... îţi aminteşti? „Şi restul e tăcere." Mi-a ieşit extraordinar. Sala îşi oprise respiraţia. Probabil că ştiau toţi piesa, dar o uitaseră complet. Şi eu o uitasem, eram uimit că trebuie să mor, aşa, în floarea tinereţii, ucis de sabia otrăvită a lui Laerte... Sper că am reuşit să te dispun puţin, să te fac să mai uiţi de ale tale...

O mare actriţă, glorie a teatrului românesc, în *Wasa Jeleznova,* de Maxim Gorki. Scena finală, moartea eroinei. Şi o vedem pe marea actriţă, ridicându-se de jos după ce moare, mulţumind publicului.

Aceeaşi actriţă în timpul unei repetiţii. Studenţii, viitorii actori, asistă, dintr-o lojă, la repetiţiile conduse chiar de artistă. Nu-i mulţumită de jocul unui actor şi i-o spune cu francheţea-i atât de cunoscută.

— Te mişti ca o cizmă, dragă, nici o pălărie din cuier nu eşti în stare să ţi-o iei firesc. Eşti frumos de pică şi gata, ţi-ai pus în cap să te faci artist, să furi inima liceenelor. Să te schimbe din rolul ăsta, că altfel ne ducem pe copcă, ne dă autorul în judecată, că i-am stricat piesa... Iartă-mă, îşi revine Marea Actriţă, am fost cam dură, nu-i chiar aşa, uită ce-am spus şi mai încearcă o dată. Ai talent, fii fără grijă, am eu o gură otrăvită, am vrut numai să te necăjesc puţin... Şi voi, ăia din lojă, nu mai faceţi gălăgie că vă dau afară. V-am lăsat să asistaţi la repetiţii, aşa că faceţi bine şi tăceţi... (Către culise.) Fără nici un fond muzical. Cine a ales muzica asta tâmpită?

— Dumneavoastră, maestră, spune timid asistentul de regie.

— Zău?! Nu mai ţin minte! înseamnă că m-am ramolit. Prin urmare, încă o dată şi fără muzică. îţi iei frumos pălăria din cuier, îţi priveşti lung soţia care croşetează într-un fotoliu, apoi copiii care se joacă neştiutori şi veseli pe covor, faci un pas spre ei, apoi te răzgândeşti, arunci o ultimă privire spre fotoliul soţiei, te întorci brusc şi ieşi, alergând, de pe scenă. Aşa, să te văd că faci frumos... Şi voi, ăia din lojă, fiţi atenţi că aveţi ce învăţa... I-am arătat eu ce şi cum să facă şi să vedeţi ce frumos o să iasă... Fără muzică, v-am spus o dată! Scoateţi muzica aia tâmpită, strigă Marea Artistă, adresându-se celor din culise.

Apoi actorul repetă încă scena despărţirii, întocmai cum i s-a spus.

— Excelent, spune Artista. Şi acum facem o mică pauză, trebuie şi eu să mă odihnesc puţin la cei optzeci şi nouă de ani ai mei, nu sunt nici eu de fier, cât credeţi că rezist. Iar voi, se adresează ea studenţilor, marş la Institut. Iar am discuţii cu

madame Dobrescu, dacă întârziaţi la ora de Istoria artelor.

Duceţi-vă să vă vorbească despre Rembrandt, să vă mai faceţi un pic de cultură. Să nu se mai spună că actorii sunt inculţi...

Un parc, într-o zi de iarnă. Copaci încărcaţi de zăpadă, un cer albastru cu un soare strălucitor. Un grup de studenţi care s-au jucat cu bulgări de zăpadă. Roşii la faţă şi încinşi de joc, se regrupează. O fată, asupra căreia s-a concentrat tirul băieţilor, se scutură de zăpadă.

— Sunteţi nişte nesuferiţi, spune ea uşor graseind, atacaţi o fiinţă sărmană, lipsită de apărare.

— Mai bine v-aţi ţine de carte, spune un student, imitând vocea certăreaţă a unei precupeţe. V-au dat părinţii la şcoală ca să învăţaţi, nu să vă distraţi.

— Mi-e o frică de examenul de Istoria artelor, băieţi, mărturiseşte o studentă. Numai când mă gândesc la el tremur toată. Vouă ce vă pasă, trebuie să recunoaşteţi că-i mult mai indulgentă cu băieţii. Cu fetele, în schimb...

Actorul, care se află şi el printre studenţi, rămâne ceva mai în urmă, face un bulgăre de zăpadă şi-l trimite în direcţia uneia dintre fete. N-o nimereşte, însă.

— Nu te supăra, tinere, spune un bătrân cu o voce tremurândă. Poate mă ajuţi puţin, să ies din parc. Am o criză, spune bătrânul, răsuflând greu.

Se agaţă de braţul Actorului şi împreună părăsesc parcul.

în staţia de tramvai.

— Nu vă fie teamă, îi spune actorul bătrânului. Vă ajut eu să vă urcaţi.

Actorul l-a condus pe bătrân până acasă. Mobilă veche şi prăfuită. Atmosferă dezolantă. Casa unui om bătrân şi singur.

— Nu te superi, tinere, dacă am să mă întind puţin, spune bătrânul şi cu multă greutate reuşeşte să se întindă în pat... Ei, viaţa asta, spune bătrânul oftând, a trecut parcă nici n-ar fi fost... Vezi, dragul meu, că în secretarul acela e o sticlă vişinie, sunt nişte picături acolo... Sau mai bine lasă, am să le caut eu, spune bătrânul şi se ridică din pat, se îndreaptă spre locul indicat, tarandu-şi cu greu picioarele, deschide secreterul şi-şi ia sticluţa cu medicamente; apoi toarnă într-un pahar, mâinile îi tremură, apă dintr-o cană. Are grijă să pună în paharul cu apă câteva picături din sticla cu medicamente.

Actorul, în tot acest timp, i-a urmărit, cu multă atenţie, fiecare gest

.Actorul, însoţit de o colegă de facultate (suntem în anii studenţiei) - traversează acelaşi parc, doar că acum e primăvară, au înflorit pomii. E însă foarte de dimineaţă şi parcul e pustiu. Tânărul povesteşte:

— Au început să mă bată toţi la cap: e un rol greu, n-ai să-l poţi face. îţi rişti examenul. Totuşi am să-l fac! Şi încă ce rol am să fac!

Şi brusc, Actorul începe să meargă ca un bătrân. Atât mersul, cât şi întreaga ţinută, ni-l amintesc perfect pe bătrânul din secvenţa anterioară.

— Acolo în secreter, spune Actorul cu o voce tremurândă, e o sticluţă cu medicamente. Eşti drăguţ s-o cauţi, tinere. Şi ai grijă, nu cumva să o scapi, că e foarte preţioasă, improvizează Actorul. O să meargă, ai să vezi ce rol am să fac, îi spune el fetei cu multă convingere şi plin de voie bună.

Examenul de sfârşit de facultate. Actorul îl interpretează pe Firs din *Livada* cu vişini: pe scena goală, Firs, cu un pas tremurător - asemănarea cu bătrânul din secvenţa anterioară e din nou cât se poate de evidentă -, trece de la o fereastră la alta şi închide obloanele. Se aud loviturile surde ale toporului undeva în livada cu vişini. La fiecare lovitură, Firs tresare, de parcă în trupul lui bătrân şi gârbovit s-ar lovi, şi nu în vişinii din livadă. Firs încearcă o uşă care e încuiată. Cu aceiaşi paşi tremurători, se îndreaptă spre o canapea şi se aşază. „M-am uitat, spune Firs oftând. Nu face nimic. Am să stau aici puţin... Sunt sigur că Leonid
Andreici nu şi-a luat blana şi a plecat cu paltonul... (oftează preocupat). Dacă n-am fost cu ochii pe el. Aşa-i tinereţea! (Bombăne ceva de neînţeles.) Viaţa mea a trecut de parcă nici n-am trăit..." spune Actorul replica din piesa lui Cehov,

replică ce seamănă atât de mult cu cea spusă de bătrân în secvenţa de dinainte. Apoi se culcă, cu aceleaşi mişcări calculate, cu care l-am văzut pe bătrân culcându-se. „Am să mă întind puţin, spune el replica din piesă. Nu ţi-a rămas nici un pic de putere, nici un pic... Eh, târâie-brâu..."

Cortina cade. Un ropot de aplauze. Se ridică din nou şi tinerii actori apar la rampă. Colegii năvălesc pe scenă şi-l îmbrăţişează. Domneşte o atmosferă caldă, colegială.

— Nu te-am recunoscut la început, bătrâne, îi spune un student Actorului. Ai fost extraordinar. Cum îţi mai târâiai picioarele şi ce voce ai putut să-ţi faci! Şcoală înaltă, bătrâne, meriţi să te sărut, spune colegul şi îl îmbrăţişează cu multă căldură.

Şi iată-i, după spectacol, într-un mic restaurant, cinci- şase prieteni adunaţi să sărbătorească evenimentul.

Restaurantul e aproape gol, înainte de închidere, adunaţi în jurul tejghelei, chelnerii îşi fac socotelile, o femeie face curăţenie şi aşază scaunele cu picioarele în sus. De fapt singurii consumatori care au mai rămas în cârciumă sunt eroii noştri. Ei se simt bine şi nu prea au chef să se grăbească, total indiferenţi la privirile ostile ale ospătarilor nerăbdători să închidă.

— Să joci Cehov, *Pescăruşul, Livada cu vişini, Unchiul Vania*, ce altceva îşi poate dori un actor. Visul vieţii mele e să ajung s-o joc pe Nina Zarecinaia.

—„Eu sunt un pescăruş. Nu-i asta... Despre ce vorbeam..." declamă un actor caricaturizând, bineînţeles, faimoasele cuvinte ale eroinei lui Cehov.

— Să-ţi începi cariera de actriţă cu gândul la Nina Zarecinaia. Nu e deloc încurajator, spune o studentă. Ascultă: „Da, el nu credea în

teatru, râdea de visurile mele şi, încetul cu încetul, n-am mai crezut nici eu şi mi-am pierdut curajul... M-au copleşit meschinăriile, nimicurile, jucam fără viaţă... Nu ştiam ce să fac cu mâinile şi cum să stau pe scenă, nu eram stăpână pe vocea mea"...

—„Sunt o actriţă adevărată, continuă Actorul să spună în şoaptă rolul Ninei Zarecinaia. Joc cu plăcere, cu entuziasm... Şi acum, de când sunt aici, am mers mult pe jos, şi tot umblând m-am gândit şi am simţit cum cu fiecare zi ce trece cresc puterile sufletului meu ...

— „Acum ştiu - continuă o studentă monologul Ninei - că în ceea ce facem noi, ori că am juca pe scenă, ori că am scrie, principalul nu e gloria, nu e strălucirea, nu e ceea ce visam eu, ci puterea noastră de a îndura"...

— „Şi atunci, când mă gândesc la chemarea mea, nu mă mai tem de viaţă"... spune Actorul. Apoi, la masă, se aşterne liniştea.

Cuvintele lui Cehov sună asemeni unui jurământ solemn, pe care tinerii actori, la început de drum, îl fac hotărâţi să-l respecte întru totul. Arată gravi şi înduioşător de tineri. Sunt treziţi însă de ospătar, care li se adresează cu o voce răstită, aducându-i din nou pe pământ:

— Vă rog să vă grăbiţi, e ora de închidere. Vrem şi noi să ajungem acasă! Avem şi noi familie!...

Actorul - suntem din nou la timpul prezent - caută în bibliotecă o carte. Titlul cărţii, *Marea familie;* pe coperta a doua, fotografia Scriitorului. Actorul se aşază într-un fotoliu şi începe să citească. Şi iată că prima frază a cărţii este citită chiar de Scriitor. Vocea Scriitorului: „Nu cred că e necesar să vă mai spun cât de repede trec anii tinereţii şi cum vine o zi în care descoperi, cu

uimire şi cu tristeţe, c-ai încetat să mai fii tânăr. Vreau să vă fac o mărturisire, care o să vă surprindă: N-aş mai vrea să fiu tânăr"...

Cuvintele citite de Scriitor, de fapt primele fraze din romanul acestuia, cheamă din nou o amintire de demult. Anii studenţiei. Duminică, spre seară, într-un cămin studenţesc. Se joacă şah. Actorul citeşte trântit pe pat. Scriitorul dă buzna în încăpere. îi întinde Actorului o revistă.

— Deschide-o la pagina treisprezece, îi spune el Actorului.

Actorul caută în revistă pagina respectivă.

— Fotografia nu-i prea reuşită, spune Scriitorul. Mai aveam una, dar din pricina frezei n-au vrut s-o publice. Cu creasta asta de cocoş, prea arăţi a malagambist, mi-a spus redactoarea.

— Aş fi putut să-ţi fac eu o fotografie. Păcat că nu mi-ai spus, spune Actorul.

— Am cumpărat trei exemplare, îi explică Scriitorul prietenului său. Unul pentru tine, unul pentru mine, iar pe cel de al treilea l-am trimis acasă, la părinţi. Parcă îl văd pe tata cum o să se laude prin tot oraşul cu revista!

— Nu cred că ţi-o ştiu, spune Actorul după ce-şi aruncă privirea peste textul povestirii. Nu ţin minte să ţi-o fi citit.

— Astea, pe care am de gând să le public, nu are rost să ţi le citesc, îi explică Scriitorul. Fie vorba între noi, sunt aşa, mai ajustate, mai aduse din condei, nu-i cine ştie ce de capul lor. Dar de mers, merg! Asta se cere, asta le dau! Ce scriu pentru sufletul meu, pentru „sertar", cum se spune, e altă mâncare de peşte.

— N-am să pot niciodată înţelege cum poţi să scrii pentru publicat într-un fel şi pentru sertar „altfel"?!

—Sunt abia la început, nu pot face pe nebunul. Mai târziu, după ce-mi fac şi eu o platformă, altfel o să se pună problema! Nici cu povestirea publicată, cât e ea de conformistă, nu mi-a fost uşor. M-au întrebat, de pildă, de ce are muncitorul cămaşa ruptă. Foarte simplu, le-am spus: s-a urcat pe stâlpul de telegraf, a făcut o mişcare greşită şi şi-a rupt-o. Nu-i tipic, a zis redactoarea. Şi uite aşa, a trebuit să scot fraza cu cămaşa! îţi dai seama, ce şansă aş avea atunci cu povestirile „pentru sertar"...

Au trecut anii, şi Scriitorului i-a apărut primul roman. Cei doi prieteni trec pe aleile aceluiaşi parc, cunoscut de noi din anii studenţiei. Cad frunzele. Toamnă.

Actorul răsfoieşte o carte.

— E destul de groasă, spune Actorul întorcând volumul pe toate părţile. Şi nu arată rău. Poate culorile coperţii sunt puţin prea violente.

— E adevărat, spune Scriitorul, sunt cam tari. Dar atrag atenţia, sar, ca să zic aşa, în ochi. O copertă nu trebuie să fie neapărat frumos „pictată", în schimb trebuie să te incite, să- ţi reţină privirea, să-ţi trezească neapărat curiozitatea! într- un cuvânt, să te determine să cumperi cartea!

— îţi dai seama că sunt nerăbdător să ţi-o citesc, spune Actorul, răsfoind în continuare volumul.

— E un capitol, în mod sigur cel mai bun din toată cartea, în care descriu dragostea dintre doi; ea, o fostă ilegalistă, bolnavă de tuberculoză, iar el, medic la spitalul la care ea a venit să se trateze, fiul unui director de închisoare care şi-a schimbat numele, ca să nu aibă neplăceri, partea asta din carte sunt convins că o

să-ţi placă. Cum el încearcă să-i ascundă tot timpul adevărul şi cum în cele din urmă se hotărăşte să-i spună, chiar în noaptea de Anul Nou... Mă rog, toată partea cu amorul dintre cei doi nu-i de fel rău scrisă. Bineînţeles, sunt şi capitole mai de umplutură, dar dacă n-aş fi acceptat să le scriu, n-ar fi mers, şi aşa a trebuit să mă lupt cu redactoarea de carte o lună de zile până s-o conving...

— Prin urmare, romanul e împărţit în două, spune Actorul. Sunt şi lucruri „pentru sertar", cum spui tu, şi din cele care „merg"...

— Tu eşti actor, ţi s-a încredinţat un rol şi singura ta grijă a fost să-l faci cât mai bine... Cu literatura lucrurile sunt mult mai complicate. Nici nu-ţi dai seama cât a trebuit să mă zbat... Sunt un om ambiţios, înţelegi. Vreau ca viaţa mea să aibă un rost, să nu treacă de pomană... Să fac ceva, să rămână ceva după mine! Ştiu ce vrei să-mi spui, că mă grăbesc prea tare, că n-am răbdare! Numai că ştii şi tu foarte bine: dorinţa unei artist de a se exprima e mai puternică decât el, nu poţi să i te opui, e ca un fel de avalanşă care...

— M-ai înţeles greşit, spune Actorul, nici nu mă gândesc să te judec în vreun fel. Nici măcar să te ajut cu o vorbă bună, cu vreun sfat înţelept nu mă simt în stare... Asta-i, probabil, şi nenorocirea în artă: trebuie să hotărăşti singur totul, nimeni, nici cel mai apropiat om nu te poate ajuta... N-are cum!... Am să-ţi citesc toată cartea. N-am să sar, însă, capitolele mai slabe, chiar dacă există, să zicem, riscul să le umbrească pe cele bune. Şi nici n-am să fiu în stare să le citesc ca şi când ar fi scrise de altcineva. E o necruţare pe care mi-o permit, chiar cu riscul de-a te supăra un pic...

—Perfect, bătrâne, spune Scriitorul. Citește-mi cartea, desfă-i toate cusăturile proaste, nu ierta nimic, și-ți promit c-am să-mi înfrâng vanitatea și că n-am să mă supăr. Chiar dacă ai să fii un cititor cât se poate de necruțător, unul care nu-i dispus să mă cocoloșească în nici un fel. Nu știu de ce, dar pe tine nu pot să mă supăr, dracu știe de ce. Orice ai face...

— Hai, lasă, lasă... Să vedem dacă o să te mai simți în stare să-mi faci declarații de iubire veșnică și după ce am să-ți citesc romanul. După ce am să te fac harcea, parcea. Atunci să te văd ce zici, nu acum.

Actorul a ațipit cu romanul prietenului în mână. Suntem din nou, bineînțeles, la timpul prezent. Se trezește și își continuă lectura de-acolo de unde a întrerupt-o. Se obosește să citească în continuare, însă romanul îl cam plictisește și face eforturi.

Zi de iarnă. Un camion care străbate șoseaua pustie. în depărtare, munții acoperiți cu zăpadă. în cabina camionului, șoferul și două femei înfofolite. Camionul transportă niște țevi groase de metal. Cocoțat pe ele, Scriitorul, într-un hanorac jerpelit, zgribulit de frig. La un moment dat, o femeie coboară și șoferul îi face semn Scriitorului să coboare și să vină în cabină.

— Eu v-am spus să aveți răbdare și să așteptați alt camion. Mă și mir că nu ați înghețat, spune șoferul... Dumneavoastră trebuie să fiți tovarășul de la foaie. Ați venit să scrieți despre noi. Despre cum muncim, cum depășim planul... Frumos, spune șoferul și trage cu ochiul către femeia care a mai rămas în cabină, voind să-i atragă atenția cât de frumos știe el vorbi cu oamenii de la „foaie", ca din carte. Scriitorul îi privește posomorât.

O fereastră luminată, undeva la un demisol. Scriitorul bate cu putere. înăuntru e un aparat de radio deschis, o voce urlă cât poate de tare celebra melodie „O cunoașteți pe broscuța Oach", și tânărului îi e teamă că din pricina muzicii bătăile lui insistente în geam nu sunt auzite. în sfârșit, cineva închide radioul, Actorul deschide ușa - o casă veche destul de dărăpănată, în stil florentin - și cei doi prieteni se îmbrățișează.

— Bravo, bătrâne, spune Scriitorul. Stai la căldurică și asculți muzică. Vreo gagică nostimă?...

— Intră, până nu îngheți de tot. Și așa ești pe jumătate congelat. Sunt nerăbdător să aflu pe unde ai mai umblat.

Camera de la demisol a Actorului. Pe perete, un afiș mare cu zborurile interplanetare. O fotografie a lui Gagarin, Actorul în Firs, din *Livada cu vișini.*

— Să-mi descleștez puțin fălcile, spune Scriitorul. Se dezgheață ele, nu-ți fie frică. Deocamdată simt că mi-am pierdut piuitul.

— Aoleo, ce-ți mai chiorăie mațele. N-am decât un ou, bătrâne, și două bucățele de brânză „Lica". Cămară de burlac. Să te decongelezi oleacă și mergem la o cârciumioară drăguță, recent inaugurată, chiar la colțul străzii. Și să-mi povestești, să stăm liniștiți de vorbă, te-ai întors, probabil, cu sacul plin de impresii noi... Sau le păstrezi, te pomenești, doar pentru tine, să le pui în carte... Strict secret!

Seara târziu. Actorul și-a improvizat pe jos un fel de pat, iar Scriitorul e culcat în patul acestuia. Lumina e stinsă, doar din când în când pe stradă trece câte un camion, iar jetul de lumină al acestuia mătură încăperea.

— Nu știu dacă mă înțelegi, se destăinuie Scriitorul, dar am avut tot timpul impresia că

sunt incapabil să ajung până la ceea ce se cheamă, hai să zicem, „miezul lucrurilor". De câte ori încercam să vorbesc cu oamenii de acolo, ei aveau grijă să-şi aleagă cuvintele, ca să-mi facă mie plăcere, eram omul de la foaie, şi vorbele lor trebuie să sune la fel cu cele ale altor muncitori, pe care le citiseră cu o zi înainte în ziar. Aveau grijă, deci, să nu se arate aşa cum sunt ei în realitate, ci cum îşi închipuiau că vreau ei să-i văd. Am încercat atunci să mă uit prin „gaura cheii", ca să zic aşa, dar indiscreţia mea îi nemulţumea şi aveau grijă „să închidă uşa", în aşa fel încât eu să nu văd nimic... Cam la modul ăsta s-a realizat „contactul meu cu realitatea"...

— Intenţionai să scrii o carte. Renunţi la ea? De vreme ce n-ai reuşit...

— Mă întreb dacă o să am tăria să n-o scriu... Când e vorba să renunţ la un lucru, sunt mult mai slab decât atunci când îmi propun să cuceresc ceva... Editura îmi aşteaptă cartea. M-am lăudat cu ea şi la televizor: „La ce lucraţi tovarăşe Marinescu?"... „Scriu un roman despre viaţa tinerilor de pe un mare şantier al patriei"...

— Şi ce fel de carte le-ai promis?

— O carte adevărată. Numai că nu prea văd cum o să fie ea adevărată, de vreme ce m-am întors de acolo, de pe marele şantier al patriei, fără să înţeleg mare lucru... Nu, nu-i vorba că n-am înţeles. N-am avut acces... Sau cine ştie dacă nu cumva mi-am închis singur uşile...

— Gata, bătrâne, tragem cortina. Somn uşor, şi mâine să ne trezim limpezi la minte: tu ca să vezi ce-ai să faci cu romanul tău, iar eu ca să pot intra în pielea unui tânăr domn din Verona. E primul meu rol în Shakespeare. îţi dai seama că am trac!

Actorul a intrat într-o librărie. Printre cărţile expuse, se află şi o nouă carte a Scriitorului. Cartea poartă o banderolă pe care scrie: „Un roman despre tinerii muncitori de pe şantierele patriei". Actorul cumpără cartea, îl vedem ieşind din librărie cu romanul Scriitorului sub braţ, apoi intră într-o cabină telefonică şi formează un număr. La celălalt fir o mână care ridică receptorul. Cel ce răspunde la telefon e Scriitorul.

— Prin urmare totuşi ai scris cartea?! se aude în pâlnia telefonului vocea Actorului.

— Iartă-mă, tocmai voiam să ţi-o trimit, se scuză Scriitorul, făcându-se de fapt că nu înţelege adevăratul sens al întrebării prietenului său.

—Îţi mulţumesc, îi spune Actorul, dar mi-am cumpărat-o chiar acum... Cum ţi-a ieşit? Eşti mulţumit de ea?

— N-a ieşit chiar rea, spune repede şi foarte agitat Scriitorul. Ştii, şederea aia pe şantier, mi-a prins în cele din urmă bine. Când m-am întors, nu ştiu dacă mai ţii tu minte, am avut chiar un mic moment de descurajare. Viaţa e întotdeauna atât de complexă, de bogată, dragul meu, încât întotdeauna ai impresia că ţi-e aproape imposibil s-o cuprinzi... Dar când te aşezi la masa de lucru, îţi dai seama că faptele încep să se limpezească, să fie mai puţin complicate decât ţi le-ai închipuit.

De la celălalt capăt al firului, vine vocea Actorului:

— Dacă tu eşti mulţumit înseamnă că...

— Ei, nu mă lua aşa: nu sunt chiar mulţumirea în persoană. Unele scene, sunt, cum să spun, prea.... Trebuie să ştii, însă, că am avut o excelentă primire din partea criticii. Chiar în numărul de astăzi din...

—înseamnă că romanul a apărut cam de multişor, de vreme ce criticii au avut timp să scrie despre el. Şi tu, totuşi, nu mi l-ai trimis. Nu cumva te-ai supărat pe mine, bătrâne? Altfel cum aş putea să interpretez gestul tău? Până acum nu m-ai lăsat niciodată la urmă...

Un moment de tăcere. Scriitorul nu ştie ce să răspundă.

— Poate din pricina discuţiei din noaptea când te-ai întors de pe şantier...

— Nici vorbă, spune repede Scriitorul. Ca să fiu sincer, am uitat-o. Şi chiar te rog să o uiţi şi tu. întotdeauna înainte de a începe lucrul la o nouă carte, sunt teribil de nervos, îmi pierd toată încrederea în mine. Eşti şi tu, doar, artist, poţi înţelege atâta lucru, ce dracu, spune Scriitorul din ce în ce mai agitat... Şi la urma urmei nu putem scrie tot timpul capodopere. Important e să fii mereu prezent în librării, altfel criticii - ca să nu mai vorbim de cititori, a căror ingratitudine e bine cunoscută - te uită. Şi în tot cazul, cartea spune unele lucruri, chiar dacă...

— Foarte bine, bătrâne, îl întrerupe Actorul cu un zâmbet trist. (Revenim, între timp, la el, în tot timpul discuţiei vocea acestuia s-a auzit doar prin firul telefonului.) E aici, caldă, ca să zic aşa, în mâinile mele. Sunt nerăbdător să ţi-o citesc... Dar nu numai pentru asta ţi-am dat telefon. Voiam, de asemenea, să te invit vineri seara la premieră. Un Caragiale de zile mari. *D-ale carnavalului* cum nu s-a mai jucat pe scena românească. Eu nu joc, aşa că putem merge împreună.

Actorul părăseşte cabina telefonică. A uitat cartea, îşi aduce aminte şi se întoarce după ea. Nu face decât câţiva paşi şi se întâlneşte cu regizorul de film.— Ce citeşti? îl întreabă acesta

arătând spre carte. A, romanul lui Marinescu. Ştii că se face film? A pus Mareş mâna pe el, a scris un scenariu împreună cu autorul şi uite aşa, se pare că nu mai are mult până intră în producţie. Are un nas Mareş, ce să-ţi mai spun! Cum apare o carte bună, gata o şi înhaţă. Merge la sigur. îţi spun sincer că îl admir pentru asta. Joacă tare, se descurcă cu ăştia de la cinematografie, altfel...

— Şi romanul cum e?

— Nu ştiu, nu l-am citit încă, dar toată lumea îl laudă. O carte dură, care spune lucrurilor pe nume.

Suntem din nou la timpul prezent. Actorul a adormit în fotoliu. Romanul prietenului său i-a căzut din mână jos pe duşumea.

Şi iată că sună telefonul, dar Actorul e prea adânc cufundat în somn ca să se trezească. Telefonul sună îndelung, în sfârşit, buimăcit de somn, Actorul se trezeşte şi pune mâna pe receptor, dar chiar în momentul în care el ridică receptorul, la celălalt capăt al firului cel ce a sunat cu atâta insistenţă închide. „Alo, alo", strigă Actorul în pâlnia receptorului, fără să-i răspundă nimeni. Un telefon la o oră atât de neobişnuită i-a trezit, bineînţeles, curiozitatea. Aşteaptă lângă măsuţa telefonului ca apelul să se repete, cel de la capătul firului nu are însă de gând, se pare, să-şi repete chemarea. Şi iată că Actorul dă o anumită semnificaţie acestui apel: nu la fel de surd a rămas şi el la „apelurile" disperate ale prietenului său, Scriitorul, cu a cărui nouă carte a adormit în mână? Aşteaptă un timp şi formează numărul acestuia de telefon. (între timp, afară s-a făcut ziuă, zorii tulburi ai dimineţii de vară se strecoară prin fereastra uriaşă din spatele Actorului).

Telefonul sună într-o încăpere cufundată în întuneric. Adormit, Scriitorul ridică o mână spre noptieră cu intenţia să oprească ceasul să sune. îl ia şi îl vâră sub pernă. Telefonul continuă să sune. Scriitorul, fără să se trezească deplin, ia receptorul şi îl aşază pe noptieră, ca să oprească într-un fel sunetul cel neplăcut. în pâlnia receptorului se poate auzi vocea Actorului:

— Alo... bătrâne... mă auzi? Ce părere ai de o plimbare cu maşina până la Sinaia?... Trebuie să discutăm... Alo, bătrâne... Eşti supărat, sau ce-i cu tine că nu-mi răspunzi?! Alo... se aude vocea Actorului în pâlnie, în timp ce Scriitorul îşi continuă somnul de dimineaţă. Nu-i rămâne Actorului decât să renunţe sau să amâne „discuţia" cu prietenul său. Ia cartea căzută pe jos, o aşază pe noptieră, se întinde, cască, se scutură de frig ca să alunge somnul şi se pregăteşte să-şi înceapă ziua, după o noapte atât de bogată în amintiri revelatoare şi de regrete tardive.

Deschide geamul, în odaie pătrunde răcoroasă şi luminoasă dimineaţa de primăvară târzie. Suntem la sfârşitul lui mai, se apropie zilele fierbinţi ale verii, un soare mare şi roşu ca un bolid de aur se ridică deasupra Bucureştiului. De la fereastra apartamentului său, Actorul îşi umple sufletul cu această splendidă dimineaţă de primăvară. Deschide radioul. Un concert de Vivaldi umple încăperea. Actorul trece în camera de baie, odaia rămâne goală, doar lumina soarelui de curând răsărit joacă pe pereţii încăperii, în timp ce concertul, plin de o bucurie jubiliară şi de strălucire, continuă să curgă. Se aude apa de la duş. Vocea spicherului care le explică, ascultătorilor ce-au ascultat *Anotimpurile* de Vivaldi în interpretarea lui Ştefan Ruha. Apoi se

transmite buletinul de ştiri. Din nou sună telefonul, dar datorită zgomotului pe care îl face duşul, Actorul nu-l aude. în sfârşit, zgomotul duşului încetează. La radio buletinul de ştiri continuă, în baie, Actorul începe să mormăie o melodie care vrea să aducă într-un fel cu un fragment din *Anotimpurile* de Vivaldi.

Actorul coboară scările blocului. Un pensionar solemn trece pe lângă el şi îl salută ceremonios.

— Matinal ca totdeauna, domnule Cristescu? întreabă Actorul, aşa, ca să zică şi el ceva.

— Aşa-i bătrâneţea, dragă domnule, se plânge pensionarul. De cum se face un picuţ de lumină afară, gata te-ai trezit.

— Tată, se aude o voce, sus, în capul scărilor, ai uitat borcanele pentru iaurt.

Actorul face cumpărăturile de dimineaţă. Intră la pâine.

— Luaţi de cea de trei şaizeci, îi spune vânzătoarea, care îl cunoaşte. E proaspătă, acum am primit-o. Ia uitaţi... spune ea, arătând cât de proaspătă e pâinea.

între timp, soţia Actorului s-a întors acasă. O vedem scoţând din poşetă o legătură de chei, deschide şi, odată intrată în vestibul, se dezbracă de pardesiu. Intră în încăperea cunoscută de noi din scenele anterioare şi nu arată a fi surprinsă văzând că nu e nimeni. Probabil că Actorul are acest obicei, de a pleca după „cumpărături" foarte de dimineaţă. Deschide geamul, apoi trece în baie. Auzim din nou curgând apa. Sună din nou îndelung telefonul. Din pricina duşului nu poate fi auzit. Se întoarce Actorul. Elena, într-un halat, iese din camera de baie.

— Ca de obicei, spune Elena, apa a fost mai mult rece decât caldă. M-a pus însă pe picioare. Eram frântă, închipuieşte-ţi că n-am să mă pot întinde nici măcar o oră. La zece suntem convocaţi de Dobrin la o şedinţă fulger. Am spus că nu mă duc, am făcut gălăgie, dar n-am ce face, până la urmă tot trebuie să merg... Până faci tu o cafea, caut să mă adun puţin, spune Elena şi se aşază obosită într-un fotoliu. Actorul trece în bucătărie să pregătească în grabă cafeaua. Elena închide ochii şi îşi masează tâmplele.

Prin urmare, a fost un triumf, un succes de zile mari...

— îţi aminteşti poezia lui Sandburg: *Toată lumea vrea să joace Hamlet.* Mi-am văzut visul cu ochii, spune Actorul, mai în glumă, mai în serios.

Apoi se aşterne liniştea. Elena, cu mâna dreaptă peste ochi, pare a fi aţipit. Actorul, în bucătărie, pregăteşte cafeaua, şi iată că telefonul sună din nou.

Elena tresare. Se pare că, într-adevăr, a aţipit puţin. Se îndreaptă spre receptor şi îl ridică. Vestea care i se comunică de la celălalt fir o loveşte asemeni unui trăsnet. E gata să scape receptorul din mână.

Radios, Actorul intră cu cafelele.

— Am pus cam prea mult zahăr, spune el. Mi-a scăpat fără să vreau.

Văzând-o pe Elena cum arată, se opreşte cu fraza neterminată.

— Ce s-a întâmplat?! întreabă el speriat. Ce-i cu tine?

— Anei, spune Elena cu greutate, i s-a întâmplat o nenorocire....

— **Imposibil... Poate n-ai înţeles bine, spune Actorul, la rândul său cât se poate de speriat.**

— **A viscolit şi Ana a pierdut drumul... La un pas de cabană... N-am înţeles nici eu prea bine. Cel cu care am vorbit la telefon era teribil de confuz...**

— **Trăieşte? întreabă Actorul.**

— **Nici asta n-am înţeles. S-a întrerupt convorbirea. O să sune din nou...**

— **Şi el nu ştie nimic. Aseară, după spectacol a fost pe la noi. A stat până târziu....**

Cei doi soţi se privesc stupefiaţi. Cumplita veste i-a găsit total nepregătiţi şi nu ştiu cum să reacţioneze.

Şi iată că telefonul sună din nou. Actorul îl ridică.

— **Da, spune Actorul încetând să fie calm. Vă ascult...**

O maşină care goneşte pe un drum de munte. La volan, îl vedem pe Scriitor. E total răvăşit de vestea primită, dar încearcă să se stăpânească, concentrându-se asupra volanului. Lângă el, Actorul. în spate, Elena. Nici unul dintre ei nu vorbeşte. Nu avem, deci, cum să aflăm dacă Ana trăieşte sau nu.

Maşina care urcă. Vreme urâtă, ploioasă, poate chiar lapoviţă.

Ne aflăm din nou pe scenă. Actorul interpretează încă o dată scena morţii lui Hamlet: *„Te izbăvească cerul. Te urmez. Horaţio, eu mor. Iar tu, adio..."* etc.

Aparatul de filmat o descoperă pe regina moartă, apoi pe Laerte, pe rege...

Din nou suntem în maşina care se îndreaptă spre locul nenorocirii.

— Dacă e prea cald să-mi spuneţi să opresc radiatorul, spune Scriitorul.

Suntem din nou la orele de tehnica mişcării. Profesoara le arată studenţilor cum se cade într-o prăpastie: „...Te legeni uşor, de două ori, mai faci un pas, iar te datini, şi încă un pas, apoi te prăbuşeşti fulgerător, căderea n-o mai repet, ţi-am arătat-o înainte..."

— De unde ştiţi dumneavoastră cum se moare, dacă n-aţi văzut pe nimeni murind?... întreabă Actorul.

— în jumătate de oră suntem acolo, spune Scriitorul. Maşina se opreşte la o barieră. Trece cu mare încetineală un tren de marfa.

— Dacă ai obosit, pot trece eu la volan, spune Elena.

în faţa comisiei de admitere la facultate, tânărul candidat, emoţionat, spune din nou versurile poetului american:
„Cu toţii vor să joace Hamlet, pentru că e ceva trist

„Cum triști sunt toți actorii, şi pentru că a te posta în faţa unui mormânt deschis, ţinând în mână craniul unui ins şi apoi rostind rar şi iar rostind rar fel defel de cuvinte gingaşe, duioase, înţelepte, ce ascund o inimă zdrobită, E ceva ce răspunde sângelui lor..."

Aici, la munte, primăvara e încă departe. Departe se văd culmile munţilor acoperite de zăpadă. Coboară, dinspre munte, văluri de ceaţă care ascund maşina. Maşina se pierde în ceaţa albăstrie, apoi apare din nou. Pe chipurile celor trei se citeşte neliniştea. Ceaţă pe drumul care urcă.

***20 nov. 1979*ÎNTÂLNIREA**

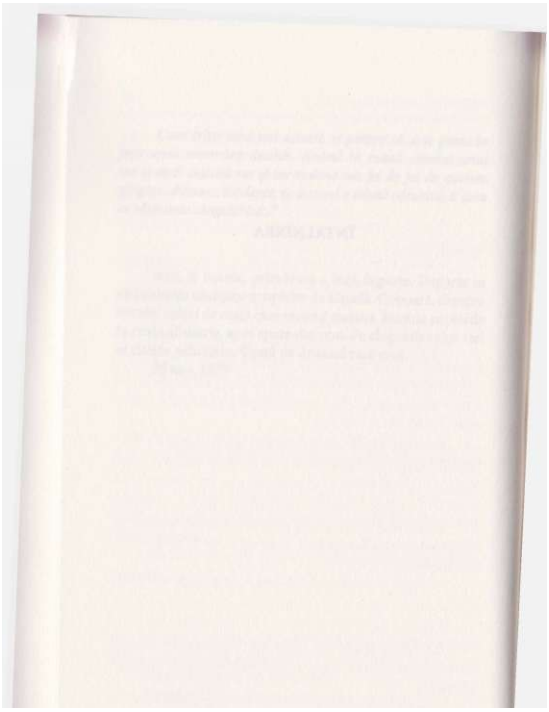

Suntem în cuşeta unui vagon de dormit. La ceasul la care începe să se facă ziuă.

în lumina tulbure - întunericul e încă precumpănitor

- abia se poate zări chipul unui bărbat vlăguit de oboseala unei nopţi în care n-a prea putut dormi.

Se foieşte o vreme în patul îngust al cuşetei, nu- şi găseşte locul defel; aprinde micul beculeţ de deasupra patului şi se uită la ceas - cadranul arată ora şase fără un sfert

- stinge din nou lumina şi îşi îngroapă faţa în pernă, doar, doar o izbuti să închidă ochii măcar acum, spre dimineaţă.

Bărbatul care doarme în patul de dedesubt începe să se foiască la rândul său: se ridică în capul oaselor, îşi trece o mână prin părul ciufulit, cască, se freacă la ochi - nişte ochi mari şi umflaţi de somn, spune ceva sau doar oftează, nu se înţelege prea bine... Spre deosebire de tovarăşul său de călătorie, el a dormit buştean toată noaptea.

îşi cuprinde cu amândouă mâinile genunchii şi rămâne un timp aşa, uitându-se pe geamul murdar - cu o mână a ridicat prelata care acoperă geamul - cu o privire

goală şi lipsită de orice expresie

.Celălalt, cel ce se află în patul de deasupra - a renunţat la somn, acum, în ceasul al unsprezecelea, cum se spune. Aşa că se înfiripă un fel de conversaţie în timp ce pe dinaintea ochilor noştri se perindă un peisaj văzut prin geamul cam murdar şi în fuga trenului care fluieră de câteva ori, prelung, semn că ne apropiem de o gară: pământuri golaşe, acoperite cu resturi de zăpadă (primăvara e aproape, chiar dacă iarna nu se lasă gonită cu una, cu două). Apoi trenul opreşte într-o gară pustie. Prin fereastra biroului de mişcare, o lumină decolorată se revarsă pe peronul pustiu... Semafoarele îşi schimbă culorile, şeful gării salută cu fanionul, în poziţie de drepţi. Trenul porneşte din nou, gara rămâne în urmă şi în tot acest timp, cât s-au perindat aceste imagini - am putut urmări şi discuţia desfăşurată între cei doi tovarăşi de cuşetă:

—Am dormit toată noaptea - spune cu o voce plângăreaţă cel ce a dormit dedesubt - şi cu toate astea, dragă domnule, vă spun drept că mă simt frânt de oboseală. Cald, în cuşeta asta, ca într-o etuvă. Au dat drumul la căldură, în prostie ca să zic aşa...

— Vă invidiez, spune cel care se află în patul de deasupra. Eu, în schimb, n-am închis ochii toată noaptea.

în cazul ăsta n-ar strica, poate, o picătură de coniac, să ne punem pe picioare... Ce părere aveţi?

— îmi pare rău, spune celălalt, dar nu beau dimineaţa. Din pricina ulcerului... S-a

închis, e adevărat, de vreo doi- trei ani, n-am mai avut treabă cu el, dar oricând poate să-mi facă din nou bucata...

— Da, ulcerul e boală păcătoasă, recunoaşte celălalt. Am şi eu un văr bolnav de ulcer, nu s-a reţinut de la nimic, de băut a băut mai dihai ca unul sănătos... L-au operat şi i-a rămas stomacul mai mic decât pumnul ăsta al meu. Credeţi sau nu?... între timp, tovarăşul lui de călătorie - de fapt eroul principal al scenariului nostru - a coborât din patul de deasupra - în cuşeta strâmtă, mişcările îi sunt îngrozitor de neîndemânatice - şi se pregăteşte să se spele pe obraz, a dat drumul la cele două robinete, se spală aplecat deasupra chiuvetei, apoi se şterge cu prosopul, îşi freacă bine faţa, ca să se mai învioreze oleacă. îi vedem, în sfârşit (între timp afară s-a făcut ziuă), chipul: un bărbat trecut de patruzeci de ani, care a început să se cam îngraşe, un ins masiv şi cam greoi, negricios şi cu un început de burtă.

— Da, de la o anumită vârstă, spune celălalt în timp ce-şi caută papucii de casă (e cam de aceeaşi vârstă cu eroul nostru, dar ceva mai scund şi mai rotofei) - încep şi necazurile. Ce să-i faci, spune el pe acelaşi ton de autocompătimire - nu mai suntem chiar atât de tineri, nici dumneavoastră şi nici eu... ne vine greu s-o recunoaştem, dar trebuie să ne obişnuim şi cu gândul ăsta. Tinereţea s-a dus, a zburat, ăsta-i adevărul, la ce să ne mai ascundem după degete.

Ultimele cuvinte ale rotofeiului personaj sunt spuse în timp ce pe dinaintea privirilor noastre se desfăşoară acelaşi peisaj, uşor dezolant, de sfârşit de iarnă, văzut în fuga trenului, de la fereastra vagonului de dormit.

între timp s-a făcut ziuă şi un soare portocaliu şi sticlos se ridică deasupra întinderilor golaşe...

Trenul a ajuns în gară. Vlad a coborât pe peron. E aşteptat de mai multe persoane. Strângeri de mână, prezentări etc. Deocamdată urmărim de departe întreaga scenă. Ne apropiem în momentul în care cei care l-au aşteptat pe Vlad îl conduc spre maşină.

—Avem cărţi destule, spune responsabilul centrului de librării. Am comandat două mii de exemplare. Păi dacă dumneavoastră nu vă facem reclamă, care sunteţi, ca să zic aşa, de-al nostru... Poftiţi în faţă, lângă şofer... Valiza daţi-mi-o să v-o punem în portbagaj...

S-a urcat în maşină.

—Tovarăşul este directorul liceului nr. 1, spune adjunctul cu propaganda de la judeţ, un bărbat într-un costum de culoare închisă. Tânăr şi plin de energie! A pus pe roate şcoala. Fosta directoare - săraca, e şi cam bolnavă - nu reuşise să facă faţă...

—Facem şi noi ce putem, spune directorul cu modestie.

— Lasă, tovarăşe director, nu fi modest. E bine să ne cunoască tovarăşul scriitor, poate scrie şi despre noi o carte... Căci de-o vreme încoace ne-a cam uitat, am sau nu dreptate, tovarăşe Marian?! Ia priviţi, îi arată el, scoţând capul pe fereastră, am ajuns în centru. Ce ziceţi de oraşul nostru? Nu-i aşa că arată fain de tot, spune apoi folosind o expresie locală.

— Mai întâi, spune responsabilul centrului de librării, o să-l conducem pe tovarăşul Vlad la hotel - aveţi o cameră singur, aşa că n-o să vă deranjeze nimeni - să se odihnească puţin. Să facă eventual un duş. Eu zic să ne dăm o întâlnire (se uită la ceas), peste o oră, la nouă fix!

— La nouă şi un sfert, spune adjunctul cu propaganda, suntem aşteptaţi la tovarăşul prim.

Holul hotelului. Fata de la recepţie îi înapoiază lui Vlad buletinul. Vlad se desparte de gazde şi urcă scările.

Coridorul hotelului. E dimineaţă şi femeile de serviciu, în halate albe, fac curăţenie. Trec pe lângă Vlad cu baloturile uriaşe în care a fost strânsă rufaria murdară; uşile unor odăi sunt deschise, mobilierul e adunat în mijlocul încăperii, saltelele întoarse etc. Se aude zgomotul aspiratoarelor. Vlad ajunge în dreptul camerei lui. Vără cheia în broască. Cheia nu vrea să se întoarcă.

— Intraţi, e descuiată, spune o femeie în halat alb.

în odaie s-a făcut curat. Aspectul general al oricărei încăperi de hotel. Baia, prosoapele puse pe marginea căzii. Vlad se uită în oglindă să vadă dacă nu cumva i-a crescut barba peste noapte şi trebuie din nou să se radă. Se întoarce în odaie, se întinde pe pat şi-şi aprinde o ţigară. Trage doar câteva fumuri, nu are răbdare să stea liniştit, se duce din nou în baie, dă drumul la robinetul de la cadă. Lasă apa să curgă în cadă, revine în odaie şi continuă să fumeze - între timp se aude apa curgând în baie - uitându-se pe geam. îşi desface geamantanul, îşi scoate pijamaua, pantofii de casă; periuţa de dinţi etc. Se duce din nou în baie, opreşte apa, între timp, cada s-a umplut, o încearcă cu degetele să vadă dacă e destul de caldă, se reîntoarce în cameră, ridică receptorul telefonului.

—Vă rog un fir cu Bucureştiul, domnişoară, spune el în pâlnia telefonului. Apoi spune numărul: 35.04.78.

— Bine că te-am mai prins, spune Vlad în pâlnia telefonului. îmi era teamă că ai plecat.

— Ai uitat, spune o voce de femeie care vine de la celălalt capăt al firului. Lunea nu am ore decât de la unsprezece. Tocmai corectam nişte extemporale... Cum ai călătorit?

— Aşa şi aşa. A fost prea cald în vagon. N-am închis ochii toată noaptea... Corina a plecat?

— Acum o jumătate de oră... A luat hanoracul tău, zicea că te ştie ea pe tine că eşti bun la suflet şi n-o să te superi.

— Ce-mi mai trebuie mie, la vârsta mea, hanorac, spune Vlad.

— Bătrânule, clasicule în viaţă, să te întorci cât mai repede, că mi-e foarte dor de tine...

— Nu-s defel un clasic în viaţă!... Ştii, Ana, azi-noapte cât m-a hurducăit trenul şi pe căldura aceea îngrozitoare, mi-am spus că nu sunt bun de nimic, ca scriitor bineînţeles. Că n-am scris încă romanul pe care... Ana, mă auzi? Alo, domnişoară, s-a întrerupt... Poate reuşiţi să-mi faceţi din nou legătura. Tocmai îi spuneam soţiei mele un lucru foarte important.

Vlad în cada din care se ridică aburi fierbinţi. Sună telefonul. La început, Vlad nu-i dă atenţie, dar centralista insistă, aşa că, vrând-nevrând, iese din cadă, se înfăşoară într-un prosop şi, călcând cu picioarele ude pe parchet şi pe covorul persan, se îndreaptă spre telefon. în receptor, vocea adjunctului cu propaganda:

— Tovarăşul prim îşi cere scuze, se aude vocea respectivă, dar nu vă poate primi, au intervenit nişte urgenţe, până la zece. între timp am putea urca să vedeţi cetatea, ce părere aveţi?

— E-n regulă, spune Vlad. Peste o jumătate de oră sunt în hol. Mai repede, imposibil. M-aţi luat de sub duş...

Vechea cetate a Devei. A început să cadă o ploaie deasă şi măruntă, aşa că celor care au venit să vadă cetatea nu le mai vine să coboare din maşină.

— Aţi avut ghinion cu ploaia asta, îi spune adjunctul cu propaganda. Nu ne rămâne decât să ne întoarcem. Putem bea o cafea caldă la „Central", ce părere aveţi?!

Restaurantul, la o asemenea oră matinală, e aproape
gol.

— Ai greşit-o, Liviule, îi spune adjunctul chelnerului. Ai facut-o prea dulce... Merge şi un coniac mic? îl întreabă pe Vlad.

— Dimineaţa nu beau, spune Vlad.

— După câte ştiu, aţi făcut liceul în oraşul nostru, întreabă adjunctul. Profesorii, probabil, majoritatea trebuie să fie pensionari...

— Pensionari, iar unii dintre ei au şi murit... Ce vreţi, timpul... Asta e.

Discuţia îl indispune pe Vlad. Se uită pe geam, căutând alt subiect de conversaţie, lucru pe care interlocutorul său nu-l observă.

— L-aţi avut probabil şi pe Simu. Am auzit c-ar fi fost un profesor extraordinar. în jurul lui s-a format un fel de

— Oho, nu mă fă atât de bătrân! Simu era deja la pensie când am fost eu elev.

— Foştii colegi de liceu?...

— Nu mai ştiu nimic de ei... Sau aproape nimic... Cel mai bun prieten pe care l-am avut în liceu a murit... într- un accident de producţie... A explodat un cazan sau aşa ceva... îşi

făcea facultatea la seral... I se născuse un băiat cu o săptămână sau două în urmă...

— Şi copilul? întreabă în continuare foarte curios adjunctul. De copil mai ştiţi ceva? Sau de soţia lui?

Vlad e cuprins de un brusc sentiment de vinovăţie. Aproape c-a uitat anii aceia pe care călătoria aceasta îi aduce, deodată, cu o neaşteptată şi tulburătoare forţă, în memorie.

— Nu, nu mai ştiu nici de unul, nici de celălalt, spune el uşor enervat, căutându-l din priviri pe chelnerul cu cafeaua. Ce vreţi, au trecut ani mulţi de atunci! Dacă mă întrebaţi acum, cum arăta prietenul acela al meu, ce chip şi ce glas avea, mi-ar fi greu să vă răspund... Aproape că l-am uitat... Brutalitatea mărturisirii îl eliberează parcă pe Vlad. Da, spune Vlad şi, pe măsură ce povesteşte amintirile, se vede acest lucru în privirile lui, capătă o mai mare concreteţe, eram trei prieteni nedespărţiţi. Al treilea era, bineînţeles, o fată. Trecuseră doar şase sau şapte ani de la sfârşitul războiului, ştii sau, mă rog, ai auzit, dumneata eşti mult mai tânăr ca mine, cum era viaţa pe vremea aceea. Şi totuşi eram nişte copii fericiţi, adică nu chiar fericiţi de tot şi de tot... Uite, acuma, atâtea amintiri îmi vin în minte, încât, dacă aş începe să povestesc, n-aş mai termina...

O gară aproape pustie într-o dimineaţă de iarnă.

Liniile ferate lucind vineţiu în zorii tulburi.

Vagoane de marfă oprite pe liniile secundare.

Un băieţandru de vreo şaisprezece ani,

în uniformă de licean şi cu chipiu, pare a căuta un vagon anume.

Pe o linie lăturalnică, vagonul căutat de băiat.

Zgribuliţi de frig, în faţa vagonului, părinţii băiatului.

Tatăl e un bărbat gras cu o căciulă uriaşă de astrahan şi cu un palton din stofa reiată, lung până la glezne. Sare de pe un picior pe celălalt şi-şi loveşte palmele, în mănuşile cu un singur deget, să se încălzească.

Printre bagajele aruncate în vagonul de marfă, claie peste grămadă, mama caută ceva.

—Maică-ta şi-a pierdut răbdarea, îi spune tatăl tânărului licean. Toţi nervii şi-i varsă pe mine, parcă eu sunt de vină că nu mai plecăm!

— Sunt îngheţată bocnă, nu-s nervoasă, spune mama cu reproş în glas. Tu de ce nu ţi-ai pus căciula? îşi întreabă mama fiul, pe acelaşi ton uşor arţăgos. Ţi-au înghеţat urechile.

— Dar nu mi-e frig, mamă. Mai bine uită-te ce roşu s-a făcut cerul spre răsărit.

—Se lasă cu ger, spuse tata uitându-se la cer şi făcându-i prietenos fiului cu ochiul.

Vagonul de marfă. Printre scândurile acestuia se strecoară cu greu câteva raze de lumină. Abia se desluşesc siluetele celor trei. A tatălui, a mamei şi a lui Vlad.

— Noroc că nu avem mult de mers. Altfel am îngheţa de frig.

— Abia aştept să ajungem, spune băiatul.

— Prea vorbeşti mult, spune, grijulie, mama. îţi intră aerul rece în gură şi te îmbolnăveşti.

Fluierat lung, semn că ne apropiem de gară. în sfârşit, trenul se opreşte.

— Te pomeneşti c-am ajuns, spune tata. Păcat că nu pot să văd cât e ora.

— Să fie într-un ceas bun, spune mama oftând.

Un val puternic de lumină pătrunde dintr-o dată: cineva, din afară, a tras uşa vagonului. Vedem chipul îmbujorat de ger al unui ceferist tânăr.

— N-aţi îngheţat de frig? îi întreabă ceferistul. Râneşte la el arătându-şi dinţii sănătoşi şi albi de bărbat tânăr.

Odăi goale, fără mobilier. Urme de tablouri, mai deschise la culoare, pe pereţi. Talaj, resturi de hârtie, pe duşumele.

— Ce oameni or fi fost şi ăştia, uite ce mizerie au lăsat în urma lor! spune mama revoltată.

— O descurcăm noi, fii fără grijă, spune tata. O luăm încet, metodic, cu răbdare. Nu avem de ce să ne grăbim. Mie concediul îmi expiră abia peste două săptămâni.

— Sunt destul de mari şi, mai ales, sunt foarte luminoase! spune încântată mama, referindu-se la odăile apartamentului.

într-un colţ al încăperii, Vlad, tânărul licean şi eroul scenariului nostru, găseşte o carte aruncată pe jos: Alitet pleacă în munţi de Fadeev.

— Şi-au uitat biblioteca, spune Vlad răsfoind cartea.

Vlad se trezeşte în încăperea în care mobilierul nu a
fost încă adus.

A dormit pe o saltea aşezată direct pe duşumea, în mijlocul încăperii. în încăpere se mai află un scaun cu un lighean cu apă şi un prosop. Prin geamul fără perdele se vede cum afară ninge abundent. Vlad se întinde, cască, apoi se uită cum ninge afară. După un timp se scoală din pat, încearcă apa cu degetele să vadă cât e de rece,

apoi începe să se spele pe obraz. Din cealaltă încăpere se aud vocile părinţilor şi ale unor străini, un bărbat şi o femeie; din discuţiile care au loc ne dăm seama că sunt noii lor vecini.

— Poate aveţi trebuinţă de o mână de ajutor, se aude vocea bărbatului. Astăzi sunt în tura de noapte, aşa că sunt toată ziua acasă. Puteţi conta pe mine.

— în situaţii din astea, spune femeia lăudându-şi bărbatul, e foarte priceput. Pe toate le descurcă.

Vlad s-a spălat pe obraz. Se aşază direct pe duşumea în încăperea goală şi se apucă să citească din *Alitet* pleacă în munţi de Fadeev. în cealaltă încăpere, discuţia continuă:

— Vecinii trebuie să se înţeleagă, să se ajute între ei. Mai ales pe timpurile astea, ce să mai vorbim! spune femeia oftând.

— Poate veniţi şi dumneavoastră cu noi la gară, să ne ajutaţi să încărcăm mobila. Băiatul e slăbuţ, nu pot avea vreo nădejde în el, spune tata.

— S-a făcut, vecine. Se poate! Cu cea mai mare plăcere.

Camionul e supraîncărcat cu mobilă.

— Putem pleca? întreabă şoferul.

— Nu ştiu dacă noptiera asta e destul de bine fixată, spune vecinul care se află şi el cocoţat în vârful camionului. Camionul încărcat cu mobilă străbate străzile oraşului. O dimineaţă de duminică într-un oraş de provincie. Ninge abundent. Lume puţină. Cinematograful la care rulează filmul *Cartierul Viborg.*

— în ce clasă eşti? întreabă vecinul, un bărbat uriaş, cu o voce groasă de bas. Ne dăm seama după îmbrăcăminte că e ceferist.

— într-a noua, spune Vlad.

— Uite, ăsta e liceul, spune vecinul, arătând spre o clădire masivă, impunătoare. La fizică şi chimie e unu, Căliman, care e văr de-al doilea cu nevastă-mea. Băiat tânăr şi inteligent. În toamnă s-a însurat cu o doctoriţă care face naveta la Oţelu-Roşu. Nu e, ca să zic aşa, frumoasă, dar e foarte cultă.

Între timp, camionul opreşte în faţa locuinţei.

— Staţi un pic, până cobor, strigă vecinul. Trebuie să le luăm metodic, cu cap, altfel nu le descurcăm.

Ziua de lucru s-a sfârşit, mobilierul, de bine de rău, a fost aranjat în cele două încăperi. Vecinii, care au dat o mână de ajutor, au fost invitaţi la un păhărel de ţuică. Se stă, bineînţeles, în picioare, la un colţ de masă.

— Ne bucurăm că ne-au venit vecini noi şi de nădejde, spune ceferistul şi ridică paharul pe care îl dă pe gât dintr-o înghiţitură.

— Nu te avânta aşa, îi spune nevasta, o femeie micuţă şi foarte slăbuţă. Vă rog foarte mult să nu-l mai îmbiaţi, îi spune tatei.

— Mobilă grea. Stejar! spune vecinul.

— Astăzi nu se mai face aşa ceva. Ţine pe puţin o sută de ani, spune vecina.

O clasă de băieţi şi fete. Se uită curioşi la noul lor coleg, prezentat clasei de directoarea şcolii.

— Prin urmare aţi aflat cum îl cheamă, aşa că vă rog foarte mult să-l integraţi şi pe el în colectivul vostru. Am impresia că eşti cam timid!? îi spune ea lui Vlad, care arată într-adevăr foarte fâstâcit. Dar nu-i nimic, după ce ai să-ţi cunoşti mai bine colegii, o să-ţi treacă.

(Directoarea e o femeie care parcă se află tot timpul pe fugă, gonită de cineva din spate, din care pricină vorbește repede și e mereu agitată.).

— Deocamdată să-i găsim un loc în bancă, spune ea și își aruncă o privire panoramică peste întreaga clasă.

— Stela Coman, spune ea după un timp, văd c-ai rămas singură în bancă. Ce-ar fi să stea cu tine? îl primești, nu-i așa? Și înainte de a veni răspunsul acesteia, directoare îi spune lui Vlad:

— Treci lângă fată și să fii cuminte, m-ai auzit! Lasă-ți mai întâi paltonul în cuierul din fundul clasei... Ce-i cu cuierul ăla? întreabă ea. De câte ori v-am spus să-l reparați?!

în timpul orei de matematică. Profesorul, întors cu spatele, înșiră niște ecuații pe tablă. Colega de bancă a lui Vlad scrie pe caiet cu litere de o șchioapă și împinge caietul spre noul ei coleg, ca să poată citi ce-a scris.

„Mai sunt cinci minute până sună", scrie pe foaia maculatorului.

Pe poarta mare a școlii, elevii dau năvală. Se îndreaptă spre casă. Printre ei, îi descoperim pe Vlad și pe Stela.

Moara de la marginea orașului. Scări putrede. Ferestre sparte prin care șuieră vântul aspru al zilei de iarnă.

— Știu un loc în spatele morii, unde apa e foarte adâncă. Știi să înoți?

— Nu prea, spune băiatul.

— Am să te învăț eu.

Au urcat amândoi în podul morii.

— Scândurile sunt putrede, spune fata. Ai grijă când cobori. Cât ești de aiurit, riști să-ți spargi capul... Care e lucrul pe care îl urăști mai mult decât pe toate celelalte? întreabă tam-nesam fata în timp ce amândoi coboară scările șubrede, de lemn, ale morii părăsite.

— Nu ştiu, spune băiatul, nu m-am gândit... Ce-ţi veni să-mi pui o asemenea întrebare?! face el mirat.

Apa râului, în spatele morii, e îngheţată. O pojghiţă subţire.

—Ce faci tot timpul dacă nu-ţi pui tot felul de probleme?! spune fata, nemulţumită. De pildă, eu nu pot să-i sufăr pe cei care una spun şi alta au în cap. Şi e plină lumea de ei! Nu faci bine un pas şi ai dat peste unu...

—îmi plac poeziile, spune Vlad. Vrei să-ţi recit jurământul „Demonului"?

— Eşti un visător, nu-i aşa? întreabă fata cu multă naivitate.

—Nu ştiu ce sunt, spune Vlad. Mi-au îngheţat picioarele.— Te plângi tot timpul ca o babă, spune sastisită fata. Halal, aşa coleg de bancă. M-am procopsit cu tine...

întrunirile tovărăşeşti de sâmbătă seara în sala de gimnastică a liceului. O mică platformă pe care se află orchestra alcătuită din elevii din clasele mari: un clarinetist cu „creastă de cocoş", un băiat uriaş cu nişte maracase minuscule în mână, la baterie o fată micuţă, roşcată şi pistruiată etc. Tinerii nu au început încă să cânte, îşi pregătesc instrumentele. La intrare e înghesuială mare.

— Degeaba aşteptaţi, spune o fată foarte severă, cu ochelari. împreună cu un băiat înalt şi uşor aplecat din pricina înălţimii, dă drumul celor ce au voie să intre în sală. Tovarăşa directoare ne-a spus foarte clar: nu intră decât elevii de la medie unu.

— Nu fi şi tu aşa de exigentă! încearcă s-o convingă unul din elevii care se înghesuie în faţa intrării.

— Nici voi nu ne-aţi lăsat săptămâna trecută să intrăm la întrunirea voastră, spune moale lunganul.

— Hai să plecăm, mă, spune unul de la capătul „cozii". Nu vedeţi că fac pe nebunii. Le vine şi lor rândul.

— Plecaţi odată! De câte ori să vă spun?! Vreţi să o chem pe tovarăşa directoare?! îi ameninţă fata.

Printre cei care dau să intre se află şi Vlad. Fata îl opreşte punându-i mâna în piept:

— N-au voie să intre decât cei de la medie unu, repetă ea cu severitate.

Vlad se fâstâceşte. Sare în ajutorul lui un coleg.

— El e noul-venit, spune Stela. Ce, nu-l cunoşti?

— Ai noroc cu mine, îi spune Stela lui Vlad, de cum au intrat. Altfel ai fi rămas să căşti gura afară. Ştii să dansezi? îl întreabă fata.

— Aşa şi aşa, spune băiatul. Tu ştii?

— Nu m-aş mai opri, aş tot dansa! mărturiseşte fata.

între timp, „întrunirea tovărăşească" a început cu un
vals. încă nu îndrăzneşte nimeni să danseze. Printre elevi se află şi directoarea şcolii, o femeie slăbuţă cu o înfăţişare cam bolnăvicioasă. E înconjurată de către cei aflaţi în conducerea organizaţiei de tineret.

— Hai, dansaţi, ce mai aşteptaţi, spune directoarea.

—Tovarăşe directoare, să vă aducem un scaun. O să
obosiţi dacă staţi tot timpul în picioare, spune un băiat cât se poate de grijuliu.

— Fii liniştit, spune directoarea, nu-mi trebuie nici un scaun... Mai bine atrage-i atenţia lui Bădescu, nu cumva să cânte dansuri decadente. Săptămâna trecută, la medie doi nu a fost nimeni din conducerea şcolii şi şi-au făcut de cap. E un dans nou acuma, nu ştiu cum îi spune...

— Rock and roii?!

— Tu, Mateescule, văd că pe toate le ştii! Dacă te-ai pricepe şi la matematică la fel de bine, aş fi tare bucuroasă, i-o reteză directoarea.

Se valsează cu mult foc pe „Valurile Amurului". Vlad stă de-o parte. Nu îndrăzneşte să invite fetele la dans. Cu privirea o urmăreşte pe Stela, care s-a avântat într-un vals ameţitor. Dansează cu un băiat blond şi cu părul tăiat scurt, ca o perie, pe numele lui Valentin, care va fi, de fapt, cel deal treilea erou de prim plan al scenariului nostru. E într-o clasă „paralelă" cu cei doi. Din vârtejul dansului se opreşte în faţa lui Vlad.

— Vrei să dansezi? îi spune el acestuia, oferindu-i partenera de dans.

— Nu prea ştiu, spune Vlad fâstâcit.

— Hai, nu fi aşa mofturos, spune Stela şi îl ia la dans.

Se pierd amândoi printre dansatori.

Afară s-a făcut întuneric, după cum se poate vedea prin ferestrele mari ale sălii de gimnastică.

Fata cu ochelari, pe care am văzut-o „stăvilind" intrarea celor de la „medie doi", cu acelaşi aer întipărit pe chipul său cam urâţel, anunţă într-o pauză de dans:

— Vă anunţăm că mai sunt bilete la tombolă. Vă reamintesc că banii încasaţi din vinderea biletelor vor fi vărsaţi în fondurile de ajutorare a copiilor din ţările care luptă pentru

eliberarea de sub jugul imperialist. E o datorie a fiecărui utemist conştient să ia un bilet.

— Cincizeci la sută sunt câştigătoare, intervine lunganul cu argumente noi, îmbietoare. Printre câştiguri se află cinci discuri cu muzică uşoară, o chitară, un atlas, precum şi alte surprize. Şi să ştiţi că nu mai am aşa multe bilete, părerea mea e să vă grăbiţi până nu-i prea târziu. O să veniţi după aceea să vă rugaţi de mine şi n-o să mai am.

— Dă-mi şi mie două bilete, spune directoarea ca să încurajeze tombola.

Şi din nou se dansează. Din nou Stela dansează cu Valentin care „i-o aduce", ca şi data trecută, lui Vlad; acesta stă singur şi cam părăsit într-un colţ al sălii de dans.

— Dansează tu, îi spune el, că pe mine mă strânge un pantofi Sunt noi şi nu m-am obişnuit cu ei.

— Lasă pretextele, spune fata. Mai bine mărturiseşte că ţi s-a făcut milă de el, dacă l-ai văzut aşa de amărât... Inima ta bună ţi-a dat ghes.

în timp ce dansează, Stela spune:

— De-ar pleca odată acasă directoarea. Mi-a promis Costinaş c-o să cânte un rock.

— Dacă află directoarea, îl elimină...

— Dacă te-ar elimina pe tine, de pildă, ce-ai face?

— De ce să mă elimine?

—N-ai să faci niciodată un lucru pentru care să fii eliminat?

— Nu ştiu, spune Vlad oarecum mirat de întrebare.

— Ce părere ai tu despre pedepse şi despre constrângeri?

— Nu m-am gândit... De fapt, tu mă întrebi tot felul de lucruri la care nu m-am gândit niciodată!

— Ce părere ai de Valentin? îl întrebă fata. Aţi vrea să fiţi prieteni?

— Nu ştiu, spune Vlad. Nu m-am gândit.

— Nici nu ai avut când să te gândeşti, spune fata. Gândeşte-te acuma...

— O prietenie nu se leagă cât ai bate din palme...

— Asta e un răspuns de nota zece... Ştii că dansezi bine. Ai ritm. Am să te învăţ să dansezi rock. Vrei? Sau ţi-e teamă?

— De ce să-mi fie teamă?

— Pentru că nu e voie. Şi tu eşti un băiat cuminte.

— Şi tu eşti o fată cuminte. Numai că...

— Numai că, ce?

— Nu ştiu, spune băiatul, mirat de propria lui descoperire. Parcă ai vrea tot timpul să te răfuieşti cu cineva.

— Asta şi vreau! spune cu toată hotărârea fata. între timp, orchestra a trecut la un ritm ceva mai repejor.

— îmi place să dansez cu tine, spune fata. Ai un simţ al dansului extraordinar.

— M-ai lăudat prea ţâre şi uite că m-am pierdut cu firea, spune băiatul. Te-am călcat pe picioare.

Suntem într-o pivniţă. Prin fereastra ce dă în stradă se văd picioarele trecătorilor. Picioare în bocanci, afundându- se în zăpada pufoasă. în pivniţă, Vlad şi Valentin taie lemne cu ferăstrăul. Stela stă cocoţată pe o stivă de lemne şi citeşte dintr-o carte. E foarte pătrunsă de cele citite şi din când în când izbucneşte în râs.

— Extraordinar Hasek ăsta! spune ea. Sunt nebună după Svejk. Cum le zice de la obraz. Face pe prostul, dar, după părerea mea, e extraordinar de inteligent.

— Stela, vino să stai pe lemnul ăsta, să nu alunece, spune Valentin.

Stela se aşază pe capra de lemne, citeşte în continuare din romanul lui Hasek. E foarte cufundată în lectură. Izbucneşte din nou în râs.

— E extraordinar! spune ea referindu-se, probabil, la ultimul pasaj citit.

În aceeaşi pivniţă, Stela îi învaţă pe cei doi băieţi să danseze rock. Vlad învaţă destul de repede, totuşi pare încă destul de stângaci. Fata, în timp ce dansează, improvizează, un fel de melodie rock.

— Mai bine să dansăm în curte, spune ea. E prea strâmt aici, nu mă pot desfăşura.

Au ieşit în curte. Dansează de data asta cu Valentin.

— Mi-au îngheţat picioarele, spune Vlad care stă de-o parte şi asistă la lecţia de dans. Să mergem înăuntru să ne încălzim.

Stau toţi trei lipiţi, de soba de teracotă fierbinte.

— V-am făcut nişte clătite, spune mama lui Vlad. Cu dulceaţă de coacăze. Aveţi grijă, să nu curgă dulceaţa. Să vă aduc nişte farfurioare, spune ea grijulie.

Mama le aduce farfurioarele şi cei trei mănâncă clătitele stând în picioare.

Făina a fost cam proastă, n-au ieşit prea grozave, se scuză mama. Săptămâna asta au adus faină albă, dar n-am avut timp să stau la coadă, spune ea.

— Sunt minunate, spune Stela. Mai primesc una?

— Sigur că da. Pentru voi le-am făcut. Am păstrat nişte cocă pe când se întoarce soţul meu de la servici, să-i fac şi lui.

— Vezi că te-ai mânjit cu marmeladă, îi atrage atenţia Stela lui Valentin.

O dimineaţă de iarnă. Valentin e trezit din somn de soneria de la intrare. Suntem în încăperea lui, o odaie modestă de licean. Masa plină cu cărţi unde îşi pregăteşte zilnic lecţiile. Scaunul pe care se află hainele, câteva fotografii de familie pe pereţi. în timp ce aparatul de filmat descoperă încăperea, în odaia vecină s-a produs o oarecare vânzoleală. A venit cineva. Valentin se ridică în pat. A coborât, stă pe marginea patului şi ascultă. Lui Valentin i se pare, sau chiar o aude, pe mama lui plângând? Dă să iasă din încăpere, dar mama, care se află în faţa uşii, îl împinge înapoi în camera lui.

— Au venit să-l ridice pe tata, îi şopteşte ea cu o voce gâtuită de spaimă şi părăseşte încăperea, înainte ca Valentin să se dezmeticească.

Copleşit şi speriat de cele auzite, Valentin rămâne înmărmurit în mijlocul încăperii, în timp ce în camera cealaltă vânzoleala continuă. Băiatul e paralizat de spaimă.

în sfârşit dă buzna în încăperea vecină. Pe jos, lucruri răvăşite, un scaun răsturnat, cărţi împrăştiate pe duşumea, ca după o percheziţie. în mijlocul încăperii - mama, frângându-şi mâinile.

— Unde sunt? strigă Valentin.

— Au plecat, spune mama cu o voce sfârşită.

Valentin aleargă la fereastră. O maşină, un „Gaz" care
se pune în mişcare. Valentin aleargă afară. Maşina tocmai dispare după colţul de la capătul străzii. E o dimineaţă splendidă de iarnă, ninge cu

nişte fulgi uriaşi. Strada pustie peste care se aşterne ninsoarea calmă - de parcă nimic nu s-ar fi întâmplat - ştergând urmele roţilor lăsate de către „Gaz"-ul care a dispărut.

Valentin şi Vlad se află într-o sală de cinematograf.

Rulează *Toată lumea căută, râde şi dansează.* Sala se zguduie de râs, scenele care se petrec pe ecran sunt de o voioşie căreia cu greu i se rezistă. în sfârşit, filmul se termină. în sală se aprind luminile. Cei doi prieteni părăsesc împreună cu ceilalţi spectatori sala de cinematograf.

— Ce-i cu tine? îl întreabă Vlad, nu te-am văzut râzând în timpul filmului. A fost splendid, spune băiatul, încântat. N-am mai ras aşa... trecem pe la tine să iau Povestea unui om adevărată"?...

— Nu acuma, spune Valentin şi se uită în pământ. E clar că-i ascunde ceva prietenului său. Altă dată...

—Avem un ceas la dispoziţie. Meditaţiile la matematică încep abia la cinci. Nu văd de ce?!... spune Vlad.

— Nu putem trece pe la mine astăzi, spune Valentin ocolind privirea prietenului.

— De ce nu putem trece? întreabă mirat Vlad.

— Tata a fost arestat azi-dimineaţă, spune Valentin şi se lasă o tăcere grea. Amândoi elevii par speriaţi de cele spuse de Valentin.

— N-a făcut în viaţa lui nici o ticăloşie. Ce-au oare cu el? întreabă Valentin.

— Trecem pe la mine, spune Vlad cu toată fermitatea. Şi-o rugăm pe mama să ne facă clătite cu dulceaţă de coacăze. Vrei?

— Nu, spune Valentin. N-ai vrea să mai vedem filmul încă o dată? N-am putut să fiu atent. De fapt, nici nu ştiu despre ce era vorba în el. Poate, a doua oară... Renunţăm la meditaţiile de la cinci.

Amândoi prietenii au intrat încă o dată la film. Aceleaşi scene pline de voioşie, de o seninătate paradisiacă, se desfăşoară pe ecran. încet, încet, Valentin - care e încă un copil - se lasă sedus de hazul întâmplărilor. La rândul său, Vlad e cucerit de cele ce se întâmplă în film şi amândoi băieţii râd cu gura până la urechi. La un moment dat îşi amintesc de cele întâmplate, în acelaşi timp, printr-o ciudată comunicare ce are loc între ei. Se privesc ruşinaţi, stingheriţi c-au uitat atât de repede şi se opresc din râs.

— Hai să plecăm, îi şopteşte Vlad lui Valentin.

Librăria este arhiplină. Cetăţenii oraşului veniţi să-l vadă pe scriitorul plecat din mijlocul lor, mulţi elevi de şcoală, profesorii şi profesoarele care îi apostrofează să facă mai puţină gălăgie etc. Se instalează un microfon; cineva roagă pe cei ce stau în faţa uşii să facă loc, să nu blocheze intrarea.

Plouă tot timpul, o ploaie grea şi mohorâtă deasupra oraşului. O ploaie amestecată cu lapoviţă. Strada principală. Maşina cu Vlad, care opreşte în dreptul librăriei.

— Sper că nu am întârziat prea tare, spune Vlad în timp ce coboară din maşină.

— Oricum, trebuie să ne grăbim, să n-o lungim prea mult. La douăsprezece suntem aşteptaţi la liceul de statistică. O să-l rog pe tovarăşul profesor să fie cât mai succint, spune directorul centrului de librării, întorcându-se spre un tânăr profesor care, foarte intimidat, se

pregătește să vorbească despre scriitorul „de pe meleagurile lui".

Și între timp au intrat în librărie, unde sunt primiți cu un ropot de aplauze.

Tânărul profesor și-a început prezentarea; îl vedem prin ușa deschisă a depozitului de carte, dar nu-l auzim ce spune; doar din când în când câte un cuvânt răzleț ajunge până la noi. în depozit, două fetișcane desfac pachetele în care se află noua carte a lui Vlad a cărei prezentare tocmai se face în librărie.

— Care e, tu, scriitorul, arată-mi-l și mie! Sau o fi chiar ăla care vorbește.

— Aiurită mai ești! Ăla care vorbește e profesorul Costinaș. Clientul nostru, ce, parcă nu-l știi! Are o „Ladă" roșie. Trece aproape zilnic pe la librărie, mă mir că nu-l cunoști. Ăla mai bătrân, cu mustață, ăla mai plinuț și în costum bleumarin, ăla e scriitorul!

— Ăla care ține mâinile la spate și se uită pe fereastră?

— Of, Doamne, lasă-mă în pace, că nu-ți mai spun nimic! Ăla de care zici tu e doctorul Mateescu. Mamoșul de la policlinică. Tu pe nimeni nu cunoști! Am spus eu că ești aiurită.

— Am să mă duc să-i cer un autograf. Soră-mea mai mică e moartă după autografe. Are unu și de la Nichita Stănescu. 11-a luat ea când a fost la noi, la Deva...

— Cel puțin acuma știi care e scriitorul?! Nu cumva să te duci la altul și să te faci de rușine... Dă-mi cuțitul tău dacă ai terminat de desfăcut, că al meu taie tare prost...

Suntem din nou în mașina care străbate strada mare a orașului. în mașină se află adjunctul cu propaganda, directorul centrului de librării, tânărul profesor, proaspăt absolvent al

Facultăţii de Filologie (un tânăr grav şi ceremonios), şoferul şi Vlad.

— S-ar putea să treacă şi tovarăşul prim pe la liceu, dacă reuşeşte să se elibereze de nişte sarcini, spune adjunctul cu propaganda.

— N-am stabilit cum anume procedăm, spune directorul centrului de librării... Eventual, vă prezint eu şi după aceea vă dau cuvântul dumneavoastră să le povestiţi cum a fost pe timpul când aţi fost elev...

— Nu-mi mai amintesc mare lucru, spune Vlad. Doar nişte lucruri disparate şi fără legătură între ele...

Aceeaşi sală de gimnastică, reamenajată şi în mare măsură schimbată, unde odinioară se ţineau întâlnirile tovărăşeşti. Sala e arhiplină. O elevă, intimidată, a luat cuvântul.

— O primă întrebare pe care aş vrea s-o pun tovarăşului scriitor: când ne va da volumul doi al romanului însinguratele zăpezi? Pot să spun că noi, elevii, regretăm că tovarăşul scriitor a abandonat un univers despre care suntem convinşi că ar mai fi avut multe de spus...

Roşie la faţă, tremurând aproape, din pricina „îndrăznelii" de care a dat dovadă, fata se aşază, înconjurată de şuşotelile şi foiala colegilor din jur.

La masa la care se află Vlad, flancat de conducerea şcolii şi de ceilalţi invitaţi de onoare, se produce o oarecare rumoare. După care cineva din „prezidiu" se apleacă la urechea directorului. Acesta ţine să ia cuvântul şi să amendeze spusele, poate prea îndrăzneţe şi prea pline de aplomb, ale elevei.

— Nu trebuie să-l sfătuim noi pe tovarăşul scriitor despre ce să scrie, spune el pe un ton plin de reproş.

— Dar nici n-am vrut asta, spune fata şi e gata să plângă de intimidată ce e. Vroiam doar...

Intervine Vlad, întrerupându-l pe director:

— întrebarea nu e lipsită de interes, spune el. Din păcate, însă, nu mă simt în stare să-ţi răspund! Vezi, ca scriitor, nu ştii niciodată exact care e drumul pe care trebuie să te îndrepţi... Cauţi tot timpul, te afli într-o continuă nesiguranţă... S-ar putea la un moment dat să faci o greşeală şi s-o iei într-o direcţie nepotrivită, doar că îţi este greu să-ţi dai seama când şi în ce fel ai greşit... Mă înțelegi ce vreau să spun? Aş dori, în tot cazul, să răspund la sinceritatea voastră cu aceeaşi sinceritate...

— Care „greşeală", tovarăşe scriitor?! sare directorul şcolii, încercând să repare „gafa" elevei. Dumneavoastră nu aveţi dreptul, nu vă dăm voie, să vorbiţi de greşeli! Ţinem să vă comunicăm că noi, întregul nostru colectiv, vă urmărim cu deosebit interes activitatea literară, că în biblioteca noastră se află toate cărţile pe care le-aţi scris şi că le citim pe nerăsuflate. Ne-am propus chiar - cenaclul de literatură română împreună cu conducerea şcolii - să organizăm un simpozion având drept temă literatura dumneavoastră. O elevă din clasa a zecea B va prezenta un referat cu tema... Bunea Eugenia, spune te rog tovarăşului scriitor titlul exact al lucrării.

— Natura în proza lui Vlad C....

—Exact, spune profesoara de română. Despre măestria cu care evocaţi frumuseţile patriei noastre. La fel ca Sadoveanu şi George Coşbuc, spune ea. Apoi, cu un zâmbet larg şi ceremonios i se adresează lui Vlad. Acum poate ne spuneţi câteva cuvinte despre anii când aţi fost

elev al liceului nostru. Vă rugam, tovarăşe scriitor, să vă depănaţi amintirile...

Coridoarele liceului. Vlad, însoţit de cadre didactice; unii elevi mai curajoşi cer autografe pe caietele de şcoală etc. Un bărbat într-un cojoc de piele, un bărbat înalt şi bine făcut, se apropie de Vlad.

— Nu aveţi de unde să mă cunoaşteţi, spune bărbatul şi-i întinde mâna lui Vlad. Mă cheamă Cristian Manoliu. Sunt soţul Mihaelei...

— Care Mihaela? întreabă Vlad, neamintindu-şi, pe moment, despre cine e vorba.

— Aţi fost colegi de liceu. Şi prieteni buni. Cel puţin aşa susţine ea... Ea e medic. Are două operaţii în dimineaţa asta şi nu a putut veni la întâlnire. Am venit în schimb eu. Am primit sarcina să vă invit pe la noi. Poate vă faceţi puţin timp... De fapt, mărturiseşte bărbatul, am venit cu maşina să vă răpesc chiar acuma...

Coridorul unui spital. O soră se opreşte şi îi spune Stelei:

— Domnul doctor e în camera de gardă.

Pe lângă fată, pe un cărucior, un bolnav e dus spre camera de operaţie. Fata, uşor intimidată, se dă la o parte, îi face loc să treacă.

Bate la uşa camerei de gardă.

— Intră, se aude vocea doctorului Coman.

— Ţi-am adus nişte garoafe, tată, îi spune fata de cum intră în încăpere. Apoi umple un pahar care se află pe masă cu apă de la chiuvetă şi aşază florile în pahar.

— Arăţi tare obosit, îi spune ea cercetându-şi tatăl cu o privire critică.

— Am avut mult de lucru în ultimul timp. Şi nici nu dorm prea bine noaptea, îi spune

doctorul fetei. La noi, întreabă el, care sunt noutăţile?

— Mama e însărcinată, spune fata cu indiferenţă, pe un ton alb. O să am în curând un frăţior.

Doctorul, auzind vestea, e tulburat, dar încearcă să-şi ascundă tulburarea. Se lasă o tăcere destul de penibilă. Fata încearcă să o umple.

— El, spune Stela, e mai tot timpul pe teren. Are mari probleme cu colectivizarea. Aseară, în timp ce cinam - mama îi spunea una-alta - a adormit. Mama a început să tragă de el, să-l trezească.

— Şi tu, o întrerupe doctorul care suportă cu greu amănuntele date de fiica lui, ai mai luat vreo notă proastă?...

— O singură dată în viaţa mea am încasat un patru la matematică. Şi îmi scoţi mereu ochii cu chestia asta...

— Vezi că ţi-am adus nişte fleacuri de la Bucureşti. Dacă mai ai timp, treci acuma să ţi le iei. Le-am pus toate pe masa din bucătărie.

Stela străbate un coridor „comun" într-o casă veche care a fost odinioară foarte frumoasă, dar care în momentul de faţă e destul de prost întreţinută. O femeie în vârstă care şi-a dat pe faţă cu gălbenuş de ou, ca să-şi îngrijească tenul, vecina de apartament a doctorului, o întreabă pe fată:

— Sper că n-ai lăsat poarta deschisă?... De când cu pisica vecinilor trebuie să fiu mereu atentă, se plânge ea.

Stela descuie uşa la apartament. Intră. Dezordinea domneşte peste tot, aşa cum se întâmplă aproape întotdeauna când un bărbat e singur. Pe masa din bucătărie, un pulover nou din

lână angora, un stilou, o fustă plisată etc. Fata se uită pe rând la fiecare. Apoi încearcă să facă puțină ordine, punând lucrurile, aruncate peste tot pe marginea scaunelor, pe pat, unele chiar pe jos, la locul lor. Pe masa din dormitor sunt împrăștiate mai multe fotografii. Stela se uită la ele cu atenție. Sunt părinții ei, înainte de a se despărți. Par a fi fericiți împreună. într-o fotografie sunt amândoi într-o curte cu meri înfloriți. Mama râde ținându-se cu o mână de tulpina subțire a unui cireș tânăr, iar doctorul, în spatele ei, apleacă creanga cireșului cu o mână. într-o altă fotografie merg amândoi pe șina căii ferate și, ca să-și păstreze echilibrul, se țin de mână. Sunt și alte fotografii asemănătoare. Fata le adună și le pune în pupitrul de la masă. Rămâne o clipă pe gânduri, apoi își revine și continuă să facă ordine în încăperea tatălui ei. Pe noptiera de lângă pat, descoperă o carte. Se așază pe pat și începe să citească.

Stela s-a întors acasă.

— Sst! încet. Taică-tu a lucrat la raport toată noaptea și e frânt de oboseală, spune mama, o femeie frumoasă.

— Nu e tatăl meu! își înfruntă Stela mama.

—Va trebui să te obișnuiești să-i spui așa. Ce rost are să-l jignești? Se poartă frumos cu tine, are atâta răbdare și tact, iar tu ești mereu țâfnoasă, se plânge mama Stelei și ochii i se umplu de lacrimi.

în fața lacrimilor și a imputărilor, se pare nu lipsite de temei, inima fetei se înmoaie.

— Iartă-mă, mamă, spune ea în șoaptă. Dar nu știu ce-i cu mine. Simt că nu mă pot purta altfel.

— Pentru că nu faci nici un efort să te corectezi, îi spune mama pe un ton didactic.

Stela trece prin sufrageria cufundată în întuneric, unde, pe o canapea, un bărbat cam grăsuţ, cu un început de chelie, e cufundat în somn. Se opreşte la o oarecare distanţă şi se uită o vreme la el, apoi părăseşte încăperea.

O şedinţă UTM a elevilor din clasele a IX-a. Printre elevi îi descoperim pe Stela, Vlad şi Valentin. O elevă cu codiţe, cam neglijent împletite, cu ochelari şi cu chip destul de şters - aceeaşi care făcea „ordine" la întrunirea tovărăşească, dintr-o secvenţă anterioară, vorbeşte cu multă însufleţire.

— După părerea mea, s-au cântat prea multe osanale unuia şi altuia şi s-a vorbit mult prea puţin în mod autocritic!

— Ia să te văd pe tine ce fel de autocritică ai să-ţi faci! sare Stela cu gura şi-şi priveşte provocator colega.

— Nu-i vorba numai de mine, ci de noi toţi! Avem lipsuri sau nu avem?! După părerea mea obiectivă, avem şi nu e principial să le ascundem după degete, să le cocoloşim, să dăm dovadă de o mentalitate greşită, mic-burgheză. Ori de câte ori sună, întârziem să intrăm în clasă, mai ales băieţii, dar nici noi, fetele, pot spune, cu toată sinceritatea ce mă caracterizează, că nu suntem mult mai bune. Mai ales Popescu Dorina, a sunat - şi încă de când - dar ea nici nu aude, stă pe coridor de vorbă cu Sferdeanu Eugen dintr-a zecea. Şi când un coleg sau o colegă îi atrage atenţia, în loc să-şi însuşească critica, scoate limba. Mă şi mir că Sferdeanu Eugen...

— Fără atacuri la persoană, sare Stela cu gura.

— Eu nu atac pe nimeni, spune fata. Dacă tovarăşa Coman Stela nu este pătrunsă de rolul pozitiv al criticii, dacă are un slab nivel ideologic şi politic...

— Şi asta ce faci tu acuma, nu se cheamă atac? o întrerupe un alt coleg, sărind în ajutorul fetei.

— Nu, spune fata pe un ton imperturbabil. Şi nici intimidată nu mă las, aşa să ştii tu! Singura mea dorinţă e să se spună despre clasa noastră că-i o clasă model.

— Şi ce ai tu împotrivă dacă fetele stau pe coridor de vorbă cu băieţii? Ce-i rău în asta?! sare un alt băiat.

— Se ştie că prietenia - şi chiar dragoastea - sunt sentimente care îl înalţă pe om, dar nu după ce a sunat! spune fata pe un ton categoric. Şi mai e o problemă, tovarăşi, nu se lasă ea cu una cu două. Problema unor colegi ai noştri al căror comportament exterior, a căror ţinută vestimentară, dar mai ales freza, nu corespund nici pe departe condiţiei de elev într-o şcoală nouă! Mă refer la băieţi, chiar dacă şi noi, fetele, în treacăt fie spus, uităm câteodată să ne punem cordeluţa cerută de regulament; băieţii în ultima vreme arborează o frezăă, ce să mai vorbim, zici că vin din Patagonia, ceva de-a dreptul inadmisibil! A spus tovarăşa directoare - sau n-a spus - că e interzisă în şcoala noastră „creasta de cocoş"?! A spus! Şi atunci, mă rog frumos, de ce Cristescu Lucian, Dobrescu Mihai, Marcaş Aurel nu ţin cont de hotărârea direcţiunii?! întreabă ea şi ochelarii cu dioptrii multe aruncă parcă scântei. De noul nostru coleg, spune ea întorcându-se spre Vlad, nici nu mai vorbesc! Nu ştiu cum o fi la şcoala de la care a venit, dar să ştie că la şcoala noastră o asemenea „creastă de

cocoş" nu poate trezi decât indignarea cinstită a noilor lui colegi care spun un nu hotărât şi ferm cosmopolitismului, de orice natură ar fi el!

Intră dirigintele clasei, un profesor cu părul alb, care îi face semn să continue.

— Tocmai vorbeam, tovarăşe diriginte, se întoarce ea spre acesta, care şi-a ocupat un loc în ultima bancă, de unde are de gând să urmărească desfăşurarea şedinţei, despre unele manifestări cosmopolite a unor colegi ai noştri...

— Vlad nu are „creastă de cocoş", cum spui tu, sare Stela, care nu pare a fi intimidată de torentul demagogic al fetei cu ochelari. Aşa are el părul, creţ şi foarte des, ce vrei să facă băiatu?!

— Degeaba îi iei apărarea! „Creasta de cocoş" o recunoaşte oricine! Se vede de la o poştă!

— înseamnă că eşti chioară şi nu vezi bine!

— Unde mă aflu?! întreabă mirat un delegat dintr-o clasă mai mare şi din conducerea organizaţiei UTM pe şcoală. în parlamentul englez, unde fiecare vorbeşte după cum îl taie capul?! Tovarăşa Mihăileanu s-a înscris la cuvânt, are dreptul să-şi susţină punctul de vedere! Noi nu punem pumnul la nimeni în gură. Continuă, tovarăşa Mihăileanu. Şi scuză-ne, te rog, dacă te-am întrerupt într-un mod neprincipial...

— Propun, spune fata cu ochelari, să-şi tundă până luni, când avem dirigenţie, creasta de cocoş. Să ne luăm angajamentul, aici, în faţa tovarăşului diriginte, că vom duce la îndeplinire hotărârea luată...

Pe un scaun, în mijlocul încăperii, Vlad arată de parcă s-ar pregăti pentru supliciu. în faţa lui se află Stela cu o maşină de tuns în mână.

— Mai gândeşte-te puţin, îl roagă fata. Mai mare păcatul să renunţi la un asemenea păr!

— Ce să mai discutăm! spune băiatul cu o voce moale, dar încercând să arate foarte ferm. Dacă m-am hotărât, gata, n-avem la ce s-o mai tărăgănăm atât.

— în definitiv, nici nu merită încuiata aia de Mihăileanu un asemenea sacrificiu, spune Stela oftând.

— Dă-i drumul odată, spune băiatul din ce în ce mai ferm. Dacă nu, mă duc la frizer, o ameninţă el.

— Cum vrei tu, spune Stela şi cu un gest brutal vâră maşina de tuns în părul buclat al băiatului.

— Auleo, spune băiatul. Nu trage aşa, că mă doare! Fii mai atentă.

— E proastă maşina, se scuză fata. Nu mă prea descurc cu ea. în părul băiatului apare prima „cărare", nu tocmai dreaptă.

Jos, la picioarele lui, zac buclele blonde.

— Ai o ceafă foarte caraghioasă, spune fata şi începe să râdă. Apoi tace, e din ce în ce mai concentrată, prinsă de ceea ce face.

—Nu mai taie maşina, spune fata înciudată. Nu înaintează defel. Uită-te şi tu, merge în gol!

Capul băiatului e plin de „cărări" în toate direcţiile.

— Şi ce vrei să fac! strigă băiatul. Nu cumva ai de gând să mă laşi aşa?!

—Să încercăm s-o reparăm, spune fata. Cred că lipseşte un şurub. Am impresia că l-am auzit când a căzut.

Amândoi încep să caute pe covor, pe sub pat.

— L-am găsit, spune băiatul triumfător. Asta trebuie

să fie.

— Să vedem acuma cum îl pui la loc! spune fata speriată. Habar nu am de unde a picat.

Băiatul îi ia maşina de tuns şi încearcă s-o repare.

—Uite că merge, spune Vlad şi se aude într-adevăr ţăcănitul specific maşinii de tuns părul.

— Daca am început un lucru, trebuie să-l şi terminăm, spune fata oftând, pentru că se pare că nu-i vine prea uşor să ducă până la capăt sarcina pe care şi-a asumat-o.

Tuns chilug - o tunsoare nu tocmai reuşită, de vreme ce a fost realizată de un „neprofesionist" - capul lui Vlad arată într-adevăr jalnic. Se priveşte într-o oglindă care se află în încăpere - suntem în camera Stelei -, la început nici nu se recunoaşte, apoi, când îşi dă seama că în oglindă se reflectă de fapt propriul său chip, face o mutră de-a dreptul înspăimântată.

— Mamă Doamne, cât sunt de urât! spune el cu vădită neplăcere.

— Oricum, ai ochi frumoşi, spune fata ca să-l consoleze.

— Mulţumesc, spune Vlad. Eşti foarte drăguţă.

— Au fost poeţi şi mai urâţi decât tine, spune fata pe acelaşi ton consolator. Leopardi, de pildă, dacă nu mă înşel era şchiop...

— ...Şi Baudelaire a murit de sifilis, adaugă băiatul. Şi ce-i cu asta? Aşa consolare, spune el cu amărăciune, strâmbându-se în oglindă în fel şi chip. Mersi frumos!...

— Ce mutră o să facă mâine la şcoală Mihăileasca, spune fata şi izbucneşte în râs.

Şi, brusc, Vlad uită de urâţenia propriului său chip reflectat în oglinda necruţătoare, se

însufleţeşte, e cuprins de încântare gândindu-se la reacţia colegilor.

— Dacă ar pricepe măcar, spune înciudată Stela. Dacă ar înţelege şi încuiata aia de Mihăileanu semnificaţia, ca să zic aşa, a gestului, spune oftând fata. Dar ea n-o să priceapă nimic, o să fie bucuroasă că te-ai tuns şi cu asta basta! Nici nu merita, zău aşa, spune ea şi-i trece tot atât de brusc tot cheful şi toată însufleţirea.

La şcoală, în cancelarie. Directoarea şi profesorul de limba şi literatura română în faţa cărora se află Vlad, al cărui cap, tuns chilug, e cercetat cu toată atenţia de către cei doi profesori.

— Cine te-a ciopârţit, măi băiatule, în halul ăsta? întreabă întristat profesorul de română. Cine a fost frizerul, ca să zic aşa, pe ce mână ai încăput?! Tu te-ai uitat în oglindă, ai văzut cum arăţi?

— M-am uitat, spune băiatul ocolind privirea profesorului.

— Şi ce părere ai? întreabă profesorul.

— Mie îmi place, spune Vlad continuând să-i ocolească privirea.

— Dar nouă nu ne place, sare înfuriată directoarea şcolii, ca un elev al şcolii noastre să arate ca un puşcăriaş! S-a strâns toată şcoala în jurul tău, ca la panoramă! Mie să nu-mi faci pe clovnul, m-ai auzit! strigă ea, furioasă, la Vlad.

— Lăsaţi, tovarăşa directoare, spune cu mult calm profesorul de limba română. Mai bine să aflăm motivul, nu-i aşa, pentru care s-a tuns.

— M-au criticat la şedinţă, spune Vlad uitându-se în pământ, că port „creastă de cocoş". Ori nu-i adevărat, tovarăşe profesor. Am părul creţ şi din pricina asta...

— Bine, spune profesorul cu acelaşi calm imperturbabil. Acum du-te în clasă, că a sunat cam de mult. Ce oră aveţi?

— Cu dumneavoastră, spune Vlad. Română...

— Bine. Du-te, că vin şi eu imediat.

Profesorul de română e un bărbat de vreo patruzeci de ani, cu ochelari fumurii, îmbrăcat într-un costum gri, bine croit. După plecarea elevului, directoarea îi spune:

— Sunteţi prea indulgent cu ei, tovarăşe profesor. E clar că s-a tuns ca să protesteze împotriva hotărârii - pe care de altfel o aprob şi o consider cât se poate de principială - colegilor lui.

— E cel mai bun elev al meu, tovarăşa directoare. Un băiat deosebit de inteligent şi talentat. Scrie poezii. Şi e foarte liniştit şi retras. Nu cred să...

— Dar despre creasta de cocoş ce părere aveţi?

—Pentru mine, mult mai important e să ştiu ce-i în
capul elevilor mei, decât ce au deasupra...

— Trebuie să veghem, tovarăşe profesor. E de datoria noastră să ne opunem...

— îl pregătesc pentru olimpiadă, o întrerupe, calm, imperturbabil, profesorul de română. îmi pun mari speranţe în el. Sper să ajungem până la faza pe ţară... A citit enorm şi are un stil deja format. Pare un puşti când te uiţi la el, dar, oricum, tovarăşa directoare, nu trebuie să ne luăm numai după aparenţe... De cele mai multe ori sunt înşelătoare...

— Dumneata, tovarăşe profesor, spune directoarea oftând, de fapt profund nemulţumită, eşti un original... Ai noroc cu mine, că mai închid

ochii. Nu dau importanţă şi nu fac caz, te las cu ale dumitale, altfel nu ştiu ce s-ar întâmpla. Ce-ţi trece prin cap, aia faci...

— Tot ceea ce îmi trece prin cap, cum spuneţi dumneavoastră, spune cu mult calm şi cu demnitate profesorul, e spre binele elevilor mei. în privinţa asta, cred că nu aveţi nimic să-mi imputaţi.

— Parcă de ei E vorba! se înfurie profesoara. Apoi brusc îşi revine, dându-şi seama că fraza ei nu sună tocmai bine. Sau dacă vreţi, chiar de ei! Ieri am făcut un control la clasa unde sunteţi diriginte. Zece din elevele din clasă nu purtau cordeluţă! Ştiţi ce mi-au spus când le-am făcut observaţii: „Tovarăşul diriginte nu ne pretinde!" Ori circulara direcţiunii e clară şi n-am dat-o de capul nostru, tovarăşu Hagiu, avem şi noi indicaţii de sus, în acest sens. (Pe un ton mai calm.) Vedeţi? Şi când vă spun că sunteţi un original, vă supăraţi pe mine! Spuneţi şi dumneavoastră dacă nu am dreptate?... termină ea pe un ton, de data asta, foarte prietenos şi în acelaşi timp uşor linguşitor. Vrea să fie cu toată lumea bine, nu vrea să-şi facă duşmani printre profesori...

Acasă la Valentin. E încă foarte de dimineaţă, prin ferestrele încăperii în care doarme băiatul se strecoară zorii tulburi. Valentin se trezeşte şi rămâne nemişcat în pat. în odaia vecină se aude plânsul cuiva. E un plâns monoton şi aproape uniform, ca un fel de litanie, a unei femei care nu se poate împăca, şi nici nu vrea să se împace, cu suferinţa. Valentin ascultă, încordat, se scoală şi stă un timp pe marginea patului continuând să asculte. Pe perete, o fotografie: mama (femeia care plânge în odaia alăturată), tatăl (care a fost arestat din motive „politice" necunoscute lui Valentin, doar cu o

săptămână în urmă) şi Valentin, elev în primele clase, într-un costum de marinar, stă fericit între cei doi părinţi. Valentin se scoală, se îmbracă atent să nu facă nici cel mai mic zgomot şi în vârful picioarelor părăseşte încăperea, se duce în bucătărie, îl vedem aprinzând focul, lemnele ude nu prea vor să ardă, apoi, după ce focul se aprinde, pune pe plită o oală mare plină cu apă. în bucătărie se află o pompă de apă, manuală, şi Valentin umple o găleată cu apă, îşi toarnă apă în ligheanul care se află în dreptul ferestrei, se spală pe obraz, apoi se spală pe dinţi şi în tot acest timp plânsul femeii din odaia alăturată continuă să se audă, monoton şi uniform. Valentin simte că nu mai poate suporta. Se aşază la masă şi-şi astupă urechile cu amândouă mâinile. Plânsul încetează brusc. Rămâne un timp aşa, apoi iese pe terasa din spatele casei. Dimineaţa de sfârşit de martie e friguroasă. Zgribulindu-se de frig, Valentin coboară în mica grădină ce se află în prelungirea terasei. Se lasă pe vine şi urmăreşte răsadurile de flori, abia ieşite.

în aceeaşi grădină se află Valentin, Vlad şi Stela.

Fata stă pe buturugă şi citeşte din *Nerantsula* de Panait Istrati. Băieţii, înarmaţi fiecare cu câte o lopată, sapă de zor.

— Auleo, cum ţii lopata aia, spune fata amuzându-se grozav şi arătând spre Vlad. Spune drept dacă ai mai pus mâna în viaţa ta pe o lopată până acum! N-am mai văzut de când sunt un tip mai neajutorat. Uită-te numai cât ai săpat tu şi cât a săpat Valentin, îl provoacă ea arătând spre lotul săpat de prietenul lui, cel puţin dublu decât al său... Şi ce-ai mai transpirat! Roagă-l pe Valentin să-ţi dea o altă cămaşă, altfel te îmbolnăveşti dacă nu ţi-o schimbi imediat.

— **S-a încălzit foarte tare, spune Vlad. Pot foarte bine să stau şi fără cămaşă.**

îşi scoate cămaşa şi o atârnă de creanga unui cireş, să se usuce.

Ai să răceşti, spune Valentin oprindu-se din lucru. Ia puloverul meu, deocamdată, până mă duc să-ţi aduc ceva să pui pe tine, spune băiatul, arătând spre puloverul atârnat de crengile aceluiaşi cireş

I

.Valentin pleacă să-i aducă o cămaşă. Vlad ia puloverul şi se aşază jos, pe marginea răzorului, să se odihnească puţin.

— Despre ce e vorba? întreabă el arătând spre carte. N-am citit nimic din Panait Istrati. Nu ştiu cum scrie. Am citit, în schimb, mi l-a dat tovarăşul profesor Hagiu să-l citesc, un studiu al lui Sanielevici despre Istrati şi Sadoveanu. Oricât a încercat Sanielevici să tragă spuza spre Istrati, tot nu m-a convins c-ar fi mai mare decât Sadoveanu.

— E vorba despre o fată ciudată, o fiinţă extraordinară, pe care o cheamă Nerantsula.

— Te pomeneşti că-ţi seamănă? spune băiatul râzând.

— Nu, nu-mi seamănă, spune fata pe un ton categoric. Nici nu vreau să-mi semene. Pentru nimic în lume! A avut un destin îngrozitor. N-are rost să-ţi povestesc. După ce-o termin şi nici nu mai am mult, am să ţi-o dau s-o citeşti.

Valentin s-a întors cu o cămaşă pe care i-o aruncă lui Vlad. Valentin e mult mai înalt şi mai solid şi cămaşa atârnă pe trupul subţirel şi slăbuţ al lui Vlad.

— Sunt doi prieteni în carte, povesteşte Stela, care o iubesc amândoi pe Nerantsula. E partea care mi-a plăcut cel mai mult.

— Păi şi noi suntem îndrăgostiţi de tine, nu-i aşa, Vlad? spune Valentin mai în glumă, mai în serios, şi-i face cu ochiul prietenului său.

Vlad se face roşu la chip şi, fâstâcit, se apucă din nou de săpat.

— Te pomeneşti că nu vrei să recunoşti?! îl tachinează prietenul şi face mustrător cu degetul.

— Degeaba mă iubiţi dacă eu nu vă iubesc, spune fata făcând pe capricioasa.

— Ţi-am spus eu că o să şi-o ia în cap, spune Valentin pe acelaşi ton. îi întinzi un deget şi ea îţi apucă toată mâna.

Şi iată şi „surpriza", o întâlnire cu o fostă colegă de liceu, pe care eroul nostru se pare că a cam uitat-o. Ne putem da seama de acest lucru urmărindu-i buimăceala ce i se citeşte pe faţă în clipa în care fosta lui colegă - (care nu mai aduce, bineînţeles, defel cu „cerberul" de la intrarea „întrunirilor" tovărăşeşti de sâmbătă seara şi nici cu fata care perora cu o atât de mare însufleţire împotriva „crestei de cocoş" - se precipită spre el, emoţionată şi fericită, - o

astfel de întâlnire este, nu-i aşa, tulburătoare - îl ia în braţe şi un torent de cuvinte se revarsă asupra scriitorului.

— Prin urmare, ţi-ai amintit şi de noi, amărâţii, spune ea, cercetându-l prin ochelari - nu ne-ai uitat chiar de tot. Totuşi, nu pot să nu-ţi spun de la obraz - doar am fost colegi, am tot dreptul să te muştruluiesc! - că aşa ceva nu se face: să nu treci prin oraşul în care sensibilitatea şi talentul tău s-au modelat - scuză-mi exprimarea cam preţioasă - să ne întorci pur şi simplu spatele! Ce ţi-am făcut, dragul meu, că te-ai supărat pe noi?!

Apoi, întorcându-se spre ceilalţi, - pentru că ne aflăm (abia acum descoperim locul şi ambianţa) într-o foarte elegantă încăpere cu mobilă stil, unde s-au adunat mai mulţi prieteni de-ai gazdei să-l vadă şi să-l cunoască pe celebrul scriitor, (aceştia urmăresc cu toţii, unii cu un pahar în mână, sau cu o farfurioară pe care se află tot felul de aperitive, scena, emoţionanta scenă a întâlnirii dintre foştii colegi) - întorcându-se, deci, spre ceilalţi, le spune amuzată de stânjeneala eroului nostru - care nici după ce s-a ţinut discursul respectiv nu-şi recunoaşte colega - (E adevărat că şi ea s-a schimbat mult, nu mai e, nici pomeneală de aşa ceva, o fetiţă urâţică, slăbuţă şi cu ochelari, cu codiţe roşcate! Chiar dacă nu a devenit ceea ce se cheamă o femeie frumoasă, dă dovada unei deosebite distincţii şi eleganţe, o eleganţă, e adevărat, uşor excentrică şi nonconformistă: rochia poate cam prea tinerească, cu flori şi foarte multe volănaşe, pe un trup planturos de femeie care se ţine încă bine, multe bijuterii, totul de aur, însă nimic fals, iar codiţele roşcate de odinioară s-au transformat într-un coc impunător. Toate acestea le cercetează Vlad. făcând eforturi ca să-şi amintească, eforturi zadarnice, pentru că din ceaţa amintirilor fata cu codiţe roşcate de şoricel nu-i apare înaintea ochilor, spunându-i „eu sunt, nu-ţi bate capul atâta ca să-ţi aduci aminte..."). Se întoarce deci spre invitaţii ei şi, arborând o mină dezinvoltă şi foarte mondenă, le spune: - „Tot aşa a rămas! Tot aşa de zăpăcit şi aiurit cum era şi în liceu! S-a îngrăşat, a făcut burtică - e firesc, de altfel, toţi ne-am schimbat, nici unul dintre noi nu mai e cel care a fost odinioară! - dar firea i-a rămas neschimbată! Aşa se fâstâcea, fix aşa ca acuma, când îl scotea Chioreanu la tablă şi-i dădea să rezolve o problemă de trigonometrie... N-ai să spui acuma că ai fost bun la trigonometrie!?... Ei, m-ai recunoscut? Sau e necesar să mă prezint?! Mihaela... spune gazda şi face o pauză lungă, privindu-şi

invitatul drept în ochi, ajutându-l să-şi aducă aminte: Ei... Mihaela... "

— Mihăileanu! Tu eşti? Nu se poate! spune Vlad mirat. Iartă-mă, au trecut ceva ani, era normal...

— V-am frecat destul ridichea pe la şedinţe, cum era să mă uiţi, spune fosta colegă, eleganta şi dezinvolta doamnă, şi izbucneşte în râs. Bine, acuma, de vreme ce „neam recunoscut", să-ţi fac prezentările. Pe ei n-ai de unde să-i cunoşti. Şi gazda începe să-şi prezinte pe rând invitaţii:

— Doctorul Poenaru, spune ea, directorul spitalului de copii, tovarăşul Motoc, director adjunct la întreprinderea forestieră „Avântul", soţia tovarăşului Motoc, doctorul Cerneţ, stomatolog şi burlac înrăit, inginerul Fărcaşu de la uzina termică, doamna asta tânără şi drăguţă e nevasta lui, ca să vezi pe ce bucăţică a pus mâna, ticălosul, spune ea şi-i face cu degetul... Şi prezentările continuă...

Stau cu toţii în jurul mesei din sufragerie. Mare animaţie. Vlad stă lângă fosta lui colegă. Aceasta îi vorbeşte tot timpul, făcându-i de fapt biografia din momentul în care - după terminarea liceului - viaţa i-a despărţit.

— M-am măritat în ultimul an de facultate, spune ea, cu un economist. Din păcate, căsătoria n-a prea mers, după trei ani ne-am despărţit. Lucra în comerţul exterior şi un an am stat la Bruxelles. Ai fost în Belgia sau Olanda?

— Nu, spune Vlad uşor încurcat. Nu sunt un om prea călătorit.

— Trebuie să vezi Amsterdamul, neapărat! îi porunceşte colega. Şi orăşelele alea fermecătoare pe care le regăseşti peste tot în pictura flamandă: Bruggul, Delftul, Harlemul! Bruggul mai ales e ceva de-a dreptul extraordinar! în sfârşit, ne-am despărţit, el nu s-a recăsătorit nici acuma; între timp am aflat că s-a apucat de băut, nu l-au mai trimis în străinătate, s-a cam dat la fund, treaba lui, n-am nici o vină, s-a purtat cu mine îngrozitor, dar nu-l urăsc, mă cunoşti doar, nu pot să-i port cuiva pică... Am fost însă o fiinţă norocoasă, la un curs de reciclare, nici nu eram bine divorţată, l-am întâlnit pe Cristian, şi arată spre soţul care se află la masă lângă ea (un bărbat înalt, brunet, aducând cu un urs; fosta colegă a lui Vlad îl mângâie uşor pe faţă în timp ce vorbeşte şi se lipeşte, felină şi foarte drăgăstoasă, de el). Dragoste mare, ce să-ţi povestesc, un adevărat

„coup de foudre", cum spun franţujii. în două săptămâni am fost căsătoriţi... Pot să mă laud că am un soţ minunat.

— Draga mea, o întrerupe una din invitate, dar l-ai acaparat pe scriitorul nostru într-un asemenea hal că nimeni nu mai poate să-l abordeze! Ardem de curiozitate să aflăm ce carte ne mai dă, la ce scrie... Cum de nu v-aţi exersat condeiul şi în cinematografie? întreabă distinsa invitată...

— Parcă nu ştii cum e în cinematografie?! o corectează unul din invitaţi. Pătrunzi greu... Am un prieten, economist de profesie, care a scris şi el un scenariu, după părerea mea foarte reuşit...

— Ei, una e un necunoscut, care vine aşa, tam-nesam, cu un scenariu şi cu totul altceva un scriitor de prestigiu, cum e oaspetele nostru... Ce părere aveţi despre filmele lui Fellini? V-a plăcut *Opt şi jumătate*! Mie, vă spun drept, mi s-a părut destul de complicat... N-am înţeles, de pildă...

— Dar bine, o întrerupe gazda, văd că tu vrei să-i iei un adevărat interviu! Vă rog să nu-mi obosiţi oaspetele cu o mie de întrebări! Trebuie să facem tot ce ne stă în puteri ca să-l destindem, nu să-i împuiem capul cu necazurile noastre. Şi aşa îmi închipui că-i destul de stresat.

— Mă mir că suportaţi oraşul, spune un alt invitat. Eu, de câte ori mă duc în delegaţie la Bucureşti, mă credeţi că seara greu mă mai ţin pe picioare de oboseală! Abia aştept să mă întorc acasă.

S-a făcut târziu. O parte din invitaţi au plecat. Au rămas, probabil, doar intimii familiei. O pereche, ceva mai tânără, încearcă să danseze, cam fără chef. Cineva ghiceşte în cafea.

— Ghiceşte-i, te rog, şi lui Vlad. Să vedem dacă o să aibă sau n-o să aibă succes cu noul lui roman. O să-l laude sau n-o să-l laude critica, spune gazda, fosta colegă cu codiţe roşcate. Ce faci cu criticii ăia de te laudă atât?! întreabă ea prefăcut sastisită. Ce le-ai dat, cu ce i-ai cumpărat?!

— Ca autor, niciodată nu ţi se pare că te-au lăudat chiar destul, spune Vlad pe jumătate sincer, pe jumătate în glumă.

în timp ce „ghicitoarea" i se uită în cafea, fosta colegă îşi aminteşte - atmosfera care s-a creat, intimă şi uşor obositâ, e parcă prielnică aducerilor-aminte şi mărturisirilor - anii de şcoală:

— Da, ai putea scrie despre noi, spune ea uşor visătoare. Cât eram de puri, cu ce pasiune trăiam fiecare lozincă a acelor timpuri! Adeseori mă gândesc cu nostalgie la exaltarea de atunci şi

o regret, nu pot să nu o regret! A fost ceva frumos, cu adevărat înălţător!.. Ce vrei, dragă, i se adresează ea unuia mai tânăr, ăsta a fost momentu... Nimeni nu ne poate însă suspecta... Am crezut în toate frazele alea patetice, noi înşine eram foarte tineri şi nevinovaţi. Spune- le tu dacă n-am fost aşa, i se adresează ea lui Vlad... Totuşi, n-am să te iert, spune ea fără să-i aştepte răspunsul, că n-ai scris nici măcar un rând despre noi, despre romantismul nostru de atunci...

— Ştii că Valentin a murit? o întreabă Vlad întrerupându-i exaltatu-i debit verbal.

— Da, a fost un accident îngrozitor!... Am aflat, cum să nu aflu... A fost o imprudenţă pentru care nefericitul a plătit cu viaţa.

— A fost cel mai bun prieten al meu în anii ăia despre care vorbeşti tu, spune Vlad.

— De ce nu scrii despre el? întreabă colega, bucuroasă că i-a găsit un subiect. Vezi că-i bine să mai stai din când în când de vorbă şi cu foştii colegi? Să nu-i ignori, aşa cum ai făcut tu până acuma!... Nu, nu-l iert. Mă cunoaşteţi doar, la mine ce-i în guşă-i şi-n căpuşă... Ce-aţi zice acum, schimbă ea vorba, de un whisky-uleţ micuţ? Am mai păstrat puţin pentru ocazii, aşa, pe fundul sticlei..: şi scoate dintr-un bufet o sticlă de whisky golită pe jumătate. în timp ce pune băutura în pahare, se aude soneria. Mirată - la o asemenea oră târzie cine ar putea suna? - părăseşte încăperea. După câteva secunde se întoarce - între timp, ghicitoarea de cafea îi arată lui Vlad ceva pe fundul ceştii - şi se adresează soţului. Pare stânjenită şi plictisită de oaspetele inoportun, picat în miez de noapte.

— Mircea Voinea, spune ea adresându-se soţului. A aflat că Vlad e în vizită la noi şi vrea să-l vadă cu orice preţ! Zice că are nu ştiu ce lucru important să-i spună... Bineînţeles că e şi acuma băut... Nu chiar aşa să nu te poţi înţelege cu el, dar oricum miroase de la o poştă... şi face un gest deznădăjduit cu amândouă mâinile.

— Invită-l înăuntru, dragă, spune soţul, uşor enervat de ezitările şi modul de a trata lucrurile al soţiei sale. îl laşi să aştepte la uşă... Nu se face...

— Dar bineînţeles că l-am invitat! spune ea, panicată şi stingherită în continuare. Numai că nu vrea să intre... Zice că are ceva de discutat cu Vlad, numai între patru ochi...

Ceva important... Ceva foarte secret... Mircea Voinea, spune ea, întorcându-se spre Vlad. Sper că îţi aminteşti de el...

— Cum să nu-mi amintesc! spune Vlad. Fizicianul nostru... Mai ţii minte când era să arunce în aer laboratorul lui moş Birău! S-a făcut o fumăraie de nedescris, au vrut să-l elimine, dar până la urmă tot moş Birău i-a luat apărarea şi l-a scăpat... Să mergem, atunci, dacă spui că nu vrea să intre.

în bucătărie. Mircea Voinea e un bărbat slab, uscat, şi care pare mult mai tânăr. Are ceva în el de adolescent întârziat.

— Uite, ţi l-am adus, spune colega. Să mai zici că nu sunt femeie de treabă!

— Te-ai schimbat, bătrâne, spune Mircea Voinea întinzându-i mâna lui Vlad. Dacă te vedeam pe stradă şi nu mi-ar fi spus cineva că eşti tu, nu te mai recunoşteam...

— Tu în schimb eşti neschimbat, îi spune Vlad.

— Aşa-i, spune Mircea Voinea. Alcoolul conservă...

— Vă las cu secretele voastre, spune gazda. Să vă aduc un piculeţ de whisky.

— Excelentă idee, spune Mircea Voinea.

— N-ai să crezi, spune Mircea Voinea - (între timp, femeia a dispărut, ca să apară din nou cu două pahare de whisky, apoi se retrage discretă) - dar ţi-am citit toate cărţile. De când m-au lăsat ambiţiile profesionale - aveam tot felul de prostii în cap, îmi pusesem în gând să devin savant, nici mai mult, nici mai puţin! - m-am apucat de citit. Sunt o adevărată bibliotecă ambulantă... Cărţile tale, ce să mai vorbesc... Pot să spun acuma o părere modestă, de simplu cititor?

— Spune, bătrâne, te ascult... Nu-i rău whisky-ul ăsta, ce părere ai?

— îmi place că nu minţi... în literatură, cine minte e un om pierdut, terminat... Cărţile le-am citit, îţi mărturisesc, cu o anumită răutate la început. Ia să-l prind eu pe Vlad cu fofârlica, mi-am spus, să-l văd cum o aduce din condei, la o adică... Dar n-am reuşit să te prind cu nimic. Sună cam a linguşire, dar vouă, scriitorilor, sunt convins că vă place să fiţi din când în când linguşiţi... De fapt, am vrut să-ţi spun un lucru de o foarte, foarte mare importantă pentru mine, să fac o destăinuire, un fel de autodemascare, dar uite că acuma, când sunt în faţa ta, nu mă simt în stare şi nici nu-mi dă mâna s-o fac. Poate, dacă aş mai bea ceva, să mai prind curaj... Se lasă o tăcere cam stânjenitoare, Vlad nu ştie ce să spună; noroc cu gazda, care dă buzna în bucătărie:

— Ei, aţi terminat cu secretele, spune ea.

— încă nu, spune Mircea Voinea... Ţi-l răpesc pe Vlad, spune el pe neaşteptate. I-am promis lui Cristian că trecem pe la el. Are o nenorocită de gripă, temperatură mare şi nu poate ieşi din casă...

— Care Cristian? întreabă Vlad.

— Unu mic şi foarte şters, sta el în banca întâia, lângă fereastră... spune gazda.

— Uite că nu-mi amintesc de el! recunoaşte ruşinat Vlad.

— N-ai pierdut mare lucru, spune gazda.

— O să vă rog să vorbim în şoaptă, să n-o trezim pe mama. A lucrat, sărmana, toată ziua şi e frântă de oboseală, spune fostul coleg, Cristian.

Străbat toţi trei, Vlad, Mircea Voinea şi Cristian, un coridor întunecat, uriaş. - Ne aflăm într-o clădire veche şi lăsată în paragină. Pe coridor se află depozitată mobilă veche, ca într-un fel de magazie. Apoi intrăm într-o cameră supraîncărcată de asemenea cu mobilă. Fostul coleg, Cristian, e un bărbat într-adevăr foarte „şter". Mic, rotofei, cu chelie. Peste pijama şi-a tras nişte pantaloni în grabă şi s-a îmbrăcat cu o haină veche.

— Prin urmare, aşa arată celebrul scriitor, spune el zâmbind.

— Vreţi să fiu sincer?... Nu-mi amintesc.

— N-ai pierdut mare lucru, spune Cristian. în tot cazul, am fost colegi amândoi, pot să-ţi arăt diploma, dacă nu mă crezi... Banca întâia lângă geam... Actualmente contabil-şef la IGMRD.

— Scoate ceva de băut, bătrâne, şi nu te mai lăuda atâta cu IGMRD-ul tău. Păhărelul acela de whisky n-a căzut rău, dar insuficient. Ori eu în seara asta trebuie să fac o destăinuire, să v-o fac vouă, foştilor mei colegi... Ce vă închipuiţi voi, că-mi vine uşor...

— Ţuică sau vin... De casă amândouă, garantez pentru ele...

Prietenii s-au cam cherchelit şi cântă toţi trei un cântec de pe timpul tinereţii lor: „Sălbatică-i stepa baicală / Sunt mine de aur în ea / Un om blestemându-şi ursita / Spre stepa baicală trecea".

— Uite că strofa următoare n-o mai ţin minte, spune Cristian... Ei, ţi-ai amintit de mine, ori nu ţi-ai amintit? îl întreabă el pe Vlad.

— La ce să mint, nu mi-am amintit, spune Vlad, care, poate şi sub efectul băuturii, e cuprins de mari remuşcări...

—Prima bancă... lângă fereastră... unu mic... Mă puneaţi voi să fac ca sirena lui Vasile Roaită în pauză...

—„Perduta la memoria"... spune Vlad cu un gest patetic.

— Vrei să fac şi acuma ca sirena, poate aşa îţi aduci aminte? spune colegul.

—Linişteşte-te, c-o scoli pe maică-ta, îl potoleşte Mircea Voinea.

— Şi ce-i dacă se scoală?! spune Cristian. Are şi ea prilejul, o dată în viaţă, să vadă un scriitor în carne şi oase.

— V-am promis că am să vă fac o mărturisire la miezul nopţii, spune Mircea Voinea, şi se uită la ceasul vechi de pe perete, care arată într-adevăr ora douăsprezece fără un minut sau două.

— Chestia asta cu ora douăsprezece ai vârât-o acuma, bătrâne, spune Cristian.

— Aţi fost prieteni buni voi amândoi, tu şi Valentin, spune Mircea Voinea. Şi uite că nici nu m-ai întrebat de el? Noi am fost aici, în oraş, când s-a produs accidentul acela nenorocit. A dat, într-adevăr, dovadă de o imprudenţă incalificabilă, dar a plătit pentru ea cu propria lui viaţă. ... Dar nu despre asta e vorba... Sau poate l-ai uitat şi pe el?...

— Nu, nu l-am uitat, spune Vlad cu o voce gravă; pe chipul lui se citeşte o sinceră suferinţă, amintirea colegului schimbă brusc atmosfera - de petrecere şi de beţivăneală - din încăpere.Să ne întoarcem, însă, cu ani în urmă, cum ai spune tu, de pildă, într-un roman de-al tău, la acele timpuri minunate când noi toţi eram colegi de şcoală: pe vremea aia nici tu nu erai scriitor celebru, nici eu un inventator ratat şi nici Cristian contabil-şef al IGMRD. Eram elevi, cu număr pe braţul stâng, cu şapcă - uniformă n-am purtat, pentru că pe timpul ăla elevii nu purtau uniformă... Voi doi, Valentin şi cu tine - eraţi buni prieteni. Trei prieteni buni, de fapt, mai era şi Stela Coman, de care se poate spune că amândoi eraţi îndrăgostiţi.

— Ai văzut-o pe Stela? întreabă Cristian. Până acum un an, doi, era încă frumoasă.

—Opreşte-te, moară stricată! Te-ai pornit să dai raportul! Acuma eu vorbesc! E ceasul destăinuirilor, aşa că mai toarnă ceva în pahare, nu vezi că sunt goale! (Ceasornicul se porneşte cu zgomot de maşinărie veche şi se aud douăsprezece bătăi sonore şi profunde...)

— Hai, dă-i drumul odată, spune Cristian în liniştea care se prelungeşte în încăpere şi după ce bătăile ceasului au încetat.

Ne-ai făcut curioşi. Eu unul, cel puţin, nu mai pot de curiozitate. Despre ce-i vorba?...

— Vă amintiţi, întreabă Mircea Voinea, că Valentin a fost exmatriculat în ultimul an de liceu?

— Cum să nu ne amintim! spune revoltat Cristian.

— Şi tu mai îţi aminteşti, cap sec, motivele pentru care a fost exmatriculat?

— Cum să nu-mi amintesc! spune Cristian.

—Prin urmare, ţineţi minte, nu-i aşa, că pe tablă au apărut versurile alea, prima strofă, de fapt din Noi de Octavian Goga. Versurile au fost scrise în ora de gimnastică, cât timp noi am jucat, în curtea şcolii, baschetbal... Valentin îşi luxase un picior, avea scutire de la medic, şi după mărturiile unuia şi altuia a fost văzut dând târcoale clasei. Aşa că a fost acuzat că el ar fi scris versurile acelea infamante... Având în vedere şi originea lui nesănătoasă - lucurile se brodeau de minune, arătând cât se poate de clar că duşmanul de clasă nu doarme... L-au exclus, l-au dat afară din şcoală, fără să fie vinovat!...

— Ştiam că nu e vinovat, spune Vlad.

— Atunci cine era vinovatul?!

— Te pomeneşti că le-ai scris tu?! întreabă Cristian, şi pe chipul lui se poate citi o năuceală naivă şi cam prostească.

— Bineînţeles că le-am scris eu, spune Mircea Voinea. Numai că de cum le-am scris, m-a şi cuprins frica... îmi venea să intru în pământ de frică. Ţin minte că de cum neam întors în clasă şi le-am văzut lăfăindu-se pe tablă, mi-a venit să leşin de spaimă. Spaima că am să fiu descoperit. Că cineva o să-şi amintească cum, în pauza dintre reprizele meciului, am fugit după pulover, pretextând că sunt transpirat. Dar nu şi-a amintit nimeni de mine! în schimb, profesorul de gimnastică - un ticălos, sper că l-ai uitat şi pe el, cum l-ai uitat şi pe Cristian - şi-a amintit că Valentin, care îşi luxase piciorul, n-a jucat în ziua aia baschet. Iar eu am tăcut mâlc. Am lăsat să fie pedepsit altul în locul meu, unul care nu avea nici o vină... L-au exmatriculat şi eu îmi ţineam gura strâns închisă, n-am spus nici un cuvânt, iar de bănuit nu mă bănuia nimeni. Valentin era de-acuma exmatriculat când eu n-am mai putut răbda minciuna, într-o zi i-am spus directoarei totul, aşa cum a fost. M-a sfătuit să tac din gură. Să rămână secretul între noi doi. „Cui slujeşte o asemenea dezvăluire? m-a întrebat ea. Valentin, ca fiul unuia care a fost închis politic, e mult mai potrivit să scrie astfel de versuri decât

tine", mi-a explicat ea. Şi cu atâta patos mi-a vorbit. încât aproape că m-a convins că Valentin le-ar fi scris şi nu eu. Când am plecat de la ea, aproape că nici nu mă simţeam vinovat... Poate că în cărţile tale, Vlad, o să apară şi un personaj strâmt la suflet, care să semene cu mine...

Vlad tace. Dezvăluirea l-a şocat şi l-a tulburat foarte tare.

— Hai, nu-ţi pune acuma cenuşă în cap, spune Cristian pe un ton împăciuitor. Ce-a fost a fost, mai bine să uităm epoca aia de tristă amintire. Parcă eşti singurul care ai greşit atunci? Au făcut alţii greşeli şi mai mari şi astăzi sunt bine mersi, nici usturoi n-au mâncat...

— Ce-ar fi să taci din gură! îi spune Mircea Voinea revoltat.

Fata de la recepţie a adormit într-un fel de pătuc improvizat din două fotolii. Vlad nu ştie ce să facă, s-o scoale sau s-o lase să doarmă în continuare. Fata - care s-a obişnuit să doarmă iepureşte - îl simte însă şi, pe jumătate adormită, aranjându-şi cu o mână rochia şifonată - se îndreaptă spre tabloul unde se află cheile şi-i întinde cheia, încercând, aşa somnoroasă cum e, un fel de zâmbet amabil.

Şi din nou suntem în trecut, în anii adolescenţei lui Vlad. A sunat şi elevii aşteaptă, stând în băncile lor, sosirea profesorului. Printre elevi se află, bineînţeles, Vlad, Stela şi Valentin. în locul profesorului intră însă un băiat din ultima clasă. Un băiat foarte înalt şi foarte slab, cu un aer cam bolnăvicios. Are multe coşuri pe obraz, aşa cum au de obicei adolescenţii la vârsta lui.

— Mâine la orele şase, spune el, tabără pionierească în curte la medie doi. Sunt invitaţi şi tovarăşii utemişti să ia parte... Ce-aveţi acuma?

— Chimie, spune unul dintre elevi.

— Tovarăşul profesor e chemat până la inspectorat, aşa că o să mai întârzie... Nu-i nimic, avem prilejul, ca să zic aşa, să mai stăm şi noi de vorbă. Fondurile strânse pentru ajutorarea copiilor din Coreea ziceţi că le-aţi strâns?... Dar cu cotizaţiile cum staţi?... în clasa voastră câţi UTM-işti spuneţi că aveţi?

— Patruzeci şi doi... spune unul din elevi.

— Patruzeci şi doi din patruzeci şi doi. Bravo! Aveţi cu ce să vă lăudaţi în faţa întregii şcoli... Mareş Valentin, eşti şi tu UTM-ist, nu-i aşa? întreabă pe un ton inocent elevul din ultima clasă.

— Da, spune Valentin, şi se face roşu la chip, vădit intimidat.

— Şi cu „originea" cum stai? Ce-a fost tatăl tău în vechiul regim burghezo-moşieresc? Poţi să ne spui şi nouă? Ori ne laşi să murim proşti şi nu ne spui nimic?

— Inginer chimist, spune Valentin.

— Bine, bine, asta ştim şi noi... Dar moşioara de unde a avut-o?

— N-a avut nici un fel de moşie, spune Valentin.

— Dar bunicul a fost sau n-a fost chiabur? A exploatat şi a supt sângele ţărănimii sărace, sau te pomeneşti că nu?

— Bunicul a murit înainte de a mă naşte eu, spune Valentin. Nu l-am cunoscut...

— Dar ceva „cocoşei" tot v-au rămas de la ei... Vilişoarele alea cu ce s-au cumpărat?

— N-am avut nici o vilişoară, spune Valentin.

— Şi unde lucrează tăticu'?! Spune să audă toată clasa. Doar nu e lucru de ruşine să-l ţii secret.

— Tata e inginer chimist, spune Valentin, escamotând întrebarea.

— Chimist, nechimist, dar unde lucrează? Asta de ce nu vrei să spui?!

— Nu lucrează niciunde, spune Valentin amânând.

— Şi de ce, mă rog, nu lucrează?! E bolnav sau din ce pricină?!

— Tata a fost arestat acum două luni, şi cu totul pe neaşteptate începe să plângă ca un copil mic, sub privirile speriate şi consternate ale colegilor.

— Corneanu, eşti un ticălos, ăsta eşti! sare Stela. Ieşi afară, altfel îţi dau cu călimara asta în cap, aşa să ştii!

— Constat că tovarăşa Stela Coman nu-i principială şi nu cadrează cu...

— Ieşi afară, că-ţi sparg capul! spune ea şi, la rândul ei, cu totul pe neaşteptate, izbucneşte în plâns. Sunt lacrimi de furie şi de neputinţă. între timp intră profesorul, un bărbat foarte tânăr, aflat, probabil, la primul său an de învăţământ, de unde şi stângăcia de care dă dovadă în comportarea sa cu elevii.

— Am fost până la inspectorat, spune el uitându-se la ceas. (între timp, elevul din ultima clasă s-a retras cu toată discreţia.) Nu-i nimic, spune, azi nu vă mai examinez... Aţi avut

noroc, ca să zic aşa... Stela Coman, spune el, descoperind-o pe Stela ai cărei ochi sunt încă plini de lacrimi. Poţi să-mi spui şi mie ce s-a întâmplat? Am impresia că ai plâns? Sau cumva mă înşel?

— Tovarăşe profesor, dumneavoastră sunteţi mai mare, mai cu experienţă ca noi, pe de altă parte sunteţi încă tânăr, mai apropiat de vârsta noastră, aşa că îmi permit să vă pun o întrebare.

Sigur că da, spune profesorul. Am să mă străduiesc să-ţi dau un răspuns care să te mulţumească..

.Profesorul e binevoitor şi, în acelaşi timp, echidistant şi puţin ironic. O consideră pe Stela încă un copil ale cărei lacrimi nu trebuie luate în serios...

— Ce trebuie să facem, tovarăşe profesor? întreabă ea printre lacrimi.

— La ce te referi?! întreabă profesorul mirat, neînţelegând mai nimic din comportarea fetei. Te rog să fii mai explicită, poate reuşesc să înţeleg şi eu ce se întâmplă...

— Când cineva comite o nedreptate, întreabă fata, trebuie să trecem pe lângă ea, să ne facem că n-o vedem, sau dimpotrivă!...

— Nu înţeleg! spune profesorul. Despre ce „nedreptate" vorbeşti? Se uită uşor impacientat la ceas. Lacrimile şi „ieşirea" fetei - în fundul sufletului o dezaprobă, are însă de data asta suficient tact să nu arate acest lucru - îi „fură" din oră.

— Lăsaţi, tovarăşe profesor, nu trebuie cu orice preţ să-mi răspundeţi, spune fata revenindu-şi brusc şi ştergându-şi lacrimile. Se aşază la loc, în bancă, şi se pregăteşte să asculte lecţia, care, în sfârşit, poate să înceapă...

— Uite că am pierdut cinci minute din oră şi nu m-am lămurit defel... spune profesorul oftând şi din nou se uită la ceas... Unde ziceţi c-am rămas data trecută? întreabă el clasa în timp ce se îndreaptă spre catedră. Iar aţi şters tabla cu cârpa udă, spune el nemulţumit, şi n-o să se vadă nimic...

Se repetă o piesă pe scena sălii de gimnastică. Printre interpreţi se află şi Vlad. Sufleurul este Cristian, care stă în partea stângă a scenei, aproape de fereastră, ca să poată urmări textul piesei scris pe nişte foi de hârtie bătute la maşină. Profesorul de română, pe care îl cunoaştem dintr-o secvenţă anterioară, dă unele indicaţii regizorale. Lângă el se află un pionier dolofan cu o goarnă.

— Trebuie să aveţi grijă - i se adresează profesorul lui Vlad - să vă racordaţi unul cu celălalt. Asta micu a început să sufle înainte de a duce tu goarna la gură... Dacă o să se întâmple aşa şi la premieră, lumea o să înceapă să râdă şi tot spectacolul ni se duce pe copcă... Numai când îl vezi cu goarna la gură, făcându-se că suflă, atunci sufli, nu înainte, m-ai înţeles?! îi spune profesorul puştiului, care dă grav din cap.

— Ar trebui să înveţe să sufle şi el singur, tovarăşe profesor, e de părere un interpret. Aşa, o să vedeţi, că n-o să iasă bine...

— Am încercat, dar nu ştiu, spune Vlad, cu toată sinceritatea... (încearcă să sufle, din trompetă ies nişte sunete chinuite.)

— Gata, spune profesorul. Reluăm de la scena întâi, dacă tot am întrerupt. La tine, îi spune el unuia din interpreţi, trebuie să se vadă c-ai alergat într-un suflet să aduci banii înapoi, înţelegi? Gâfâi, ai respiraţia întretăiată, ai transpirat de atâta alergătură...

— Nu pot transpira aşa, la comandă, tovarăşe profesor! spune elevul consternat.

— în sfârşit, spune profesorul, nu trebuie neapărat să transpiri, doar felul cum ai spus tu textul n-a reuşit să mă convingă. Gândeşte-te, întreaga situaţie, care e cât se poate de dramatică, pricepi? Makarenko şi-a pus toată încrederea în tine, ştie în mod sigur că ai să te întorci cu banii colectivului înapoi. Iar tu te grăbeşti, nu cumva, întârziind, Makarenko să-şi închipuie...

— Să mă duc să alerg puţin prin curte, tovarăşe profesor? Poate până la urmă reuşesc să transpir! propune elevul cu toată sinceritatea...

— Nu vorbi prostii, Jenică, ce dracu, eşti băiat mare!... Gata, începem! Cristian, suflă mai tare, să audă şi cei din partea dreaptă a scenei... Constat, în treacăt fie spus, că nici acuma nu se cunosc bine replicile piesei. Cristian, fii atent la rolul tău şi nu le mai sufla altora, vezi şi tu că avem sufleur... Adrian, îi spune el elevului care îl interpretează pe Makarenko, ţi s-a dezlipit barba; las-o, deocamdată, aşa, să nu mai pierdem timpul... Gata, bate el din palme, am început...

Interpretul care trebuie să aducă banii colectivului - între timp a ieşit din culise - dă buzna pe scenă, gâfâind din greu, gata să-şi dea duhul de atâta alergătură. Bineînţeles că „îngroaşă" foarte tare, din care pricină nu izbuteşte să fie prea convingător. - „I-am adus, tovarăşe profesor, spune el gâfâind. Număraţi-i! Sunt toţi! Nu lipseşte nici un leu!..."

— Nu-i bine! strigă profesorul întrerupând repetiţia. Ce te bălăngăni aşa, măi Jenică, doar nu eşti „cetăţeanul turmentat"?! De data asta ai încărcat prea mult, caută să fii mai firesc... Hai, încă o dată.

Se repetă scena din nou, de data asta ceva mai bine, dar nu întru totul convingător.

— Adrian, îi spune el interpretului care e în rolul lui Makarenko - întoarce-te cu faţa spre public, aşa, foarte bine, să

vadă spectatorii cum reacţionezi când Jenică îţi întinde banii... îmi pare rău, spune profesorul, şi se uită la ceas, dar trebuie să întrerupem aici. De la cinci am consultaţii cu clasa a unsprezecea pentru bacalaureat... Ne întâlnim joi, la aceeaşi oră, cu rolurile învăţate...

Valentin, care a asistat şi el la repetiţie, îşi aşteaptă prietenii să coboare de pe scenă. Ne dăm seama, după cum arată, că i s-a întâmplat ceva foarte grav. Lucru pe care Stela, cu perspicacitatea ei, îl înţelege din primul moment...

— Ce-i cu tine?! îl întreabă ea speriată...

— Am să vă spun, dar nu acuma, spune Valentin.

— Valentin, îl strigă profesorul de română. Vino, te rog, până la mine.

Valentin se îndreaptă spre profesor şi între ei are loc un schimb de cuvinte. Profesorul se arată îngrijorat, dar pentru că urmărim întreaga scenă de la distanţa la care se află Vlad şi Stela, precum şi din pricina gălăgiei făcute de ceilalţi elevi, nu înţelegem ce-şi spun unul altuia profesorul şi elevul. Apoi Valentin se întoarce la cei doi, care l-au aşteptat nerăbdători.

— Ce-i cu tine? întreabă de data asta Vlad. Ce-ai păţit?

— Să ieşim de-aicea, spune Valentin, şi am să vă spun. Hai, nu faceţi mutrele astea. O să reuşiţi să mă speriaţi mai tare decât sunt.

Undeva la marginea oraşului. între timp a venit primăvara. Au înflorit sălciile. Mâţişorii de salcie se apleacă asupra unui râuleţ ale cărui ape, venind de la munte, unde s-au topit zăpezile, sunt tulburi. Aici i-a adus Valentin ca să le spună necazurile lui...

— M-au exmatriculat, spune Valentin. Directoarea a chemat-o pe mama la şcoală, să-i spună... Era şi ea destul de mirată. Cică hotărârea ar fi venit de sus, ea nu are nici un amestec... Din pricina versurilor ălora, scrise pe tablă...

— Dar bine, până la urmă s-a constatat că nu tu le-ai scris... Şi organizaţia noastră, şi consiliul profesoral...

— Da, dar cei care m-au eliminat s-au lăsat mai greu convinşi de adevărul ăsta... Nu voi aţi hotărât, şi nici şcoala, cine e vinovat sau nu...

— Şi directoarea n-a încercat să facă nimic? întreabă Stela.

— Ba da, s-a scuzat... A zis că dintr-un anumit punct de vedere, cazul o depăşeşte... Era şi profesoara de istorie de faţă. I-au

dat lacrimile când a aflat, îi părea rău de mine... De altfel, şi mie mi se rupe inima când mă gândesc la situaţia în care mă aflu, spune Valentin, încercând, fără să reuşească, să se autoironizeze. Şi n-am făcut nimic. Sunt nevinovat... Nu eu am scris versurile alea şi nici nu ştiu cine le-a scris! Eu vreau doar să fiu un bun matematician! E singurul lucru pe care îl doresc, într-adevăr!...

— O să mergem în audienţă, asta o să facem! spune Stela foarte hotărâtă.

— în ce fel de audienţă? întreabă Vlad neîncrezător.

— La şeful secţiei învăţământ, spune Stela. Mergem toţi trei. Şi asta chiar acuma. Nu plecăm de-acolo până nu intrăm la el...

La secţia de învăţământ, secretara, pe un ton sever şi distant:

— Tovarăşul Niţelea e foarte ocupat. Sunt chiar uimită că a acceptat să vă primească. Oricum, aveţi grijă să nu-l reţineţi prea mult. Hai, intraţi, le spune, ce mai aşteptaţi!

Toţi trei sunt foarte intimidaţi şi în uşă se împiedică unul de celălalt. Totuşi, Stela reuşeşte să intre prima.

Un birou elegant. Un bărbat cu o înfăţişare sobră şi distinsă studiază foarte concentrat nişte dosare. Cei trei au intrat, salută pe rând, fiind, în continuare, cât se poate de intimidaţi; intrarea lor trece însă neobservată; bărbatul care studiază dosarele nu-şi întrerupe lectura. Scena se prelungeşte, tinerii nu ştiu ce să facă; fac un pas spre biroul respectiv, apoi se opresc, se uită unul la celălalt...

— Ne pare rău că trebuie să vă răpim din timpul dumneavoastră atât de preţios, spune Stela pe un ton diplomatic, dar bărbatul continuă să citească, nici n-o aude, atât de concentrat e în lectură, aşa că fata se opreşte în mijlocul frazei şi se uită nedumerită la cei doi, îndemnându-i din priviri să vorbească ei: ea a încercat şi uite că n-a avut nici o şansă, n-a izbutit să atragă atenţia bărbatului, atât de ocupat şi prins cu treburi foarte importante, asupra ei.

— Unui coleg de-al nostru, spune în sfârşit Vlad arătând stângaci spre Valentin, care e roşu la chip ca o sfeclă, i s-a făcut o nedreptate.

Bărbatul de la birou îşi continuă lectura. După un timp, îşi ridică privirea, o privire interesată, delegaţia asta neobişnuită se pare că începe să-l intrige şi să-l amuze într-o oarecare măsură.

— Iată un cuvânt pe care un utemist ca tine n-ar fi trebuit să-l pronunţe, spune el. La ce fel de „nedreptate" te referi?

— E vorba de o greşeală, nu de-o nedreptate, spune repede Vlad, corectându-se. Nu m-am exprimat eu bine, caută el s-o dreagă.

— S-auzim, s-auzim despre ce „greşeală" zici că-i vorba? Noi, când greşim, tovarăşi, să nu ne ferim s-o recunoaştem.

— Colegul nostru, spune Vlad şi din pricina timidităţii abia poate vorbi, a fost exmatriculat pe nedrept... adică din greşeală.

— Nu el a scris pe tablă versurile acelea din *Noi* de Octavian Goga, spune pe un ton exaltat şi pătimaş Stela.

— A, spune inspectorul, dintr-o dată foarte atent, despre asta e vorba?! Atunci cine le-a scris? Spuneţi-mi voi cine le-a scris şi în cazul ăsta ne recunoaştem greşeala, recunoaştem „nedreptatea", cum i-ai spus tu...

— Nu ştim cine, spune Valentin, care până acum, din pricina emoţiei, n-a fost în stare să vorbească. La ora de gimnastică am jucat baschet în curtea şcolii, şi când neam întors în clasă, le-am văzut pe tablă. Eu nici nu le ştiam versurile alea, nu le-am auzit niciodată, cum era să le fi scris eu?!

— Te cred, spune inspectorul. Nu trebuie să faci atâtea eforturi să mă convingi. Dar noi trebuie să ştim cine le-a scris! Pricepi?! Şi să-l pedepsim pe vinovat!... Nu putem lăsa nesancţionată o asemenea abatere gravă, da, foarte gravă, de la disciplina şcolară.

— Nu ştim cine, spune din nou Stela. Fetele erau în sala de gimnastică, făceau repetiţia pentru serbare, băieţii jucau baschet şi când ne-am întors...

— Când v-aţi întors, aţi văzut versurile acelea pe tablă, şi în loc să daţi dovadă de vigilenţă, să căutaţi să-l descoperiţi pe duşmanul de clasă care urăşte tinereţea voastră luminoasă şi fericită...

— Dar nu era scrisul meu! Se poate cerceta acest lucru, continuă să se disculpe Valentin.

— Să ştii că cel mai uşor lucru din lume e să-ţi falsifici scrisul. Cu argumentul ăsta nu m-ai convins...

Se lasă tăcerea. Bărbatul din dosul biroului se uită calm la ei. Se vede că se gândeşte cum să le explice mai bine ca ei să înţeleagă despre ce anume este vorba. Să-i convingă că el, şi nu ei au dreptate:

— Aţi fost vreodată într-o oţelărie, la Hunedoara, să zicem, şi-aţi văzut cum se călește oţelul? întreabă el.

— Am fost, spun tinerii într-un glas, neştiind unde anume vrea inspectorul să ajungă.

— Şi aţi văzut, nu-i aşa, cum se călește oţelul? La ce temperatură extraordinar de înaltă se face călirea?!

— Am văzut, spun cei trei tineri.

— Ori se călește, ori plesnește, aţi văzut, nu-i aşa?... Ei, aşa sunteţi şi voi acuma: ori vă căliţi, ori dacă nu... spune inspectorul, ridicând din umeri şi încercând să ocolească celălalt cuvânt, care i se pare prea brutal. O probă de foc, înţelegeţi?

— Eu nu înţeleg?! spune Stela. Cu totul pe neaşteptate, şi-a pierdut din timiditate şi a devenit destul de agresivă, exemplul inspectorului a reuşit mai degrabă s-o întărâte decât s-o convingă...

— De ce tocmai noi, care nu avem nici o vină, să fim „căliţi" la o asemenea înaltă temperatură? întreabă ea.

— Sper că m-aţi înţeles, totuşi, spune inspectorul, care e atât de încântat de exemplul găsit de el, încât nici nu aude bine ce-i spune fata... Mai reflectaţi, spune el ridicându-se în picioare. Mai gândiţi-vă la exemplul meu şi o să vă daţi seama că nu întâmplător l-am ales, nu, nu întâmplător... Nu mi-aţi spus cum vă cheamă, spune căutând cu privirea un creion, ca să-şi noteze numele celor trei în agenda lui... în tot cazul, spune el pe un ton oficial, am luat cunoştinţă, ca să zic aşa, de doleanţele voastre şi o să ţinem seama de ele. O să cercetăm cazul... Dar să nu uitaţi un lucru, cum v-am mai spus, oţelul ori se călește, ori crapă, n-are de ales, repetă încă o dată inspectorul, mândru de exemplul pe care l-a găsit şi care i se pare cât se poate de convingător.

în timp ce Vlad descuie uşa camerei sale, se deschide uşa camerei învecinate şi un bărbat în pijama îl întreabă:

— Sunteţi amabil să vedeţi dacă la dumneavoastră merge caloriferul.

Vlad intră în încăpere şi bâjbâind pe întuneric se îndreptă spre calorifer.

— E fierbinte, îi spune el bărbatului care aşteaptă în pragul uşii. Apoi aprinde lumina. în cameră e mare neorânduială. Lucrurile lui Vlad sunt împrăştiate peste tot.

— Până mâine dimineaţă nu m-aş mira să mă congelez, se plânge bărbatul din pragul uşii. Am anunţat de două ori recepţia. Fata, foarte amabilă altfel, m-a asigurat că-mi trimite mecanicul să-l

repare. Ea l-a anunţat, sunt convins, dar măgarul ăla s-o fi îmbătat, cum are obiceiul...

— Pot să vă servesc cu un coniac, să vă mai încălziţi puţin... se oferă Vlad.

— Am golit jumătate de sticlă de votcă, dar tot degeaba, spune bărbatul pe care băutura încălzitoare l-a făcut foarte guraliv. Nu prea are nici un chef să se întoarcă în camera sa de hotel atât de neprimitoare şi continuă să stea în pragul uşii.

— Poate facem o carte, ce părere aveţi? încearcă să-l ademenească pe Vlad. Da ce vorbesc! Dumneavoastră, probabil, picaţi de somn şi abia apucaţi să vă culcaţi!

Vlad, într-adevăr, abia se ţine pe picioare de oboseală, dar nu-i vine nici să-şi alunge vecinul în camera sa cea îngheţată. Acesta însă îi observă ezitarea şi se retrage singur.

— Bineînţeles că vreţi să vă culcaţi! spune el fâstâcit. La ora asta! Mă iertaţi că v-am deranjat. De altfel, şi eu mâine dimineaţă trebuie să fiu la combinat.

Vecinul dispare. Vlad încuie uşa, apoi, cu mişcări obosite, începe să se dezbrace. Somnul nu se prea prinde de el. Noaptea a fost mult prea bogată în evenimente, Vlad se gândeşte la toate cele pe care le-a aflat, de la colegii lui care, deşi aparţin unui trecut foarte îndepărtat, la care el nu s-a mai gândit în ultima vreme, încep, deodată, să capete mare importanţă pentru el. Chiar dacă a aţipit puţin, spre dimineaţă se trezeşte din nou, o lumină tulbure pătrunde în încăpere, înălbind pereţii. Afară cade un fel de ninsoare amestecată cu ploaie. Se aud camioanele trecând, zgomotele străzii, amplificate de insomnia lui Vlad. în sfârşit, lui Vlad i s-a urât să zacă în pat, sare în mijlocul încăperii, încercând să insufle trupului său cam obosit un optimism uşor contrafăcut. Se duce în baie, dă drumul la duş. îl auzim de sub duş cum improvizează un fel de melodie, în timp ce zgomotul făcut de duş ne determină să nu prea auzim cuvintele cântecului.

Vlad se întoarce în încăpere, se îndreaptă spre telefon, ridică receptorul: „Un fir cu Bucureştiul, te rog, domnişoara", îi spune el telefonistei, apoi dictează numărul. „Nu răspunde nimeni", se aude după un timp în pâlnia telefonului. „Nu-i nimic, îi spune el telefonistei. înseamnă c-a plecat deja la şcoală. Trebuia să telefonez puţin mai devreme. Mulţumesc, domnişoară." „N-aveţi pentru ce. îmi pare rău că n-am putut să vă servesc..." se aude vocea

telefonistei. Se aud bătăi în uşă. Vlad deschide uşa. Vecinul său de cameră, cu un aer speriat şi confuz pe întregul său chip.

— Nenorocirea e, spune el şi limba i se cam împleteceşte în gură, c-am mai avut o sticlă de votcă. Nu m-am lăsat până n-am băut-o pe toată. Am o şedinţă la ora opt cu conducerea întreprinderii şi nu ştiu dacă am să fac faţă. Ce părere aveţi, se vede? E adevărat că votca nu are miros.

Intră în camera lui Vlad, se aşază pe un scaun. Pare uşor năuc şi speriat şi, în acelaşi timp, cuprins de o foarte bună dispoziţie.

— De douăzeci şi cinci de ani dorm cu nevastă-mea într-un pat, îi spune el lui Vlad. Cât copiii au fost mici, au dormit cu noi în aceeaşi încăpere, apoi am primit apartament şi s-au mutat în camera lor. Nu-s obişnuit să dorm singur şi din pricina asta nu pot suferi camerele de hotel. Mai ales când, pe deasupra, mai e şi frig. Dimineaţa, nevastă-mea se scoală înaintea mea, pregăteşte micul dejun... Poate coborâm la restaurant să luăm ceva, vă invit eu, sunteţi invitatul meu, nu se poate altfel...

— O să întârziaţi la şedinţă, îi întrerupe Vlad peroraţia.

— Şi dacă întârzii, ce-i? întreabă vecinul. Şi aşa... face el un gest de lehamite cu mâna. Vorbăraie multă şi rezultate ioc. Eu sunt pentru măsuri eficiente, spune el fără să se înţeleagă prea bine la ce se referă.

— Păi să coborâm atunci să bem o cafeluţă, spune Vlad în timp ce-şi îmbracă pardesiul..

— Cu cea mai mare plăcere, dar nu cred că mai am timp, spune vecinul schimbându-şi buna dispoziţie în care se afla până atunci şi uitându-se la ceasul de pe mână. Ce- am să-i mai duc! Nici n-o să se prindă ei că-s matol. Am plecat... Şi vecinul dispare înainte ca Vlad să aibă timp să reacţioneze în vreun fel.

în holul hotelului, Vlad e aşteptat de fostul lui coleg Cristian. Acesta stă zgribulit, cu gulerul ridicat, într-un fotoliu.

— După cum vezi, nu mai scapi de noi, îi spune el lui Vlad, încercând cu timiditate să zâmbească. Ne ţinem ca scaiul de tine, nu te lăsăm în pace... Bem o cafea dacă vrei, dar nu aicea unde o face destul de proastă, vizavi e un fel de cafe-expres. Bărmăniţa e o nepoată de-a mea. Precis că face o cafea bună.

— Mi-ar prinde bine, mărturiseşte Vlad trecându-şi o mână peste faţa obosită. N-am dormit toată noaptea.

— Vezi şi pune cât mai puţin zahăr şi cât mai multă cafea, îi spune Cristian bărmăniţei, o fată micuţă şi palidă, cu un surâs vesel

pe chip. Ai şi tu ocazia să serveşti un scriitor, îi spune el fetei. Apoi nu se mai poate răbda, trebuie să se laude: am fost colegi la liceu amândoi, îi spune el fetei. Patru ani de zile, dintr-a opta până într-a unsprezecea...

Cristian scoate dintr-un portmoneau cam jerpelit o fotografie pe care i-o arată lui Vlad.

— După ce-aţi plecat voi, am reuşit să găsesc fotografia asta. Am facut-o la premiera cu „Viaţă nouă", piesa aia după Makarenko. Eu eram sufleurul, de aceea-s la mijloc. Tot suflând, învăţasem rolurile pe de rost, ştiam piesa din doască în doască... Dar nu pentru asta am venit la tine, la hotel, cu noaptea în cap, nu ca să-ţi arăt fotografia asta care de altfel nu e foarte reuşită. Uite-l şi pe Valentin, prietenul tău bun, stă chiar lângă tine, cu o mână pe umărul tău, se uită la fotograf, care era chiar dirigintele nostru, şi zâmbeşte. Aşa cum numai el ştia să zâmbească... Plin de încredere... Dar nu despre asta e vorba...

— Atunci despre ce e vorba? întreabă Vlad, pe care fotografia l-a tulburat foarte mult.

între timp, fata a adus cafelele.

— V-am adus şi puţin zahăr, separat, spune ea. Dacă nu-i destul de dulce...

— Dar ai uitat să ne aduci şi o linguriţă, îi atrage atenţia Cristian. Fata revine cu o linguriţă, mormăind un fel de scuză.

— Am şi eu un mic rol în toată povestea pe care ţi-a spus-o Mircea Voinea, spune Cristian. După ora de gimnastică, eu am fost primul care a intrat în clasă. Am fost primul care am văzut versurile acelea considerate atunci atât de infamante, scrise pe tablă. De unul singur am stat în faţa tablei, un minut şi mai bine holbându-mă la ea şi n-am îndrăznit s-o şterg. Ţin minte c-am fugit repede, am dat buzna afară şi, de teamă, m-am ascuns în WC. Mi-a fost tot timpul frică să nu mă fi văzut cineva şi să fiu învinuit pe nedrept... Cârpa era udă şi ar fi fost suficientă o mişcare cu buretele, uite aşa (şi face gestul respectiv) şi tabla ar fi fost curată ca lacrima, pricepi? De ce n-am făcut mişcarea asta foarte simplă?...

— Ai recunoscut singur: ţi-a fost frică, spune Vlad, ocolind privirea fostului său coleg.

— Nu, n-a fost numai frică, spune Cristian. A fost încă ceva. Un fel de curiozitate, înţelegi. Ce-o să se întâmple, adică, ce scandal o să izbucnească! Ce-o să zică dirigintele! Cum o să turbeze

directoarea de furie! O şi vedeam urlând la noi, făcând spume la gură! La consecinţe nu m-am gândit prea mult...

— Poate nu era numai atât, îi spune Vlad, ocolind în continuare privirea colegului.

— Ai dreptate, ai dreptate, nu era numai atât! îmi părea şi rău să le fac să dispară versurile alea, ştergându-le cu buretele... poate că în fundul sufletului eram şi eu de acord cu ele... Vroiam, adică, să fie văzute... Un fel de a scoate castanele din foc cu mâna altuia de fapt, ceea ce tot laşitate se cheamă...

— Cum a fost cafeaua? întreabă fata cu timiditate apropiindu-se de masa lor.

— Foarte bună, spune Cristian. Te pune tovarăşul scriitor într-o carte, ai să vezi, dacă te porţi frumos. Apoi se aşterne o linişte prelungită căreia nici unul, nici celălalt nu are curajul să-i pună capăt.

Serbarea de 1 Mai într-o poieniţă, undeva la marginea oraşului. Se mănâncă crenvurşti, se bea bere, de un frasin uriaş a fost agăţat un difuzor şi deasupra mulţimii adunate se revarsă o melodie veselă, plină de optimism. Pe o estradă se fac ultimele pregătiri pentru programul artistic care urmează să se desfăşoare. Colega cu ochelari, într-un costum popular, se roagă de Stela:

— Ascultă-mă încă o dată înainte de a intra pe scenă. Mi-e teamă să nu mă încurc. Şi în timp ce Stela urmăreşte textul, colega îi declamă cu ochii închişi:

„Anii mei trecuţi de-un veac Vreau lui Stalin dar să-ifac. Braţul lui pavăză este Pentru prunci, copii neveste".

— Prunci şi copii e acelaşi lucru. Cred c-ai copiat greşit textul.

— Nu mă întrerupe. Uite că am uitat ce urmează!

— *„Şi să-i dau până la unu..."*

— Dacă mă încurc, mă încurc! Nu mai am răbdare să ţi-o recit, spune colega şi-i smulge caietul. Apoi îi spune Stelei:

— îţi spun drept că nu mi-a plăcut cum s-a purtat Valentin la şedinţa la care a fost exclus. Şi tovarăşul inspector de la secţia învăţământ a fost cât se poate de nemulţumit. în loc să-şi recunoască greşeala, să-şi facă autocritica în chip principial...

— Cum să recunoască, dacă nu el a scris versurile alea pe tablă! sare revoltată Stela.

— A făcut o impresie cât se poate de proastă, în tot cazul. Părerea mea e că nici cei care l-aţi apărat nu staţi mai bine.

Ni s-a recomandat să vă discutăm şi pe voi la o şedinţă UTM. Te rog să nu spui la nimeni ce ţi-am spus. Adevărul e că eu ţin la tine foarte mult şi când văd pe ce drum greşit ai apucat-o...

— Poezia e splendidă, o întrerupe Stela. Vezi să n-o uiţi...

Lumea s-a adunat în jurul tribunei improvizate. Fata cu ochelari recită poezia, dar, din pricina gălăgiei, nu se aude şi nu se înţelege nici un cuvânt. Ea declamă cu gesturi largi şi patetice, la un moment dat însă se opreşte, probabil nu-şi mai aminteşte versurile care urmează. Cum însă nu se poate auzi nici un cuvânt şi cum în general nimeni nu-i atent - oamenii ciocnesc sticlele cu bere între ei, vorbesc cu voce tare, e un zumzet puternic şi neîntrerupt, accidentul trece neobservat; fata se pare că suferă teribil că s-a încurcat; ochii i s-au umplut de lacrimi din pricina umilirii şi a supărării. Şi-a amintit versurile sau poate că declamă poezia de la început, câte un cuvânt răzleţ răzbate cu greu până la noi; chipul i se transfigurează din pricina emoţiei, ochii aruncă scântei prin ochelari; în sfârşit a terminat, se înclină fericită în faţa publicului care o aclamă, bate din palme, cu toate că nimeni n-a ascultat ce-a spus ea.

îl vedem pe Vlad care o caută în mulţime pe Stela. în sfârşit o zăreşte şi se îndreaptă val-vârtej spre ea.

— Valentin a dispărut, îi spune el Stelei. De ieri de la prânz. Maică-sa e disperată. Am încercat s-o liniştesc, dar n-am reuşit. A anunţat miliţia şi acum îl caută peste tot.

— Unde să fugă?! întreabă Stela nedumerită. Fără ca să spună nimic. Nici nouă, prietenilor lui!

— Era disperat, ai văzut şi tu. Şi, din păcate, toate încercările noastre de a-l ajuta au dat greş...

— Am vorbit cu tatăl meu vitreg, îi spune Stela lui Vlad. I-am explicat foarte exact ce s-a întâmplat. Mi-a promis că o să ne ajute...

întâlnirea trimestrială a cadrelor didactice. Tocmai s-a terminat de citit un raport şi se ia o mică pauză. Cel ce a citit raportul îşi adună hârtiile şi şi le aşază meticulos într-un dosar. îl cunoaştem din secvenţa audienţei. E cel ce i-a îndrumat pe cei trei tineri să se călească la fel ca oţelul dintr-un cuptor încins. îşi pune apoi din nou ochelarii şi priveşte sala care se goleşte. Cadrele didactice se îndreaptă spre uşa larg deschisă care se află în fundul sălii.

în foaier se fumează, se stă de vorbă. Tatăl Stelei stă de vorbă cu şeful secţiei de învăţământ.

— Am auzit că aţi avut nişte probleme cu un elev. Ar fi scris pe tablă nişte versuri de Octavian Goga. Apropo, dumneata, tovarăşe Mangu, l-ai citit pe Goga?

— Abia dacă reuşesc să-mi fac ceva timp să-i citesc pe poeţii noştri contemporani. Ştiţi cât suntem noi de ocupaţi la secţia învăţământ! La ce să-mi pierd atunci timpul...

— Eu l-am citit, spune tatăl Stelei. Şi nu-i un poet rău... Pentru asta nu trebuie să daţi afară un elev, să-l exmatriculaţi tocmai în ultima clasă. Şi am impresia că nici nu sunteţi chiar siguri de tot că el ar fi scris versurile...

— Directoarea şcolii...

— Las-o pe directoare. Ea a făcut, săraca, ce i-aţi spus voi că trebuie să facă... Părerea mea e că ar fi bine să restudiaţi problema şi s-o faceţi cu toată seriozitatea. Dar dacă băiatul ăla e nevinovat? Dumneata nu te-ai gândit ce se întâmplă cu un om dacă, la vârsta lui, i se face o mare nedreptate?... Mi- ai spus odată de unde eşti de fel, dar am uitat?...

— De la Turda, spune inspectorul.

— Şi poezia lui Goga nu-ţi spune chiar nimic?!

— Nu l-am citit, vă mărturisesc deschis că nu mi-au căzut până acum în mână versurile lui...

— Dacă vrei, ţi le împrumut eu. E o ediţie veche, făcută harcea-parcea, dar oricum, versurile mai pot fi încă citite... Şi băiatul ăla, vezi ce-i cu el. Se pare c-a fugit de acasă. Să-l scoateţi din pământ, de unde ştiţi voi, căci altfel să ştiţi c-o încurcaţi. E nevinovat. Nu el a scris versurile. L-aţi pedepsit degeaba...

Undeva, la sediul miliţiei, într-un sat oarecare. O odaie modestă, prăfuită, cu o sobă de tuci lăsată într-o rână. Pe o foaie de ziar, un miliţian taie cu un briceag ruginit nişte felii groase de pâine. Valentin stă pe un scaun lângă sobă şi se uită atent la el. Cu acelaşi briceag, miliţianul - care şi-a pus şapca pe masă, lângă pâine şi i se vede capul cu părul tuns scurt şi cărunt - taie nişte bucăţi de slănină.

— De când zici că n-ai pus nimic în gură? îl întreabă miliţianul.

— De şapte zile, îi spune Valentin cu o voce moale şi pierdută, care abia i se mai aude.

— Noroc că nu eşti copilul meu. Ţi-aş trage o bătaie s-o ţii minte, îi spune miliţianul. Hai, apropie-te de masă şi înfulecă liniştit. Am o slăninuţă specială, n-ai mâncat tu aşa ceva de când eşti. Socru-miu e mare specialist. O prepară după o reţetă a lui. N-o spune la nime...

— Nu pot să mănânc, spune Valentin.

— Cum nu poţi? face miliţianul mirat. Vrei să dai ortul popii, sau ce ai de gând?! Hai, vino repede, până nu mă supăr. Dacă nu te-aş fi găsit eu, acuma cine ştie pe unde ai fii zăcut... Mureai de foame, mă copile... Nu te întreb de ce ai făcut tu asta, că dacă te-aş întreba, tot nu mi-ai spune. Nu cumva e o fată la mijloc? întreabă miliţianul şi-i face complice cu ochiul. Vino şi mănâncă odată şi nu mă fă să-mi ies din pepeni! strigă el la Valentin, care se apropie de masă, rupe dintr-o felie de pâine. Mestecă pâinea fără chef, cu privirile în pământ şi între timp ochii i se umplu de lacrimi.

— Numai muierile plâng, mă copile, ce fel de bărbat eşti tu! spune miliţianul. Nu-ţi mai fă atâtea gânduri, treci şi mănâncă şi-ai să vezi că totul o să fie bine, adaugă el pe un ton consolator. Şi gustă şi din slăninuţă, să mai prinzi ceva puteri...

Un camion coborând un drum plin de hârtoape. Transportă nişte saci de ciment. Miliţianul şi Valentin, cocoţaţi deasupra sacilor. Miliţianul are chef de vorbă, în schimb băiatul e tăcut şi îngândurat.

— Numai să se încălzească un picuţ vremea, spune miliţianul. Acuma nu îndrăznesc, e prea rece apa. într-o primăvară am intrat cam pe timpul ăsta, eram lacom de peşte, am intrat, aşa numai până la genunchi, şi două săptămâni am zăcut la pat, aveam fierbinţeală mare... Aşa că să vii la vară la mine, să te învăţ eu cum se prinde mreana cu mâna: bagi mâna până la cot în scorbură. Da degeaba îţi vorbesc, tu tot cu gândurile la ale tale... Văd eu că ai un necaz pe suflet pe care nu vrei să mi-l spui... De întremat, te-ai mai întremat oleacă, ai mai prins culoare în obraz... Când te-am aflat, erai galben cum îi ceara... Şi cu părinţii zici că nu te-ai certat, te înţelegi bine cu ei?

— Mă înţeleg bine, spune Valentin ocolind privirile miliţianului.

— Aşa că taică-tu e inginer şi lucrează la „Semănătoarea", îl întreabă miliţianul în continuare.

— Da, aşa-i cum v-am spus... minte în continuare Valentin.

— Şi ce-o să zică el acuma, când o să te vadă, poţi să- mi spui?! O să te certe şi n-ar strica să-ţi tragă şi o mamă de bătaie! Eu, dacă aş fi în locul lui, îţi spun sincer că aşa aş face. Să-mi fugă copilul de-acasă şi să nu ştiu nimica de el o săptămână şi mai bine! Mamă, ce i-aş face!

— Fiţi liniştit că nici el n-o să mă ierte cu una cu două, îi spune Valentin.

— Ai mei sunt mici, fetiţa de Sfântă-Mărie mare împlineşte şase ani, ăla mic abia învaţă să umble, te pomeneşti că... Păi, dacă îmi fac ei mie una ca asta, eu am terminat-o cu ei...

într-un vagon de tren amenajat special pentru o excursie. Paturi suprapuse, pe fiecare pat câte un geamantan, hanoracuri, bocanci etc. Elevii s-au adunat în jurul dirigintelui, care este şi conducătorul excursiei, stând ghemuiţi pe paturi şi ascultând cu toată atenţia.

— Prin urmare, excursia durează două săptămâni şi se desfăşoară, după cum ştiţi, sub lozinca Să ne cunoaştem frumuseţile patriei. Sper să mă pot înţelege cu voi şi să numi faceţi necazuri prea mari.

Printre elevi îi descoperim pe Stela, Vlad şi Valentin.

— Trebuie să alegem un responsabil cu curăţenia, unul cu disciplina şi unul cu sculatul de dimineaţă. Faceţi propuneri, nu vreau să ziceţi după aceea că vi i-am impus eu...

Elevii dorm în paturile lor suprapuse. Singurul care a rămas treaz este Valentin. Coboară din pat în vârful picioarelor şi se îndreaptă spre geam. Noapte argintată de lună. Livezi cu pomi, un sat adormit, pe lângă care trece trenul. în cadrul limitat al ferestrei s-a ivit capul lui Vlad, apoi cel al Stelei. Fata începe să declame în şoaptă versurile lui Eminescu din Stele le-n cer.

— Niciodată n-am fost atât de fericit, spune Vlad, după ce fata a terminat de spus poezia, ca-n clipa asta.

— Ştiţi, spune fata, tot în şoaptă, aş vrea să rămânem toată viaţa împreună.

— La anul o să ne despărţim, spune Valentin, mult mai realist. Fiecare dintre noi o să dea la altă facultate... Cine ştie dacă, peste ani şi ani, o să ne mai amintim unul de celălalt...

— O să ne amintim, o să ne mai amintim, spune fata, aproape cu furie... Şi chiar dacă viaţa ne va despărţi, prietenia noastră nu se ve destrăma niciodată!...

în camera de hotel, Vlad, bărbatul trecut patruzeci de ani, s-a trezit brusc, ca dintr-un vis care l-a zguduit foarte puternic. Aprinde

lumina, se îndreaptă spre fereastră: piaţa pustie a unui orăşel de provincie, un mic părculeţ de fapt. O noapte cu lună plină, asemănătoare celei admirate de cei trei tineri prin geamul deschis al compartimentului de tren. Vlad îşi aprinde o ţigară şi rămâne la geam...

O mică gară, mai curând o haltă pierdută în câmpie. Spre seară, ciripit de păsări şi cântecul monoton al greierilor. Vagonul cu excursionişti a rămas pe o linie lăturalnică.

— Vom rămâne toată noaptea aici şi mâine dimineaţă urmează să fim ataşaţi la un alt tren, spune dirigintele. Puteţi să vă plimbaţi, dar să nu vă depărtaţi prea mult. La orele zece e stingerea, ca de obicei.

— Tovarăşe diriginte, ne daţi voie să dansăm? întreabă un elev. Mateescu ne cântă la acordeon, aşa că muzică avem

— Ştefăneasca şi-a luat flautul cu ea. Nu vrea însă să cânte decât muzică clasică. Zice că altfel îşi strică forma...

— Poate o convingeţi să coboare până la un vals, spune dirigintele.

— Am auzit că se dă drumul la rock, tovarăşe diriginte, încearcă un elev să întindă coarda ceva mai mult.

— Eu nu mă pricep, spune dirigintele, la dansurile voastre. Nu ştiu să deosebesc un swing de un rock, spune dirigintele şi-i face cu ochiul elevului. Mă puteţi duce de nas, face el pe naivul.

— Noi, pe dumneavoastră! Nici pomeneală de aşa ceva, tovarăşe diriginte...

în spatele gării e o baltă întinsă, acoperită cu flori de nufăr. Cei trei prieteni, pe mal, admiră florile.

— Ce frumoase sunt, spune fata. Păcat că nu putem ajunge până la ele...

— Vrei să-ţi aduc una? întreabă Vlad.

— Apa e destul de adâncă, am impresia, şi tu nu ştii înota. Aşa că nu mai fă pe grozavul.Nu sunt un mare înotător, dar până acolo tot sunt în stare să dau din mâini, spune Vlad.

— Intrăm amândoi şi-ţi aducem cate flori vrei, spune Valentin. Hai, frate-miu, ce mai stai, îi spune el lui Vlad, şi amândoi băieţii se dezbracă, rămân numai în chiloţi de baie, apoi intră în apă, care la început le ajunge numai până la genunchi, apoi până la piept şi când apa se face ceva mai adâncă se îndreaptă înotând spre florile de nufăr. La un moment dat, Vlad oboseşte şi atunci prietenul lui se apropie de el, îl sprijină cu o mână şi, înotând unul lângă altul, ajung lângă flori, rup un întreg buchet şi se întorc - Valentin îl sprijină în continuaroe cu o mână pe Vlad - la fata care îi aşteaptă pe malul lacului. Apa a fost destul de rece şi cam dârdâie de frig amândoi. Se îmbracă în grabă, apoi Valentin îi spune fetei:

— Nu ne poţi iubi pe amândoi. Vrând, nevrând, trebuie să alegi, să te decizi...

— Trebuie neapărat?! întreabă fata privindu-i mirată.

— Sigur că trebuie, spune Vlad. Nu se poate altfel.

—Sunteţi prietenii mei, spune fata. într-adevăr, dacă aş fi îndrăgostită, ar trebui să aleg. Pe tine sau pe tine...

— E clar că nu ne iubeşte, spune Vlad dezamăgit. Şi eu care am fost tot timpul convins că e îndrăgostită de tine... Eram foarte gelos, dar nu voiam să-ţi arăt. Oricum, pentru o fată nu merită să strici o prietenie, îmi spuneam fără să fiu prea de tot sigur că-i aşa...

— Pe cuvântul tău că nu eşti îndrăgostită de nici unul dintre noi? întreabă Valentin, care vrea ca lucurile să fie deosebit de clare.

—într-un fel, vă iubesc pe amândoi... haideţi să dansăm, îi îndeamnă ea pe băieţi, care arată cât se poate de dezumflaţi.

— De dans ne mai arde nouă acuma! spune Vlad şi e atât de mâhnit încât aproape îi dau lacrimile...

S-a înserat şi pe peronul gării - o gară mică pierdută în mijlocul câmpiei, după cum am mai spus - se dansează un rock cât se poate de îndrăcit. S-au aprins nişte felinare şi mica gară cu dansatorii ei se zăreşte ca o oază de lumină în mijlocul câmpiei. La acordeon s-a alăturat şi flautul, o împerechere de sunete cel puţin ciudată.

Vagonul elevilor, tras pe o linie lăturalnică. Dirigintele a rămas singur şi, trântit pe un pat, citeşte nişte poezii dintr- un volum pe coperta căruia e scris numele lui Baudelaire. Eleva cu

ochelari dă buzna în vagon. E cât se poate de scandalizată şi pornită împotriva modului în care se dansează pe peronul gării.

— Care e problema? întreabă dirigintele ridicând privirea de pe filele cărţii. Te-a supărat cineva sau ce-i cu tine?

— Dumneavoastră auziţi ce se cântă acolo! spune fata, furioasă la culme, arătând cu o mână în direcţia peronului.

— Ce se cântă?! întreabă profesorul mirat. V-am spus că nu mă pricep.

— Dar nu se poate, tovarăşe profesor, să ne compromitem în halul ăsta! spune fata spumegând de furie, aruncând scântei prin lentilele ochelarilor. Acuma s-au apucat să-l înveţe şi pe şeful gării să danseze rock! E un dezmăţ, tovarăşe profesor, pur şi simplu inadmisibil!... Dacă şeful o să uite de mersul trenurilor şi-o să se petreacă un carambol?... Şi doar mereu ni s-a spus că trebuie să luptăm împotriva...La ora asta nu trece probabil nici un tren, o întrerupe dirigintele, încercând s-o calmeze. Şeful de gară îşi cunoaşte în mod sigur îndatoririle, nu trebuie să-i purtăm noi de grijă...

— Şi dacă o să se afle, tovarăşe profesor, că noi, în loc să dansăm...

— Şi tu de ce nu dansezi? o întrerupe dirigintele.

— Eu sunt împotriva unor astfel de dansuri decadente! spune fata furioasă. Dacă dumneavostră le aprobaţi şi nu luaţi nici o măsură, eu nu le aprob şi la prima şedinţă de UTM...

— Bine, o întrerupe profesorul. Acum du-te şi spune- le că-i mai las încă o jumătate de oră peste program, dar nu mai mult. Am să vin şi eu să dansăm împreună un vals, ce părere ai?

— îmi place valsul la nebunie, tovarăşe profesor, spune fata, devenind dintr-o dată cât se poate de copilăroasă. Să vedeţi ce uşor dansez! Sunt ca un fulg.

f

f

— Atunci să mergem chiar acuma, ce zici? întreabă dirigintele.

— Când o să vă vadă pe dumneavoastră, n-o să mai îndrăznească să cânte nici un rock! spune fata triumfătoare.

Excursia organizată sub lozinca „Să ne cunoaştem frumuseţile ţării" a ajuns în sfârşit până la mare. Vagonul cu excursionişti se află undeva pe o linie secundară. E dimineaţă, foarte devreme. în lumina tulbure abia reuşim să distingem silueta unui elev care se îndreaptă spre patul în care doarme dirigintele.

— Tovarăşe diriginte, spune el în şoaptă, după ce observă că profesorul e treaz, cred că e timpul să dau deşteptarea dacă vrem să ajungem la timp. Mai sunt doar treizeci şi cinci de minute.

— Sună deşteptarea şi grăbiţi-vă, spune dirigintele. Până pe malul mării facem cel puţin 20 de minute. într-un sfert de oră

I

trebuie să fiţi îmbrăcaţi. Şi să vă puneţi pe voi ceva mai gros. Dimineaţa e destul de răcoare.

Elevul sună deşteptarea din aceeaşi trompetă din care s-a suflat la spectacolul elevilor cu piesa „Viaţă nouă".

— Gata cu somnul, spune elevul, altfel nu vedem răsăritul.

— La ce oră răsare soarele? întreabă un elev ceva mai somnoros, căruia nu-i cade chiar bine sculatul cu noaptea în cap.

— La cinci şi patru minute.

— Haideţi, îmbrăcaţi-vă repede, spune Stela agitată, cu un minut dacă ajungem mai târziu, am ratat totul!

Străzile pustii, la o asemenea oră matinală, ale oraşului Mangalia. Elevii aleargă cam în dezordine, îmbrăcându-se, unii dintre ei, din mers, spre ţărmul mării.

— De ce ţi-ai pus tenişii?! întreabă un elev. Desculţ e mult mai bine. De ajuns, ajungem. Mai avem cinci minute...

Tinerii au ajuns cu un minut sau două înainte de a răsări soarele pe malul mării. Aşteaptă acum liniştiţi şi emoţionaţi ca soarele să se ridice din mare. Fata care cântă la flaut şi-a luat flautul cu ea. Se cântă ceva din Mozart în liniştea atât de proaspătă a dimineţii. Toţi stau cu privirile aţintite spre larg, spre locul de unde trebuie să se ridice soarele. Un strigăt general de surpriză în clipa în care marea devine dintr-o dată purpurie, un văl strălucitor se aşterne deasupra ei şi, în sfârşit, soarele fastuos şi solemn se ridică din măruntaiele ei. Fata continuă să cânte la flaut aceeaşi melodie suavă şi proaspătă ca apa unui izvor...

Dimineaţa foarte devreme, pe peronul gării, Vlad, un bărbat trecut de patruzeci de ani, îşi ia rămas bun de la gazdele sale. Strângeri de mână, ba chiar şi îmbrăţişări.

— Să mai veniţi pe la noi şi să nu ne uitaţi, spune şeful de la cultură.

— A fost o adevărată sărbătoare pentru noi, ce să vă mai spun, un eveniment! spune tânărul profesor de limba română...

— Are doar un minut întârziere, spune directorul Casei de cultură, uitându-se la ceas.

— Sper că v-aţi simţit bine, spune profesorul. Spuneaţi că lucraţi la o carte nouă? Poate o să fiţi de acord s-o lansăm la noi, spune plin de entuziasm tânărul profesor.

Bucureştiul. O maşină care străbate un bulevard împrejmuit de blocuri. Opreşte în dreptul unui bloc. La volan se află Vlad. Coboară din maşină. Confruntă adresa din bloc-notes cu cea de pe perete şi pătrunde în holul blocului. Un hol destul de întunecat. Se urcă în lift. Liftul opreşte în dreptul etajului patru. Vlad coboară din lift. Se opreşte în dreptul unui apartament şi sună. Deschide o femeie cam de aceeaşi vârstă cu el, cu părul cărunt şi cu o faţă care pare, altfel, destul de tânără.

—Te-ai descurcat, prin urmare? îi spune femeia zâmbind. De altfel nici nu-i prea complicat de ajuns. Staţia „Favorit" o ştie oricine. Să te văd cum arăţi, spune femeia zâmbind în continuare. Nu ne-am văzut doar de douăzeci şi cinci de ani... După un scurt examen, spune cu acelaşi surâs prietenos pe buze: Te-ai îngrăşat puţin prea tare. Altfel n-am nici o obiecţie - te ţii, ca să zic aşa, bine.

— Ţi-am adus o carte, îi spune Vlad şi-i întinde cu simplitate şi în chipul cel mai firesc cartea, încercând în realitate să-şi ascundă emoţia de care e cuprins. E ultima pe care am scris-o.

— Nici n-am văzut-o, spune femeia. De fapt, în ultimul timp cu greu găseşti o carte bună. Se epuizează foarte repede. Am noroc cu copiii care trec destul de des pe la librărie... Ştii că am doi băieţi care termină facultatea la anu? E diferenţă de un an între ei. Cel mare n-a intrat din primul an la facultate, aşa că au ajuns colegi. Amândoi fac politehnica.

— Băiatul lui Valentin e mai mare ca ei cu doi ani, nu-i aşa? întreabă Vlad.

— Cu doi ani. Ştii că soţia lui Valentin s-a recăsătorit cu un medic chirurg? I-am văzut, pe ea şi pe copil, prin anii şaptezeci. Dorin era la liceu, într-a opta sau a noua. Era foarte bun la matematică. îi seamănă foarte bine. Doar că e ceva mai înalt...

— Voi doi de ce v-aţi despărţit atunci, chiar în ultimul an de facultate?...

— Valentin m-a părăsit... De ce, nu ştiu, nici n-am să aflu vreodată... Valentin e mort... Ştii că uneori mă gândesc la el fără să-mi pot aminti foarte exact cum arată?! Vocea în schimb i-o ţin bine minte. Precum şi anumite gesturi ale lui: de pildă cum îşi trecea mâna prin păr, cu o mişcare rapidă, de parcă ar fi vrut mai mult să se apere decât să-şi aranjeze părul... Ia loc, te rog, pe fotoliul ăsta, dacă vrei... îmi pare rău că bărbatul meu nu-i acasă. E plecat într-o delegaţie şi se întoarce abia sâmbătă după- amiază... în schimb copiii trebuie să vină dintr-o clipă în alta. Au avut ore până la şase... Sunt mai înalţi decât mine cu un cap, spune femeia râzând.

— Aş vrea să stau de vorbă cu soţia lui, spune Vlad. îi ştii cumva adresa?

— O am notată într-un carneţel. Dacă între timp nu s-a mutat cumva de la Cluj... Am să-ţi fac o mărturisire: evit, atât cât îmi stă în putinţă, să mă gândesc la trecut... îmi face rău, mă tulbură mult prea tare... încerc să-l uit. Gândul că Valentin nu se mai află printre noi e mult prea cumplit, aşa că...

Se aşterne o linişte grea, apăsătoare. Apoi Vlad începe să vorbească. O face cu mare greutate...

— Nimeni nu-i vinovat de moartea lui Valentin, a fost un accident nenorocit, o ştim cu toţii. în ultimul timp m-am gândit mult la el, mi-am adus aminte de o mulţime de lucruri de pe vremea când eram tineri amândoi, eram încă elevi... Şi nu ştiu din ce pricină mă simt vinovat, de parcă aş fi contribuit... Ştii că despre el, despre prietenia noastră, am încercat să scriu, gândindu-mă că am să mă eliberez în felul ăsta, dar n-am fost în stare...

— Valentin a fost singurul bărbat pe care l-am iubit... El probabil că nu m-a iubit, dar asta nu are nici o importanţă... Am fost cu Valentin la tine la Braşov pe vremea când făceai armata, mai ţii minte? îţi lăsaseşi mustaţă şi erai foarte mândru de ea. Ziceai că te maturizează. Era chiar de ziua ta şi Valentin ţi-a adus o carte: *Păpuşa* de un scriitor polonez, i-am uitat acuma numele. Am văzut şi un film împreună:
***Ordinul Ana* după o nuvelă de Cehov. Vouă v-a plăcut foarte mult şi aţi discutat tot timpul despre filmul ăla. Apoi am intrat într-o cofetărie şi am mâncat îngheţată de căpşune. Am râs de tine amândoi pentru că erai tot îngheţată pe mustăţi... îţi mai aminteşti?**

Se aude soneria.

— Cred că s-au întors copiii, spune femeia. Au uitat să-şi ia cheile la ei. O clipă, să le deschid...

Vlad rămâne singur în încăpere. Din hol se aude glasul femeii.

Avem un oaspete, le spune ea băieţilor. Aveţi şi voi prilejul să cunoaşteţi un scriitor. Cum i-aţi citit cărţile, o să puteţi sta de vorbă şi să vă spuneţi părerea despre ele. Haideţi, intraţi, nu fiţi aşa de ruşinoşi, îi îndeamnă ea şi pe cuvintele ei de îmbărbătare, filmul se sfârşeşte.PATIMILE - Lunga călătorie a prizonierului -

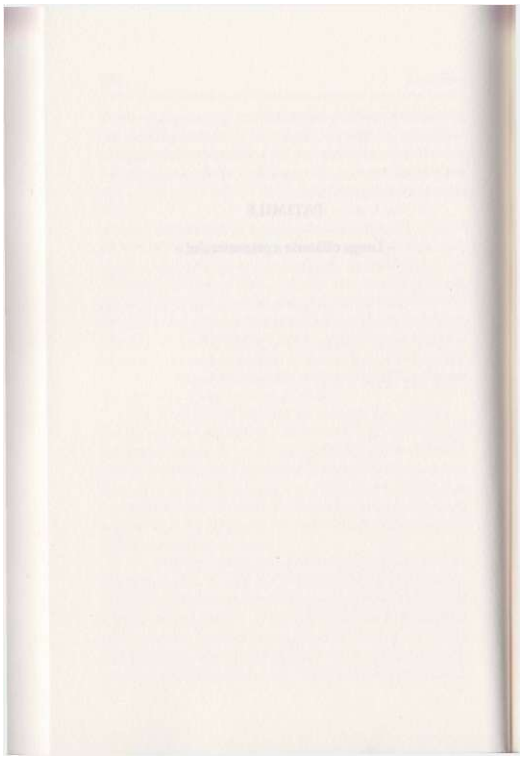

Curtea interioară a unui imobil de locuit semănând perfect cu o închisoare. Prizonierul îşi ridică privirea spre o fereastră luminată, îşi ia rămas bun de la cineva, ridicându- şi mâinile, cu cătuşe la ele, în sus, exact cum fac boxerii după ce au câştigat un meci. Un semn de adio, destul de teatral şi patetic. în tot acest timp, însoţitorii lui îl urmăresc cu cea mai mare atenţie.

— Hei, grăbeşte-te, îi spune unul dintre ei, împingându-l cu destulă brutalitate. Nu vrem ca din pricina ta să nu ajungem la timp...

S-au urcat în maşina poliţiei, împreună cu ceilalţi deţinuţi. îşi fac loc pe o banchetă, stau cam înghesuiţi unul în altul. Printre ceilalţi deţinuţi se află şi o femeie pe care prizonierul pare a o cunoaşte de dinainte. Femeia îi zâmbeşte cu multă afecţiune, făcându-i chiar un mic semn de recunoaştere. Are în acelaşi timp grijă de copilul pe care îl alăptează.

Schimb de priviri între prizonierul care pare destul de speriat şi femeia care continuă să-i zâmbească în timp ce îşi alăptează copilul. Ceilalţi prizonieri şi însoţitorii lor nu observă nimic, ei dau mereu ordine pline de brutalitate, neatenţi fiind la mica scenă de mare intimitate care s-a creat între cei doi. Copilul, după ce femeia l-a alăptat, a adormit,

iar femeia îşi acoperă sânul. Pe chipul său a apărut un zâmbet mulţumit şi ea seamănă foarte bine cu acele madone pe care le-am văzut pictate de pictorii renascentişti

.E tot atât de tânără, de visătoare, ca şi ele. Se uită pe geamul maşinii, urmărind peisajul arid pe lângă care trec. La rândul său, prizonierul urmăreşte acelaşi peisaj. Se lasă înserarea şi câmpiile nesfârşite pe care camionul cu deţinuţii le străbate sunt de o sufocantă melancolie. Apoi, din nou îşi întorc privirile unul spre celălalt, zâmbindu-şi cu afecţiune. Ne aflăm iarăşi în maşina poliţiei. Femeia care şi-a alăptat pruncul nu-i mai dă nici o atenţie prizonierului... Maşina opreşte undeva în plin câmp. S-a făcut întuneric. E o seară de iarnă. Afară ninge. Femeia coboară din maşină, se îndepărtează însoţită fiind de doi paznici. Prizonierul o urmăreşte prin fereastra murdară a maşinii...

— Totul e în regulă, spune şoferul maşinii. V-am dus conform instrucţiunilor primite.

Pizonierul şi însoţitorii lui coboară din maşină.

— Semnaţi aici, le spune şoferul, şi întinde însoţitorilor nişte hârtii pe care aceştia să le semneze. Treceţi, înainte de toate, data şi locul unde v-am lăsat. Nu cumva să puneţi după aceea vina pe mine că nu v-am dus unde trebuie...

Cei doi nu sunt prea pricepuţi la scris. Fac mari eforturi până când izbutesc să mâzgălească pe hârtie nişte litere mari de-o şchioapă. Se încruntă, oftează, scot limba din pricina concentrării şi apasă atât de tare cu creionul pe hârtie, încât hârtia se rupe. în sfârşit, fericiţi că au dus până la capăt o misiune atât de grea, întind hârtiile respective şoferului, care se urcă în maşină, dă drumul la motor, iar cei trei, rămânând în plin câmp, urmăresc cu privirile maşina care se îndepărtează...

Ţi-e frig, mă nenorocitule, recunoaşte că ţi-e frig? îl întreabă el pe deţinut.

— Puţintel, la picioare, recunoaşte prizonierul. Am mare noroc însă, că mi-au îngheţat de acuma, aşa că nici nu le mai simt, recunoaşte aproape vesel prizonierul.

— Vezi dacă nu ai fost băiat cuminte, spune unul din însoţitori, şi anume cel uscăţiv. Cine se ţine de marafeturi necurate trebuie până la urmă să dea socoteală. Aşa-i corect.

Legea e lege, n-ai dreptul să te joci cu ea după cum îţi trece ţie prin cap, îi spune el deţinutului pe un ton foarte didactic.

— Sunt nevinovat, spune prizonierul.

— Toţi spun că sunt nevinovaţi, spune însoţitorul cel uscăţiv. Apoi amândoi însoţitorii izbucnesc din nou în râs.

Şi-au găsit un fel de adăpost în subsolul unui mare imobil. însoţitorii au adormit cu gurile larg deschise. Sforăie şi vorbesc prin somn. Uşa odăii unde se odihnesc e larg deschisă. Un coridor lung, luminat de un singur bec murdar.

La capătul coridorului se află un tânăr care fumează. Chipul foarte tânăr îi este luminat din când în când de mucul ţigării.

— N-aş vrea să fiu în locul tău, îi spune el deţinutului cu anumită indiferenţă în glas... I-am văzut pe ticăloşii care te însoţesc. N-ai să te descurci, după părerea mea, uşor cu ei. Aşa-i când pun mâna pe tine; greu mai scapi din ghearele lor... Cum de-au reuşit să te prindă? îl întreabă el, de data asta manifestând ceva mai mult interes.

— E o greşeală la mijloc, spune prizonierul. Dar până la urmă o să se lămurească totul şi atunci o să se vadă că sunt nevinovat.

— Eu nu aş fi atât de optimist, spune neîncrezător bărbatul cel tânăr. După ce te-au înhăţat, nu scapi cu una cu două, adaugă el pe acelaşi ton plin de neîncredere.

— Tacă-ţi gura, că nu putem dormi, spune însoţitorul cel rotofei, trezindu-se brusc din somn. Şi pe deasupra e şi interzis de regulament să se stea de vorbă cu prizonierii.
Strict interzis, adaugă el, şi adoarme la loc imediat ce şi-a terminat muştruluiala.

Discuţia dintre cei doi tineri continuă.

— Poţi să le spui de o mie de ori că nu ai nici o vină, ei tot nu te cred. La proces pun martori falşi care să jure strâmb, adaugă el, în timp ce ţigara i s-a terminat, iar vocea i se aude venind din întuneric.

— Vreau să te rog să le spui că m-au condamnat pe nedrept, spune cu o voce categorică şi hotărâtă prizonierul.

— Am să le spun, promite tânărul, şi vocea lui vine în continuare din întuneric. între timp s-a apropiat de prizonier, stau amândoi pe o grămadă de cartofi, se află, după cum am mai spus, într-o magazie, şi tânărul, în timp ce stau de vorbă, se joacă cu cartofii. îi aruncă în sus şi îi prinde cu o singură mână, dând dovadă de o mare îndemânare.

— Poţi să faci şi tu ca mine? îl întreabă el încântat pe prizonier.

— Nu cred că am să pot, spune prizonierul. Sunt în general destul de neîndemânatic...

— Dacă vrei, schimbăm, spune pe neaşteptate tânărul. Rămâi tu aici şi trec eu în locul tău.

— Nu se poate, spune prizonierul.

— Atunci am să plec, spune tânărul. îşi umple buzunarele pantalonilor cu cartofi şi pleacă...

Când ajunge la capătul coridorului, se deschide, cu mare zgomot, o uşă, se trânteşte de perete şi, în sfârşit, îl putem vedea la lumina zilei pe cel ce a stat de vorbă cu prizonierul: un bărbat tânăr, gol până la mijloc, cu mai multe tatuaje pe trup.

E încă foarte devreme şi oraşul la această oră matinală e pustiu. îi vedem pe cei trei, prizonierul şi însoţitorii lui, străbătându-l. Bineînţeles că prizonierul se află la mijloc, iar însoţitorii în stânga şi în dreapta lui. Prizonierul şchiopătează în timp ce merge.

— Mă roade cizma, spune el cu o voce plângăreaţă de copil neajutorat.

— Ce-ai vrea să-ţi fac eu dacă te roade? întreabă plin de ostilitate însoţitorul cel gras. Nu cumva ai pretenţia să te duc în spate? Mai bine lasă mofturile, căci cu noi nu-ţi merge. Noi suntem obişnuiţi să avem de-a face cu lepădături ca tine...

— Ceea ce nu-mi place mie la el, spune pe un ton foarte teoretic însoţitorul cel uscăţiv, e că prea uşor se delasă. Nu se îngrijeşte suficient. Nu se spală cu săptămânile şi din pricina asta începe să pută.

—Ăsta nu pute, spune însoţitorul cel grăsan, mirosindu-l pe deţinut. E drept că nu miroase cine ştie cât de plăcut, dar de puţit nu pute.

— Slavă Domnului, spune însoţitorul cel uscăţiv. Am un stomac cât se poate de păcătos.

Orice miros mai special - de putoare nici să nu mai vorbim - mi-l întoarce pe dos...

între timp au ajuns la marginea oraşului, lângă o moară veche şi părăsită. Păsări negre zboară deasupra apei îngheţate. Un iepure aleargă prin tufărişul de pe marginea apei şi zăpada se cerne ca o pudră albă şi foarte fină...

Se află toţi trei undeva pe câmp; şi-au aprins un foc mare de vreascuri ca să se poată încălzi. Lângă foc, bineînţeles, se află numai cei doi însoţitori, doar ei se pot bucura de privilegiul de a sta la căldură.

Prizonierul se află ceva mai departe, la câţiva paşi de ei.

S-a aşezat pe o buturugă şi încearcă să-şi repare bocancii scâlciaţi de atâta mers. E foarte prins de lucrul pe care îl face şi seamănă cu un copil care îşi repară o jucărie.

— De azi dimineaţă tot meşterește la împuţiţii ăia de bocanci, spune cu o anumită exasperare în glas însoţitorul cel slăbănog. Are o răbdare şi o perseverenţă care pur şi simplu mă scoate din sărite, adaugă el cât se poate de enervat...

Au adormit cu toţii în plin câmp. Paznicii lângă foc, iar detinutul ceva mai departe, lângă un tufiş. Şi între timp se face ziuă. Razele soarelui sunt mai calde, se pare că a venit primăvara.

— Mă uit şi nici nu-mi vine să cred, exclamă prizonierul cuprins de o adevărată stare de beatitudine. A venit primăvara, aşa, pe negândite, când nici nu te aşteptai. De altfel, aşa se întâmplă întotdeauna. Te culci în plină iarnă, ninge şi e lapo- viţă şi dimineaţa te trezeşti în ciripit de

păsărele, o adevărată încântare. Poate că iubesc mult, prea mult, natura, poate că ăsta-i defectul meu cel mai mare, le spune el însoţitorilor lui, care îl privesc în timp ce sporovăieşte cu suspiciune şi ostilitate. Chiar dacă nu am scris poezii niciodată, s-ar putea spune că am, totuşi, o fire de poet. Cum spunea şi profesorul meu de literatură: tânărul ăsta promite foarte mult. Ar putea ieşi din el un al doilea
Balzac! Nu ştiu din care pricină mă compara întotdeauna cu Balzac. Fizic nu semănăm defel, ca să zic aşa.

— Dacă mai trăncăneşte mult, am să-i sparg capul. Nu pot suporta atâta vorbărie, spune cuprins de exasperare paznicul cel rotofei.

— Şi cu ce ton familiar ne vorbeşte! E de necrezut, se revoltă, la rândul lui, paznicul cel slăbănog. închide-ţi pliscul, se răsteşte el la prizonier, să nu mai aud o vorbă, că-ţi mut falca.

Prizonierul continuă să meşterească la pantofii lui stând la o oarecare distanţă de însoţitorii lui, iar aceştia, în timp ce mănâncă, amândoi, dintr-o cutie de conserve, stau de vorbă între ei.

— După părerea mea, mâncarea, spune însoţitorul cel gras, dacă nu-i pui tot felul de mirodenii, nu are nici un gust. Mă pricep la bucătărie mai bine decât o muiere şi dacă ar fi fost după capul meu, mi-ar fi plăcut să mă fac bucătar. Numai că atunci când am intrat în armată, nimeni nu m-a întrebat ce şi cum. M-am zbătut eu ca să ajung la bucătărie. Am avut, însă, un şef scârbos, când a văzut cam unde trag, a făcut ce i-a stat în putinţă să-mi pună beţe în

roate. O să-ţi fac cu o friptură - numai să prindem nişte iepuri de câmp - cum nici n-ai visat.

— Eşti foarte amabil, numai că am ulcer şi trebuie să ţin regim, spune însoţitorul cel uscăţiv.

— Duodenal sau gastric? întreabă foarte doct grăsanul.

— Cred că de amândouă, răspunde cam aiurea însoţitorul cel slab.

— Nu se poate de amândouă, e exclus. Ştiu de la nevastă-mea, care lucrează într-un spital. E soră şefă, e cât se poate de apreciată de superiorii ei...

După ce au terminat conserva, cutia goală o aruncă deţinutului de parcă ar fi aruncat un os unui câine care stă deoparte.

— Linge şi tu ce a mai rămas, spune însoţitorul cei gras şi-i face cu ochiul celuilalt. Apoi amândoi izbucnesc în râs. Pentru asta ai limbă, ca să lingi cu ea. Organul creează funcţia, cum zicea nu ştiu cine. Aşa că cine ştie dacă până la urmă n-o să ajungi un mare lingău... Şi, încântat de gluma făcută, izbucneşte în râs. Râde, însă, de unul singur, celălalt nu gustă gluma şi îl priveşte cu multă seriozitate.

O fereastră foarte înaltă, la care se poate ajunge cu greu. Ca să se poată uita pe fereastră, prizonierul s-a urcat pe un scaun.

— N-ai voie să te uiţi pe geam, îi atrage atenţia însoţitorul cel slăbănog, uitându-se la el cu multă severitate. E strict interzis de regulament.

Docil, prizonierul coboară de pe scaun şi se aşază jos, stând sprijinit de picioarele scaunului.

O femeie şi-a făcut apariţia în cadrul uşii deschise şi se uită plină de curiozitate la ei.

— Hai, intră, îi spune însoţitorul cel gras, rânjind plin de bunăvoinţă, nu-ţi fie teamă, că nu-ţi face nimica. Apropie-te fără frică.

Femeia stă în cadrul uşii. îşi duce amândouă mâinile la gură de parcă s-ar ruşina foarte tare de ei, în acelaşi timp izbucneşte în râs; atitudinea ei e provocatoare, sfioşenia e mai mult jucată decât reală.

— Să nu scoţi un câine afară din casă, plouă şi bate un vânt îngheţat, îi înştiinţează ea... Mama zicea că de când a fost ea mică nu mai ţinea minte un asemenea frig cumplit.

— în sfârşit, o să mă culc şi eu într-un pat curat, spune primul însoţitor şi se trânteşte aşa îmbrăcat, cu hainele mustind de apă şi de zloată pe aşternutul alb, murdărindu-l.

Cei doi însoţitori au adormit. Prin somn, unul din ei îl prinde în braţe pe celălalt, foarte drăgăstos, crezând că e femeia lui de acasă. Celălalt îi dă mâna la o parte, furios, şi se îndepărtează scandalizat. Apoi adoarme. Repetă, prin somn, gestul primului care, fiind cufundat în somn, nu reacţionează. Rămân amândoi îmbrăţişaţi. Singurul treaz este prizonierul. El o aude pe femeia din încăperea alăturată, umblând încoace şi-ncolo, lipăind desculţă prin odaie... Se apropie de uşă, o întredcschide uşor, şi, fără ca ea să bănuiască, îi urmăreşte fiecare gest. Neştiindu-se urmărită, femeia are gesturile cele mai fireşti. Vorbeşte singură, dar spune cuvintele atât de încet, încât prizonierul nu înţelege ce spune... Femeia goleşte nişte lapte dintr-o cană în alta, şi acum imaginea ar putea din nou să se întrerupă şi

să vedem celebra pânză a lui Vermeer cu aceeaşi temă. Aparatul se opreşte pe chipul femeii de un mare calm, de o mare pace interioară, aşa cum sunt toate femeile din pânzele lui Vermeer, apoi peste chipul său se suprapun alte chipuri de femei, tot din tablourile lui Vermeer, vorbind cu toatele despre ceea ce se cheamă pacea căminului, liniştea, echilibrul, împăcarea cu viaţa şi cu lumea. Femeia părăseşte odaia şi, în vârful picioarelor, prizonierul se ia după ea. Femeia lasă, parcă dinadins, uşa la casă deschisă în urma ei, ca şi când ar fi vrut să dea un semn că ştie, de fapt, că e umărită. Femeia intră în grajd, lasă întâmplător, sau iarăşi dinadins, cine poate şti, şi uşa grajdului deschisă. Din întuneric, din mijlocul curţii, prizonierul o urmăreşte. Lângă femeie se află o lumânare şi chipul îi este luminat de o lumină care parcă vine din interiorul ei... Din mijlocul curţii, prizonierul scoate un fluierat scurt ca să-i dea de veste că el se află acolo. Femeia se întoarce foarte calmă, nearătând surprinsă de apariţia lui.

— Ce-i cu tine, n-ai adormit? îl întreabă ea. Nu numai ei, ci şi tu trebuie să fii frânt de oboseală.

— Eşti nevinovat, nu-i aşa? îl întreabă ea.

— Da, sunt nevinovat, spune prizonierul.

Din pricina poleiului, cei trei, deţinutul şi însoţitorii lui, înaintează cu destulă greutate. La un moment dat, deţinutul alunecă şi cade. Ceilalţi se împiedică în el şi cad deasupra lui, grămadă. Cu greu se ridică toţi trei de jos. E o mare învălmăşeală...

— Mă, am impresia că tu îţi baţi joc de noi?!

— Pe cuvântul meu că n-am vrut. A fost fără nici o intenţie, se scuză prizonierul.

— Suntem prea umani cu el. I-am făcut toate poftele şi acuma şi-a luat-o la cap, spune însoţitorul cel uscăţiv. Trebuie mai multă disciplină, asta-i tot.

Şi, din nou, prizonierul alunecă, căderea lui are o anumită graţie, ceea ce îi umple de încântare pe însoţitori.

Ia uitaţi-vă la el ce frumos ştie să cadă. Ca un balerin. Rar poţi vedea atâta graţie. Mă, tu ai fost balerin?Te pomeneşti că eşti frate cu Nureev şi taci din gură, nu spui la nimeni... Ce-ar fi să mai cazi o dată, să te vadă şi colegul meu?! El n-a fost atent, s-a uitat în altă parte şi nu te-avăzut, spune grăsanul.

Ascultător, prizonierul se face de data asta că alunecă, doar că respectiva cădere nu mai are nici naturaleţea, nici graţia celei dintâi.

— Graţios ca un fier de călcat, spune însoţitorul cel rotofei. Rahat. Păi, dacă e pe aşa, mult mai graţios sunt eu decât nenorocitul ăsta... O graţie şi un rafinament în mişcări, cum nu s-a mai văzut. Am fost, în tinereţea mea, un mare dansator. Ce mai piruete făceam...

— îmi şi închipui, se şi vede pe tine cât ai fost de graţios, spune celălalt însoţitor, cu neîncredere.

între timp, prizonierul, fără voia lui, alunecă din nou. De data asta, căderea lui e mult mai spectaculoasă.

— Mă, tu ai talente pe care le ţii ascunse?! spune bănuitor, ca de obicei, însoţitorul cel uscăţiv.

—Ascunse, nu avem nimic împotrivă, spune însoţitorul cel rotofei, dar să le ştim şi noi.

Fără ca prizonierul să observe, grasul îi pune o piedică. De data asta, în cădere, prizonierul se loveşte la cap şi-i curge sânge pe obraz.

însoţitorii se fac că nu observă nimic.

— Sunt pur şi simplu uimit cât de repede se ridică, spune însoţitorul cel uscăţiv. Are o dexteritate uluitoare.

— în cădere, deţinutul îşi fracturează o mână. începe să plângă de durere.Te doare, înţeleg, n-am nimic împotrivă, spune însoţitorul cel uscăţiv. Totuşi, n-ar trebui să fii atât de lipsit de demnitate, încât să urli ca o muiere...

Şi îl loveşte din nou. Prizonierul cade şi, spre mirarea lor, nu se mai ridică.

— A murit, a dat ortul popii! spune însoţitorul uscăţiv, pe un ton calm, fără să aibă nici o emoţie...

— Ăştia nu mor atât de uşor cum crezi. Se preface, pur şi simplu, e de părere celălalt însoţitor.

— în tot cazul, dacă se preface, se preface destul de bine: arată ca şi mort... Păi, cu pumnii tăi, nenorocitule, cum dracu să nu-l omori, schimbă dintr-o dată uscăţivul tonul, ca să arate că el nu are nimic în comun cu probabila crimă comisă de tovarăşul lui, desolidarizându-se, deci, de tovarăşul lui de drum. Dai în prostie, năzdrăvanule. Nu te gândeşti şi tu puţin, înainte de a da. Dai ca prostul. Păi, eu când lovesc, nici nu se simte. E şi asta o artă, să ştii să loveşti fără să rămână nici o urmă...

Spre marea lor surprindere, însă, prizonierul îşi revine după ce însoţitorul cel uscăţiv l-a stropit cu un pic de apă...

— Scuzaţi-mă, spune el, nu ştiu ce s-a întâmplat. Probabil mi s-a făcut rău şi am leşinat...

— Se mai întâmplă, spune cu toată nevinovăţia însoţitorul care l-a lovit. Şi din pricina insolaţiei, mai ales...

— îngheaţă sufletul de atâta frig, şi el vorbeşte, dobitocul, de insolaţie! spune

nemulţumit uscăţivul. înţeleg să cauţi o scuză, un pretext, dar atunci găseşte măcar unul cât de cât rezonabil...

— Oricum, ce a fost, a fost, vorba lui Shakespeare, totul e bine când se sfârşeşte cu bine, spune prizonierul pe un ton împăciuitor.

— Te pomeneşti că te-a durut? întreabă grăsanul cu o anumită naivitate, nevenindu-i să creadă că loviturile lui ar putea pricinui cuiva dureri.

— De durut m-a durut, recunoaşte prizonierul pe un ton sfătos, altfel nici n-aş fi leşinat dacă nu m-ar fi durut foarte tare. Poţi leşina din pricina durerii; lucrul e verificat din punct de vedere medical. Dar oricum a trecut, am uitat, e ca şi când nici n-ar fi fost...

— Poarte bine, foarte bine, spune grav şi cât se poate de autoritar şi protector cel ce l-a lovit. îmi place de tine, băiatule, că nu eşti ranchiunos. Sunt şi din ăia cărora le dai o dată peste bot mai mult din greşeală, ca să zic aşa, nu în mod intenţionat, c-ai avea ceva special cu ei, dar ştii cum se întâmplă, te ia mâna pe dinainte - şi nu te uită toată viaţa, îţi poartă ranchiună câte zile au şi nu se gândesc decât la răzbunare. Pe când tu ai o fire deschisă, sportivă. Bravo, frumos...

Au ajuns, prizonierul şi însoţitorii lui, într-un mare oraş. Străzi supraaglomerate, oameni trec pe lângă ei fără să-i bage în seamă. îşi fac loc cu greu prin mulţimea grăbită. Se opresc în dreptul vitrinelor în care sunt expuse obiecte de lux.

— Ce i-ar place nevesti-mi pantofii ăia din piele de şarpe, spune însoţitorul cel uscăţiv, arătând spre pantofii expuşi în vitrină.

— De-acuma ne aşteaptă să ne întoarcem şi uite că noi nici măcar n-am ajuns! E drept că niciodată socoteala din târg nu se potriveşte cu cea de-acasă, spune celălalt însoţitor.

— Pst, îi spune uscăţivul în şoaptă, să nu te audă prizonierul... Aşa-i ordinul, el nu trebuie să ştie nici când ajungem, nici unde mergem şi nici cât mai avem de mers.

— Dar tu ştii cât mai avem de mers? întreabă însoţitorul.

— Nu ştiu, şopteşte uscăţivul profitând de neatenţia prizonierului care se uită fermecat la un bărbat gol până la brâu ce anunţă pe toată lumea cu o voce solemnă că o să înghită sabia pe care o ţine în mână - se află toţi trei într-o piaţă publică.

Bărbatul face toate preparativele necesare înghiţirii săbiei, dar, deocamdată, nici pomeneală să se grăbească s-o înghită.

— Tu eşti sigur că ăsta e drumul, eşti sigur că nu ne-am rătăcit? întreabă în continuare în şoaptă pentru ca deţinutul să nu-i audă ce vorbesc.

— Fii fără grijă, cunosc drumul ca-n palmă, spune celălalt umflându-se în pene şi dându-şi multă importanţă. Când eşti cu mine n-ai la ce să-ţi faci probleme, lasă-te pe seama mea. Nu-i pentru prima dată când fac drumul ăsta. Pot spune că-l ştiu şi cu ochii închişi...

Au adormit toţi trei cu capul pe masă într-un restaurant gol, în care chelnerii strâng

farfuriile de pe mesele consumatorilor, care au plecat de mult... într-un colţ, doar, o orchestră improvizată din câţiva tineri - cu plete lungi şi în fracuri albe - cântă *Serenada melancolică* a lui Schubert. La un moment dat prizonierul se trezeşte, se uită la tinerii care cântă.

— Ar fi bine să cântaţi ceva care să fie mai puţin trist, spune el... Cu muzica asta o să întristaţi pe toată lumea...

— Aşa se şi numeşte: „Serenada melancolică", spune însoţitorul cel uscăţiv trezindu-se brusc şi adormind repede la loc.

— Spune-ne ce vrei să-ţi cântăm, întreabă tinerii din orchestră, arătându-se foarte binevoitori.

— Ce părere aveţi de „Păstrăvul" lui Schubert. E în tot cazul mai vesel.

Băieţii din orchestră încep să cânte celebrul cvartert al lui Schubert şi prizonierul, care ştie bine liedul cu acelaşi nume, se ridică solemn în picioare şi începe să cânte în timp ce însoţitorii continuă să doarmă cu capul pe masă, sforăind prin somn...

în acelaşi local, spre dimineaţă, s-a iniţiat un concurs la care iau parte atât cei trei, adică prizonierul şi însoţitorii săi, cât şi barmanii şi chelnerii restaurantului. Un fel de joc de popice, ţinta fiind prizonierul în care se aruncă cu imense cocoloaşe de pâine. Unul dintre ei notează foarte atent loviturile care nimeresc în plin. Participă şi băieţii din orchestră care şi-au părăsit instrumentele. Prizonierul însă nu se comportă chiar cum scrie la carte: dând dovadă de multă slăbiciune, se fereşte din calea cocoloaşelor de

pâine, spre marea nemulţumire a jucătorilor. Aceştia îl apostrofează revoltaţi.

— Ce naiba eşti aşa de fricos, spun ei... Stai şi rabdă, pentru asta eşti pus acolo, ca să rabzi! Ăsta e rolul tău, nu-i frumos să fii laş! Un bărbat trebuie să se poarte ca un bărbat, indiferent de situaţia în care se află...

— Trec eu în locul tău, ca să vezi ce comportare trebuie să aibă un om cu adevărat demn, propune însoţitorul cel uscăţiv şi-l vedem luând locul deţinutului. Unul din chelneri îl loveşte însă cu un ou clocit care se sparge în capul însoţitorului. Acesta, voind să rămână în continuare un exemplu viu, nu ripostează, în timp ce gălbenuşul i se prelinge de-a lungul obrazului...

Şi în timp ce jocul continuă, deţinutul reuşeşte să se sustragă atenţiei celor doi paznici; îl vedem luând-o de-a lungul unui coridor îngust de parcă ar fi voit să caute pe cineva sau, cine ştie, chiar să scape de paznicii săi. în tot cazul, se uită cu multă atenţie în jurul său; se vede că îi este teamă să nu fie urmărit. Persoana pe care o caută prizonierul e un bărbat ceva mai în vârstă decât el, un ins cu chelie, cu aspect de mic funcţionar conştiincios, un bărbat de treabă şi familist după toate aparenţele, cu o mică valiză în mână.

— Abia am reuşit să-ţi dau de urmă, spune el ştergându-se cu batista de sudoare şi respirând greu, de parcă ar fi alergat. Te-ai fofilat fără să bage ei de seamă, nu-i aşa? N-aş vrea să ştie că sunt aici... Nu de alta, dar o să-şi închipuie că cine ştie ce avem de gând să punem la cale, să pregătim o evadare sau o răpire - cum au văzut, sunt sigur, în filme poliţiste cu duiumul şi au capul plin de evadări de tot felul...

— Dar nici nu mă gândesc să evadez... Nu doresc decât un singur lucru: să mi se facă dreptate, să se spună odată că sunt nevinovat...

— Pe mine nu trebuie să mă convingi. Te cunosc foarte bine. Nu degeaba sunt fratele tău...

— Şi cu toate astea nici tu nu eşti întru totul convins că n-am nici o vină...

— N-are nici o importanţă dacă sunt convins sau nu. Ca frate bun al tău, nu mă interesează decât un singur lucru: să te văd c-ai scăpat viu şi nevătămat de toată istoria asta. De altfel ar fi cam timpul să te mai linişteşti...

— Prin urmare nu crezi că sunt nevinovat? întreabă prizonierul şi se vede că suferă din pricina neîncrederii fratelui său mai mare.

— Nu pentru asta am făcut un drum atât de lung, ca să stabilim noi dacă eşti vinovat sau nu. O să hotărască judecătorii la proces, pentru că sunt sigur că o să se reia procesul. Am şi făcut de altfel toate demersurile necesare pentru recurs, am angajat pe cei mai buni avocaţi...

— Sper că n-ai lăsat-o pe mama să-şi vândă şi ultimele bijuterii ca să-i plătească?!

— A fost absolut necesar să şi le vândă, altfel n-ar fi putut face faţă atâtor cheltuieli. Nenorociţii ăia cer nişte sume imense...

— Cum am să pot, oare, s-o răsplătesc pentru tot ce-a făcut pentru mine? Aş fi preferat să zac pentru totdeauna în închisoare, decât s-o ştiu fără splendidele ei bijuterii... Eram copii mici de-o şchioapă, iar ea şi le punea întotdeauna când

se ducea la vreo petrecere sau la teatru, mai ţii minte?...

— Lasă acum amintirile, îi spune enervat fratele mai mare. Nu avem timp pentru ele. O s-o facem şi pe asta, o să depănăm împreună amintiri, stând la gura sobei, când tu ai să fii liber... Te rog în schimb să fii foarte atent şi să-mi răspunzi cât mai exact la întrebările pe care am să ţi le pun, înainte de a prinde ceilalţi de veste, spune fratele mai mare şi se uită speriat şi foarte atent în toate părţile, nu cumva să fi fost descoperiţi. Nu trebuie să-i lăsăm să intre la idei...

— Nu observă ei nimica! spune, foarte optimist, prizonierul. Joacă un fel de popice cu chelnerii, un joc născocit chiar de chelneri în noaptea asta, care s-a bucurat de îndată de cel mai mare succes. Sunt atât de prinşi în joc, încât sunt convins că m-au şi uitat...

— Lasă acuma chelnerii, spune din ce în ce mai enervat fratele mai mare, exasperat de vorbăria continuă a celuilalt. Fii, aşadar, atent la întrebările pe care am să ţi le pun şi caută să răspunzi cât mai exact la ele. Vreau răspunsuri limpezi asupra lor. Mai avem doar foarte puţine minute de stat împreună. Prin urmare aş vrea să ştiu mai întâi şi întâi de toate cât mai aveţi de mers, eventual câte săptămâni, zile, ore, minute, precum şi localitatea - eventual scrie-mi-o pe hârtie cu litere de tipar - unde trebuie să ajungeţi?...

— Din păcate nu pot răspunde la nici una din întrebările puse de tine, spune prizonierul. Pentru că nu ştiu nici cât mai avem de mers şi nici unde trebuie să ajungem... Cu mine ei nu stau de vorbă despre asemenea lucruri.

Şuşotesc tot timpul între ei, şi când să mă apropii, schimbă vorba... Sunt foarte severi şi distanţi cu mine: ei comandă şi eu trebuie să execut. Dacă spun s-o iau la dreapta, eu fac aşa cum spun ei, o iau la dreapta şi nu le ies din cuvânt... Cu cât eşti mai supus, cu atât eşti mai ferit de neplăceri... Ori cel mai tare se înfurie când îmi dau şi eu cu părerea, când am vreo idee, ca să zic aşa, şi îndrăznesc să le-o comunic şi lor...

— Când le ai, mai bine ţine-le pentru tine, spune fratele mai mare. Fii atent şi şiret. Ei nu trebuie să afle niciodată ce-ţi umblă prin cap.

— Defectul meu e că sunt mult prea sincer şi nu pot să mă ascund suficient, spune fratele mai mic. întotdeauna am fost aşa: ce-i în guşă şi în căpuşă, cum spune un vechi proverb... Caut eu să mă ascund câteodată, numai că se vede cale de-o poştă, nu pot să mă prefac suficient. Se uită odată lung la mine şi m-au şi prins cu fofârlica, cum se spune.. Am o fire cât se poate de păcătoasă, asta-i tot, spune el oftând.

— Am crezut că necazurile prin care ai trecut au reuşit să te mai schimbe, spune fratele mai mare, dar constat cu mult regret că tot aşa ai rămas. N-ai tras nici o învăţătură din toate cele prin care ai trecut. Lucrul ăsta mă înfurie cel mai tare la tine dacă vrei să ştii, spune el cu multă asprime. Acum, gata, am trăncănit destul şi aşa, e cam vremea să plec... E foarte important de asemenea să ştiu cum îi cheamă pe paznici, dacă au eventual familie mare şi remuneraţie mică, pentru a-i putea mitui, reia discuţia, pe acelaşi ton de om cu scaun la cap, fratele mai mare.

— Familie mare şi remuneraţie mică au în mod sigur, spune prizonierul. Vorbesc tot

timpul despre copii şi despre nevestele care le-au rămas acasă. A unuia dintre ei, acum nu mai ţin minte anume a căruia, trebuie să nască chiar în zilele astea. Poate că o fi şi născut între timp...

— Trebuie să-i corupem pe toţi, spune fratele mai mare cuprins de o furibundă ambiţie, de la paznici până la judecători, altfel nu văd cum ai putea scăpa de toată istoria asta şi să fii din nou liber...

— Tu uiţi mereu că sunt nevinovat şi că adevărul trebuie să iasă la lumină, să se aleagă, cum se alege uleiul de apă. Tu vorbeşti de parcă aş fi într-adevăr un infractor şi eliberarea mea nu ţi-o închipui altfel decât ca de un fel de potlogărie pusă la cale cu multă dexteritate şi pricepere. Nu-ţi dai seama că mă jigneşte modul tău de a gândi? Sunt nevinovat şi nevinovăţia mea trebuie să iasă la lumina zilei.

Nu cer deecât acest lucru: să mi se facă dreptate, strigă în gura marc prizonierul şi fratele lui mai mare îi astupă gura.

— Ai înnebunit, spune el în şoaptă şi se uită îngrozit în jurul lui. Vrei ca ei să te audă, să afle că am fost aici, vrei ca totul să se deconspire, să iasă în vileag? Nu-ţi dai seama că tot ceea ce am vorbit acum şi aici trebuie să rămână între noi, strict secret, să nu afle nimeni? Nu-ţi dai seama că dacă se află, suntem pierduţi!

— Dar n-am pus nimic la cale, spune revoltat prizonierul. N-am făcut altceva decât să vorbim despre nevinovăţia mea.

— Ce-i dai tot timpul cu nevinovăţia! se enervează fratele mai mare. Puţină modestie nu ţi-ar strica totuşi. Acum pleacă, du-te la ei, până nu-ţi observă absenţa, până nu intră la gânduri şi

încep să se întrebe pe unde ai umblat... Să ştii că noi n-o să te uităm. O să avem grijă de tine, spune fratele mai mare şi-l îmbrăţişează.

— Sărut-o din partea mea pe mama. Spune-i, te rog, să mă ierte, să nu-mi poarte pică pentru toate necazurile pe care i le-am făcut. Spune-i, de asemenea, că n-ar fi trebuit să-şi vândă bijuteriile, că nu merit un sacrificiu atât de mare, spune-i că sunt nevinovat...

însoţitorii sunt atât de captivaţi de jocul din restaurant încât îl continuă şi acum, în plin câmp. Ţinta este, bineînţeles, prizonierul care între timp s-a obişnuit cu gândul că trebuie să fie ceva mai demn şi să nu se mai plângă după fiecare lovitură.

— Poate inventăm şi găsim un alt joc aici, de ăsta m-am plictisit, spune însoţitorul cel gras.

— Eu propun să ne jucăm de-a creanga ruptă, spune însoţitorul cel uscăţiv.

— Cum e jocul de-a creanga ruptă? întreabă primul, că nu-l ştiu.

— Ai răbdare, ai să vezi, nu mai fi atât de curios. Şi însoţitorul cel uscăţiv îi şopteşte ceva prizonierului la ureche în aşa fel încât să nu audă şi tovarăşul lui de drum. Prizonierului nu-i rămâne decât să execute ce i-a spus paznicul. El se caţără într-un copac, apoi îşi dă drumul pe o creangă, se leagănă pe ea cu picioarele în vânt... Şi între timp urlă în gura mare versurile din *Testamentul* lui Francois Villon:

— „Acum va şti legat cu şnurul / Grumazul meu cât trage curu"... declamă el cu mult patos faimosul testament. Dacă c... e uşor, le explică el, îl ţine craca, dacă-i greu, se rupe şi cade odată cu ea.

— Urcă-te pe cea de deasupra ei, că-i mai subţire, îl îndeamnă pe prizonier însoţitorii...

Prizonierul se urcă cu o creangă mai sus. Nici de data asta nu se rupe creanga cu el.

— Mă, da uşor cur mai ai! Uite că nu se rupe, uite că te ţine, se miră însoţitorii.

Prizonierul e destul de speriat, totuşi încearcă să zâmbească, arătând ca un circar, încă nesigur pe numărul pe care îl execută pentru prima dată.

— încearcă să te ţii cu o singură mână, spune de jos însoţitorul.

— Nu pot, mi-i frică, spune prizonierul cuprins de panică.

— Urcă-te mai sus. Să vedem dacă aia te ţine sau nu, spune însoţitorul.Aia de deasupra mea nu cred să mă ţină, e prea subţire, spune prizonierul şi e gata să coboare.

— Urcă-te dacă îţi spun şi nu mai trăncăni atât... Ordinul se execută şi nu se discută.

Prizonierul, cu chiu, cu vai, nu prea e el îndemânatic, urcă încă o creangă, se agaţă de ea cu amândouă mâinile, se leagănă o clipă în aer, apoi creanga se rupe şi cade. Rămâne întins pe pământ, cu ochii închişi; arată ca mort...

— Gata, Kaput, semnează-i actul de deces. Sau mai bine completează-l tu şi îl semnez eu, spune cu indiferenţă grasul.

— Sunt viu şi nevătămat, se aude vocea voioasă a prizonierului, numai că nu pot să mă mişc. Mi-am rupt o coastă...

— Te doare? întreabă într-un glas însoţitorii aplecându-se curioşi asupra lui.

— Nu chiar aşa de tare, spune prizonierul politicos.

— Şi Adam şi-a rupt o coastă şi de-aia i-a fost bine mersi, îl consolează însoţitorul cel gras. Fără coasta aia ruptă ar fi fost condamnat să facă onanie toată viaţa. Nu i-ar fi fost uşor...

Cei doi îl ajută să se ridice.

— Nu pot să merg, spune deţinutul. Mă doare la fiecare mişcare pe care o fac.

—Dacă nu ajungem la timp, o să fim traşi la răspundere. Nu cumva îţi închipui c-o să ne lăsăm pedepsiţi de superiorii noştri pentru că tu nu ai chef să umbli, spune însoţitorul cel gras cu o voce plângăreaţă.

Prizonierul, ascultător, încearcă să facă câţiva paşi şi leşină de durere. însoţitorii au găsit totuşi o soluţie. Au făcut din propriile lor mâini un fel de pat, pe care îl aşază pe deţinut. Ca să-şi poată ţine echilibrul, îi ia pe după cap pe cei doi însoţitori şi, în felul acesta, îşi continuă drumul...

— Şi-a găsit fraierii care să-l ducă pe braţe, spune înfuriat însoţitorul cel uscăţiv. Uită-te la el cum se lăfăie şi ce mulţumit arată. Când îl văd ce mutră face, pur şi simplu îmi vine să-i crăp capul.

— Şi eu sunt convins că se preface, spune însoţitorul cel uscăţiv pe un ton laconic şi aparent cât se poate de calm.

Trec printr-o piaţă pustie în care tocmai se face curăţenie. Măturătoarele de stradă, înfofolite în şaluri groase, se uită curioase la ei.

în dreptul unei fântâni arteziene se opresc. Prizonierul coboară de pe scaunul său improvizat, îşi pune gura sub jetul de apă şi bea cu mult nesaţ.

— Să-i punem câteva comprese cu apă rece, spune însoţitorul cel uscăţiv. Poate în felul ăsta îi trece mai repede şi nu mai trebuie să ne dăm sufletul cărându-l noi.

— Ce părere ai, eşti în stare să mergi singur sau ai neobrăzarea să pretinzi să te ducem noi şi pe mai departe?!...

— Nu cred că am să pot merge, spune deţinutul cu toată sinceritatea. La flecare mişcare pe care o fac, mă doare îngrozitor. îmi vine să urlu de durere, doar că mă reţin cât pot...

— De când te ducem noi în spinare, a avut vreme să ţi se lipească la loc coasta aia ruptă, spune însoţitorul cel uscăţiv. Pe noi nu ne înşeli!

Aşa că urlă cât vrei de durere, dar umblă singur, căci noi am obosit şi nu te mai putem duce, spune uscăţivul.

După ce prizonierului i s-a vindecat coasta ruptă, hotărăsc să se joace de-a telefonul fără fir. Prizonierul şopteşte un cuvânt oarecare în urechea unuia dintre însoţitori, iar acesta îl şopteşte la urechea celuilalt care trebuie să spună ce cuvânt a auzit şoptindu-i-se.

însoţitorul cel slăbănog se supără dintr-o dată.

— Nu întâmplător ai spus cuvântul ăsta, se revoltă el. Anume l-ai ales. Crezi că sunt fraier şi nu mi-am dat seama...

— L-am spus absolut la întâmplare, spune prizonierul. E adevărat că îmi plac cuvintele frumoase. Cuvântul meu preferat este trandafirul...

— Lasă că nu l-ai spus tu la întâmplare, spune însoţitorul cel uscăţiv. Nu suntem noi fraierii pe care să-i duci tu de nas. Anume l-ai ales, ştim noi... Te cam joci cu cuvintele, băiatule, şi asta e rău, îi spune făcându-i mustrător cu degetul. - Nu-i adevărat, neagă prizonierul. Mă învinuţi pe nedrept.

— Lasă că ştim noi unde anume îţi umblă ţie gândul. De ce crezi că suntem noi aici, dacă nu ca să fim atenţi la fiecare cuvânt care îţi iese din gură?

— Da, ca să auzim tot ce spui, pentru asta suntem aici, confirmă şi celălalt însoţitor dând cu multă gravitate din cap.

îi urmărim de undeva de sus: jocul continuă. Aleargă unul după celălalt, îşi pun chiar

piedici, dacă nu pot altfel să se prindă, jocul pare copilăros şi foarte vesel...

— Vă iubesc ca pe fraţii mei, strigă în culmea entuziasmului prizonierul.

— Nu e sincer, spune însoţitorul cel uscăţiv. Părerea mea e că nu trebuie să credem o iotă din tot ce spune. Toate declaraţiile lui sunt mincinoase.

în gară, în plin câmp, departe de orice aşezare omenească. Deţinutul încearcă să se uite pe fereastra murdară în biroul gării. înăuntru, impiegatul a adormit cu capul pe masă. Mâna dreaptă a acestuia e întinsă peste mormanul de dosare care zac pe masă, chipiul e dat uşor pe ceafă. Pe perete, ceasul cu pendulă îşi continuă bătăile monotone. Cei doi însoţitori bat în geamul îngheţat, impiegatul îi priveşte la început cu suspiciune - cine or fi şi ăştia şi ce caută în miez de noapte? - mai ales la prizonier se uită cu cea mai mare neîncredere.

— Am îngheţat de frig, îi spune grasul, poate ne laşi să intrăm înăuntru să ne mai încălzim puţin...

— Unde îl duceţi? întreabă impiegatul arătând spre deţinut... Să-i dau drumul şi lui sau pe el îl lăsaţi afară?

— Afară, bineînţeles, spun însoţitorii.

Au intrat în mica sală a gării. Deţinutul îi urmăreşte prin geamul îngheţat... Impiegatul le vorbeşte tot timpul, dar, bineînţeles, atât noi cât şi deţinutul nu auzim ce spune. Apoi scoate o sticlă cu vin dintr-un dulap şi le dă de băut. Rup toţi trei dintr-o pâine şi mănâncă. Deţinutul se uită hămesit la ei cum mănâncă. Cei doi părăsesc încăperea. Pătrund, toţi trei, în sala de aşteptare a

gării, o sală murdară cu o sobă de tuci căzută într-o rână. Se pregătesc pentru somn ghemuindu-se zgribuliți de frig pe băncile înguste... Apoi se trezesc dimineața, când zorii tulburi s-au ivit în ferestrele murdare. Din pricina somnului chinuit, toți trei au fețele desfigurate de oboseală... Undeva departe, în sat, se aud cocoșii cântând...

— Afurisiții ăștia de cocoși m-au trezit, spune căscând și întinzându-se somnoros însoțitorul cel gras. Tare mi-ar fi plăcut să mai dorm un ceas, două... Nimic nu-i mai dulce decât somnul de dimineață.

— într-o dimineață atât de frumoasă, spune celălalt pe același ton, cel mai bun lucru pe care îl putem face e să admirăm natura...

— O ziseși ca să nu taci din gură! Cu oboseala pe care o simt în oase, numai de natură nu-mi arde mie... Mă doare nu știu unde de natura ta! Crezi că altceva mai bun nu am de făcut decât să admir natura...

— De sus, din turnul de apă, cred că se deschide o privelişte minunată, spune cu oarecare timiditate în voce prizonierul— S-au urcat de-acuma în turn, de unde se deschide o privelişte dintre cele mai frumoase. Coline domoale, sub lumina strălucitoare a soarelui de curând răsărită...

— Natura nu-mi spune absolut nimic, mărturisește plin de dispreț grăsanul și scuipă aplecându-se mult în afară, își urmărește scuipatul până când ajunge jos...

— Am putea să cronometrăm, îi vine lui ideea. Să vedem al cărui scuipat ajunge jos mai repede...

Şi amândoi însoţitorii încep concursul de scuipat stane mult aplecaţi în afara parapetului Turnului de apă - prizonierul e pus să cronometreze. Jocul, în clipa în care li s-a uscat gâtlejul şi nu mai au saliva necesară, se schimbă, în locul scuipatului se folosesc pietricele.

însoţitorul cel gras ia o pietricică mai mare care ajunge mult mai repede jos decât a celuilalt...

— Aşa nu mă mai joc, spune primul. Pietrele trebuie să fie neapărat egale, altfel înseamnă că mă tragi în piept, spuse el. M-am plictisit şi de ăsta, în schimb mi-a venit în minte un alt joc mult mai educativ şi mai eficient totodată: să-l punem pe puturosul ăsta să alerge şi să cronometrăm în cât timp face drumul până jos şi înapoi. De acord? întreabă însoţitorul cel gras. îi mai dezmorţeşte picioarele, totodată. Mă gândesc că s-a anchilozat de tot de când trândăveşte.

Şi noul joc începe. Prizonierul se supune dorinţei superiorilor lui, aleargă sus-jos de mai multe ori la rând, din ce în ce mai încet, însă, din pricina oboselii.

— Cu un singur concurent nu prea are haz, spune plictisit însoţitorul cel gras.

— Am putea să-l mobilizăm şi pe impiegat. Ar putea să participe, îşi dă celălalt cu părerea. împreună cu soţia. Nu m-aş mira să fie amator şi şeful gării. Trenuri nu trec multe pe linia asta secundară şi sunt convins că se plictiseşte. Oleacă de variaţie nu strică...

Concursul e în toi, participă, pe lângă cei doi impiegaţi, şeful de gară, soţia acestuia (care e în capot lung şi se împiedică mereu în el în timp ce aleargă), doi acari şi femeia de serviciu cu o

mătură în mână cu care îi dă la o parte pc cei care încearcă să treacă înaintea ei: „Stai liniştit că acum te pocnesc", îi spune ea la un moment dat acarului care a depăşit-o...

— Nu mă prea dau în vânt după întrecerile sportive, îi mărturiseşte deţinutului soţia şefului gării. Mai interesant ar fi, după părerea mea, un concurs artistic... Unul de canto, de pildă, n-ar fi defel rău. Parlez-vous franţais? îl întreabă ea pe prizonier care, cât a ţinut concursul, a stat deoparte...

— Bien sur, spune deţinutul.

— Eram atât de dornică să mai pot schimba o vorbă cu un om cult. Aici, în pustietatea asta, spune soţia şefului gării pe un ton bovaric, ne sălbăticim, adaugă ea cu nostalgie cehoviană în glas.

Concursul de belcanto e în toi. Primul participant este chiar şeful gării care are o voce imposibilă, mai curând rage ca un măgar. Cuprinşi de oroare, ascultătorii îşi acoperă urechile cu mâinile, aşa ceva e şi greu de ascultat...

—Ce notă să-i dăm? întreabă însoţitorul care conduce întregul concurs. Nu merită după părerea mea nici măcar zero tăiat în patru. Şi atât e mult prea mult pentru el... Mulţumesc, îi spune el şefului de gară. Ne-am edificat, altul la rând...

Şi în sfârşit vine rândul soţiei şefului de gară, care interpretează cu multă simţire aria finală din *Traviata.* Ropote de aplauze, soţia şefului de gară are un neaşteptat, dar binemeritat, succes. Aplauzele şi strigătele de „Bravo" nu mai contenesc. Ea mulţumeşte, uşor intimidată şi cu modestie, entuziaştilor ei ascultători.

— Cu o voce ca asta, spune unul dintre acari, poţi cânta la „Scala" fără frică. O încântare pur şi simplu.

Şi din nou, în final, spre încununarea unei zile atât de pline de evenimente, un concurs sportiv: aleargă cu toţii: şeful de gară, soţia acestuia, impiegaţii, acarii şi însoţitorii prizonierului în linie dreaptă, unul lângă altul, fără ca unul să-l depăşească pe celălalt, de-a lungul unui câmp smălţat cu flori mari şi roşii... Numai deţinutul stă singur de-o parte, lui nu i s-a dat, probabil, voie să participe la joc... Şeful de gară e declarat câştigător şi din nou au loc aclamaţii şi urale, şeful gării e ridicat pc braţe şi dus în mare triumf, purtat spre mita gară ce se zăreşte undeva departe, la capătul câmpiei...

Şi din nou cei trei, însoţitorii, doi la număr, şi prizonierul, merg de-a lungul unui drum fără sfârşit. Par toţi trei foarte obosiţi, dar cel mai ostenit dintre ei arată, totuşi, prizonierul.

— A obosit şi uită-te la el că abia îşi mai târâie picioarele, spune însoţitorul cel grăsan.

— Nu cred că a obosit, îşi dă cu părerea celălalt. Am observat că are o rezistenţă de-a dreptul extraordinară. Eu în locul lui de mult aş fi spus kaput, mă predau!

Gerul s-a înteţit şi s-a făcut întuneric. Ei merg toţi trei pe acelaşi drum de ţară fără să scoată un cuvânt.

— Cizma asta împuţită a început să mă supere din ce în ce mai rău, spune însoţitorul cel gras. Nu înţeleg de ce dracu nu mi-am ales nişte încălţări mai ca lumea înainte de a pleca. Aveam doar de unde. Numai că eu am pus mâna pe

primele care mi-au ieşit în cale şi uite că acuma pătimesc.

N-aş avea de ce să mă plâng, dacă n-ar fi umezeală, îţi dai seama că nu face defel bine la reumatism, spune celălalt însoţitor... în ceea ce îl priveşte pe tânărul ăsta, spune uscăţivul arătând spre prizonier, trebuie să fim foarte atenţi cu el. Nu cumva, mai ales, să-i îngheţe nasul şi să-i pice.S-a mai întâmplat o dată, de mult, la Petersburg, înainte de revoluţie, ca unul să rămână fără nas. I l-au găsit după aceea într-o bucată de pâine, dar până să-l găsească a fost daravelă mare, un adevărat scandal...

— Ce vorbeşti, se miră grăsanul, aproape că nici numi vine să cred. E adevărat că acolo, după cate am auzit eu, sunt geruri foarte mari, nu m-aş mira să-i îngheţe şi toate celelalte, nu numai nasul şi să rămână bietul om fără ele...

Deţinutul a adormit sau poate a îngheţat de frig. Cei doi însoţitori stau aplecaţi deasupra lui, îi freacă mâinile şi faţa cu zăpadă. în general nu prea ştiu ce să facă, pentru a-l readuce din nou în simţiri.

— Dacă cumva a crăpat într-adevăr, întreaga noastră călătorie devine fără rost, spune cu cea mai perfectă logică slăbănogul.

— Ce-ar fi să-i facem respiraţie artificială, spune celălalt. în sfârşit, deţinutul deschide ochii.

— Ai leşinat din pricina frigului, nu-i aşa? îl întreabă însoţitorul cel gras la ureche, de parcă ar fi vrut ca celălalt să nu-l audă ce spune...

— într-adevăr, m-a cam luat cu frig, recunoaşte deţinutul încercând să se ridice de jos. Dar n-aveţi grijă, mă încălzesc eu. O mică alergătură şi o să vedeţi cum am să mă încălzesc, spune şi sare repede în picioare şi, înainte ca

însoţitorii să se lămurească ce se întâmplă cu el, o ia la fugă în cerc în jurul celor doi, care îl urmăresc uimiţi. Deţinutul se învârteşte în jurul lor atât de repede încât aproape că nici nu-l mai pot urmări.Opreşte-te odată, că ne-ai ameţit la cap... Am ştiut că ăsta are şapte vieţi în pieptu-i de aramă... Noi credeam că ai crăpat şi când colo tu eşti mai zglobiu ca o păsărică, îi spune însoţitorul cel gras cu multă tandreţe deţinutului, bucuros să-l vadă din nou pe picioarele lui.

A început să cadă o ploaie deasă amestecată cu lapoviţă; cei trei călători îşi caută adăpost într-o baracă părăsită. Acoperişul barăcii e spart, ploaia cade înăuntru. îi vedem pe toţi trei căutând un colţ mai ferit de ploaie. Dar în locul acela nu se află spaţiu decât pentru cei doi însoţitori, aşa că prizonierul e obligat să rămână în mijlocul încăperii, unde ploaia pătrunde din plin. Ploaia se scurge de-a lungul îmbrăcăminţii sale flenduroase...

Deţinutul a făcut febră mare, zace delirând într-un colţ al încăperii... însoţitorii l-au acoperit cu mantalele lor groase şi stau aplecaţi asupra lui, curioşi să afle ce spune, pentru că deţinutul aiurează, rosteşte tot felul de vorbe fără şir şi lipsite de orice sens.

— Scoate carneţelul, îi spune însoţitorul cel slab celuilalt şi notează tot ce spune... Ştii doar că fiecare cuvânt al lui, conştient sau nu, trebuie trecut în raport. Ai uitat ce ni s-a spus: să nu vă scape un cuvânt, fiţi tot timpul cu urechile la pândă şi cu ochii în patru.

— Nu înţeleg nimic din tot ce spune, cuvinte rostite în stare de comă, lipsite de orice noimă, spune celălalt însoţitor, care a ascultat

bâlbâiala delirantă a deţinutului cu cea mai mare atenţie.

— Aşa îţi închipui tu că nu au nici o noimă, dar nu uita că duşmanul nu doarme niciodată. Se preface numai că doarme, spune slabul dând dovadă de multă vigilenţă.

— Dar ăsta nu doarme, spune celălalt însoţitor. Delirează. Nu-i acelaşi lucru...

— Dar dacă se preface numai că delirează? Ce ştii tu?

— Se preface pe dracu. Tu nu vezi că-i dus pe lumea cealaltă...

— Defectul tău, ţi-am mai spus-o, e că eşti prea încrezător... Pe ăştia nu trebuie să-i crezi niciodată...

Între timp, deţinutul începe să horcăie, apoi se ridică în capul oaselor, vorbeşte cu cineva care bineînţeles că nu se află în încăpere.

— Iartă-mă, mamă, spune deţinutul... îmi pare aşa de rău ca ţi-am făcut atâtea necazuri... Tu eşti atât de bună, mamă, tu ai să mă ierţi, sunt sigur...

— Ce spune despre mama lui? întreabă foarte curios însoţitorul cel slab.

îşi cere iertare de la ea, spune celălalt.

— Dacă îşi cere iertare, asta înseamnă că recunoaşte că e vinovat. îţi dai seama pe ce mărturie importantă am pus mâna? spune slabul.

— Am făcut o mare greşeală că n-am înregistrat declaraţia... I-am fi pus banda sub nas şi n-ar mai fi avut curajul să nege cele spuse.

Unul din însoţitori stă aplecat asupra deţinutului urmărindu-i cu cea mai mare atenţie expresia feţei. între timp, deţinutul a adormit.

— Ce face? întreabă celălalt.

— Doarme, răspunde primul.

— Parcă spune totuşi ceva?

— Nu, sforăie... spune celălalt, apoi se ridică de lângă patul improvizat al deţinutului şi se duce la mica sobiţă care se afla într-un colţ al încăperii şi mai pune lemne pe foc să nu se stingă...

Prin crăpăturile barăcii, prizonierul se uită la stelele care strălucesc departe, pe cer.

— Mi-am amintit nişte versuri, le spune el celor doi însoţitori. Vreţi să vi le spun şi vouă? îi întreabă el.

— Nu ne dăm în vânt după versuri, spune grăsanul. Dar dacă le ştii, spune-le, noi nu avem nimic împotrivă... Hai, dă-i drumul, nu te teme. N-o să păţeşti nimica dacă o să spui nişte nenorocite de versuri...

— „Luceşte pe ceruri / O stea călătorului", declamă prizonierul, arătându-le steaua care luceşte undeva în depărtare.

îi vedem seara stând toţi trei în faţa focului şi scriind celor de-acasă... Cei doi însoţitori nu prea sunt obişnuiţi cu scrisul, fac mari eforturi ca să poată aşterne pe hârtie un cuvânt întreg, şoptesc fiecare silabă, scot limba, fac gesturi necontrolate...

— Mâine, se scrie cu î din i sau din a? întreabă unul din ei.

— După noua ortografie, cu î din i, spune deţinutul.

— Numai să poată nevastă-mea să răspundă la toate întrebările pe care i le-am pus şi aş fi mulţumit, spune însoţitorul cel gras, satisfăcut de scrisoarea trimisă.

— Am întrebat-o dacă a scos amigdalele Iu ăla micu, spune celălalt însoţitor.

— A mea sărmana are des crize de ficat, aş vrea să ştiu dacă s-au mai repetat în ultima vreme, spune însoţitorul cel gras.

— Am întrebat-o dacă se gândeşte la mine înainte de a se lăsa cuprinsă de somn sau dacă nu cumva au început să-i umble gândurile în altă parte... Ştii cum sunt muierile, una-două te uită... N-au ţinere de minte, ăsta-i păcatul lor cel mai mare, spune slăbănogul.

— Numai că noi le scriem şi ele n-au cum să ne răspundă, aşa că tot degeaba, spune dezamăgit celălalt.

— Ba las' să ştie că nu le-am uitat, chiar dacă nu suntem tot timpul la fundul lor. Să nu-şi închipuie cumva că şi noi am început să umblăm brambura...

Datorită zelului cu care scriu ei, apasă cu creionul mult prea tare pe hârtie, vârful creionului se rupe, de asemenea hârtia se rupe şi ea... Cei doi însoţitori hotărăsc să-i scoată deţinutului lanţurile de la mâini ca să poată ascuţi creioanele rupte. Acesta le ascute cu un briceag cam ruginit, din care pricină nu prea are spor la ascuţit, vârful se rupe mereu. Cele pe care reuşeşte să le ascută sunt însă atât de ascuţite încât însoţitorii sunt cuprinşi de încântare şi-l laudă pentru priceperea de care dă dovadă.

E o noapte foarte întunecată, fără luna, cei trei merg prin întuneric, se împiedică mereu unul de celălalt, înjură furioşi cu voci groase şi răguşite din pricina oboselii. Trec pe lângă sate cufundate în întuneric, unde şi unde doar câte o luminiţă aprinsă; câini care latră prin somn.

Continuă totuşi să meargă: prizonierul la mijloc, însoţitorii în stânga şi în dreapta lui.

Frunzele copacilor cad asupra lor, semn că au trecut mai multe anotimpuri, fără ca ei să fi ajuns la destinaţie.

înaintează printr-o ninsoare foarte deasă, cu fulgi mari şi leneşi; abia dacă îi mai zărim din pricina ninsorii.

Dar iată că comportarea celor doi faţă de deţinut s-a schimbat între timp. Când prizonierul, din nebăgare de seamă, se împiedică, cei doi îl sprijină să nu cadă...

— Fii mai atent, îl sfătuiesc ei. Fă pasul mai mic ca să nu oboseşti atât de repede... Şi dacă te strâng încălţările, de ce dracu n-ai spus nimic până acum? Prost obicei ai, mă prostovane, să suferi aşa pe mutește şi să nu spui nimic...

— Mi-a intrat apa în pantof, spune prizonierul prinzând curaj...

Au făcut din nou un foc de vreascuri, unul din însoţitori îi ajută deţinutului să-şi scoată încălţările care par a i se fi lipit de picioare.

— Ale dracului încălţări, spune însoţitorul cel gras leoarcă de sudoare. Nu vreau în ruptul capului să iasă. Miau scos sufletul, nu alta... Cum dracu' să nu te strângă? Mă şi mir, îţi spun sincer, că le-ai putut purta...

— Poate facem schimb, spune însoţitorul cel uscăţiv. Ai mei sunt puţin cam prea mari pentru mine, îmi joacă pe picior, ceea ce nu-i defel recomandabil la un drum atât de lungişi încearcă reciproc încălţările şi fac schimbul propus
de însoţitorul cel uscăţiv. Numai că brusc însoţitorul pare a se răzgândi..

— Nu ştiu dacă e permis, spune el rămânând pe gânduri, să schimbăm pantofii între noi. Nu ştiu dacă nu cumva e interzis de regulament. Nu vreau să am necazuri din pricina asta, spune el uitându-se la celălalt însoţitor şi cerându-i atât părerea cât şi avizul.

— Mă piş în el de regulament, spune grăsanul râzând cu gura până la urechi. Parcă aici ne vede cineva dacă îl respectăm sau nu?! Chiar dacă e interzis, eu închid ochii, aşa că fii fără grijă şi poartă-i sănătos. îţi vin ca turnaţi, pe cuvântul meu, adaugă el pe un ton admirativ.

— Eu, în locul tău, spune celălalt pe un ton de imputare, nu m-aş grăbi chiar atât de tare să uit regulamentul în chestiunile mai mari, bineînţeles în astea mai mici probabil că nu-i chiar atât de grav? Aşa că am să-i păstrez pentru mine, mai ales că-mi vin exact cum ziceai, ca turnaţi...

Spre seară ninge şi burniţează. Prizonierul merge la mijloc şi unul din ei, şi anume cel din stânga lui, grăsanul, spune ceva în legătură cu vremea.

— Scârboasă vreme, spune el. Timpul ăsta blestemat o să ne bage până la urmă în pământ...

îşi continuă drumul călcând toţi trei prin băltoace murdare, împiedicându-se unul de celălalt. Apare, spre seară, o lună subţirică, precum o seceră, pe un cer de sticlă. Atât luna cât şi cerul sunt de o mare transparenţă.

— Uite luna, exclamă prizonierul şi cei doi îşi ridică privirea uitându-se cu o mare indiferenţă la astrul mort.

— Da, e luna nouă, constată însoţitorul cel grăsan.

— Lună, lună nouă, taie pâinea în două şi ne dă şi nouă, declamă prizonierul nişte versuri - de ale copiilor şi însoţitorii îl privesc cu indiferenţă, fără să dea o prea mare atenţie celor spuse de el.

Privind drumul pustiu, luna subţire şi palidă, băltoacele care au început să prindă o pojghiţă subţire, ei se posomorăsc brusc. Pe feţele celor trei se poate citi o profundă tristeţe şi disperare.

— Ai amuţit sau ce-i cu tine, că nu mai scoţi nici o vorbă, îşi întreabă tovarăşul de drum însoţitorul cel uscăţiv. Zi-i şi tu ceva ce-ţi trece prin cap, liniştea asta mă scoate pur şi simplu din minţi...

Iar prizonierul repetă versurile infantile din dorinţa de a le descreţi frunţile: „Lună, lună nouă, taie pâinea în două şi ne dă şi nouă", spuse el şi vocea lui sună teribil de patetic în liniştea care domneşte în jurul lor...

Câmpuri pustii şi, în noaptea îngheţată, clăile de fân seamănă cu nişte căciuli negre. Un copac singuratic, undeva în depărtare.

Pe lângă copacul cel singuratic trece o căruţă cu un singur cal. O femeie pe jumătate adormită ţine hăţurile în mână. Căruţa trece pe lângă ei, femeia, pe jumătate dormită, nici nu a luat cunoştinţă de existenţa lor. Prizonierul o recunoaşte, e chiar femeia din maşină. El strigă în urma căruţei care se îndepărtează:

— Maria, tu eşti, de ce nu vrei să-mi răspunzi?

**Femeia nu se întoarce spre el, nu-i dă nici un semn
că l-a recunoscut. Trăsura se îndepărtează. Luna se ascunde după un nor; se lasă un întuneric de nepătruns. Când luna iese din nor, încep să caute găteje pentru foc. Au aprins un mic foc şi se adună în jurul lui. însoţitorii adorm repde. Singurul care rămâne treaz e prizonierul. Din când în când aruncă vreascuri pe foc...**

Şi iată că, venind dinspre miriştea pustie, apare calul de la trăsura femeii, calul singur, apariţie dintre cele mai stranii...

Se opreşte lângă prizonier şi acesta încearcă să-l mângâie cu mâinile lui legate cu cătuşe. Neîndemânatic, reuşeşte doar să-l lovească cu cătuşele şi calul speriat se dă la o parte. în ochii animalului se citeşte o durere profundă şi neaşteptată.

— Ce-i cu tine, calule? îl întreabă cu multă blândeţe deţinutul. Calul pare a fi însă bolnav. Se prăbuşeşte chiar lângă foc. Unul din însoţitori se trezeşte.

— Cine se află acolo lângă tine? întreabă el încă somnoros.

— Un cal, spune prizonierul. Pare să fie bolnav.

— N-o fi cumva turbat? se sperie însoţitorul. Caii turbaţi sunt teribil de periculoşi, adaugă el şi se dă speriat la o parte.

— E un cal blând, spune deţinutul şi-i mângâie calului coama.

între timp s-a trezit şi însoţitorul cel gras.

— Avem noroc, spune el. Nu ştiu dacă vouă vă place carnea de cal, dar eu mă dau în vânt după ea. în armată numai carne de cal am mâncat.

De tăiat am să-l tai eu, mă pricep, taică-miu a fost doar măcelar. Numai la jupuit o să vă rog să mă ajutaţi şi voi, spune el frecându-şi mâinile, cuprins de un neaşteptat optimism şi de bună dispoziţie.

Apoi tot el loveşte cu un ciomag calul în moalele capului, iar sângele ţâşneşte într-un jet gros, împroşcându-i pe toţi trei…

La jupuitul calului ajută toţi, dar cel mai priceput, dând dovadă de multă dexteritate, e bineînţeles însoţitorul cel gras.

Apoi acelaşi însoţitor împarte calul în mai multe părţi, ca un măcelar priceput.

Cu vârful baionetei, cei doi însoţitori taie hălci de carne şi şi le vâră în gură după ce au avut grijă să şi le frigă pe jăraticul încins. Din când în când, prizonierul aţaţă focul cu un băţ. înfulecă şi el din hălcile de carne, ba pare cel mai hămesit şi mai lacom dintre toţi. De câteva ori e cât pe aci să se înece, spre marea distracţie a celor doi însoţitori…

— Am vrut să-l mângâi, spune prizonierul cu gura plină, dar din greşeală l-am lovit cu lanţurile de la mâini, îmi pare foarte rău.

N-am avut intenţia să-l lovesc, le explică el cu gura plină de carne de cal…

Cei trei merg cu ochii închişi, pe jumătate adormiţi, clătinându-se în mers, lovindu-se unul de celălalt. Unul din ei începe să doarmă de-a binelea şi strigă prin somn pradă a unui coşmar.

Cu greu izbutesc ceilalţi doi să-l trezească…

Prin geamătul vântului, lor li se pare că aud glasurile celor rămaşi acasă. Toţi trei rămân cu urechile la pândă şi, într-adevăr, se aud nişte glasuri de copii.

— Aşa plânge, de parcă ar fi copilul meu mai mare, spune unul din însoţitori.

Şi din nou au început să cadă interminabilele ploi...

— Nişte umbrele nu ne-ar strica, spune însoţitorul cel gras.

Rămân toţi trei nemişcaţi sub rafalele de ploaie, acolo, în plin câmp, un câmp fără copaci, fără un loc unde să se poată ascunde...

Cei trei sunt foarte atenţi să-şi apere capul de ploile care continuă să cadă. Au bătut în pământ patru ţăruşi deasupra cărora şi-au aşezat raniţele şi, în adăpostul astfel alcătuit, îşi vâră, toţi trei, foarte încântaţi, capetele.

— Dacă mai mergeam cale de o aruncătură de băţ, poate găseam un loc mai bun, spune unul din însoţitori. Aşa, dacă plouă la noapte, toată apa o să se scurgă pc noi. Locurile astea aşezate în pantă nu sunt defel potrivite pentru dormit.

— Voi n-aţi mai avut răbdare, spune celălalt însoţitor. Nu v-a mai tăcut gura: să ne oprim că voi nu mai puteţi merge, că vă dor picioarele, că sunteţi frânţi de oboseală. Aşa că mai bine tăceţi din gură şi nu vă mai plângeţi. Om vedea noi la noapte. Dacă o ploua prea tare, ne sculăm frumos şi plecăm mai departe, altceva nu avem de făcut...

— Părerea mea este că cel mai bine ar fi să dormim unul peste altul. în felul ăsta ştiu că cel ce se află dedesubt nu mai are nici o problemă. Ploaia nici nu ajunge la el, spune deţinutul.

— Deştept mai eşti? De altfel, din gura ta n-am auzit până acuma să iasă o vorbă mai de

Doamne ajută! Dar la cel care doarme deasupra nu te gândeşti? Ăla poate fi ud leoarcă. Tare nu-i pot suferi eu pe oamenii care nu se gândesc decât la ei. Lor să le fie bine, pe ei să nu-i ningă şi să nu-i ploaie, că de ceilalţi nici că le pasă... Aşa sunteţi voi, puşcăriaşii, se poartă omul cu voi frumos, îi şi el om, zic, de ce la o adică să nu mă port şi eu bine şi când ţi-i lumea mai dragă daţi cu mucii în fasole, cum spunea tata, fie iertat, ori de câte ori mama îşi da şi ea cu părerea cu privire la educaţia noastră. Avea, sărmana de ea, păreri. îi citise pe Pestalozzi şi pe Makarenko, numai că tata era foarte autoritar, n-o lăsa să scoată un cuvânt. Nimerişi şi tu ca orbul gardul, zicea, la orice vorbă de-a ei strâmba din nas...

Şi în timp ce vorbeşte, ceilalţi doi au adormit, sforăie, spre indignarea povestitorului.

— Omul face cu voi conversaţie, spune el jignit, şi voi nici nu aveţi măcar bunul-simţ să-l ascultaţi. Nişte nesimţiţi, spune el şi se întoarce pe o parte şi în câteva secunde a adormit, la rândul său...

Şi iată că în timp ce ei dorm cu capetele ascunse sub adăpostul improvizat, ploaia începe să cadă, udându-i până la piele, dar ei sunt mult prea obosiţi ca să se trezească...

Mai sunt şi gările în care trebuie să aştepte... Gări bătute de viscol, cu zăpada spulberată de vânt. Sala de aşteptare supraaglomerată. Noaptea târziu, când toată lumea a adormit înghesuită pe bănci, alţii pe jos, prin cotloane. Cu greu, cei trei îşi găsesc un cotlon al lor unde să se aşeze. Prin geamurile mari şi murdare se văd luminile unui accelerat care trece în mare viteză fără să se oprească.

Geamurile sălii de aşteptare sunt acoperite cu flori de gheaţă şi luminile trenului le aprind parcă, făcându-le să semene cu nişte jerbe mari de flori...

Somnul început în sala de aşteptare a gării imense continuă într-o sală de aşteptare micuţă şi pustie (nu se află decât ei trei înăuntru). Geamurile sălii de aşteptare sunt sparte şi zăpada răscolită de vânt pătrunde înăuntru, spulberată în irizări fine pe băncile grosolane de lemn murdar cu vopseaua roasă de timp. Soba e răsturnată - o sobă mare şi pântecoasă de tuci - în mijlocul încăperii şi cineva desenase şi chiar scrisese pe ea nişte cuvinte obscene...

O altă sală de aşteptare, o femeie înfofolită în nişte fulare groase mătură pe jos, bolborosind de una singură şi neluân- du-i în seamă pe cei trei. între timp au început să semene din ce în ce mai mult unul cu celălalt, aproape că nici nu mai ştii care dintre ei este prizonierul şi care însoţitorii lui, doar lanţurile de la mâini îi diferenţiază... începe să frece pe jos, în cele din urmă intră în vorbă cu cei trei, care stau adunaţi în jurul sobei, încercând să se încălzească.

— în ultima vreme, spune ea, am auzit c-ar fi fost mai multe accidente de tren. Orient-Expresul s-ar fi ciocnit de un mărfar de noapte, chiar săptămâna trecută. Cică ar fi fost morţi cu duiumul, i-au şi luat pe toţi şi i-au îngropat pe unde au apucat, nici nu se mai recunoşteau unul de celălalt. A fost mare jale...

în sfârşit au izbutit să urce într-un tren în care se află foarte puţini călători. Şi aceştia care sunt dorm cu gurile larg deschise, sau se uită pe fereastră - din pricina întunericului bineînţeles că

nu prea au ce vedea - şuşotesc între ei cu voci joase, în general nu se aude ce spun, nedând nici o atenţie celor trei. Ca să poată sta mai comod, însoţitorii i-au scos lanţurile de la mâini prizonierului (pentru prima dată se întâmplă acest lucru). Se simte teribil de stângaci aşa, fără lanţuri, nu ştie cum să-şi ţină mâinile, mai sunt şi încheieturile care îl dor foarte rău.

— Nu-mi prea vine uşor fără ele, le spune el zâmbind, m-am obişnuit...

— Ca să vezi ce poate să însemne şi obişnuinţa, spune unul din însoţitori şi începe să râdă prostește...

— Dacă nu te simţi bine fără ele, putem să ţi le punem la loc, îi propune cu toată amabilitatea celălalt însoţitor.

— Nu-i nici o problemă, am să încerc să mă obişnuiesc, spune deţinutul, în timp ce îşi întinde mâinile prin geamul murdar ca să şi le mai răcorească puţin.

— Ce mâini frumoase are, spune unul din însoţitori. N-am observat până acum. Degetele, mai ales, sunt foarte lungi, ai fi bun de mamoș sau de pianist...

— Când aveam zece ani, am luat într-adevăr lecţii de pian. Mama ar fi dorit să ajung mare virtuoz. îşi punea mari speranţe în talentul meu...

Geamurile sunt îngheţate, nu se poate vedea prin ele şi, ca să zărească, ca să-şi poată da seama cam unde au ajuns şi pe unde merg, ei încearcă să le aburească, să facă mici cerculeţe prin care să se poată zări. Văd, ca prin nişte ocheane minuscule, doar că, în afara întinderilor

nesfârşite şi albe şi a gărilor care apar din când în când în plin câmp, nu e mare lucru de văzut...

Unul din însoţitori trage de celălalt să se trezească. Buimăcit de somn, celălalt îl priveşte cu ochii căscaţi de uimire, neînţelegând în primul moment de ce l-a trezit şi ce anume are cu el...

— Ce-i cu tine? De ce dracu' nu mă laşi să dorm? îl întreabă el furios.

— Pst, spune în şoaptă primul, vorbeşte încet, nu cumva să se trezească.

— Ce-ai păţit, spune odată şi lasă-mă să dorm, spune celălalt şi se pregăteşte să adoarmă din nou.

— E de rău, spune primul pe acelaşi ton misterios. Am impresia că am greşit drumul, că nu mergem în direcţia care trebuie! Am făcut cine ştie când o mică greşeală care a trecut neobservată, pricepi: am luat-o de pildă la stânga în loc s-o luăm la dreapta. Sunt convins că am greşit, că nu mergem bine, spune el pe un ton plângăreţ şi, de disperare şi neputinţă, pare a fi gata într-adevăr să plângă...

— Am greşit sau n-am greşit, spune celălalt, acuma ce-i de făcut? Calea întoarsă tot nu mai putem s-o facem. Şi dacă, să zicem c-am face-o, tu crezi că o să mai fim în stare să găsim drumul cel bun?... Nu uita că ni s-a spus la plecare c-o să avem un drum lung de făcut, un drum plin de greutăţi. Uite că eu sunt aproape convins că mergem exact în direcţia care trebuie şi c-o să ajungem întregi şi nevătămaţi la destinaţie. Nu mai fi atât de pesimist, ce naiba. Totul e să nu ne pierdem încrederea în noi înşine, că dacă ne-o pierdem, suntem pur şi simplu pierduţi...

— Am căutat pe hartă gara pe lângă care am trecut şi n-am găsit-o, spune primul dintre însoţitori. Nu se găseşte printre reperele care ni s-au indicat. Am un fel de presimţire că nu mergem în direcţia care trebuie, spune pe acelaşi ton plângăreţ primul dintre ei.

— O fi o gară neînsemnată, o simplă haltă şi atât! Tu crezi că pe harta noastră sunt trecute toate rahaturile de hălţi. Sunt indicate doar reperele importante. Cine să-şi piardă vremea cu o nenorocită de haltă despre care nimeni n-a auzit...

— Să dea Dumnezeu să ai dreptate, spune primul dintre ei, numai că eu tare mă tem...

— Că n-o să ajungem la timp? întreabă celălalt.

— Ce la timp? că n-o să ajungem niciodată, de asta mă tem!

— Eşti nebun? spune primul. Să nu mai vii la mine cu astfel de chestii că să ştii că am să-ţi dau una peste bot.

— Poate că el ştie că am greşit drumul, spune primul arătând spre prizonier, care continuă să doarmă liniştit. O fi observat că am luat-o în altă direcţie decât cea care ne-a fost indicată şi tace chitic, se bucură în sinea lui! în definitiv, ce-l aşteaptă acolo unde mergem? De ce s-ar grăbi să ajungă?! Cu cât mai târziu, din punctul lui de vedere, cu atât mai bine!...

— Poate chiar el a făcut în aşa fel, dându-ne informaţii greşite, să ne rătăcim?! Am avut prea multă încredere în el, ţi-am mai spus...

— Adică tu-ţi închipui că pe el nu-l dor picioarele, că lui nu-i este frig ca şi nouă? Că nu i-

ar plăcea şi lui să ajungă undeva la căldură? întreabă grăsanul.

— în celulă nu-i chiar atât de cald cum îţi închipui

tu..

— .Dar, oricum, nu-l ploaie şi nu-l ninge...

— Şi dacă am telefona sau am scrie, să cerem informaţii mai precise? spune slăbănogul.

— Scrisorile, ca să ajungă până la noi, trebuie să facă cel puţin o lună. Şi între timp cine ştie pe unde om fi, cum ar putea deci să ne găsească...

— Ai o logică care pur şi simplu mă face să-mi pierd orice speranţă...

— Nu trebuie să ne pierdem nici logica şi nici raţiunea. Trebuie să medităm, să ne gândim foarte bine la ce avem de făcut.

— întâi de toate să coborâm din tren. N-am nici o încredere în acceleratul ăsta.

Se află în plin câmp şi toţi trei se uită într-o hartă larg desfăcută.

— Tu eşti vinovat, îi spune unul dintre ei celuilalt. Te- am întrebat dacă ţii minte drumul şi mi-ai răspuns că ai o memorie bună şi că nu uiţi niciodată nimic.

— Sigur că ţin minte, spune celălalt. La stânga, apoi la dreapta şi din nou la stânga...

— Nu-i adevărat, sare furios celălalt. La stânga, la dreapta şi după aceea din nou la dreapta. îmi amintesc perfect...

— Ultima era la stânga, dacă îţi spun... Şi din nou se apleacă amândoi asupra hărţii, cercetează cu cea mai mare atenţie, fac pe ea tot felul de semne cu creionul în timp ce deţinutul stă deoparte, nu se amestecă în controversa lor.

— Tu ce stai ca mutu şi nu spui nimic? îl întreabă la un moment dat însoţitorul cel gras.Nu ştiu, spune deţinutul. N-am văzut harta şi nici nu ştiu în ce direcţie anume trebuie să mergem, se scuză el.

— Dar instinct ai? îl întreabă furios însoţitorul. Simţul orientării îl au până şi animalele, darmite oamenii. Atunci? Ne laşi să ne batem capul şi nu spui nimic? Nu e frumos!

— îi lipseşte cu desăvârşire simţul solidarităţii. Nu se gândeşte decât la el. Adică noi să-l ducem unde trebuie şi el, domn mare, nu glumă, să se lase dus, spune slăbănogul.

De undeva de sus îi vedem mergând într-o direcţie, apoi luându-se la ceartă între ei şi făcând calea întoarsă. Unul arată cu mâna spre stânga, celălalt spre dreapta. Nu mai reuşesc să se înţeleagă defel.

— Acum trebuie să mergem drept înainte, spune la un moment dat pe un ton foarte sentenţios deţinutul. Şi ceilalţi doi îl ascultă, merg în direcţia indicată de el.

O zi de vară senină cu un cer albastru deasupra lor. Prizonierului i s-au scos lanţurile de la mâini şi acum aleargă slobod şi fericit prin iarba înaltă.

— Acuşi te legăm, dacă nu te linişteşti, îi spune primul însoţitor. Părerea mea e să nu întinzi prea mult coarda.

Prizonierul, căruia i s-a amintit condiţia sa specială de prizonier, se întristează dintr-o dată. Se alătură celor doi fără să scoată o vorbă.

— Băiatul mai mic, spune cel de-al doilea însoţitor pe neaşteptate, trebuie să aibă acum opt sau nouă anişori. Când am plecat era

— Nu permit nimănui să-şi bată joc de familia mea, aşa că linişteşte-te până nu-i prea târziu!

— Şi copilul ăsta micuţ şi drăgălaş vrei să spui că e tot al tău? Că tu l-ai făcut adică?

— Bineînţeles că l-am făcut eu, spune cu toată convingerea celălalt. Nu mi-a fost greu să-l fac. Ba pot spune că am simţit şi oarecare plăcere făcându-l...

— Insinuezi prin urmare că te-ai culcat cu nevastă-mea?!

— E vorba de nevastă-mea, ţi-am mai spus. Dacă te referi cumva la femeia din fotografie....

Şi amândoi stau aplecaţi deasupra aceleiaşi fotografii din care o femeie cu un prunc în braţe surâde cu multă drăgălăşenie.

Noaptea, unul din însoţitori se trezeşte - dorm toţi trei undeva în plin câmp - şi îi şopteşte prizonierului care s-a trezit la rândul lui.

— Poate că e într-adevăr soţia lui, îl spune el cât se poate de frământat şi chinuit, poate că are dreptate: poate că i-am furat fotografia, odată, de mult, atât de demult încât nu-mi mai aduc aminte. Poate că nici copiii ăia din fotografie nu sunt ai mei. La drept vorbind, îmi vine şi greu să mi-i amintesc. Nici nu mai ţin minte exact câţi copii am avut, a trecut doar atâta vreme de când nu i-am mai văzut...

— De, au trecut câţiva ani buni, spune prizonierul.

— Totuşi îmi amintesc, odată, demult... spune pe acelaşi ton chinuit însoţitorul, într-o primăvară, stăteam aplecat deasupra unui leagăn, şi copilul era tare micuţ. L-am luat în braţe şi i-am

lipit obrăjorul călduţ de al meu. Eram neras şi copilul s-a speriat, a început să şi plângă, abia am reuşit să-l împac. Nu cred să mă înşele memoria, şi să fi văzut toate astea într-un film...

Prizonierul nu ştie ce să-i spună şi însoţitorul adoarme la loc. A adormit şi prizonierul, s-a lăsat liniştea, dar iată că între timp s-a trezit şi celălalt însoţitor. El îşi scoate fotografia din buzunar, se uită cu multă atenţie - e lună nouă şi se vede ca ziua - la femeia din fotografie. Apoi începe să tragă de prizonier ca să se trezească.

— S-ar putea să aibă dreptate, spune el în şoaptă. în vreme ce voi dormeaţi, m-am uitat cu cea mai mare atenţie. Adevărul e că nu pot spune cu toată convingerea... adevărul e că nici eu nu ştiu... strigă el cuprins de deznădejde...

— încearcă să dormi, îi spune prizonierul căutând să-l liniştească. Nu te mai gândi atât. Pentru un gardian te frămânţi mult prea mult...

— Gardieni, negardieni, suntem şi noi oameni, spune pe un ton de scuză gardianul... sau nu cumva îţi închipui că eu nu am sentimente, că aici e gol, spune arătând spre inimă, că aicea nu-i nimica. Nu-i doresc nimănui să se frământe cât m-am frământat eu uitându-mă la fotografia aia... Când mi se părea că-mi seamănă copilul ca două picături de apă, când aveam impresia că nu-mi seamănă defel... Apoi căscam ochii la femeia din fotografie şi din ce în ce mă uitam mai mult şi cu cea mai mare atenţie, din ce în ce eram mai cuprins de disperare... Vrei să ştii cauza disperării mele, sau pur şi simplu te lasă indiferent chinurile şi frământările mele?

— Vreau, cum să nu vreau, spune prizonierul. Pentru asta sunt aici, ca să sufăr pentru voi şi necazurile şi chinurile voastre să fie deopotrivă şi ale mele... De ce credeţi că stau să vă ascult, dacă nu ca să iau pe umerii mei toate aceste necazuri şi suferinţi...

— Prea le spui frumos, prea vorbeşti ca din carte, ca să nu fie ceva putred la mijloc, spune plin de suspiciune însoţitorul... Oricum, n-am altcuiva cui să povestesc, încât, vrei nu vrei, tot trebuie să mă asculţi... Cauza disperării mele, ca să-i zic aşa, era că nu mai reuşeam să-mi amintesc exact cum arăta ea, nevastă-mea, pe care am lăsat-o acasă şi care m-a însoţit plângând, sau în tot cazul cu lacrimi în ochi până la poartă. Era brunetă sau blondă, avea părul lung sau, dimpotrivă, şi-l ţinea tăiat scurt, iată amănunte necesare; dar care, din pricina timpului ce s-a scurs şi, probabil, şi a depărtării, nu mi-au rămas în minte... Şi amănuntele sunt totul, înţelegi? Memoria noastră e făcută de fapt din amănunte... fără ele eşti pierdut. Acelaşi lucru mi se întâmplă şi cu copiii, unul sau mai mulţi, câţi am avut: necazurile au început chiar cu cel pe care îl ţine femeia din fotografie în braţe. Era copilul meu sau nu era, asta-i întrebarea. Cu cât îl priveam cu mai mare atenţie, cu atât adevărul încerca să iasă la lumina zilei. Era evident că băieţaşul acela din fotografie nu-mi seamănă defel, era destul să-mi arunc o privire ca să mă conving de lucrul ăsta, copilul din fotografie seamănă leit cu el, pricepi, spune în şoaptă însoţitorul arătând spre tovarăşul lui care continuă să doarmă...

Dimineaţa, discuţia continuă, cei doi însoţitori par a se certa între ei pe aceeaşi temă a fotografiilor.

— A fost destul să-mi arunc o privire, spune primul, ca să-mi dau seama că nu sunt ai mei. Amândoi copiii, dar mai ales fata, îţi seamănă ca două picături de apă, se vede de la o poştă că sunt ai tăi, ce naiba. Eşti drăguţ, îţi mulţumesc, ca să zic aşa, pentru amabilitate, înţeleg că vrei să-mi cedezi din bunătate, apreciez, ca să zic aşa, gestul, dar nu pot să primesc. îţi aparţin, păstrează-i, să dea Dumnezeu să ai numai bucurii de la ei...

— Nu-i adevărat, spune celălalt şi, cuprins de o adevărată exaltare, începe să ţipe, eu n-am avut niciodată copii. Nevastă-mea nu putea să-i ţină, a pierdut toate sarcinile... Iubea copiii, e adevărat, dar, sărmana de ea, n-a putut să-i aibă...

— Ba-s ai tăi, spune celălalt cu toată încăpăţânarea, îmi amintesc acum perfect pe cel mai mic dintre ei; îi duceai în braţe, iar fetiţa te ţinea de mână şi te ruga tot timpul să mergi mai încet, pentru că ea nu se poate ţine după tine. O lăsai să meargă singură şi venea după tine cu paşi mărunţei, parcă o văd... Acum vrei să mă minţi, vrei să-mi spui că n-ai avut copii, numai aşa, din generozitate... Dar nu-i adevărat, nu-i adevărat. Eu sunt cel singur, cel pe care nu-l aşteaptă nimeni, zadarnic încerci tu să-mi ascunzi adevărul, spune el şi izbucneşte în plâns...

— Potoleşte-te, îi spune celălalt îmbrăţişându-l. Potoleşte-te, eşti doar prietenul şi tovarăşul meu de drum, spune el cu o compasiune uşor jucată. Fotografiile sunt toate ale tale, ia-le înapoi, ţi le dăruiesc.

— La întoarcere, se lamentează în continuare celălalt, voi fi singur, nu mă va aştepta nimeni, gara în care am să cobor va fi pustie. Voi fi singur, da, singur, şi într-o sală de aşteptare murdară, voi aştepta un tren care să mă ducă în altă parte... Voi coborî pe peronul pustiu, voi căuta un hamal care să-mi ducă bagajele. Toate luminile vor fi stinse, ştiu bine asta, nimeni nu va fi acolo să mă aştepte, spune el şi din nou izbucneşte în plâns spre marea disperare a celuilalt, care din nou încearcă să-l consoleze.

— Va fi lume multă, spune el, te vor ovaţiona toţi, la nevoie va cânta şi muzica, fanfara militară. Va fi prezent şi primarul, ce primarul, poate chiar preşedintele, cel mai mare în grad dintre toţi din oraşul nostru şi-ţi va strânge mâna, mulţumindu-ţi pentru serviciile aduse... Va fi totul în regulă, dacă îţi spun, n-are rost să te frământi şi să te chinui atât.

— Poate că fotografiile nici nu sunt ale noastre, spune celălalt, cu o urmă de speranţă în glas, poate că sunt ale lui, spune arătând spre prizonier, şi din modestie nu ne-a spus adevărul.

Ferestrele sunt foarte înalte. Unul din însoţitori s-a urcat în spatele celuilalt, pe umerii acestuia, ca să vadă ce anume se întâmplă înăuntru. Cel de jos aşteaptă mort de curiozitate să-i povestească ce vede.

— E o femeie singură în încăpere, spune cel ce se uită pe fereastră. O femeie tânără şi extraordinar de frumoasă, adaugă el cu multă încântare în glas.

— Şi ce face? întreabă cel de jos.

— Stă într-un fotoliu roşu, ţine o carte în mână şi citeşte sau poate că numai se face că

citeşte, cine poate şti? A închis cartea şi a pus-o lângă ea pe covor. Stă cu ochii închişi, probabil se gândeşte la cele citite.

— Ce fel de ochi are? Albaştri sau verzi?

— Dacă ţine ochii închişi, cum vrei să ştiu ce culoare au? întreabă pe un ton rezonabil celălalt.

— Credeam că ea i-a deschis între timp, spune primul, cu toată naivitatea...

— I-a deschis şi-şi trece mâinile prin păr, spune cel ce vede întreaga scenă. Cade pe gânduri... Se gândeşte, probabil, la cele citite...

— Titlul cărţii se vede cumva? întreabă cu aceeaşi voce plină de curiozitate celălalt.

— *Ana Karenina...* Tu care eşti cult probabil că ai auzit şi de cartea asta.

— Sigur că am auzit. Doar nu-s incult ca tine. Spune sincer câte cărţi ai citit în viaţa ta?

— Chiar vrei să fiu sincer? întreabă.

— Cum altfel, spune primul.

— Atunci pot să-ţi mărturisesc că nici una. Am început, e adevărat, una, dar n-am avut răbdarea necesară s-o termin. Una cu doi băieţi care merg pe Mississippi şi trec prin tot felul de aventuri. Numai că nu mi s-au părut a fi adevărate, aşa că am făcut-o cadou, de ziua ei, unei verişoare mai mari, care se omora după cărţi. Tu ai citit mai multe şi la ce ţi-au folosit? Tot n-ai înţeles nimic din ele. Păcat de timpul pierdut...

— Lasă obrăzniciile şi spune-mi mai bine ce face femeia?

— Ce să facă. Cască. Şi pe deasupra m-am şi plictisit să mă uit ca milogii pe fereastră în încăperile altora. Gata, am coborât, spune el şi

sare jos din spatele celuilalt. Nu mai e nimic de văzut.

O bucătărie. Cei trei, însoţitorii şi prizonierul, privesc prin geamul murdar înăuntru. O femeie micuţă, într-o rochie veche de casă, roasă la mâneci şi decolorată de timp, întoarsă cu spatele la ei se uită la laptele care fierbe pe plita cuptorului şi, când laptele e gata să dea în foc, îl dă repede la o parte. Cei trei bat pe rând în geam, cu cea mai mare sfială; aşteaptă ca femeia, după ce a auzit bătăile acelea discrete şi repetate, să se întoarcă spre ei, dar femeia nu dă nici o atenţie acestor bătăi insistente, pentru ea, ei nici nu există. Ea îşi face mai departe de lucru în jurul focului; e însă tot timpul întoarsă cu spatele, aşa că nu putem să-i vedem faţa. însoţitorii se îndepărtează. Indiferenţa femeii i-a înfuriat sau jignit; singurul care mai rămâne lângă geam este prizonierul, el o urmăreşte pe femeia care aruncă un lemn în foc; bate din nou în geam, de data asta femeia se întoarce şi îi zâmbeşte blând, iar el o recunoaşte, e aceeaşi femeie pe care a văzut-o la început, coborând din maşina poliţiei.

— Maria, spune el cu lacrimi în ochi, Maria, repetă el încă o dată şi femeia se uită la el cu o privire lungă şi îndurerată, are chiar lacrimi în ochi; se apropie de geam, îşi lipeşte faţa de geam şi el o mângâie prin geamul îngheţat, care are flori de gheaţă din ce în ce mai compacte încât chipul femeii dispare la un moment dat dincolo de această perdea înflorată şi strălucitoare. Disperat că n-o mai poate vedea, prizonierul dă buzna în curtea imobilului respectiv, o curte interioară care aduce cu cea de la începutul scenariului, ba s-ar putea să fie aceeaşi clădire, urcă în fugă nişte

scări, urmat da la o anumită distanţă de cei doi însoţitori care se ţin după el cu multă insistenţă. Când prizonierul începe să alerge urcând scările, aleargă şi ei, l-au ajuns chiar din urmă şi toţi trei dau buzna într-un apartament pustiu, cu camere mari, cu o sufragerie cu scaune cu speteze înalte, cu tablouri vechi cu peisaje olandeze la care cei trei se uită uimiţi. Printre tablouri se află şi celebra pânză a lui Bruegel cu cei trei orbi, care nimeresc toţi trei, unul după altul, într-o groapă adâncă. E un tablou care se pare că îi impresionează în mod deosebit; rămân mai piuit timp în faţa lui, apoi pleacă fără să comenteze cele văzute, uşor îngânduraţi! - s-ar putea ca în tabloul acela chiar despre ei să fie vorba, - apoi trec printr-o încăpere în care femeia pe care au văzut-o robotind prin bucătărie stă la o masă cu faţa în mâini şi plânge. Ei trec însă pe lângă ea în vârful picioarelor, nu cumva s-o tulbure; femeia nici nu i-a observat, doar el, prizonierul, rămâne câteva clipe în urma celorlalţi, îşi întoarce privirea spre femeia care de asemenea îşi ridică privirea spre el, îl priveşte cu ochii plini de lacrimi, apoi prizonierul pleacă, aleargă spre cei doi şi îi ajunge din urmă.

Merg de-a lungul unui zid înalt, albit de soare. în stânga, mult sub ei, marea caldă, liniştită, de un verzui transparent. Merg de-a lungul acestui zid în timp ce vântul îi izbeşte drept în faţă. La un moment dat se lasă ceaţa; merg toţi trei prin ceaţa deasă de poţi s-o tai cu cuţitul. Merg bâjbâind prin ceaţa lăptoasă, se lovesc unul de altul, proptindu-se cu o mână de zidul înalt, merg toţi trei împleticindu-se, pe jumătate adormiţi, apoi ceaţa deasă se destramă,

iar marea nu mai are strălucirea verzuie de dinainte, marea e opacă şi cenuşie, valurile puternice se lovesc de digul înalt. Ca într-un fel de pantomimă, ei merg împotriva vântului care face imposibilă înaintarea. La un moment dat se opresc, se străduiesc toţi trei - prizonierului i-au scos cu mult timp în urmă lanţurile - să-şi aprindă o ţigară, flacăra chibritului e însă mereu stinsă de vântul cel neîndurător; zadarnic încearcă ei s-o pună sub obroc, să facă un fel de apărătoare împotriva vântului nemilos din pumnii lor înghețaţi. Din când în când alunecă din pricina poleiului, aşa că o iau toţi trei în sens invers, poalele mantalelor lor par nişte aripi ridicate de vânt. Se opresc şi, cine ştie din ce considerente, unul din însoţitori schimbă mantaua cu prizonierul; acesta din urmă e foarte mândru de mantaua pe care a primit-o, ceea ce pare destul de caraghios, de vreme ce mantaua dăruită de însoţitor e toată ruptă şi peticită, vai şi amar... Merg, deci, acuma în sens invers, cu marea în spatele lor. Arată toţi trei din ce în ce mai rău, au chipurile împăienjenite de oboseală, obrajii supţi şi palizi, ochii injectaţi, ca de febră. Se sprijină de zidul înalt să nu cadă, se sprijină unul pe altul.

Apoi îi descoperim în sala de aşteptare în care au mai fost, de unde putem trage concluzia că drumul lor e un fel de învârtire năucă în cerc, se revine mereu, paşii îi poartă, fără ca ei să-şi mai dea seama, pe unde au mai fost. Cine ştie din ce pricină, i-au dat prizonierului să le ţină armele, acesta stă proptit visător în ţeava lor rece.

— în ziua în care am plecat, spune tamnesam unul dintre ei, nevastă-ta sta să nască dintr-o clipă în alta. Era atât de îngreunată din

pricina sarcinii, încât abia reuşea să se mişte prin încăpere. Trebuie să fie gemeni, zicea ea…

— Vorbeşti prostii, spune celălalt, întrerupându-l. Nevastă-mea, săraca de ea, nu poate să aibă copii; a fost la doctor, nu-ţi mai spun ce n-a făcut, şi tot degeaba…

— Tocmai o apucaseră durerile facerii, spune primul neţinând cont de cele spuse de tovarăşul lui de drum, de parcă ar fi continuat un lung monolog, care nu are nici cap, nici coadă. Vorbeşte ca în transă, nici nu se adresează de fapt cuiva anume, vorbeşte ca pentru el, rememorând nişte lucruri care par să aibă o importanţă majoră pentru el, chiar dacă vorbeşte despre soţia celuilalt. Era culcată în pat când am plecat, am stat amândoi un timp lângă patul ei de lehuză până ce moaşa s-a supărat şi ne-a dat pe uşă afară, mai ţii minte? Era de fapt cea de-a treia naştere. Mai aveţi două fete…

— Nu-i adevărat, spune cu acelaşi ton neîncrezător şi în acelaşi timp categoric celălalt dintre însoţitori. Nevastă- mea nu a putut să aibă copii, ţi-am mai spus, aşa că termină odată cu toată mascarada asta…

— Se ducea la mare, în fiecare an, îşi continuă litania primul, fără să ţină seama de întreruperi. Lua fetiţele cu ea, de acum erau mari, la umbra fetelor în floare, cum ar spune Proust…

— Care Proust, spune primul. Mereu cauţi să mă dai gata cu citatele tale… Faci pe intelectualul, dar eu sunt convins că nu ai mai mult de patru clase primare… Care Proust, despre cine vorbeşti tu acum?

— Marcel, spune primul, de parcă ar fi vorbit despre o persoană cunoscută, de un vecin sau un prieten, de pildă.

— Şi ce-a scris Marcel ăsta al tău, să văd acuma dacă
ştii?

— *Război şi pace* şi *Moby Dick,* dacă ai auzit de ele, spune pe un ton foarte doct primul...

— Vezi că te-am prins. *Moby Dick* e scrisă de un american. E un peşte mare, o balenă care înghiţea corăbii şi oameni, ceva de neînchipuit.

— Oricum, cultura ta mă impresionează, spune primul. Pur şi simplu nu mă aşteptam. întotdeauna ţi-a plăcut să faci pe nebunul şi să-ţi dai aere. Le-am suportat, n-am avut ce face, spune primul. Eram tovarăşi de drum, trebuia să ne înghiţim şi să ne suportăm reciproc. Şii care e defectul tău cel mai mare?

— Că nu l-am citit pe *Moby Dick?.*

— Mă doare în cur de *Moby Dick* al tău. Ce, eu l-am citit? Şi cu toate astea sunt bine mersi. Defectul tău, ţi-am mai spus, e că prea îţi închipui că te pricepi la toate. Uite, şi în chestia cu nevastă-mea. Cel puţin în ceea ce priveşte problemele mele de familie, trebuie să recunoşti că le ştiu mult mai bine, le văd mai din interior, ca să zic aşa, decât tine. N-am avut copii niciodată, să-ţi intre lucrul ăsta bine în cap.

— Şi ce nevastă iubitoare ai avut şi cât de repede izbutea ea să toarne câte o fată, una-două şi era cu burta mare. Parcă o văd în rochia ei de casă roz cu flori mari şi portocalii. Purta în deget un inel cu o piatră mare verde şi din pricina sarcinii i se umflaseră mâinile. Când a vrut să-şi

scoată inelul de pe deget, a constatat că nu mai iese. I-am uns degetul cu vaselină şi numai aşa ara izbutit să i-l scot...

— Tu, lui nevastă-mea?! foce celălalt cu stupoare în glas... Mai bine i-ai fl purtat de grijă nevestei tale, care în ultimul timp se plângea, sărmana de ea, că o neglijezi, ba nici de copii n-ai prea avut mare grijă, o droaie de copii, cred că puteai face o echipă de fotbal cu ei, toţi înalţi şi spătoşi şi cu părul roşu. îi urcai în zilele de sărbătoare în camion, în furgonetă şi vă duceaţi cu toţii la oraş să căscaţi gura la vitrine, parcă vă văd stând ţepeni în hainele voastre de duminică...

— Despre cine vorbeşti? întreabă primul, mirat.

— Cum despre cine vorbesc? Despre tine, bineînţeles...

— Numai că eu nu mă recunosc, spune primul. O casă de copii! Un singur băiat, care şi ăla la cinci ani a avut poliomelită, din care pricină îşi tara sărmanul un picior după el...

— Cred că fiecare vorbeşte despre propria lui familie şi-şi închipuie că e a celuilalt, îşi dă cu părerea prizonierul, intrând pe neaşteptate în disputa dintre ei.

— înţelept mai e, le ştie pe toate, mai mare plăcerea să ai în grijă un asemenea prizonier cu scaun la cap. Când scoate el o vorbă, parcă e scoasă din evanghelie, aşa-i de plină de miez...

Adică vrei să spui că feciorii mei aveau părul roşu şi că nevastă-mea îi puia mai abitir decât o iepuroaică, asta vrei să insinuezi? După părerea ta, suntem amândoi senili şi ne-am pierdut memoria? Cine eşti tu, mă! să ai o asemenea părere proastă despre noi?

— Eu sunt prizonierul, iar voi sunteţi însoţitorii mei. Eu nu am de ce să-mi amintesc. Sunt un om care „nu şi-a băut vinul şi nici pâinea nu şi-a mâncat-o", cum spune sărmanul Heatcliff. Sper că ştiţi la ce roman mă refer?

— Să te văd, eruditule, dacă te descurci, spune rânjind unul dintre însoţitori, adresându-se tovarăşului său.

— Trebuie să fie ori din *Critica raţiunii pure,* ori din *Capitalul lui Marx,* spune celălalt însoţitor.

— Şi pretinzi cumva că le-ai citit pe amândouă? întreabă plin de neîncredere primul din însoţitori.

— Ca s-o pot combate pe prima, trebuie să fi citit pe cealaltă şi invers... Şi ce dracu ai făcut tu, mă, cât ai trăit? Ai tăiat frunză la câini, sau ce?

— Obsesia mea permanentă a fost să-mi păstrez curăţenia - mă refer mai ales la curăţenia sufletească - să rămân pur, neîntinat, pricepeţi?...

— Şi de ce ţi-a fost frică n-ai scăpat, conchide primul însoţitor, cel mai rudimentar şi mai simpluţ. Te-ai ferit tu cât te-ai ferit, şi până la urmă ai călcat pe bec. Ai dat cu bâta-n baltă! Ai făcut-o de oaie, cum se spune...

— N-am făcut nimic, spune prizonierul, sunt mai curat ca lacrima, sunt nevinovat.

— Făt-Frumos din lacrimă, adică. Prinţul fără prihană, cavalerul Pardaillan, sau mai ştiu eu cine. Nu ne vinde nouă braşoave din astea, că nu ţine. Caută-ţi alţi cumpărători. Nimeni nu e vinovat, cum spune Camus sau Sartre, nu mai ţin minte care anume dintre ei... spune celălalt

însoţitor şi-l priveşte ironic prin ochelarii lui cu mai multe dioptrii.

— Afară de noi doi, care îl însoţim pe el, spune primul. Noi suntem însoţitorii şi el e deţinutul, prizonierul, puşcăriaşul, adică, într-un cuvânt, vinovatul, cel care trebuie să fie dus ca să fie băgat la beci sau ce anume au de gând să facă cu el, că nu ştiu. Să nu încurcăm la o adică borcanele între ele, că nu-i bine, vinovăţii de-o parte şi cei nevinovaţi de cealaltă, ca la judecata de apoi. Aşa-i sau nu-i aşa. Am dreptate sau nu am? Altfel unde am ajunge dacă nu ne-ar fi clare în minte toate chestiile astea. Voi, intelectualii, îi spune el tovarăşului de drum, le încurcaţi uneori atât de tare între ele, încât nici dracu nu le mai poate descurca.

Un vânt puternic le îngreunează înaintarea.

— Pe noi, cei de la margine, ne chinuie ca pe hoţii de cai vântul ăsta nenorocit. El e la mijloc, la scuteală, lui nici că-i pasă, spune însoţitorul cel gras cu invidie.

— Aşa scrie în regulament, spune celălalt însoţitor. Prizonierul merge la mijloc, iar gardienii în stânga şi în dreapta lui. îl flanchează, cum se spune în limbaj militar.

— Ştii ce, mă aia pe el de regulament! Adică noi, care suntem însoţitori, să suportăm tot greul la adică şi el să meargă ca un domn, să nu-l bată nici ploaia şi nici vântul să nu-l ajungă?! Poţi să-mi spui şi mie ce fel de regulament îi ăsta, care îi favorabil prizonierului şi de noi nici că-i pasă?... Să facă bine să mai treacă şi el la margine, să vadă cum îi când te bat ploile din toate părţile. Să vadă că nu-i uşor...

— Treaba ta, spune însoţitorul cel uscăţiv, numai că ceea ce vrei să faci tu acuma îi cât se poate de grav. îţi dai seama? Asta înseamnă pur şi simplu că i te substitui, dar ăsta e un cuvânt mult prea greu pentru tine, nici nu cred să fi auzit de el!

— Şi dacă am auzit, ce-i cu asta? Nu mai fă atâta pe deşteptul, că mi se face pur şi simplu greaţă... Dacă trec în locul lui, n-o fac din cine ştie ce considerente înalte sau încurcate, o fac pur şi simplu ca să-mi fie mai bine, să-mi mai ţie şi el în contra vântului şi a ploii, că eu i-am ţinut destul de când mergem, mi s-o fi acrit şi mie... Ia treci în locul meu şi să nu te aud că scoţi o vorbă, că te trăsnesc. Şi îl împinge pe prizonier cu multă brutalitate, luându-i de fapt locul.

— Adică acuma te păzim pe tine în loc să-l păzim pe el, asta ai reuşit să faci? spune însoţitorul cel uscăţiv pe un ton plin de reproş, clătinând cu imputare din cap. Mie nu-mi plac lucrurile încurcate, îmi place ca totul să fie ca lumina zilei: prizonierul să fie prizonier, însoţitorul să fie însoţitor. Urăsc ambiguitatea, strigă el, cuprins de o sinceră mânie.

Au trecut mai multe zile de când prizonierul a trecut în locul însoţitorului, iar acesta merge la mijloc...

— Nici să mergi la mijloc nu-i chiar aşa de uşor cum mi-am închipuit eu, îi explică el tovarăşului său de drum. în primul rând trebuie să fii tot timpul atent să nu-l calci pe cel din stânga sau din dreapta ta pe picioare... Apoi v-aţi făcut amândoi obiceiul tâmpit să vorbiţi pe deasupra capului meu. Vă purtaţi de parcă, pur şi simplu, eu, ăsta de la mijloc, nici nu exist...

— Şi atunci ne atragi asupra ta ciupindu-ne de fese? Frumoasă comportare, ce să spun. De altfel, nu mă mir, de când te ştiu ai fost un grosolan şi un neam prost. Uite, el, cât a stat la mijloc, a avut o comportare mult mai decentă decât tine, spune însoţitorul cel uscăţiv pe acelaşi ton de imputare...

— Eram şi mai obişnuit cu situaţia de prizonier, îl scuză pe celălalt însoţitor deţinutul. Trebuie puţin timp să te acomodezi, nu poţi dintr-o dată să ai o comportare ireproşabilă. Nici eu, la început, n-am fost ceea ce se cheamă un prizonier model. Mi-a trebuit puţin timp până să mă cizelez...

A mai trecut o perioadă de timp, a venit primăvara, au înflorit livezile, cel care merge la mijloc, în locul deţinutului, e acum celălalt însoţitor, cel uscăţiv.

— Mersul la mijloc are şi alte dezavantaje: când dau să admir un pom înflorit care se află chiar în stânga sau în dreapta mea, privirile mele dau de persoanele voastre împuţite. îmi baricadaţi şi limitaţi vederea! Parcă sunteţi nişte paravane anume puse să nu pot vedea nimic... se plânge el, în timp ce ceilalţi doi râd cu multă obrăznicie, pe deasupra capului lui.

Zorii zilei, undeva pe un câmp arid. însoţitorii dorm cu gurile larg căscate, cu picioarele desfăcute, într-un abandon total. Singurul care e treaz este prizonierul, care îi priveşte cu mare atenţie. Şi, pe măsură ce îi priveşte, o mare tristeţe i se aşterne pe chip. Izbucneşte chiar în lacrimi şi, printre suspine şi hohote de plâns, le spune celor doi care continuă să doarmă liniştiţi:

— Mă proştilor, le spune el, treziţi-vă odată, nici nu vă pasă, şi dacă aţi şti că noi ne-am rătăcit, am greşit drumul, vai şi amar de capul nostru. Ei îşi continuă somnul, nici pomeneală să-l audă pe prizonier şi atunci, disperat, acesta începe să tragă de ei ca să se trezească. în sfârşit, însoţitorii se trezesc, se freacă somnoroşi la ochi, nu înţeleg ce s-a întâmplat şi din ce pricină prizonierul a ţinut cu orice preţ să-i trezească.

— Ce-i cu tine? îl întreabă ei, ce-i cu istericalele astea. De ce nu ne laşi să ne odihnim? De când tot mergem aşa fără oprire, ne-a cuprins şi pe noi oboseala, nu suntem nici noi de fier...

Iar prizonierul, văzându-i atât de în afara oricăror teme şi îndoieli, nu are curajul să le spună, să-şi mărturisească teama de care a fost cuprins...

— Haideţi, adormiri din nou, le spune el, am eu grijă de voi, dormiţi fără teamă, am să rămân eu treaz şi am să vă păzesc...

— Ce-ţi veni să ne trezeşti, acum a sărit somnul de pe noi, n-o să mai putem adormi cu una, cu două... se plâng însoţitorii. Se culcă la loc şi în foarte scurt timp au adormit amândoi. Prizonierul scoate o hartă şi din nou îl vedem trezindu-l doar pe unul din însoţitori, pe cel uscăţiv, îi vorbeşte în şoaptă, nu cumva să-l trezească şi pe celălalt.

— Am cercetat harta cu cea mai mare atenţie, îi spune el acestuia, în şoaptă.

— Şi ce-i cu asta? Ce-i dacă ai cercetat-o? îl întreabă însoţitorul, furios c-a fost trezit din nou.

— Am impresia că nu mergem în direcţia în care trebuie, îi spune prizonierul,

transpirat şi gâfâind din greu din pricina emoţiei, precum şi a gravităţii descoperirii.

— Te-ai speriat degeaba, spune însoţitorul cu multă superficialitate în glas. Ştim noi mult mai bine decât tine, băieţaş, unde anume şi încotro trebuie să mergem...

— E destul un pas greşit... şi vă daţi seama... se bâlbâie prizonierul. De pildă, la un moment dat s-o fi luat la dreapta în loc s-o luăm la stânga, şi totu-i dat peste cap...

Dar în timp ce el vorbeşte, însoţitorul a adormit la loc, sforăie chiar şi inconştienţa de care dau dovadă însoţitorii lui îl scot din minţi pe prizonier.

Cel care doarme de data asta e prizonierul, iar însoţitorii lui sunt treji amândoi. Joacă cărţi trântiţi în iarbă.

— — Mai bine joc cu el, spune însoţitorul cel uscăţiv. Măcar ştiu că e cinstit şi nu trişează. Tu, până nu mă furi, nu eşti sănătos. Ai un caracter pur şi simplu oribil. Dacă ştiam ce fire împuţită ai, nu plecam cu tine într-o călătorie atât de lungă...Apropo de asta, nu ţi se pare că e puţin cam prea lungă. Nu crezi că de acuma ar fi trebuit să ajungem. Eu am făcut bătături de atâta mers şi pe deasupra mă şi strâng pantofii...

— Tot timpul călătoriei ai cârtit. Dacă n-ai avut încredere în misiunea care ţi s-a încredinţat, trebuia să spui de la început. Poate găseau pe altul în locul tău. Când apare îndoiala, neîncrederea, totul se duce dracului, aşa să ştii. Puţină fermitate, ce dracu...

— Ia să-ţi pun cu o întrebare acuma, spune grăsanul, să văd dacă îţi mai dă mâna să fii atât de ferm. Să-mi spui tu mie acuma, dar exact, nu sunt admise răspunsurile ocolite şi în'doi peri. Să-mi spui exact locul, localitatea, adică, unde trebuie să ajungem, unde trebuie să-l ducem pe ăsta...

— E în carnetul tău trecut. Scoateţi-l şi uită-te dacă eşti atât de curios.

— Păi, asta-i bună, eu mi-am pierdut carneţelul, spune grăsanul şi rânjeşte speriat la tovarăşul lui de drum.

— Ce coincidenţă, şi eu l-am pierdut pe al meu, spune sec însoţitorul cel uscăţiv şi un timp se aşterne liniştea; amândoi se gândesc la acelaşi lucru, dar nu îndrăznesc să şi-l mărturisească unul altuia.

— înseamnă că nici tu nu ştii unde mergem! spune în şoaptă grăsanul privindu-l năuc

şi speriat de descoperirea făcută pe tovarăşul său de drum.

— Şi acuma de ce intri în panică? strigă speriat la rândul său celălalt. Concetrează-te mai bine şi poate izbuteşti să-ţi aminteşti...

— Asta am să fac, mă concentrez, dar degeaba. Nu-mi amintesc nici măcar prima literă, spune cu toată sinceritatea însoţitorul cel gras.N-ai pic de memorie, ce dracu, spune pe un ton de imputare uscăţivul.

— Constat că nici a ta nu-i mai bună ca a mea, spune celălalt şi iarăşi râde prostește, încercând cu râsul său fără noimă să-şi ascundă, de fapt, panica de care e cuprins.

— De ce vorbești atât de tare? Dar dacă se trezește şi află? să vedem atunci cum o să te descurci.

— Şi ce-i dacă află? întreabă prostește cel gras.

— E împotriva regulamentului să afle. Dacă află, n-o să ne mai bucurăm de nici un fel de autoritate în ochii lui. Ce fel de gardieni mai suntem dacă nici nu mai ţinem minte unde anume trebuie să-l ducem?...

—Vreau să ajungem odată, nu mai pot suporta călătoria asta care nu se mai sfârşeşte, strigă prizonierul în gura mare şi cei doi se trezesc, se răstesc la el, să tacă din gură.

— Dobitocule, istericule, îi spun ei, taci odată, că altfel te legăm la loc, spune grăsanul.

— De altfel, am impresia că nu întâmplător vrei să răspândeşti în rândurile noastre panica şi neîncrederea, spune la rândul său celălalt însoţitor şi după aceste scurte observaţii au adormit amândoi la loc, în curând sforăie din nou, spre marea disperare a prizonierului.

— Dacă e pe aşa, le spune el - însoţitorii sunt însă cufundaţi în somn, nu au cum să-l audă - plec, vă părăsesc, găsiţi-vă alt prizonier în locul

meu, pe care să-l duceţi la mama dracului, căci eu m-am săturat; pur şi simplu, eu nu mai vreau să fiu la cheremul vostru, pur şi simplu, eu am plecat. Adio şi n-am cuvinte, spune el. îl vedem pe prizonier legându-şi şireturile de la pantofi, uitându-se cu o privire încărcată de iubire la cei doi însoţitori, care continuă să doarmă, apoi se ridică în picioare, o ia la fugă, dar când ajunge la o distanţă destul de mare de locul unde cei doi însoţitori îşi continuă somnul, se întoarce şi o ia în direcţia exact contrară, după ce le aruncă încă o privire încărcată de părere de rău.

S-a îndepărtat destul de mult de locul unde însoţitorii îşi continuă somnul, aleargă cât îl ţin puterile, se opreşte însă brusc din alergat, i se pare din nou că nu merge în direcţia în care trebuie şi după o scurtă ezitare, continuă alergatul, apoi din nou se opreşte, scoate o bucată de hârtie pe care îşi desenează drumul pe care are de gând să-l facă, notându-şi cu multă atenţie reperele; apoi din nou începe să alerge, îl vedem intrând într-o pădure deasă, de-acuma însoţitorii nu mai au cum să-l vadă în cazul că s-ar trezi şi i-ar descoperi dispariţia. Şi într-un luminiş prizonierul se opreşte să-şi mai tragă sufletul. Prizonierul încearcă să se bucure de libertatea pe care i se pare că şi-a cucerit-o. El începe chiar să fredoneze Marseillesa, e cuprins de o fericire nebună, e în sfârşit liber, a scăpat de însoţitorii lui, se ridică în picioare şi dansează de unul singur în timp ce cântă mobilizantul cântec francez, apoi părăseşte poiana, aleargă prin pădure până ajunge la marginea ei şi o splendidă perspectivă se deschide înaintea privirilor sale. Undeva jos în vale, curge un fluviu uriaş, apele

acestuia strălucesc în lumina de aur a soarelui şi fostul prizonier merge de-a lungul acestui fluviu. Iată-l ajuns la o fermă, gospodinele cu găleţile cu lapte cald îi ies în întâmpinare, prizonierul care de-acuma nu mai e prizonier, ci om liber, bea direct din găleţile cu lapte întinse de bunele femei; are chipul plin cu spuma de lapte şi arată foarte caraghios în timp ce mulţumeşte gospodinelor pentru ospitalitate; totul e atât de frumos încât nici nu-ţi vine să crezi că e şi adevărat; apoi iată-l pe eroul nostru ajuns într-o poiană unde mai mulţi tineri dansează şi chiar el, de îndată ce şi-a făcut apariţia, e invitat la dans, fetele şi-l smulg, ca să zicem aşa, din mâini şi el dansează pe rând cu fiecare, ca să nu le supere, are un mare succes, fetele îl sorb din ochi, tare mai sunt drăgăstoase cu el.

S-a făcut întuneric şi fostul prizonier merge de unul singur pe un drum pustiu. E primăvară şi se aud privighetorile cântând.

— Ei, unde sunteţi, sărmanii mei însoţitori, mă auziţi? strigă el şi ecoul îi răspunde, dar numai ecoul, şi el, fostul prizonier, e foarte disperat că la chemările lui insistente, cei doi nu dau nici un răspuns.

— Sunt convins că mă auziţi, dar nu vreţi să-mi răspundeţi, strigă el în gura mare. Am nevoie de voi... şi ecoul îi răspunde: „Am nevoie de voi" şi iată că undeva, în depărtare, se vede un mic foc şi, de cum îl zăreşte, fostul prizonier aleargă într-un suflet spre el, când e destul de aproape îi recunoaşte pe cei doi stând în jurul focului, umbrele lor uriaşe pe pământ.

— Iertaţi-mă, spune el cu lacrimi în ochi aruncându- se în braţele întinse ale celor doi.

Sunt un ticălos, spune el printre hohote de plâns, era cât pe aci să vă trădez, cât pe aci să vă părăsesc. Sunt un trădător, asta sunt, un trădător, spune el printre hohote de plâns.

— Consideră-te iertat, bătrâne, totu-i în regulă, spune mărinimos însoţitorul cel rotofei. Şi nu mai boci atât, mi se rupe inima pur şi simplu uitându-mă la tine, declară el cu toată convingerea. Bine că te-ai întors, spune el cuprins de o neaşteptată bucurie, care brusc îi molipseşte şi pe ceilalţi doi, izbucnesc toţi într-un râs nebun şi în jurul focului se întinde chiar un dans îndrăcit, răsună întreaga vale de strigătele şi chiuiturile celor doi.

Şi iată-i frânţi de oboseală după atâta dans şi cântat, odihnindu-se în iarba înaltă a poienii, în timp ce privighetorile lunii mai îşi continuă cântecul lor vrăjit. Feţele lor sunt destinse şi fericite; sunt din nou împreună.

Şi iată că, în miez de noapte, unul din însoţitori, grăsanul, sau poate fi foarte bine şi celălalt, se trezeşte şi, după pregătirile pe care le face, înţelegem că şi el are intenţia să fugă. Nu observă însă că ceilalţi doi sunt treji şi îi urmăresc fiecare mişcare. Şi când însoţitorul dă să plece, celălalt însoţitor sau poate chiar prizonierul (sunt momente în care diferenţa dintre ei nu mai contează; întoarcerea prizonierului a fost marea lecţie; acuma ştiu foarte bine că toţi trei sunt una, supuşi, ca să zicem aşa, aceloraşi condiţii, aceluiaşi destin), deci unul dintre ei îi pune piedică celui care vrea să-i trădeze şi să-i părăsească şi trădătorul cade, iar ceilalţi doi se aruncă peste el. Se creează o mare învălmăşeală.

— Trădătorule, strigă cei doi, în timp ce cel ce se află dedesubt geme, înjură, caută într-un fel să scape, simte că se sufocă. Apoi deodată rămâne nemişcat, face pe mortul. Cei doi îl eliberează în sfârşit. însoţitorul continuă să zacă însă nemişcat.

— Nu mai pot, începe el pe neaşteptate să geamă şi să se vaite, mă dor rărunchii, mă doare stomacul, mă dor parşivele alea de măsele, ajutaţi-mă, vă rog din tot sufletul, daţi-mi o mână de ajutor...

Şi când unul din cei doi îi pune un prosop sub cap şi i-l ridică cu intenţia de a-i da de băut nişte apă dintr-o sticlă, acesta geme şi le spune celorlalţi cu intenţia, mai mult decât evidentă, de a-i înduioşa:

— Lăsaţi-mă mai bine să mor, spune el şi-i priveşte cu coada ochiului urmărindu-le reacţiile, până când cei doi se prind, îl lasă în plata Domnului şi-l părăsesc brusc.

— Cabotinule, spune unul dintre ei supărat şi-şi caută de-ale lui, îşi curăţă de pildă pantofii de noroiul gros de pe tălpi, nu-i mai dă nici o atenţie... Te doare în cur, spune el după un timp. Crezi că ţi-ai găsit proştii pe care să-i duci de nas. Ne-am săturat amândoi de fandoselile tale. Cabotin împuţit, asta eşti...

Noaptea târziu. Prizonierul vorbeşte şi ceilalţi doi îl ascultă:

— Cel mai important lucru, când faci drumul de-a-ndoaselea, le spune el, e să ştii foarte exact unde vrei să te întorci, adică locul, ţinutul, ţara, oraşul, *le village,* cum spun francezii, ori ceva de felul ăsta, ori eu tocmai acest lucur îl uitasem. M-am trezit că vreau să mă întorc şi să fiu al dracului dacă mai ţineam minte unde, spune

el şi izbucneşte în râs de parcă ar fi povestit un lucru extrem de caraghios. Uitasem ce-i mai important, spune el printre sughiţurile de râs, în timp ce ceilalţi doi râd şi ei de mama focului. Ori e lucru ştiut că nu poţi să te întorci decât dacă ştii foarte bine unde, ori eu tocmai acest lucru îl uitasem, tocmai acest lucru nu mi-l mai amintesc, adică acel loc exact de unde am plecat. Singurul lucru de care mi-amintesc era cerul albastru de deasupra capului. Da, era un cer foarte albastru, acest amănunt, ca să zic aşa, îl ţin minte bine. Un cer foarte albastru nu-ţi poate însă servi drept reper, datorită dimensiunilor lui nesfârşite şi de altfel cerurile sunt albastre peste tot când nu plouă. Era ceva mult prea general şi foarte greu de fixat, înţelegeţi? Erau nişte nori subţiri care alergau mereu fără astâmpăr, dar toate astea erau amănunte care nu-mi puteau folosi la nimic. Cum să te întorci, dacă nu ţii minte unde? îi întreabă el din nou pe însoţitorii lui. Nu-i răspunde nimeni, doar privighetorile continuă să se audă cântând...

— Trebuie să fie foarte bătrână, sărmana mea mamă, se aude venind din întuneric glasul prizonierului şi nici de data asta nu-i răspunde nimeni, de parcă cei doi însoţitori ar fi dispărut şi totul s-ar fi transformat într-un lung monolog.

De fapt, nici nu-i mai vedem pe cei doi, doar silueta prizonierului se profilează prin întuneric. Sărăcuţa de ea, stă la fereastră, singurică, şi mă aşteaptă... şi din nou nu-i răspunde nimeni. E mare lucru să ai o mamă, spune prizonierul, o mamă pusă pe aşteptat. Şi încă la o fereastră... Şi din nou nu-i răspunde nimeni, doar privighetorile care continuă să cânte în jur şi întunericul.

Prizonierul se strecoară lângă cei doi, care dorm acoperiri cu o singură pătură, o trage spre el, descoperindu-i.

— Egoistule, şopteşte unul din însoţitori, de ce mă descoperi. înveleşte-te în aşa fel încât să ne ajungă la toţi trei, fii cu băgare de seamă…

Soarele străluceşte pe cer, un soare mic şi galben, semănând cu un gălbenuş de ou.

—împuţitul ăsta de soare nu vrea de fel să ne încălzească, spune însoţitorul cel gras.

— Bine că nu plouă, bine că nu viscoleşte, spune celălalt însoţitor, tremurând de frig. Pară-ţi bine că e vreme frumoasă.

— Numai să nu ningă la noapte, spune şi prizonierul. Mă cam dor oasele, precis că se schimbă vremea, adaugă el.

îşi continuă drumul în tăcere…

S-a făcut întuneric şi merg toţi trei fără să scoată o vorbă.

—V-am spus că o să ningă, se aude venind din întuneric vocea unuia dintre ei. Nu există să nu se schimbe vremea dacă mă dor pe mine oasele…

— Dacă nu bate vântul prea tare, tot e bine, se aude prin întuneric vocea celuilalt călător. Vântul mă supără cel mai tare, mai ales vântul nu-l pot suferi…

Dacă ar trece mai repede iarna, să vină odată primăvara, spune şi cel de-al treilea călător, apoi merg toţi trei prin întuneric, fără să scoată o vorbă.în zorii tulburi ai zilei, undeva departe, în valea care se deschide larg la picioarele lor, se zăreşte un incendiu. Ei coboară spre locul incendiului şi, pe măsură ce se apropie, se poate vedea casa mare care arde, o casă singuratică în

mijlocul câmpiei întinse. Iar când ajung la locul incendiului, casa a ars de-acuma, un fum negru şi înecăcios o învăluie, încât nu se poate zări prea bine despre ce anume e vorba.

în sfârşit, fumul se împrăştie, apare scheletul întristător al casei arse la care cei trei se uită uimiţi şi consternaţi.

— Am ajuns prea târziu, poate am fi putut da o mână de ajutor, spune unul dintre ei. (Cum au început să semene de mult între ei, cum diferenţa dintre prizonier şi însoţitorii lui a dispărut de-acuma, aproape că nici nu mai contează care dintre ei vorbeşte.)

— S-ar fi putut salva într-adevăr câte ceva, spune al doilea. Aşa, scrumul s-a ales de toate...

— Mă întristez întotdeauna când văd o casă arzând. Şi când te gândeşti că în casa asta au locuit oameni. Deprimant, ce părere aveţi?!

— Noi nu avem nici o vină c-a ars. Doar nu noi am fost cei care am pus focul...

— E un jar pe cinste, ne putem încălzi. Nu mai trebuie să aprindem focul, spune un altul...

Partea din spate a casei n-a ars în întregime şi, în timp ce cei trei se încălzesc ţinându-şi mâinile îndreptate spre jeratic de parcă s-ar afla în faţa unui cămin uriaş, avem timp să descoperim dărâmăturile, casa, pe jumătate arsă, pe jumătate rămasă intactă.

Cei trei călători îşi fac cu greu loc printre dărâmăturile casei. între timp, incendiul s-a stins complet. Cele câteva lucruri care au scăpat de incendiu sunt cercetate pe rând de către cei trei. O râşniţă de cafea, pe care unul dintre ei o

întoarce pe toate părţile, un şal de mătase aproape transparent, cu nişte crizanteme mari, albe, pictate pe el, pe care cel care l-a descoperit îl flutură în toate părţile, ca pe un steag, splendoarea lui printre dărâmături şi funingine ieşind în evidenţă şi, în sfârşit, al treilea dintre ei a descoperit un tablou care a fost agăţat de perete, fotografia unei femei bătrâne, cu faţa ridată, cu mâinile deformate de muncă, portretul unei mame, desigur, probabil stăpâna casei, îl curăţă de funingine şi se uită toţi trei cu cea mai mare atenţie la el, în timp ce femeia îi priveşte trist şi mustrător din vechiul tablou de familie...

S-a lăsat întunericul, casa arsă seamănă cu o imensă tumoare. Un morman întunecat de cenuşă. Unde şi unde, mai mocneşte jarul, dar în general totul e negru şi întunecat. Cei trei au adormit în preajma casei arse, zgribuliţi unul în altul, într-o tandră comuniune... Apoi îi părăsim, privirile noastre se îndreaptă spre acea parte a casei care nu a ars în întregime, spre lucrurile care au scăpat de incendiu şi în sfârşit ele se opresc asupra portretului acelei femei bătrâne care ne priveşte cu nişte ochi trişti şi mustrători din fotografie. Apoi ne îndreptăm din nou, trecem pe lângă cei trei care îşi continuă somnul stând zgribuliţi unul în celălalt, o luăm de-a lungul drumului pustiu pe care ei, probabil, vor merge atunci când se vor trezi, un drum pe care farurile unei maşini ni-l descoperă smulgându-l întunericului (fără ca maşina să se vadă, bineînţeles), drum exasperant

prin monotonia lui, prin faptul că ne apare fără de sfârşit, prelungindu-se la infinit. Apoi farurile se sting şi întunericul cuprinde întregul ecran..

.

CUPRINS

Vreau să cânt la violoncel / 5
Bucătăria de vară / 53
Toată lumea vrea să joace Hamlet / 125
întâlnirea /195

Patimile / 28

1

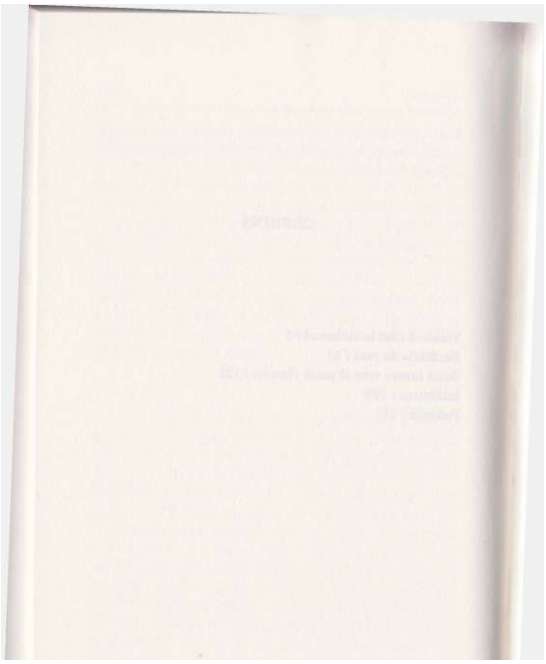

Colecţia
HOFFMAN CONTEMPORAN
1 / Fănuş Neagu / îngerul a strigat
2 / Emil Bărbulescu / Noi cei care am trădat
3 / Cella Serghi / Genţiane
4 / Constantin Lucescu / în numele speranţei
5 / Nicolae Tiţa / Caii lui Dumnezeu
6 / Cella Serghi / Pe firul de păianjen al memoriei
7 / Mircea Micu / întâmplări cu scriitori
8 / Fănuş Neagu / Scaunul singurătăţii
9 / Emil Bărbulescu / Nicolae Ceauşescu a fost unchiul n
10 / Sidonia Drăguşanu / într-o gară mică 1 1 / Nicolae Tiţa / Apa morţilor
12 / Cella Serghi / Aceasta dulce povară, tinereţea
13 / Sidonia Drăguşanu / Doamna cu ochelari negri
14/ Cella Serghi / Iubiri paralele
15 / Mircea Micu / Patima
16 / Nicolae Tiţa / îngeri de sticlă
17 / Sidonia Drăguşanu / Jurnalul Aurorei Serafim
18 / Cella Serghi / Pânza de păianjen
19 / Dinu Săraru / Ultimul ţăran din Slătioara
20/ Lucia Demetrius / Triptic. Oglinzi aburite
21/ Lucia Demetrius / Triptic. Portretele au coborât din
22/ Lucia Demetrius / Triptic. Ultimul vlăstar
23/ Cella Serghi / Mirona
24/ Zaharia Stancu / Jocul cu moartea
25/ Zaharia Stancu / Uruma
26/ Zaharia Stancu / Desculţ
27/ Lucia Demetrius / Lumea începe cu mine!
28/ Ovidiu Onisei / Viaţa de „după"
29/ Nicolae-Florentin Petrişor / Transatlantica

30/ Mihail Soare / Inflexiuni
31/ Marina Costa / Soarta mercenarului şi alte destine
32/ Ovidiu Onisei / A fost odată ca altădată
33/ Radu Sorescu / Opera lui Octavian Paler
34/ Radu Sorescu / Petre Ţuţea. Viaţa şi opera
35/ Zaharia Stancu / Dulăii
36/ Nicolae-Florentin Petrişor / Portretul profesorului
37 / Eugen Simion / Marin Preda. Portretul scriitorului îndrăgostit
38/ Nicolae-Florentin Petrişor / Ne privesc iubirile care mor
39/ Virgil Carianopol / Scrisori către plante
40/ Virgil Carianopol / Scriitori care au devenit amintiri
41/ Ion Saimac / Misterele literei V
42/ Ion Saimac / Dincolo de ţipătul pescăruşilor
43/ Ion Saimac / Călugărul
44/ Nicolae-Florentin Petrişor / Iubita arhitectului
45/ Nicolae-Florentin Petrişor / Umbra care pălmuia trecătorii
46/ Nicolae-Florentin Petrişor / O împuşcătură în casa scării
47/ Nicolae-Florentin Petrişor / Valiza cu cărţi
48/ Nicolae-Florentin Petrişor / Dragostea în vremea baricadei
49/ Nicolae-Florentin Petrişor / Klinica
50/ Nicolae-Florentin Petrişor / Eleganţa ei părea o ameninţare
51/ Ion Marin Iovescu / Nuntă cu bucluc
52/ Dana Manoli / Povestea Siminei Vechi
53/ Sorin Titel / Valsuri nobile şi sentimentale
54/ Sorin Titel / Copacul
55/ Sorin Titel / Noaptea inocenţilor
56/ Sorin Titel / Reîntoarcerea posibilă

57/ Sorin Titel / Dejunul pe iarbă
58/ Sorin Titel / Lunga călătorie a prizonierului
59/ Sorin Titel / Ţara îndepărtată
60 / Sorin Titel / Pasărea şi umbra
61 / Sorin Titel / Clipa cea repede
62 / Sorin Titel / Femeie, iată fiul tău
63 / Sorin Titel / Melancolie
64 / Sorin Titel / Scenarii de film
65 / Ana Dobre-Pelin / Secretele Otiliei
66 / Marina Costa / Pribegii mărilor
67 / Fănuş Neagu / Frumoşi nebuni ai marilor oraşe
68 / Fănuş Neagu / Dincolo de nisipuri
69 / Gheorghe Smeoreanu / Regele şi regina sistemului solar
70 / Nicu Cismaru / Ecoul clipelor de ceară
71 / Sorin Titel / în căutarea lui Cehov
72 / Iosif Titel / Clipa i-a fost prea repede - Viaţa lui Sorin Titel
73 / Sorin Titel / Herman Melville. Fascinaţia mării
74 / Sorin Titel / Pasiunea lecturii
75 / Nicolae-Florentin Petrişor / Ursula
76 / Nicolae-Florentin Petrişor / Un chip fără cearcăne
77 / Nicolae-Florentin Petrişor / Păsările
78 / Mircea Micu / Întîmplări cu scriitori, Voi II
79 / Mircea Micu / Întîmplări cu scriitori şi alte năluciri
80 / Emil Lungeanu / Graffiti
81 / Emil Lungeanu / în ostrov la marea albă
82 / Eugen Cojocaru / Rezistenţa veselă sau D ale balcanismelor

83 / Emil Lungeanu / Jocul
84 / Emil Lungeanu / Enigma
85 / Emil Lungeanu / Jurnalul lui Henry Wilde
86 / Emil Lungeanu / Oxford contra Stratford
87 / Emil Lungeanu / Viitorul a trecut pe aici
88 / Eliza Roha / Asasinat la Cracovia
89 / Eliza Roha / Locul de lângă icoană
90 / Eliza Roha / Insomniile unui prinţ valah
91 / Eliza Roha / întâlnire la castel
92 / Eliza Roha / Capcane
93 / Eliza Roha / Patru zile în paradis
94 / Emil Lungeanu / Profesorul de frig
95 / Emil Lungeanu / Fotografia unui strigăt
96 / Aritina Micu / Romanul mahalalei - de la autocentralizare la intoxicarea centrului
97 / Emil Lungeanu / Teatru
98 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 1
99 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 2
100 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 3
101 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 4
102 / Emil Lungeanu / Frontierele criticii, volumul 5

Tiparul executat de EDITURA HOFFMAN SRL
Tel: 0740.984.910 contact@EdituraHoffman.ro
www.EdituraHoffman.com www.EdituraHoffman.ro
www.HoffmanPrint.ro
Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din Români

a